

Vatra veche 11

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul VI, nr. 11 (71), noiembrie 2014 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I.L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciut

Kurt Hielscher, Mori de vânt în Basarabia

Nichita Stănescu inedit

ALT SOARE

Să-ți fi ținut talpa,
să-ți fi ținut talpa pe mersul meu
de bărbat care merge.

Pe mersul stelelor care merg.
Pe mersul luminii care merge.
Pe mersul în sus al pomilor care
merg.
Pe mersul pomilor în sus.
Către unde vor ei.
Pentru că ei vor ceva.
Pentru că al lor este pământul.

Convenția terestră a lor este.
Cine ar veni din altă planetă
sau din alt soare pe pământ
mai întâi ar vedea iarba,
iar după aceea copacii.
Sau marea sărată.

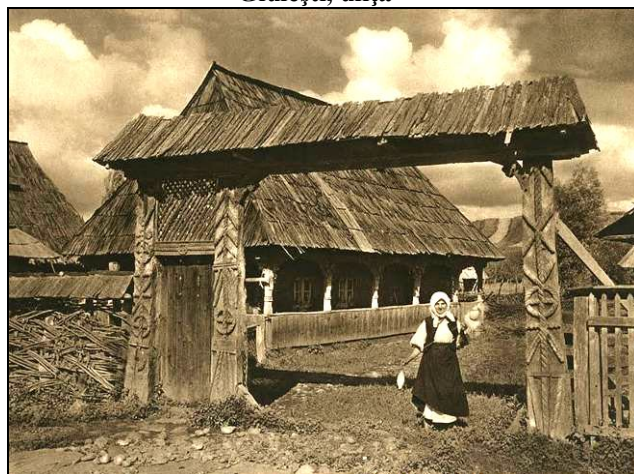
Iluzia Nobelului

SUMAR

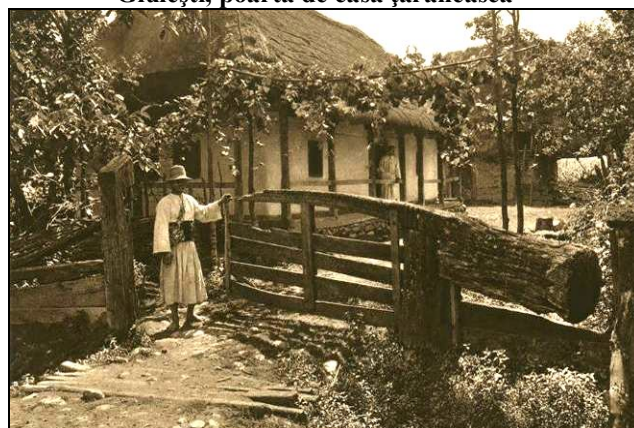
Nichita Sănescu inedit, *Alt soare*/1
Nichita Sănescu inedit, *Coborârea, Gânduri la ora 8/3*
În ordinea cuvintelor. Nobelul lui Nichita Stănescu, de Nicolae Băciut/3
Ochean întors. Romulus Guga, dincolo de timp, de Nicolae Băciut/4
Ferestre. Iluzia Nobelului, de Nicolae Băciut/5
Patrick Modiano/5
Dascălii noștri. Ion Vartic – 70, de Nicolae Băciut/6
Ion Vlad – 85/7
Locul și momentul potrivit (Ion Vlad), de Nicolae Băciut/7
Restituiri. Cornel Regman – 95, de Maria Chețan/8
Semnat papillon, poem de Răzvan Ducan/9
Magda Isanos – 70/10
Doamne, n-am isprăvit (Magda Isanos), de Alexandra Bianca Velcherean/10
Rădăcina (Magda Isanos), de Miruna Ioana Miron/11
Un urlat în campanie (Ana Blandiana), de Mihai Floarea/12
Ileana Mălăncioiu, de Gabriela Ciobanu/13
Poeme de Teofil Răchițeanu/14
Teologie și artă literară (Mihail Diaconescu), de Mihaela Varga/15
Colțul negativist, de Darie Ducan/16
Și totuși, de Gheorghe Moldoveanu/17
Vatra veche dialog cu Dim. Păcurariu, de Marin Iancu/19
Vatra veche dialog cu Marcel Spinei, de Ben Todică/21
Poeme de Andrei Fiscof/23
Vatra veche dialog cu Cristina Mihai, de Ben Todică/24
Poeme de Adrian Botez/26
Eseu. Poezia și politica, de George Popa/27
Despre omul etern (Amélie Nothomb), de Cristina Bîndiu/28
Biblioteca Babel. Mazisi Kunene, traducere de George Anca/29
Amurgul iubirii, de Aurel Codoban/30
Poezia lui Dumitru Ichim, de Ioan Gându/31
Poeme de Dumitru Ichim/33
Cronica literară. Ținutul închipuit al Coralinei (Silvia Bitere), de A.I. Brumaru/34
Așteptând chemarea (Ileana Lucia Floran), de Livia Fumurescu/35
Zgârieturi pe fața oglinzii (Flavia Cosma), de Adrian Erbiceanu/36
Călătorie în spațiotimp (Raul Constantinescu), de Constantin Stancu/37
Poetul care schimbă mesaje... (Ion Scorobete), de Ioan Vasii/39
Un poet copleșitor... (Constantin Bihara), de Constantin Mănuță/40
Întâmplările simple (Geo Galetaru), de Ionuț Caragea/41
Ritmuri de nea (Veronica Știr), de Meniu Maximilian/42
Sub semnul sincerității (Lucia Bibart), de Mircea M. Pop/42
Starea prozei. Dilema, de Tania Nicolescu/43
Clopotul lui Ștefan, poem de Suzana Fântânariu-Baia/44
Poeme de Mihaela Aionesei/45
Starea prozei. Un cântec de leagăn, de Geo Constantinescu/46
Picături de "Vatră veche": Manualul omului. Plecând spre a veni, de Traian Dinorel Stănculescu/49
Poeme de Georgia Miculescu/50
Oameni pe care i-am cunoscut: Grigore Constantinescu, de Veronica Pavel Lerner/51
Poeme de Maria Zavati Gardner/52
Documentele continuității. Convorbiri duhovnicești cu Î.P.S. Ioan Selejan, de Luminița Cornea/53
Mărturisirea păcatelor, un pas spre mântuire, de Gheorghe Nicolae Șincan/54
Învelitoarea de in, de Dumitru Velea/55
Miscell@nea. Experiența și Hemingway, de Valeriu Gherghel/56
Între mântuirea prin credință și mântuirea prin creație (Cornel Galben), de Rodica Lăzărescu/57
Măicuță bătrână (Miorița)/58
Ancheta "Vatra veche". Casa Memorială "Anton Pann", din Râmnicu Vâlcea, de Luminița Cornea/59
Dăruind vei dobândi (Legendina di Paolo), de Nicolae Băciut/60
Inscripții mureșene. Cărturarul Aurel Filimon, de Nicolae Scurtu/61
Proze de la război. Așteptări, Limba noastră, de Horea Porumb/63
Poeme de Mihai Licu Ungureanu, prezentare de N. Georgescu/66
Români în lume: Camelia Florescu, de Ben Todică/66
Biblioteca Babel. Mauricio Vallejo Márquez, în românește de Elisabeta Boțan/67
Jurnal de călătorie. Am văzut sfârșitul lumii. Ușuaia, de Alexander Bibac/68
Asterisc. Drumul către libertate, de Ion N. Oprea/69
Starea prozei. Dialogul întârziat..., de Lucia Olaru Nenati/71
Starea prozei. Texte de Oleg Carp/73
Starea prozei. Singurul martor, Maidanezul, de Decebal Alexandru Seul/74
Mi-ar fi plăcut să fiu, poem de Elisabeta Boțan/74
Puncte de vedere. Cât mai valorează o carte, de Ana Cristina Popescu/75
Excelsior. Sub povara verdelei, de Nicoleta Comeanu/76
Tineri scriitori. Poveste vegetală..., de Septimiu M. Cristian/77
Literatură și film. Lumina vieților curmate, de Alexandru Jurcan/77
Curier/78
Diplomă de excelență pentru revista „Mișcarea literară”/82
Festivalul Național de Literatură „Marin Preda”, 2014, de Corneliu Vasile/83
Invitație la lansare de carte, Nicolae Rotaru/83
Umor cu Vasile Larco și Liviu Florian Jianu/84
Scena. Cehov, „Livada de vișini”, de Cristian Ioan/85
Tattareuscu – drama lăuntrică a unui pictor, de Cosmina Marcela Oltean/86
România anilor 30 (Kurt Hielscher), de Nicolae Băciut/87
Schife, de Boris Marian/88

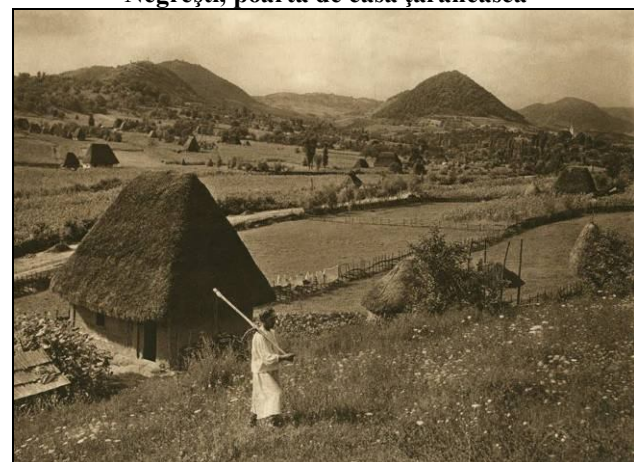
Giulești, uliță

Giulești, poartă de casă țărănească

Negrești, poartă de casă țărănească

În Țara Oașului

Ilustrația numărului: fotografii de Kurt Hielscher
„România anilor '30”

NICHITA STĂNESCU INEDIT

COBORÂREA

Pe sora mea o trimit la munte
printre jnepi, și de aici în sus
printre picioarele de iepure ale razelor
pe sub mormăitul meu mulțumit.
Să stea sus, să o zvârle în sus
Crivățul plin de cuvinte
de încurajare.
Să o subțieze, ducându-se
cum se subțiază pupila pisicii
moartă de poftă, după un șoarece.

Mariana Stănescu, sora poetului

Pe sora mea, cu brațele întinse,
cu brațele mele și ale prietenilor mei
întinse
o aștept să cadă, mușcată de stele,
de sus să cadă în brațele mele,
rănită și cu fruntea fosforescentă
de febră.

Eu și cu prietenii mei
vom alerga cu ea în brațe,
o vom bandaja-o cu fâșii
din părul nostru blond și
din cămășile noastre decolorate.
Eu am să-mi lipesc urechea
de coasta ei ruptă, încurajând-o:
Ai răbdare, soră, ai răbdare,
fiecare rană, fiecare boală
e o hartă
a cosmosului în mișcare.

Sora mea o să mă recunoască
Îndată

După aceste cuvinte
Și o să-mi zâmbească în timp ce
Eu și cu prietenii mei alerga-vom
cu ea în brațe
strigând și chemându-ne pe nume
stelele ocrotitoare.

Nichita Stănescu, student

GÂNDURI LA ORA 8

Tot felul, mărturisesc, tot felul
de stafii ale frunzelor din primăvara
trecută

Mi-au venit în vizită strecurându-se
prin inelul pe care tocmai voiam
să-l cumpăr.

Unul mi-a spus: „Pari îndrăgostit,
pari mai înalt, mai iute de picior!”
Alta mi-a spus: „Ai un fel de neliniște
care tulbură vinul în pahare și-l
înnegrește!”

Alta mi-a spus: „Nu pot face nimic
pentru tine până când
tu însuși n-ai să fii stafie!”
Așezați-vă, pentru numele bunului
Dumnezeu, le-am zis,
Așezați-vă, fiecare, pe câte un deget
de-al meu.

Sunteți invitatele mele.
Fiți bine venite!

*Texte (inclusiv cel de pe p. 1) comunicate
de criticul și istoricul literar M.N. Rusu
(New York). A se vedea și numerele
anterioare din revista Vatra veche: 7, 9,
10/2014.*

„Nichita Stănescu este cel mai
important poet român de după cel de-al
doilea război mondial. Odată cu el,
prin el, logosul limbii române ia
revanșa asupra poezilor ei”.

ȘTEFAN AUGUSTIN DOINAȘ

„Poezia stănesciană reia tradiția liricii
interbelice, făcând totodată, printr-o
sinteză unică neomodernă, trecerea în
literatura autohtonă de la modernismul
începutului de secol spre postmodernismul
sfârșitului de mileniu. Prin ea
s-a petrecut în poezia românească,
după întemeierea ei de către Eminescu,
a doua mare mutație a structurilor
limbajului și viziunii poetice, prima
fiind cea modernistă a interbelicilor”.

ALEXANDRU CONDEESCU

ÎN ORDINEA CUVINTELOR NOBELUL LUI NICHITA STĂNESCU

Printre scriitorii români care ar fi
trebuit să fie distins cu Premiul Nobel
pentru literatură, cu siguranță, Nichita
Stănescu ar fi fost unul dintre cei mai
îndreptățiți.

Îl recomanda o operă care se im-
pusese în forță - Premiul Uniunii Scri-
torilor (1964, 1969, 1972, 1975), Pre-
miul Internațional "Gottfried von Her-
der" (1975), Premiul "Mihai Eminescu"
al Academiei Române pentru volumul
de poezii "Opera Magna" (1978),
Premiul "Cununa de aur" a Festivalului
Internațional de Poezie de la Struga,
Macedonia iugoslavă (1982).

Toate acestea, într-o biografie care
nu trece de o jumătate de veac și nu nu-
mără nici trei decenii de la debut
(1957)!

Era prea tânăr? Încurca socotelile
cuiva? Trebuia să ia altcineva premiul
înainte? Se spune că „Cel mai iubit fiu
al poporului” nu vroia să ia nimeni în-
aintea lui acest premiu. Sau alții, dintre
cei care nu mai găseau adjective pentru
el, vroiau să îi asigure un astfel de
premiu. Pentru pace?! Și că “serviciile”
lucrau în acest sens.

Fusese Nichita blocat de cineva din
țară să accedă la Premiul Nobel?

În 1977, ar mai fi fost o tentativă,
scriitorul suedez Arthur Lundkvist pro-
punându-l Academiei Suedeze pentru
includerea pe lista nominalizaților pen-
tru Premiul Nobel. Dar cine ne poate
confirma această nominalizare?

Cine ne poate spune dacă e
adevărat că Gabriela Melinescu, una din
marile iubiri din tinerețe a lui Nichita
Stănescu, după ce s-a stabilit în Suedia,
prin influența soțului său, René
Coeckelbergh, un reputat editor, dar și
prin traducerile sale din poezia lui
Nichita Stănescu, ar mai fi reușit o
nominalizare în 1979? În 1980?

Cine ne poate garanta că Nichita
Stănescu a fost cu adevărat în 1979
candidat la Premiul Nobel, alături Max
Frisch, Jorge Borges, Leopold Se-dar
Senghor, Odysseas Elytis (Grecia), când
premiul i-a revenit acestuia din urmă?

Circulă „istorii” despre vizita unei
delegații suedeze la București, pentru
care Uniunea Scriitorilor n-ar fi asigurat
un cadru oficial, lăsând întâlnirea cu
Nichita Stănescu în seama improvizăției
poetului, în spațiul său locativ... →

NICOLAE BĂCIUȚ

Mai face parte din anecdotică nominalizării proiectia 1984, când „arsenalul” argumentelor venea cu greutatea celui mai important premiu internațional de poezie, „Cununa de aur”... Dar cum premiile se dau doar pentru autori în viață...

Sunt bine cunoscute criteriile după care se acordă Premiul Nobel pentru literatură și, în mod legitim, ne întrebăm dacă poziționarea forțelor interne ar fi putut influența acordarea acestui premiu lui Nichita Stănescu? Cred că, mai degrabă, opoziția regimului ar fi potențat șansele acordării premiului. Ar fi întârziat juriul Academiei Suedeze.

În 1977, Premiul Nobel i-a revenit lui Vicente Aleixandre, din Spania, iar în 1984, lui Jaroslav Zeifert, din Cehoslovacia. Dacă e să cântărim, după operele acestora, atât cât au fost traduse în română, cu certitudine, Nichita Stănescu ar fi putut sta față în față cu ei, cu mai multă îndreptățire.

Ce ar fi putut însă aduce acordarea Premiului Nobel lui Nichita Stănescu? Dincolo de faptul că el ar fi putut închide rana unei îndelungi așteptări, soră cu frustrarea?!

Nu luăm în calcul nici adulterii, nici detractorii lui din interior. Nu cred că Premiul Nobel i-ar fi putut aduce mai multă popularitate în țară, unde domina cu detașare scena poeziei.

În afară însă, poezia română, prin poezia sa, ar fi putut câștiga doar în măsura în care opera lui Nichita Stănescu ar fi fost tradusă în limbi de circulație. Pe lângă limbile vecine și prietene: sârbă, bulgară, rusă... Și, foarte important, tradusă cum trebuie, de cine trebuie și publicată de edituri de prestigiu.

Astfel, el ar fi putut fi și un ambasador al literaturii române.

Dar, oricum, poetul continuă să fie (re)descoperit pe meridianele literaturii. Să amintim doar că în 2013, la 30 de ani de la moartea sa, i se traducea în engleză, de către Sean Cotter (profesor universitar la “University of Texas” în Dallas și traducător important al literaturii române moderne și contemporane) și era lansată la New York antologia *Wheel With a Single Spoke and other poems/ Roată cu o singură spiță și alte poeme* (Editura Archipelago Books).

Aventura poeziei lui Nichita Stănescu nu are, cum se spune, termen de expirare.

Ea va continua să influențeze, la noi sau aiurea, așezarea lumii... în ordinea cuvintelor.

Ocean întors

ROMULUS GUGA, DINCOLO DE TIMP

Târgu-Mureșul a pierdut în ultimele decenii mulți scriitori, cărturari, artiști importanți, nume care au contribuit esențial la definirea identității culturale a acestui spațiu.

Într-un lung șir, i-am enumera pe Romulus Guga, Mihai Sin, Anton Cosma, Ioan Radin Peianov, Serafim Duicu, Grigore Ploșteanu, Silvia Obreja, Ioan Suciuc Moșiș, Romulus Feneș, Ion Fiscuteanu, Cornel Popescu, Melinte Șerban... nume de referință pentru ceea ce am putea numi patrimoniul cultural mureșean esențial, fără de care ar fi greu de imaginat cât de săraci am fi fost.

Care este destinul postum al celor pe care i-am numit mai sus și al multora alora, al căror nume nu pot fi trecute cu vederea, ar trebui să ne dea multora de gândit. Măcar unora, care au obligații cel puțin morale față de memoria celor care nu mai sunt.

Cineva afirma că cei mai mulți scriitori mureșeni au ieșit de sub mantaua lui Romulus Guga și neîndoios că este așa, pentru că revista *Vatra*, seria 1971, cenaclul acesteia, manifestările derulate sub egida vetristă și-au pus amprenta pe evoluția celor mai mulți scriitori, actori, artiști plastici mureșeni.

Cu siguranță, cel mai „privilegiat” dintre toți în „viața postmortem” este Romulus Guga, sub însemnul numelui său funcționând din 1984 un cenaclu literar, un concurs literar, o școală îi poartă numele, iar câteva dintre cărțile sale au fost reeditate. La 30 de ani de la moartea sa, în 2013, revista „*Vatra veche*” i-a dedicat un supliment literar, iar opera lui a fost tema unor teze de doctorat (Adriana Loredana Pop/Dan, Elena Rotaru), chiar și subiectul unei monografii (Cornel Munteanu), al unor lucrări de evocări (Mariana Cristescu, Nicolae Băciuț, Laurențiu Blaga). La Școala Generală din Răstolița și la Gimnaziul din Târgu-Mureș care-i poartă numele există câte un bust, iar o stradă din Târgu-Mureș îi poartă numele.

Au fost și câteva simpozioane de marcă, organizate de Voica Foișoreanu-Guga. Ba chiar și vocea lui a fost teaurizată în două CD-uri, cu înregistrări la Radio Târgu-Mureș (Margareta Pușcaș).

Și, totuși, am sentimentul că nu s-a făcut destul pentru opera literară a lui Romulus Guga (volumele: “Bărți părăsite”, versuri, EPL, 1968, “Totem”, versuri, Editura Cartea Românească, 1970, “Nebunul și floarea”, roman, Editura Dacia, 1970, ediția I, ediția a II-a, Editura Tipomur, 1991, cu o Postafică de

Nicolae Băciuț, “Viața postmortem”, roman, Editura Cartea Românească, 1972, “Sărbători fericite”, roman, Editura Cartea Românească, “Adio, Arizona”, („Spovedania unui naiv, făcută în fața unui autor din provincie”), Editura Dacia, 1974, “Paradisul pentru o mie de ani”, roman, Editura Eminescu, 1974, “Evl mediu întâmplător”, teatru, Editura Eminescu, 1984, “Poezii”, Editura Dacia, 1986), cărțile sale nefiind într-un orizont de vizibilitate fericit, cu excepția romanului „Nebunul și floarea” reeditat într-un tiraj de 20.000 exemplare în 1991, din care, mai apoi, în serii scurte, s-au mai tipărit tiraje de 50-100 de exemplare, cu ocazia concursurilor de creație derulate sub sigla „Romulus Guga”.

Nu cu multă vreme în urmă, la un concurs de recitări din poezia lui Romulus Guga, concurenții s-au văzut în dificultate, neavând la îndemână decât câteva dintre poemele sale, aflate pe diverse site-uri de socializare, mult prea puțin pentru un autor care nu a trăit în era Internetului.

S-a ratat și atribuirea numelui secției române a Naționalului târgu-mureșean, nici proiectul rotondei „Cenaculum”, cu busturi ale unor oameni de cultură mureșeni, nu s-a împlinit încă.

Piesele lui Romulus Guga nu se joacă, nici măcar în teatrul în care o vreme a fost secretar literar.

Și proiectul de a se publica o ediție de „Opere complete” Romulus Guga e departe de a se realiza. Poate că un program asumat la nivel județean de recuperare și restituire a operelor scriitorilor mureșeni plecați în eternitate ar putea crea o integrală de incontestabilă valoare.

Nici visata Casă Memorială de la Răstolița nu pare a avea degrabă șanse de a se amenaja. Chiar dacă județul Mureș se numără printre județele în care nu există nicio casă memorială.

Oricum, nu de idei se duce lipsă, cât de susținerea lor. Financiară.

Romulus Guga (n. 1939) ar fi împlinit acum 75. Dacă nu i-a fost dat să fie mai mult prezent între noi, în cei 44 ani de viață ne-a dat o operă vie, în care ne regăsim. Cu condiția ca această operă să fie în circulație, în respect față de autor și spre beneficiul celor care o citesc.

NICOLAE BĂCIUȚ

Ferestre **ILUZIA NOBELULUI**

O vreme, în 2014, iluzia Nobelului pentru un scriitor român aducea realitatea foarte aproape, mai ales că, în jocul pariurilor intrase și Mircea Cărtărescu, cu o cotă deloc neglijabilă. Iar printre cei propuși de Uniunea Scriitorilor mai erau Norman Manea, Varujan Vosganian și Nicolae Breban.

Opțiunea Academiei Suedeze n-a intrat în rezonanță cu așteptările noastre și literatura română rămâne în continuare fără această recunoaștere internațională. E adevărat, nici Rebreanu, Blaga, Argehi, Ion Barbu, nici... Nichita Stănescu, Mircea Ivănescu, Sorescu, Ana Blandiana, Ileana Mălăncioiu..., și lista e foarte lungă, nu au putut aduce acest premiu pentru literatura română, nu din rațiuni estetice, cât, se spune, din jocuri politice. Oricum, oricare dintre cei nominalizați mai sus nu e cu nimic mai prejos decât oricare alt laureat Nobel.

Au fost ani în care premiul Nobel pentru literatură a revenit unor autori care erau foarte puțin cunoscuți până și în țara lor.

Pe de altă parte, nu ne putem nici consola cu faptul că nici Tolstoi, Ibsen, Cehov, Jules Verne, Mark Twain, Trakl, Apollinaire, Proust, Kafka, Rilke, Kavafis, Lorca, Bulgakov, Pound, Malraux, Buzzati..., și lista e extraordinar de lungă, nu au primit premiul Nobel, iar aceasta nu le-a știrbit cu nimic nici faima, nici valoarea operei lor. Cum despre mulți dintre laureații Nobel nu se mai aude azi mai nimic – Echergeray, Eucken, Lagerlöf, Heidenstam, Prontoppidan, Spitteler, Delledda, Buck, Laxness, Johnson... și ne oprim aici, ca să nu mai vorbim despre unii premiați chiar în acest secol: 2000: Gao Xingjian (Franța), 2001: V.S. Naipaul (Marea Britanie), 2002: Imre Kertész (Ungaria), 2003: J.M. Coetzee (Africa de Sud), 2004: Elfriede Jelinek (Austria), 2005: Harold Pinter (Marea Britanie), 2006: Orhan Pamuk (Turcia), 2007: Doris Lessing (Marea Britanie), 2008: Jean-Marie Gustave Le Clezio (Franța), 2009: Herta Müller (Germania), 2010: Mario Vargas Llosa (Peru/ Spania), 2011: Tomas Tranströmer (Suedia), 2012: Mo Yan (China), 2013: Alice Munro (Canada)...

Nu se știu foarte limpede care sunt criteriile de acordare, dincolo de ceea ce se spune oficial. Și nici nu știm cum pune Academia Suedeză în balanță pe cei nominalizați, pentru a desemna pe

cel... norocos. Acordarea acestui premiu are în vedere, după spusele lui Alfred Nobel, pe autorul care „a produs în domeniul literaturii cea mai remarcabilă lucrare într-o tendință idealistă”. E clar că, în astfel de condiții, intră în calcul multă subiectivitate (juriul a fost alcătuit din 18 scriitori, profesori și alți membri ai Academiei Suedeze), că nu putem să ne imaginăm că onorabilii jurați citesc operele celor nominalizați, multe nefiind traduse și în suedeză. Cu siguranță, contează și recomandările, dosarele de susținere a nominalizărilor. Juriul a motivat acordarea premiului pentru "arta memoriilor, prin care a evocat cele mai greu de înțeles destine umane și a dezvăluit universul țărilor aflate sub ocupație". Dar cine poate spune cu detașare care e diferența specifică, din perspectivă axiologică, între francezul Patrick Modiano, autor a peste treizeci de romane, cel care a primit Nobelul în acest an, al 112-lea, de la instituirea premiului în 1901, și ceilalți nominalizați: Mircea Cărtărescu, Milan Kundera, Ngugi Wa Thiong'o, Ismail Kadare, Philip Roth, Peter Handke, Joyce Carol Oates, Thomas Pynchon, Bob Dylan, Umberto Eco, Margaret Atwood, Don DeLillo, Amos Oz, Antonio Lobo Antunes, Salman Rushdie, Javier Marias, Colm Toibin, Cormac McCarthy, Jon Fosse, Adonis, Svetlana Aleksijevitj - o ecuație de nume cu mai multe necunoscute decât cunoscute.

Cum e discutabilă și lista nominalizărilor românești, așa stau lucrurile și cu celelalte nominalizări, pentru că, în esență, viața literară își are ale ei particularități, în orice țară – cu grupări, orgolii, interese etc. - care nu pot fi diferite, esențial, de cele din România... literară.

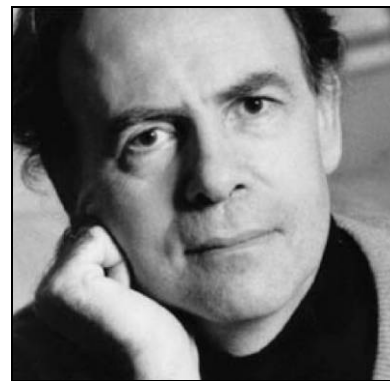
Greu se va ajunge la un numitor comun în privința acestei „uitări” de către Academia Suedeză. Oricum, promovarea literaturii românești în străinătate și, prioritar, în Suedia, lasă mult de dorit.

Dar nici susținerea din țară a scriitorilor români nu s-a ridicat mereu la un standard de onorabilitate, ca să nu spun mai mult.

De data aceasta, editorii și autorul au, totuși, un câștig. Reclama făcută lui Mircea Cărtărescu sporește șansa acestuia de a i se cumpăra cărțile. Cât de citit...

NICOLAE BĂCIUȚ

PATRICK MODIANO

Patrick Modiano s-a născut în 1945, în Boulogne-Billancourt, dintr-un tată evreu italian și o mamă belgiană.

În liceu, îl întâlnește pe Raymond Queneau, care îl introduce în lumea literară și care îi citește manuscrisul primei sale cărți înainte de publicare, în 1968: *La Place de l'Étoile*, care a câștigat Premiul „Roger Nimier” și Premiul Feneon.

Modiano este un scriitor extrem de prolific, publicând, de atunci, câte un roman la un interval de maximum trei ani.

Printre cărțile sale se numără: *Le Rond de nuit* (1969), *Les Boulevards de ceinture* (1972, Marele Premiu al Academiei Franceze), *Rue des boutiques obscures* (Premiul Goncourt), *De si braves garçons* (1982), *Remise de peine* (1987), *Fleur de ruine* (1991), *Chien de printemps* (1993), *La petite bijou* (2001, Premiul „Jean Monnet” pentru literatură europeană, oferit de departamentul Charente), *Dans le café de la jeunesse perdue* (2007). A obținut și premii pentru întreaga operă: Premiul Prince Pierre de Monaco (1984), Marele Premiu pentru Literatură „Paul Morand” (2000), Premiul Mondial „Cino del Luca” (2010), Premiul BnF, Premiul „Marguerite Duras” (2011). Patrick Modiano a scris și scenarii de film (*Lacombe, Lucien*, 1973, *Bon Voyage*, 2003), precum și versuri pentru cântece.

Printre romanele semnate de Patrick Modiano traduse în limba română începând cu anul 1975, la Editura Univers, „Bulevardele de centură”, „Strada buticurilor obscure”, „În cafeneaua tinereții pierdute”, „Duminici de august” și „Dora Bruder”.

Dascălii noștri

Ion Vartic - 70

Nu este adevărat că Ion Vartic are 70 de ani! E una din farsele cu care ne-am obișnuit, jucate atât de bine, încât păreau gemene cu realitatea.

Dar dacă tot acceptăm că e adevărat și că, totuși, Ion Vartic a trecut de 70, atunci lucrurile se complică. Câți ar trebui să scrie, măcar în adâncul sufletului, un gând aniversar pentru Ion Vartic? Miile de studenți, care au beneficiat de harul lui didactic, sutele de echinoxisti care au împânzit lumea cu câte ceva și din lumea lui Ion Vartic, actorii, regizorii, care i-au stat alături la atâtea proiecte teatrale, cititorii care au știut să-i prețuiască ideile, să-i descopere pe Caragiale, Radu Stanca, Ionesco, Ibsen, Cehov, Bulgakov,.... lumi pe care le-a tradus cu atât rafinament, pe înțelesul celor mai exigenți consumatori de teatru.

Eu l-am întâlnit înainte de toate în redacția *Echinouxului*, unde apărea drept cel mai destins între distinșii triumviri (Ion Pop, Marian Papahagi, Ion Vartic) ai revistei studențești clujene. Pe cât era de sobru Ion Pop, de dinamic Marian Papahagi, pe atât de calm și de pus pe șotii era Ion Vartic. Deși, la prima vedere, s-ar fi putut crede contrariul, că ar fi taciturn, ba chiar... timid, discret sută la sută, retractil.

Fiecare îl vedeam în felul nostru, dar pentru toți el impunea respect și un soi de solidaritate tacită.

Nu mi-a fost profesor la catedră, dar mi-a fost profesor de „Echinoux”, disciplina cea mai importantă din toți anii de Filologie clujeană și care și-a pus amprenta pe devenirea tuturor celor care sufereau de echinoxism, o boală salvatoare, în acei ani când era atât de ușor să rătăcești, atât de simplu să te pierzi.

Nimeni ca el, în studenția noastră, nu preda mai bine ore despre absurdul cotidian, despre grotescul politicii roșii, despre ridicolul cabotinilor de ocazie. Niciunul dintre „triumviri” nu-l întrecea în arta pamfletului și subversiunii, a ironiei cinice, a bonomieii.

Cu Ion Vartic am învățat „Englezește fără profesor”, limba teatrului absurd și ludic, într-un nesfârșit „Spectacol interior”.

Am profitat „pe furate” din tot ceea ce știa Ion Vartic, așa cum se fură o meserie pe care vrei să-ți însușești fără să ai nevoie de școală.

Atât cât i-am fost ucenic, Ion Vartic a fost un om generos cu peste măsură. A știut să vadă binele din bine, răul din rău, frumosul din frumos, urâtul din urât, fără să le amestece, fără să le lase să cadă pradă vreunei perversități. Punând fiecare lucru la locul lui, Ion Vartic a judecat pe fiecare cu exigență, dar și cu înțelegere, luând de la fiecare ce i s-a părut mai bun. N-a confundat niciodată „Modelul (cu)și oglinda”.

Între „Ars Amatoria” și Teatrul Național (cel din Cluj, pe care l-a condus), Ion Vartic s-a pus la dispoziție cu tot harul său, lăsând urme prin tot ceea ce a făcut.

Cine nu l-a cunoscut pe Ion Vartic nici nu știe ce-a pierdut. Dar pentru nimeni nu-i târziu. Cărțile sale sunt așezate cu prestanță în raftul din față al literaturii române, al teatrului românesc și universal.

Știu că lui Ion Vartic nu-i plac laudele, că se simte stânjenit de ele. Nu o să vă laud, Domnule Profesor, dar nu pot să mă abțin și să nu vă spun, „verde-n față”, că sunt printre cei care vă prețuiesc cu adevărat!

NICOLAE BĂCIUȚ

Ion Vartic (n. 4 octombrie 1944, Sibiu) - eseist, teatrolog, critic și istoric literar. Licențiat al Facultății de Filologie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj (1967). Doctor în litere cu teza *Ibsen și teatrul modern* (1988). Debut în revista *Tribuna* (1968), cu un eseu despre Radu Stanca.

Membri al grupării literare *Echinoux*. Animator al grupării „Ars Amatoria”. A îngrijit rubrica „Dosar” a revistei *Apostrof*.

Profesor de literatură comparată și teoria dramei la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj, respectiv la Facultatea de Litere și la Facultatea de Teatru și Televiziune.

Subsecretar de stat în Ministerul Culturii în echipa ministerială a lui Andrei Pleșu (1990-1992), Director general al Teatrului Național „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca (2000-2010).

Volume publicate: *Spectacol interior. Eseuri critice*, Ed. Dacia, 1977, *Radu Stanca. Poezie și teatru*, Ed. Albatros, 1978, *Modelul și oglinda*, Ed. Cartea Românească, 1982, *Ibsen și „teatrul invizibil”*. *Preludii la o teorie a dramei*, Ed. Didactică și Pedagogică, 1995, *Cioran naiv și sentimental*, Biblioteca „Apostrof”, 2000, (2000, 2011 - Polirom, ediție revăzută și adăugită), *Clanul Caragiale*, Biblioteca „Apostrof”, 2002, *Bulgakov și secretul lui Koroviev. Interpretare figurată la Maestrul și Margareta*, Ed. Polirom & Biblioteca „Apostrof”, 2004, 2006, *Cioran ingeniu y sentimental*, traducere în spaniolă de Francisco Javier Marina, Mira Editores 2009

Ediții îngrijite. Prefețe. Postfețe: *Vasile Pârvan, Memoriale*, Ed. Dacia, 1973 (col. „Restituiri”), *Emanoil Bucuța, Capra neagră*,

Ed. Dacia, 1977 (col. „Restituiri”), *Dominic Stanca, Timp scufundat*, Ed. Eminescu, 1981, *Alexandru Sever, Don Juan Apocaliptic*, Ed. Eminescu, 1984 (col. „Teatru comentat”), *Adolfo Bioy Casares, Celălalt labirint*, Ed. Univers, 1987 (col. „Globus”), *I. L. Caragiale, Temă și variațiuni*, Ed. Dacia, 1988, *Eugen Ionescu, Eu*, Ed. Echinoux, 1990, *I. L. Caragiale, Momente* (ediție anastatică), Ed. Fundației Culturale Române, 1992, *Adolfo Bioy Casares, O păpușă rusească*, Ed. Biblioteca Apostrof, 1992, *Mihail Bulgakov, Maestrul și Margareta*, Ed. Univers, 1995, *Nicolae Steinhardt, Cartea împărțirii*, Ed. Biblioteca Apostrof, 1995, 1998, 2000, 2004, *Ion D. Sârbu, Scrisori către bunul Dumnezeu*, Ed. Biblioteca Apostrof, 1998, *Alexandru Sever, Inventarul obsesiilor circulare*, Ed. Biblioteca Apostrof, 1999, *Ramiro de*

Maeztu, Don Quijote, Don Juan și Celestina: eseuri întru simpatie, Biblioteca „Apostrof”, 1999, *Petru Dumitriu, Vârsta de aur sau Dulceața vieții (Memoriile lui Toto Istrati)*, Biblioteca „Apostrof”, 1999, *Alexandru Vona, Misterioasa dispariție a orașului din câmpie, proze scurte, 1941-1997*, Biblioteca „Apostrof”, 2001, *Ion Luca Caragiale, Momente: momente, schițe, amintiri*, Ed. Minerva, 2002, *Mihail Bulgakov, Corespondență. Jurnale*, Ed. Polirom, 2006, *Mihail Bulgakov, Maestrul și Margareta*, Ed. Humanitas Fiction, 2007, *I. Negoiteșcu, Straja dragonului*, Ed. Biblioteca Apostrof și Ed. Humanitas, 1994, 2009

Volume colective: *Scriitori români*, 1978, *Dicționarul scriitorilor români*, coordonatori Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, vol. I-IV, 1995-2002, *Dicționarul esențial al scriitorilor români*, 2000, *Dicționar analitic de opere literare românești*, vol. I-IV (1998-2003), ediție definitivă, 2007,

Premii: Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor din România (1977), Premiul de critică „G. Călinescu” al Academiei Române (1982), Premiul Secției Române a Asociației Internaționale a Criticilor de Teatru; Premiul de critică al Salonului Național al Cărții (1995), Premiul pentru eseu al Uniunii Scriitorilor din România; Premiul Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor (2000), Premiul pentru eseu al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor (2004).

Membri al Uniunii Scriitorilor din România și al Fundației Culturale Apostrof.

Ion Vlad – 85

Născut la 26 noiembrie 1929, Archiud, județul Bistrița-Năsăud) critic și teoretician literar, eseist .

Urmează școala primară în comuna Miercurea Nirajului, județul Mureș, apoi Liceul „Moise Nicoară” din Arad (1940–1945) și Liceul „Al. Papiu Ilarian” din Târgu Mureș (1945–1948). Este licențiat al Facultății de Filologie a Universității „Victor Babeș” din Cluj (1952). Doctor în litere cu teza *Povestirea. Destinul unei structuri epice* (1971). Debut absolut în „Lupta Ardealului” (1949) cu o recenzie, iar editorial în 1970 cu volumul *Între analiză și sinteză*. A fost decan al Facultății de Filologie (1966–1968) și rector al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj (1976–1984). Profesor de teoria literaturii la Facultatea de Litere din Cluj. Publică studii, cronici literare și eseuri în revistele *Almanahul literar*, *Tribuna* (e redactor-șef adjunct în perioada 1970–1982), *Steaua* (membru în consiliul editorial), *Viața românească*, *Luceafărul*, *România*

literară, *Astra*, *Transilvania*, *Familia*, *Studia Universitatis «Babeș-Bolyai»*, *Vatra*, *Cahiers roumains d'études littéraires*, *Echinox*, *Revue roumaine*, *Apostrof*, *Transylvanian review* ș.a., precum și studii incluse în volume colective despre Marin Preda, Zaharia Stancu, Ion Barbu, Ion Agârbiceanu, Ioana Em. Petrescu.

Opera: *Între analiză și sinteză* (1970), *Descoperirea operei. Comentarii de teorie literară* (1970), *Povestirea. Destinul unei structuri epice* (1972), *Convergențe* (1972), *Romanul românesc contemporan, 1944 - 1974*, (antologie) (1974), *Lecturi constructive* (1975), *Lectura – un eveniment al cunoașterii* (1977), „Cărțile” lui *Mihail Sadoveanu* (1981), *Lectura romanului* (1983), *Pavel Dan. Zborul frânt al unui destin* (1986), *Lectura prozei* (1991), *Aventura formelor. Geneza și metamorfoza genurilor* (1996), *În labirintul lecturii* (1999), *Romanul universurilor crepusculare* (2004), *Orizonturile lecturii* (2007), *The Novel of Crepuscular Universes* (Thomas Mann, Robert Musil, Hermann Broch, Witold Gombrowicz, Günter Grass, Curzio

Malaparte, Heinrich Böll, L.-F. Céline), traducere în engleză de Delia Drăgulescu, East European Monographs, New York, NY, Boulder Co, Distributed by Columbia University Press (2011).

Premii: Premiul Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor din România (1970, 1996, 2004), Premiul pentru critică al Uniunii Scriitorilor din România (1972), Premiul „Bogdan Petriceicu Hasdeu” al Academiei Române (1983), Premiul „Opera omnia” al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor din România (2007).

Membru al Uniunii Scriitorilor din România.

LOCUL ȘI MOMENTUL POTRIVIT

Dinspre cel mai temut profesor al Filologiei clujene, din anii mei de studii, a venit mereu o lumină caldă, protectoare, încurajatoare. Pe cât părea unora de dur, pe atât îmi părea mie de blând, împărțîșind verva cunoașterii, la interesceția entuziasmului și curiozității mele, cu experiența și înțelepciunea sa.

Autoritatea Profesorului era atunci dublată și calitatea de rector al Universității clujene “Babeș-Bolyai”. Cu toate acestea, relația noastră nu doar că a fost profund umană, ba chiar colegială, una care mi-a dat încredere în mine și puterea de a nu mă lăsa prins în vârtejul atâtor circumstanțe care antrenau orgolii, dispute, invidii... din lumea academică. M-a ținut departe de ele și m-a ținut aproape de bibliotecă, plecând chiar de la sintagma și titlu al uneia dintre cărți apărută în 1970, *Descoperirea operei*. Dar cartea cu care am mers împreună, dincolo de cursuri și seminarii la *Teoria literaturii*, disciplina pe care ne-o preda, a fost *Lectura – un eveniment al cunoașterii*, 1977.

Paradoxal, Profesorul, preocupat de destinul prozei românești, de la Pavel Dan la Mihail Sadoveanu, avea ochi bun și pentru poezie și cred că aceasta ne-a adus mai aproape, prin... Nichita Stănescu, pe care-l descoperam împreună dintr-un alt unghi, diferit de cel pe care ni-l proiecta, mai târziu, Profesoul nostru de *Echinox*, Ion Pop.

De la Profesorul Ion Vlad am deprins de timpuriu, din primul an de facultate, nu doar arta lecturii, ci și bucuria, plăcerea lecturii, eu, cel care venisem cu nesațul lecturii și cu spaima de a nu putea să citesc decât prea puțin din câte mi-aș fi dorit.

Ce și cum să citesc am învățat cu Profesorul Ion Vlad, ca să descopăr alte taine cu Profesorul Liviu Petrescu, cel de la care am învățat cum să conjug marea literatură a lumii, cu cea românească, inclusă în aceasta, fără complexe, neatins de maladiile prejudecăților.

Până la urmă, nici nu știi ce să-i ceri mai mult unui profesor care te vrea ucenic, dar te tratează de la egal la egal când, de fapt, tu nici nu existai până în clipa întâlnirii cu el, întâlnire și admirabilă și memorabilă, din care-ți ieși merinde pentru o viață!

De-abia desprinși de meteahna comentariilor învățate pe de rost, Profesorul Ion Vlad ne “momea” cu “gramatica”, “sintaxa” textului literar, cu dimensiunea semiotică a lecturii, cu nevoia re-lecturii, a pătrunderii dincolo de epiderma textului, cu refuzul receptării stereotipe, de șablon, conjugându-ne toate verbele care traduc semantica textului în semiotica ființei, dacă mi se permite acest joc de înțelesuri.

Ne mai leagă ceva, extraliterar, mai degrabă afinități nostalgice: era bistrițean (născut la Archiud), ca și mine, învățase în primii ani la o școală din Miercurea Nirajului, localitate vecină cu cea unde predasem și eu în primul și singurul an de învățământ, Găleşti, și făcuse o parte din studiile liceale la Târgu-Mureș (la “Papiu-Ilarian), unde aveam să mă stabilesc încă înainte de terminarea facultății.

Profesorul era un sentimental, până la urmă, dacă găseai calea de acces spre această parte a felului său de a fi.

Sunt oameni care, într-un fel sau altul, mi-au influențat decisiv destinul. Pe Profesorul Ion Vlad însă, l-am întâlnit la momentul potrivit, în locul potrivit.

NICOLAE BĂCIUȚ

Restituiri **CORNEL REGMAN - 95**

I. Cornel Regman:
Casa memorială din Daneș

Între lucrurile care – într-o societate ce vrea să se așeze firesc în matcă – ar trebui să poarte amprenta cotidianului, s-ar situa și valorizarea personalităților care prin opera lor conferă demnitate unui spațiu și reprezintă un motiv de mândrie pentru concetățeni. În această categorie se înscriu intelectualii, artiștii, cărturarii, oamenii al căror nume se cade să fie păstrat în memoria comunității și al căror spirit trebuie păstrat viu, ca un fel de amprentă nobiliară a locului.

Nu departe de Sighișoara, la Daneș, se află o simplă casă de țară în care s-a născut în urmă cu 95 de ani (la 28 noiembrie 1919) și a copilărit criticul și istoricul literar Cornel Regman; chiar dacă prin natura muncii sale scriitorul a locuit mult timp în alte zone (la Cluj și la București), legătura lui cu pământul natal a rămas foarte puternică, astfel încât el și-a dorit să rămână pentru totdeauna la Daneș, drept pentru care acolo este și înmormântat.

Am avut privilegiul de a vizita casa familiei Regman și am înțeles la fața locului cu câte eforturi doamna Zorina (soția criticului) și Ștefăniță (fiul acestuia) se străduiesc să mențină intacte nu numai urmele trecerii criticului prin aceste locuri, ci, implicit, și crâmpie din istoria comunei și a județului Mureș.

Multe din informațiile pe care le-am obținut despre casă și acareturi provin din arhiva familiei Regman și ne-au parvenit prin bunăvoința familiei: Casa memorială (neoficial, deocamdată) „Cornel Regman”, zisă

și „Casa Regmănoaiei”, este azi proprietatea d-nei prof. la pensie Zorina Regman, din București, și a fiului ei, Ștefăniță Regman, profesor la un liceu parizian. Proprietatea este compusă din două corpuri: casa și căsuța, cu bucătăria, construite fiecare pe două pivnițe, una de fructe și alta în care se țineau imensele butoaie cu vin, două curți acoperite cu viță-de-vie, șura cu grajdul și grădina. În a doua curte, se află *keltreiu* (șopru, care adăpostește impresionantul teasc de la mijlocul sec. al XIX-lea). Familia Regman se află în tratative cu Muzeul Etnografic din Dumbrava Sibiului, realmente interesat de achiziționarea întregului ansamblu. În grădină, după rândurile de zarzavaturi, meri, pruni, nuci, se găsește și un păr bătrân, precum și viță-de-vie „nova”, plantată de Victoria Regman după confiscarea, la începutul anilor 60, a viilor sătenilor. Dintr-un hectar de vie, familia producea circa 2000 litri de vin din soiuri aduse din Germania: riesling, muscat otonel, tramminer, chasselas etc. Zisă și „vinăreasa”, Victoria Regman era expertă în cultivarea viței și obținerea vinului și a țuicii de pere, prune etc., îndeletniciri învățate de la tatăl ei, Eroftei Cristea. În bucătărie, există un vechi cuptor de pâine, o raritate astăzi, în „căsuță” sunt lavițe vechi și lăzi de zestre...

Am întâlnit patina timpului peste tot, de la mobilierul autentic, din se-

Casa din Daneș, azi

Familia Regman, Daneș, 1939, de Paște.

colul al XIX-lea, caracteristic caselor de țărani frunțași: mese, „coastăne” și dulapuri masive, sobe de teracotă, cuptor, tipica mașină de cusut Singer de la începutul sec. XX, biblioteca, în care sunt expuse cărțile lui Cornel Regman: 14 de volume de critică, două de istorie literară (*Agârbiceanu și demonii* și *Ion Creangă – o biografie a operei*) și unul de aforisme, fotografii și documente. Mesele sunt acoperite de frumoase țesături ale Victoriei, realizate în casă la un lung război de țesut (demontat). Casa, construcție din secolul al XIX-lea, a fost păstrată așa cum a rămas de la Victoria Regman (decedată în 1991, la vârsta de 91 de ani, văduva lui Ioan Regman, perceptor), mamă a trei Regmani care s-au remarcat pe plan național: Cornel, criticul și istoricul literar, Eroftei, inginer constructor de hidrocentrale, și Ioan, jurist și poet.

Un loc încărcat de istorie și de literatură și gândul persistent că spațiul de care Cornel Regman s-a simțit legat întreaga viață ar trebui mai bine popularizat, astfel încât el să fie cunoscut de mureșeni și de toți cei care trec prin zonă, nu numai pentru a înțelege mai bine personalitatea criticului Cornel Regman, ci și pentru a deveni un autentic motiv de mândrie locală.

II. Cornel Regman: *Reflexii și reflexe*

În general, pentru scriitorii care au practicat aforismele, aceste producții au rămas undeva în zona periferică a operei lor și au putut fi ignorate fără știrbirea imaginii de bază. Acesta este și cazul majorității scriitorilor aparținând Cercului Literar de la Sibiu (sau al unor apropiați ai acestora), la care s-a manifestat atracția de sorginte clasicistă, spre literatura cu specific paremiologic. Calambururi, maxime, cugetări, adagii, sentințe, s-au simțit atrași să scrie Radu Stanca (*Aforisme pentru un actor tânăr* și *Alte aforisme în Acvariu*), I. Negoieșcu (*Aforisme ad usum Delphini* în *Moartea unui contabil* și *File de carnet în Viața particulară*), Ștefan Aug. Doinaș (1987 - *Anul aforistic* în *Mai-mult-ca-prezentul*), Dominic Stanca (secțiunea *Carnet* în *Timp scufundat*), Cornel Regman (*Reflexii* →

MARIA CHEȚAN

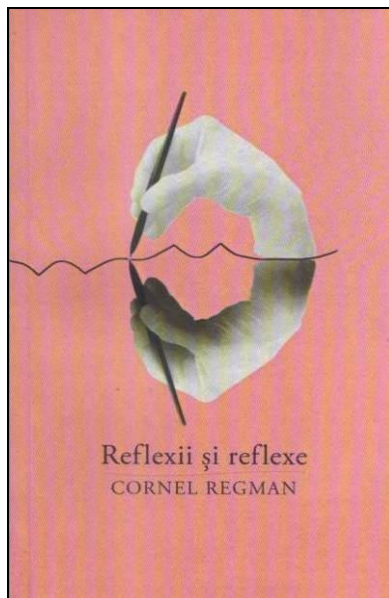
și reflexe), Ion D. Sîrbu (*Din cuge-tările lui Gary*), Arthur Dan (*Mituri căzute. Din jurnalul unui psihiatru*), Virgil Nemoianu (*Simptome*).

Poate cel mai cunoscut aforist dintre cerchiști rămâne Cornel Regman, el manifestând un interes constant pentru aceste jocuri ale minții pe care le prețuia suficient încât să le adune cu grijă într-un volum; pe acest teren, criticul își câștigase o adevărată faimă, lucru recunoscut de apropiați, precum și de exegeți ai grupării cerchiste: „Ca să desfidă prejudecata «regățeană» că ardelenii ar fi greoi, fără umor și nepricepuți la jocuri de cuvinte, el a cultivat calamburul, câștigându-și pe terenul lui lunecos o adevărată reputație, cum o avusese înainte brăileanul Oscar Lemnar.”¹

Despre pensée-urile lui Cornel Regman, doamna Zorina, soția criticului, mărturisește că autorul le acorda mare atenție² și chiar dacă aceste texte erau rodul unor asocieri spontane (sau tocmai de aceea), criticul revenea asupra lor cu mîgală, cuvântul fiind „cântărit” și „slefuit” astfel încât jubilația celui care născocise vorba de duh să se transmită cât mai fidel cititorului. Dovezi ale importanței pe care Cornel Regman o acorda aforismelor sunt atât împrejurarea că autorul ar fi dorit o reeditare a volumului *Reflexii și reflexe* (însă timpul nu a avut suficientă răbdare pentru ca autorul să o poată vedea), cât și felul în care se străduia să fixeze unirea fulgurantă a unor termeni.

Disocieri interesante între persoanele cu apetit pentru producerea de aforisme stabilește Al. Paleologu³, care deosebește *oamenii de spirit, duhlii și hâtrii*, ultimele două categorii având o seamă de trăsături comune; aceiași eseist realizează o

încercare de grupare a textelor regmaniene cu caracter gnostic cuprinse din *Reflexii și reflexe*, apreciind că în volum se află *aforisme, observații de moralist, vorbe de spirit, șolțicării și calambururi*⁴, răsul produs de acestea fiind liantul tuturor.

Surprinzând lapidar esența aforismelor (cu atât mai mult cu cât stilul aprecierilor reproduce spiritul textelor comentate), un fragment de scrisoare a lui I. D. Sîrbu se constituie într-o adevărată *emblemă* a umorului regmanian: „[...] – consider că Regman poate fi servit și ca medicament: împotriva prostiei, diabetului, tristeților postalcoolice; – o pagină din Regman reface umorul cerchist, deschide pofta de lectură, vindecă de filistinie [...]”⁵.

Grupate la a doua ediție în câteva capitole sugestive pentru tematica lor (*D'ale epocii de aur, D'ale tranziției, D'ale scriitorilor și artiștilor, Existențiale, Istoricele, Moftologicele*), aforismele produc deliciul cititorului prin *subtilitate* („– Știți cine a mai rămas în Germania? – Caragiale, în 1905”⁶), prin *ironia* întoarsă deliberat chiar împotriva celui care o produce („Regman: satirul duhului său”⁷), prin *maliziозitate* („Unii critici se pun singuri

SEMNAT PAPILLON

Ziduri groase înăbușite-n scuze.
Ciorbă de gratii. Mâncare de cătușe.

Guban la-ncălțări. Paznici de veghe.
Smartphon în salam. Armani în zeghe.

Cocalari veseli. Miniștri triști.
Paturi de fier. Celule de Criști.

Măță-n sac. Ascultat telefon.
Bani în valize Louis Vuitton.

Copii fără griji. Familie. Nepoți.
Card cu apa ruptă. Asigurat toți.

VIP subțire. Scârța pe hârtie.
Carte de spovedanie. Altă paranghelie.

Bolnav închipuit. Frate cu dracu’.
Exonerare de vină. Împărțit sacu’.

Plecat englezește. Domiciliu forțat.
Insule Canare. Vila de la stat.

Șters de pete. Dalmațian bonton.
Detenție nesuportată. Semnat Papillon.

RĂZVAN DUCAN

în poziție critică, iar dintre poeți mulți se dovedesc versatili”⁸), prin *hazul* cu care sunt taxate prețiozitățile ori sunt înfățișate activități care de obicei presupun sobrietate și o anumită morgă („Un nebun – poetul - aruncă o piatră în apă și zece hermeneuți sar după ea”⁹).

Impresia de ansamblu e că tăvălugul umorului regmanian, indiferent ce zone conexează („Înjurăturile românești cu trimitere fac parte din *mătalimba*”¹⁰) antrenează irezistibil orice spirit sensibil la subtilitățile de limbaj și prin aria lor de cuprindere acestea surprind și etichetează meștehne cu perfectă valabilitate actuală („De când cu plagiatele astea, regula clasică a celor trei unități ar trebui modificată, introducându-se încă una: *unitatea de autor*”¹¹). Așadar, o invitație la o lectură incitantă, căci umorul din *Reflexii și reflexe*, bonom sau acid, scilicet și plin de savoare, încântă și, vorba lui I. D. Sîrbu, mai ales, vindecă!

¹ Ovid S. Crohmăniceanu, Klaus Heitmann, *Cercul Literar de la Sibiu și influența catalitică a culturii germane*, Ed. Universalia, București, 2000, p. 409.

² Zorina Regman, *Răsul eliberator – Cornel Regman: Reflexii și reflexe – Aforisme vesele și triste*, în Sanda Cordoș (coordonator), *Spiritul critic la Cercul literar de la Sibiu*, Ed. Accent, Cluj-Napoca, 2009, pp. 172-173.

³ Al. Paleologu, *Anecdota primează!* în Cornel Regman, *Reflexii și reflexe – Aforisme vesele și triste*, Ediția a doua revăzută și adăugită. Îngrijirea textelor, notă asupra ediției și notă bio-bibliografică de Ștefăniță Regman, Cuvânt înainte de Alexandru Paleologu. Postfață de Emil Hurezeanu, Ed. Curtea Veche Publishing, București, 2011, pp. 7-8.

⁴ Al. Paleologu, *Anecdota primează!* în Cornel Regman, *Reflexii și reflexe – Aforisme vesele și triste*, ed. cit., p. 9.

⁵ I.D. Sîrbu, Scrisoare către I. Negoitescu, în Cornel Regman, *Reflexii și reflexe*, ed. cit., p. 11.

⁶ Cornel Regman, *Reflexii și reflexe – Aforisme vesele și triste* – ed. cit., p. 24.

⁷ *Idem*, op. cit., p. 89.

⁸ *Idem*, *ibidem*, p. 70.

⁹ *Ibidem*, p. 70.

¹⁰ *Ibid.*, p. 72.

¹¹ *Ibid.*, p. 68.

Magda Isanos 70

DATE BIOGRAFICE

Născută la Iași, la 17 aprilie 1916, fiică a lui Mihai Isanos și a Elisabetei (n. Bălan), doctori în medicină.

A urmat școala primară la Costiujeni, spital unde lucrau părinții ei, în apropiere de Chișinău, iar liceul la Școala eparhială de fete din Chișinău.

A studiat la Iași Dreptul și Filozofia; licențiată în Drept, a profesat scurt timp avocatura la Iași.

Debut în 1932, cu versuri în revista "Licurici" a Liceului de băieți "Bogdan Petriceicu Hasdeu" din Chișinău.

S-a stins din viață la București, la 17 noiembrie 1944.

BIBLIOGRAFIE (SELECTIVĂ)

- "Poezii", 1943, Iași
- "Cântarea munților", poezii, 1945, București
- "Focurile", dramă, în colaborare cu Eusebiu Camilar, 1945, București
- "Țara luminii", poezii, 1946, București
- "Versuri", 1955, București
- "Versuri", 1964, București
- "Cîntarea munților", 1988, București
- "Confesiuni lirice", poezii, 1989, Chișinău
- "Poezii/Poésies", ediție bilingvă română-franceză, traducere de Elisabeta Isanos, 1996, București
- "Pomii cei tineri", poezii, ediție electronică, FERESTRE, 2009.
- "Pomii cei tineri", poeme, ediție, notă asupra ediției și postfață de Elisabeta Isanos. Editura TipoMoldova, colecția Opera, Iași, 2013.

*

Textele alăturate au fost premiate la ediția a III-a a Festivalului Național de Creație și Interpretare "Ana Blandiana", Brăila, iunie 2014.

Doamne, n-am isprăvit!

de Magda Isanos

Titlul poeziei „Doamne, n-am isprăvit!” este simbolic, devine versul-incipit al discursului liric, surprinde regretul, invocă divinitatea, textualizând astfel confesiunea, mărturisirea neputinței neziditoare de a desăvârși, de a isprăvi „cântecul”, creația. Convertită în artă poetică, versurile își au obârșia în inspirația divină, diafană, cu șoaptă abia deslușită, dar îndreptată spre cel ales, stabilindu-i cazna izbăvitoare a creației.

Poezia se deschide cu invocarea divinității cu scopul de a i se confesa și pentru a-i mărturisi neputința sa, neizbutirea misiunii, dezamăgirea fiind deja instalată: „Doamne, n-am isprăvit/cântecul pe care mi l-ai șoptit”. Consideră că nu mai merită răsplata desăvârșită și nici ajutor, prezența divinității – prin „îngeri de gheață și pară” încercând a-i întrerupe existența pe pământ, imagine oximoronică, definitorie pentru percepția, pentru întâlnirea cu transcendentul – este acaparatoare, imperativ poeta caută salvarea, eliberarea din ucenicia sau captivitatea îngerului de „seară”.

Strofa a doua se deschide cu gândul a cărui simplitate susține fermitatea considerației că nu și-a îndeplinit misiunea pe acest pământ și faptul că nu vrea să plece până când nu o finalizează, prin puternica sugestie „Nu pot pleca”. Elementele naturii „arborii”, „florile” îi trimit ispita binevoitoare, poticnesc sufletul, oferindu-i reținere, îl opresc, îi cerșesc cântarea „de laudă și naivă mirare” astfel, ea își exprimă mulțumirea, admirația, însă în același timp și incertitudinea misterului în care este învăluită printr-o „cântare”. Aici începe creația ca naivă constrângere ca răspuns sfios la chemarea imperativă, pe alocuri tiranică „calea-mi așin” a frumuseții pământești.

A treia strofă este alcătuită sub forma unui testament, verbul „voiam să” indicând dorința nesfârșită de a le lăsa moștenire bunătatea sa oamenilor, lăsându-i să se hrănească cu ea. În încercarea de a se împărtăși de toți și din toate, de a-și dăruii sinele în dorința de risipă spre regăsire, oamenilor le-ar fi lăsat sufletul „drept pâine la popas”, i-ar fi ancorat deopotrivă de pământ și de cer, cu belșug, cu rodnicie. Acesta ar fi fost jertfelnicul testament. E pentru „mai târziu”, e candela în care arde fără a se mistui sufletul poetei, fiindu-le lumină „tuturor celor care nu mă cer și nu mă cunosc”.

Imaginea creatorului căutător de taine, inițiat, ales se desprinde ca o permanentă prin valoarea expresivă a imperfectului „căutam în iarbă și-n mohor/ tainele ascunse tuturor”, care surprinde minuțiozitatea, cu scopul de a lumina lumea, de a le deschide ochii. Pare a-și asuma un rol izbăvitor, căci ceea ce e ascuns nu poate fi descoperit, e adevărul, e frumosul căruia oamenii nu-i pot fi părtași decât prin cuvântul poetei.

Teluricul copleșește, împânzește, e a tot prezent, e păstrător al tainei „în fântână” – mărginită – „în iaz”, „sub brazi” – nemărginiți, simbol al infinitului, un mijlocitor, un axis mundi – îi așine calea, destinul poetic se configurează prin asumarea lumii care nu mai rămâne o realitate exterioară, ci devine o lume a sinelui „mă uitam... și ascultam - îndelung -”.

Rătăcind ziditor printre „arborii”, „flori”, „iarbă”, „fântâna”, „brazi”, ascultându-le povestea tainică, ce trebuie împărtășită lumii, urmează neașteptat, prea devreme întâlnirea cu îngerii. Venirea, chemarea lor, oprește timpul rătăcirii, al întrebărilor cu sau fără răspuns. Sau poate „atunci” când „au venit și m-au căutat” au lăsat voit neizbăvit „cântecul”, ca-n povestea făgăduită și nerostită a comisului, căci sărbătoarea cuvântului, forma lui desăvârșită e a prezentului, este și nu este, e întrebare retorică. Punctele de suspensie de la sfârșitul strofei sunt o invitație la reflecție.

Ultima strofă anunță sfârșitul său printre muritori, însă poeta se împotrivesc „Doamne, nu pot pleca”, nu și-a împlinit, nu a desăvârșit rostirea, cântarea „n-am terminat”. Ultimele două versuri surprind ca printr-o poruncă, dorința de a împărtăși lumii scopul creatorului, al poetului, al omului pe pământ.

Ultimele versuri sunt rugămintele și rugăciunea, creatorul și creația se definesc prin nerăbdarea de a se dăruii, rămânând pentru sine, își pierd jertfelnicia „în colivie”, fără „să zboare”, trăiesc captivi. În puterea divinității e zăvorul, spre a da glas vocii liricii, spre a da aripi de zbor, de înălțare „cântecelor nerăbdătoare”.

Poezia Magdei Isanos „Doamne, n-am izbăvit!”, este o pledoarie pentru creație, o subtilă deslușire a misiunii, a vieții jertfelnice a creatorului.

ALEXANDRA BIANCA
VELCHERAN

Clasa a XI-a, Colegiul Național

„Unirea” Târgu-Mureș

Prof. coord. BÂNDILĂ MELANIA

Rădăcina

de Magda Isanos

Formați la școala veleitarilor, idolatri ai fragmentarului și-ai stigmatizării, aparținem unui timp clinic în care doar cazurile contează. Ne atrage doar fața nevăzută a autorului, ceea ce acesta nu a exprimat. Modelul de *tabula rasa* instaurat în secolul trecut a fost treptat înlocuit de dorința de a pătrunde tot mai adânc în „rădăcinile” imagineare ale liricii, căutând nucleul ascetic al sentimentului creator. Magda Isanos se remarcă în literatura română prin profunzimea cu care se dedică literaturii, făcând din ea un refugiu împotriva propriilor suferințe, atât fizice, cât și morale. Gustave Flaubert afirma „Totul se uzează, chiar și durerea.”

În comparație cu încrâncenarea debordantă ce domină entitatea lirică din „Doamne, n-am isprăvit!”, poezia „Rădăcina” de Magda Isanos este impregnată de aerul unei nefaste resemnări, ca dovadă a acceptării unei morți iminente și fulgerătoare, în plină tinerețe strălucitoare. Versul liniar al operei lirice anunță sacrificiul timpuriu, prematur, la care este supusă ființa eului liric: viața însăși. În registrul biblic, aceasta este reprezentată în plan simbolic prin sânge, „Unii dau sânge altora-n dar”; însă poeta nu se rezumă la un pseudo-sacrificiu, dăruindu-și propria viață asemeni unui dar suprem, încă neatins de vicisitudinile eului, lăsându-se în voia torentului de suferințe ce îi înăbușă existența: „Eu tinerețea mi-am dat-o, plină de har.” Prin metafora personificatoare „Am spus zilelor: „Nu sunteți ale mele/ Nu vă rătăciți printre vise și stele”” este evidențiată revenirea în planul contingent, în cel al suferințelor și al realităților virulente, în care timpul își face demonstrația neîncetat asupra destinului uman, din cel oniric, care o transpunea pe poetă într-un alt timp, unul al uitării, alcătuit din visele și speranțele caracteristice tinereții. Prin referire la elementul cosmic „stele”, sunt conturate aspirațiile înalte ale tinerei pregătite să se impună în propria-i viață. Odată cu acceptarea fatumului, aceasta se smulge singură din chingile în care fericirea îi era susținută („vise și stele”).

În cea de-a doua strofă, eul liric ne dezvăluie vârsta fragilă, când, aflân-

du-se în plină formare și împlinire, își conștientizează condiția aflată sub zodia morții fulgerătoare: „De la douăzeci la trezeci, numărați”. Totuși, faptul că nu va reuși să depășească această vârstă de nici trezeci de ani nu o descurajează, ci, din contră, o ajută să răzbată: refuză să piardă în ițele nefaste ale timpului vreo secundă, valorificându-și la maxim fiecare zi, bucurându-se de viață: „Ți-am dat anii bogăți;/ unul câte unul, luminând/ calea ta, s-au trecut curând.”

Cel de-al treilea catren consemnează, prin epitetul „moarte primăveri”, statutul Magdei Isanos. Primăvara semnifică triumful înnoirii, victoria ciclică a vieții asupra morții. Însă primăvara autoarei întrupează toate cele patru anotimpuri, sfârșind în neființă. Versul „Acuma s-a făcut târziu. A nins” surprinde un concept eliadesc: în riturile de inițiere, albul este culoarea primei faze, aceea a luptei împotriva morții. Însă perisabilitatea umană este infinită în fața timpului ce nu poate fi încetinit. Și chiar dacă s-ar opri, pentru cât timp se va opri din zbor? Principiul cronologic nu are la bază scopul de a prelungi viața omului, ci de a urmări canonic, asigurându-se că nu trișează, că se află mereu captivă într-un cadran ce își ticăie minutarul mult prea repede. Ninsora ce se așterne semnifică înghețul din preajma morții, sfârșitul, precum și faptul că urmele existențiale sunt acoperite, rămânând doar un alb ce acoperă rămășițele, neținând cont de durere: „Nimeni nu caută vechile cărări”.

Stejarul, simbolizând, atât fizic, cât și spiritual, cu precădere puterea și longevitatea, este asemănat în plan ocult cu entitatea poetei, care trece prin viață fără să se lase doborâtă sau influențată, „pământul bogat” semnificând mediul familial propice dezvoltării ei: „Stejarul a crescut. Nu s-a plecat.” Speranțele și visele acesteia au fost cele oferite ca ofrandă pe templul vieții, îmblânzind zeii cronofagi, dăruindu-i în plus câțiva ani pentru a reuși să se împlinească în planul psyche-ului. Existența poetei poate fi asemănată cu mitul lui Sisif, proletar al zeilor, neputincios și revoltat care își cunoaște condiția de muritor, dar căreia îi dă un rost și o depășește. Astfel, moartea nu mai are doar mâini patriciene care strivesc, ci unele care eliberează din zbuciumul adânc al ființei.

Ultima strofă a poeziei reunește sensul vieții prin inversarea celor două principii teoretizate de Ion Barbu, nadir și zenit. Apropiindu-se de inevitabila moarte, ființa încearcă să nu se rupă de existența ei, uitând însă faptul că adevărata revelație și viața în care sufletul scapă de carcera trupeză este cea de după moarte. Timpul trecut de care sunt legate amintirile poetei o ținut într-o oră care, deși pierdută pentru totdeauna, nu îi permite să se întoarcă înspre viitor, în încercarea disperată de a culege rămășițele unui timp trecut „Bătrâna rădăcină uneori/ caută muguri în pământ și flori.” Deși Cioran afirma că „Între viață și moarte nu este decât o diferență de termometru”, Creația ne este dezvăluită abia după ce am trecut prin existența pământescă, limitată și mereu aplecată înspre nadir „uitând că ce-a fost viață și mister/ se leagănă deasupra ei, în cer.”

Poezia este structurată în cinci catrene, fiind un număr al centrului, al armoniei și al echilibrului, simbolizând manifestarea omului la capătul manifestației sale spirituale, aflat în prag de Mare Trecere.

Opera lirică „Rădăcina” a Magdei Isanos devine un strigăt transpus în formă lirică, cu scopul de a ușura suferința poetei răsfrântă în resemnarea din fața sfârșitului. Astfel, prin inima ei trece cea mai mare ruptură a lumii, de lume.

MIRUNA-IOANA MIRON
CLASA A XI-A
COLEGIUL NAȚIONAL
„GHEORGHE MUNTEANU
MURGOCI”, BRĂILA

Un urlet în campanie

(1)

Masivul volum având 481 de pagini al Anei Blandiana intitulat derutant **Fals tratat de manipulare**¹² are capacitatea de a deveni o carte de referință pentru contemporanii scriitoarei, în sensul verificării și, într-o anumită măsură, al (in)validării propriilor puncte de vedere asupra evenimentelor istorice trăite.

Câteva luni (e drept, sporadic, și cu acel deliciu specific unor amatori de literatură ca mine, anume de a întârzia cât mai mult terminarea lecturii, nu numai spre a prelungi delectarea, ci mai ales spre a împinge cât mai departe misiunea implicită firii lor critice) am parcurs cu creionul la îndemână „tratatul“, despre care autoarea înseși scrie, pe coperta a patra: *...O carte despre mine și timpul pe care l-am străbătut: un timp în ebuliție, bulversat de vântul bătând mereu din altă direcție a istoriei, spulberând sensurile, dar nu și încăpățânarea mea de a le înțelege.*

Și, ușor spațiat, cu altă culoare, Angela Rotaru, autoarea copertii, a cules ca un fel de *ars poetica* a impresionantei culegeri de texte, încă o mărturie:

Nu am scris această carte pentru a transmite un adevăr pe care eu îl dețin, ci pentru a găsi un adevăr de care eu am nevoie. Sensul ei nu este să acopere, ci să descopere ceva.

Dacă-mi voi începe acest serial de însemnări cu un urlet izbucnind înfricoșător-misterios dintre paginile 359-361 intitulate **Țăranul și înregistrarea**, e fiindcă, pedagogic-utopic, lupt eu însumi, de aproape trei decenii, să luminez trecutul de la catedra unde m-a plasat societatea, în ultimii ani ajungând la exasperare din pricina eșecurilor repetate ale democrației dâmbovițene de a se descotorosi odată de lingăi gângavi, de neisprăviți notorii și de profitori grăbiți care se tot cocoată în fotoliile decizionale supreme. Cum generația actuală de neocomuniști înghesuși ca vitele să se adape de la jgheabul puterii mă îngreșează, țâncul de zece-doisprezece ani jucându-se cu magnetofonul pe care, pesemne, tată-său, ofițer la Jilava, înregistrase efectele sonore teribile ale unei torturi din timpul regimului comunist

expirat, îmi dă fiorii lipsei definitive de speranță pentru viitor.

Ce fel de tânăr și apoi adult va fi ieșit din el, mă întreb, de vreme ce a găsit atunci prilej de joacă *umplând văzduhul dimineții cu această durere veche* – după cum notează, la fel de consternată ca și mine, probabil, Ana Blandiana?...

Va fi vibrat în el vreodată un dram de milă dinaintea vreunei dureri palpabile, vii și copleșitoare, comparabile cu acelea – nenumărate! – ale deținuților politici, despre care tatăl său cu siguranță nu-i va fi spus nimic?...

Cinismul și batjocura tipice seriilor de copii (de)formați de lipsa supravegherii, de nepriceperea ori de lehamitea părinților de a-și duce la bun sfârșit menirea de a educa oameni, nu au, oare, veritabil efect de bumerang și vor constitui principalul pericol al societății viitoarelor decenii?...

Scena cu geamuri deschise-închise, capete de vecini scoase-retrase curios-confuz-îngrozite-scârbite merită immortalizată cinematografic. Supra-(ori infra-?)realismul ei rezultă, mi se pare, nu numai din reacția în cele din urmă lașă a tuturor personajelor mute (*Neștiind cum să reacționeze, unii dintre privitori hotărâseră să dezerteze, închizând fereastra... Rămăsesem deci, în cele din urmă, singuri, față în față cu geamul generator de strigăte, înghesuși umăr lângă umăr în rama îngustă a ferestrei, rugându-ne lui Dumnezeu să pună capăt spectacolului, în egală*

măsură de nesușinit și de nepă-răsit...), ci îndeosebi din finalul ei. Surprinzător, schița aduce în prim plan un singur **OM** sustras „manipulării“, o unică și minunată ființă încă **VIE** în acest marasm social în care „vremurile“ au vârât pe mai toți esticii (întrucât pe pielea, pe nervii, pe carnea și pe oasele lor a fost experimentată „cea mai bună și mai dreaptă orânduire de pe pământ“ – „mulțumim din inimă parti...“ deci aflate în așa-numita elită mondială ce s-a jucat și continuă să se joace, imperturbabil, cu masele, rămânând mereu „la butoane“!). Blestemul omului de la țară cade ca o ghilotină peste încrem-nirea-nesimțirea-dezumanizarea celorlalți, adunând în el, arghezian parcă, obida tuturor alor săi:

– Nu vă mai rabde pământul cu înregistrările voastre cu tot...

Cine (re)citește schița Anei Blandiana **Țăranul și înregistrarea** – pe care o consider o capodoperă a prozei (foarte) scurte contemporane – din perspectiva agitației sociale actuale, își poate imagina, stendhalian, că scriitoarea îi pune dinainte o oglindă. Așadar, pentru acel cititor reflexiv ideal s-ar putea formula o serie de întrebări precum: Eu cum aș fi procedat în împrejurările descrise? În ce ipostază/piele de personaj m-aș vedea mai degrabă: în cea a țăranului, a unuia dintre vecinii ce-au închis imediat fereastra, a mamei puștanului ce se prăpădea de râs, ori chiar a acestuia din urmă?...

Îndrăznesc să avansez ipoteza de lucru că de acest răspuns dat de fiecare, în forul său lăuntric, atârnă, ca de un fir de păr, nu numai rezultatele alegerilor din această toamnă, ci și cursul vieții sociale din următorii ani...

MIHAI FLOAREA

¹² București, Editura Humanitas, 2013.

Ileana Mălăncioiu -

în căutarea abisalului, a
absolutului sau a ancestralului

Dihotomiile tradiționalism/ modernism, modernitate/ postmodernitate sunt utile mai degrabă istoricului literar care are nevoie de niște criterii pentru a genera taxonomiile necesare în vederea organizării unui material atât de eterogen precum cel poetic decât criticii literare. Interferențele dintre formulele estetice amintite sunt inerente mai ales în spațiul literar românesc atât de supus transformărilor și oscilărilor permanente între dorința de sincronizare cu literatura occidentală și tentația de a se distinge prin nota autohtonismului.

Exacerbarea trăirilor și proiecția lor asupra universului, strigătul uman, trăirea ce caracterizează omul sunt atât de acute, încât modalitățile tradiționale de exprimare devin insuficiente. Este aici ceva din ruperea de ritm și spargerea barierelor din expresionism. Astfel, la Ileana Mălăncioiu, în *Vis*, („Cânt pe inimă ca pe-o frunză de fag/ Stau oamenii-n drum să m-audă cum cânt./ Se uită unii la alții tăcuți/ Și se întrebă ce pasăre sunt.// E prea mult cântec împrejurul nostru./ L-ascult cu ei și nu-l mai înțeleg./ Parcă m-aș fi temut să rup o frunză/ Și am cântat dintr-un copac întreg.”) multiplicarea, dizolvarea eului în univers, trecerea de la cântecul din frunză, specific doinei, poeziei personale, intime, la cel al copacului exprimă dorința de cuprindere a dorurilor universale între barierele versului, dar, paradoxal, cu cât cântecul este „mai larg, mai încăpător”, cu atât el pare să se ermetizeze chiar și pentru creator, care devine în felul acesta un inspirat, e purtător de mesaj, de cunoaștere, dar nu neapărat și deținător al acesteia.

Tentația analizei abisalului nu poate lipsi, într-un univers care își pierde limitele, se strecoară angoasa infinitului, a nemărginirii. Absolutul atrage, captează, dar totodată amintește haosul nediferențierii. *Ultima amintire* (Ileana Mălăncioiu) reprezintă un tablou escatologic la care omul este martor neputincios, detașat, obiectiv. Metafora animalului care devorează totul amintește de timpul necruțător: „spațiul devora

toate lucrurile din el/ priveam în tăcere în urma lor/ spre locul acela unde nu se mai vede nimic/ ca-n pânțelele unui animal incolor/ care mistuie lumea și flămânzește/ în chiar vremea în care mănâncă/ totul până la ultima ființă vie/ și până la ultima stâncă// în care a fost îngropat un om/ și până la ultima cruce/ pusă în spatele său/ înainte de-a se duce/ așteptăm cu spaimă să ne vină rândul/ se apropie fantastica oră/ spațiul devora toate lucrurile din el/ și ne uitam neputincioși cum le devoră”. Dincolo de obsesia universalului care caracterizează modernitatea, apare aici ceva ce apropie textul acesta de universul postmodern în care intertextul, aluzia se țes în versuri care par să nu mai ascundă faptul că un text se generează din alte texte. Utilizarea substantivului articulat „locul”, urmat de explicația „unde nu se mai vede nimic” trimite la un topos consacrat și recunoscut ca atare, cel al haosului primordial pe care autoarea nu-l mai descoperă într-un act de uimire, de cunoaștere, ci doar îl conștientizează. Crucea, stâncă, ora fantastică sunt elemente ale unui intertext care conturează o lume absurdă, carcerală. Atracția neantului privit cu aceeași familiaritate este reliefată și în *Ochi de pisică*, unde pisica (simbol al misterului, al timpului, dar și al lumii morții și al diabolicului) se comportă ca un animal psihopomp, ce ispitește omul să pătrundă pe tărâmul morții reprezentat de un cadru familiar, dar cu aspect carceral, amintind oarecum de *Cu ușile închise* a lui Sartre, absurdul, deznădejdea sunt aici însă doar sugerate prin simetria construcției poetice: „Văzusem doi ochi galbeni în întunericul desăvârșit/ și pornisem încet spre lumina caldă a

lor/ și recunoscusem pisica noastră moartă acum doi ani/ torcând în liniște pe cuptor.// Apoi am vrut să mă-ntorc dar nu-mi aminteam/ de unde venisem în locul acela amăgitor/ și stam lângă pisica noastră și știam că e moartă/ și-o auzeam cum toarce pe imensul cuptor.” Detaliul banal se îmbină cu elementul care surprinde într-un firesc al existenței de după moarte, aceasta din urmă este reprezentată tocmai printr-un cadru familiar, considerat adesea protector. Cuptorul este aici expresie a transformărilor lăuntrice (asemănător cuptorului alchimic), expresie a catabazei (e un simbol al infernului), dar și al regenerării. Atenția însă nu se focalizează asupra acestui element simbolic (cuptorul în sine pare doar un spațiu-suport pentru animalul amăgitor) despre care nu aflăm dacă e funcțional și acest amănunt ar fi esențial interpretării, pentru că toate semnificațiile amintite sunt indisolubil legate de flăcările pe care cuptorul trebuie să le adăpostească. Toarcerea este însă asociată cu monotonia eternității (regăseam ochiul de pisică în strânsă relație cu eternitatea, cu timpul acesta dilatat, în poemele lui Baudelaire), cu trecerea timpului, cu destinul. Bariera viață-moarte este desființată tocmai prin intervertirea atributelor celor două stări fundamentale, opozițiile tăcere-zgomot, întuneric-lumină par lipsite de semnificație, pentru că lumea în care pisica atrage este cea a inconștientului nediferențiat și, în acest sens, iar animalul însuși este un simbol al feminității ambivalente, are legătură cu fertilitatea și cu fecunditatea. De altminteri, această depășire a limitelor este esențială pentru eul creator, cel care trebuie să coboare în straturile cele mai profunde ale ființei pentru a se putea transforma într-o voce lirică autentică.

Omul confruntat cu propria-i nimicnicie, cu trecerea timpului, cu moartea spiritului sau a trupului, omul prezentat în existența-i limitată și limitantă apare recurent în poetica Ileanei Mălăncioiu. *A mai trecut o zi* conține aceeași calmă confruntare a sinelui cu neantul, disperarea este și ea doar sugerată și ascuțită prin voința fățișă de a o disimula: „stau pe un lemn pe jumătate putred/ cu bureți crescuți la capete/ și mă uit cu tristețe la soarele/ care-ncepe să scapete →

Prof. GABRIELA CIOBANU

Clujule, Clujule...

Lui Ion Vartic

Clujule, Clujule,
Boala mea grea!
Să nu mă mântui,
Doamne, de ea!

Catrene cu toamnă

O frunză-mi căzu pe creștet
Din înaltu-acestei toamne -
Șoaptă fu din cer trimisă?
Ori sărutul Morții, Doamne?

Cădeau frunzele, cădeau,
Lumi în mine troieneau -
Desfrunzeau grădini în Rai?
Ori tu, Doamne, -n vis oftai?

Ci nu-i modru, Doamne, nu

Cum cade frunza-n codru
Și s-așterne toată-n vale -
Strat de moarte, strat de jale...

Adiate de-al meu gând,
Frunzele cad rând pe rând
Și ușor s-așează-n mine,
Ca și cum ar fi suspine...

Cade frunza, cade frunza,
Risipită-n văi prin toamne,
Și, noian, s-așează-n mine -
De ce, Doamne, de ce, Doamne?

O, vai, verdele cum moare!
De-acum doar urātu-n floare,
De mi-i jale și mă doare,
Că prea-s toate pieritoare!...

E toamnă iar și se risipă floarea
Lumina-n munți se trece spre
amurg
Și tot ce am se face întristare
Și toate în uitarea lumii curg...

TEOFIL RĂCHIȚEANU

ILEANA MĂLĂNCIOIU

→// a mai trecut o zi, se apropie/ aş vrea să mai rămân dar nu mai pot/ o, dacă măcar aş spera că atunci/ sufletul meu va fi liber de tot// acum e-nchis fără să vrea în sine/ și plânge cum n-am mai văzut/ și smulge-n tăcere bureții/ creșcuți pe copacul căzut”.

Aceeași impresie a degradării a tot ceea ce e viu și a risipirii în moarte se desprinde și din *Amiază*, unde momentul zilei amintit în titlu se constituie într-o metaforă a omului prins între viață și moarte.

În *Cosmar*, cimitirul își revarsă morții în oraș și există aceeași zbatere între spaima generată de o asemenea invazie și tentația acceptării, pentru că dincolo de pragul morții fiecare regăsește pe cineva drag.

Dialogismul caracterizase și poezia modernistă, astfel regăsim, la Blaga, mitizarea lumii și resemantizarea miturilor, descoperim, la Arghezi, dialogul cu clișeele literare ale unei literaturi sentimentale sau serioase, însă el revine obsesiv în a doua jumătate a secolului al XX-lea, odată cu mutația postmodernității care transformă lumea însăși într-un spațiu ficțional, într-un text pe cale de a se scrie sau rescrie. *Ruga* prezintă povestea simplă a fetei de împărat pe care eroul basmului trebuie să o salveze, dar care, de data aceasta, îl refuză. Nu este însă o modificare simplistă a scenariului basmului, ci o transpunere a sa într-un alt plan de

semnificații. Indicii acestei mutații sunt coacerea pâinii de lut și zmeul de pământ și lună.

Transformarea pământului în trup e o trimitere deopotrivă la antropogeneză și la euharistie, vocea lirică e cea a creatorului care modifică realitatea fadă, redescoperindu-i misterele și frumusețile ascunse de clișeele mentalității tradiționale.

Se regăsește aici deopotrivă necesitatea umană de a descoperi absolutul dincolo de banalitatea cotidianului (expresia cea mai pură a modernismului) și reliefația mecanismelor textuale care marchează tranziția de la modernitate la postmodernitate: „Mă rog de tine,

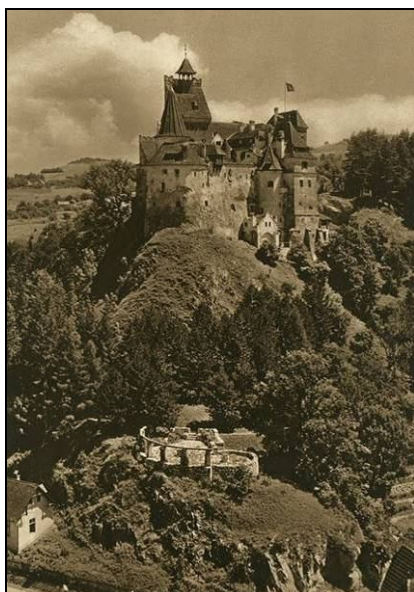
băiat curajos,/ Încercat pe zidul morții în bălciul copilăriei,/ Nu umbla să mă smulgi de la zmeul cu șapte capete/ Ca să câștigi o parte-a-mpărăției// Eu am venit de bună voie aici./ Am șters vatra-mpăienjenită/ Am frământat de două ori pământul/ Și am umplut cuptoarele cu pită// Apoi am rupt-o țărănește pe ștergar (...)// Îl așteptam să aflu gustul pâinii/ Și numai după bătaia inimii am înțeles că e bună./ Că până la piept era îngropat în pământ/ Și de la umeri în lună// O, toate fetele acelea din poveste/ Care de teamă v-au urmat mereu/ Când e atât de simplu și de omenește/ Să-ncerci odată să iubești un zmeu!”

Teluricul și selenarul sunt semne ale feminității, asocierea lor cu zmeul îl transformă pe acesta, mai degrabă, într-o structură a psihicului uman decât într-o reprezentare a idealului de masculinitate.

Alegerea zmeului reprezintă curajul omului de a se accepta așa cum este fără să se supună prejudecăților comunității.

Omul are în sine abisul și înaltul, nu e imagine a perfecțiunii și alegerea adevărată înseamnă o înglobare a amândurora, o conciliere a contrariilor.

Ludicul din aceste texte este și el comun modernismului și postmodernismului, nu există emfaza care va caracteriza poezia optzecistă, dar e și aici o plăcere a căutării cuvântului, a deturnării sale de la semantica obișnuită, de a-l sustrage banalității limbajului cotidian.

Bran, Castelul regal

TEOLOGIE ȘI ARTĂ LITERARĂ

ÎN PROZA LUI MIHAIL DIACONESCU

(II)

Rugămintea avea în vedere faptul că teologul este cel mai important discipol al părintelui Stăniloae. În plus, părintele Dumitru Radu întregeste pregătirea sa în domeniul filologiei cu cea mai severă exigență dogmatică. Mihail Diaconescu nu dorea să greșească.

Dacă am lua în considerare doar acest tratat, ne-am putea da seama de amploarea și insistența demersului său speculativ, izvorât din dorința de a-și fundamenta teoretic fenomenologia narativă.

Având în vedere rolul jucat în romanele lui Mihail Diaconescu de trăirea religioasă, înțeleasă drept componentă fundamentală în devenirea istorică a românilor, a fost firesc ca teologul Dumitru Radu să se alăture numeroșilor exegeți care au comentat *fenomenologia narativă a spiritului românesc*.

Acești exegeți sunt critici și istorici literari, lingviști specializați în stilistică, psihologi, muzicologi, critici de artă, logicieni, ofițeri dedicați unor probleme de teorie militară, savanți comparatiști (profesorii Romul Munteanu și Mircea Muthu se numără printre ei), politologi, economiști, bibliografi, esteticieni.

În șirul miilor de exegeze dedicate operei diaconesciene lipsea o lucrare de sinteză despre dimensiunea ei teologică, respectiv despre ceea ce părintele Dumitru Radu numește *„fundamentarea dogmatică, liturgică, patristică, pastoral-misionară, morală și simbolică a fenomenologiei narative”*.

În opera romancierului, valorile creștine sunt *„izvoare de apă vie”*. Romanele *„sunt susținute, luminate și orientate de valorile creștine ortodoxe”*.

Preocupat în mod special de aceste valori și de *„trăirea creștină”* din care ele au izvorât, Dumitru Radu își propune să adecveze metoda sa de lucru la scopul pe care îl are în vedere. În acest sens, metoda sa este consecvent teologică. Este metoda

Portret de Gh. Adoc (tuș negru pe carton alb)

care evidențiază un fapt esențial: opera scriitorului *„fondată pe valorile Ortodoxiei, în primul rând pe imperativul moral al dragostei de aproapele nostru, omul”* exprimă *„constantele dar și aspirațiile* (subl. Dumitru Radu) *noastre spirituale”*.

Într-adevăr, opera romancierului are această dublă valență: pe de o parte, eroii săi exemplari, indiferent în ce epocă trăiesc, sunt iubitori de semeni, având pentru ei milă, devotament și înțelegere, iar pe de alta, cele mai importante dintre preocupările lor sunt de ordin contemplativ, speculativ și metafizic.

„Forța interioară – creatoare și binefăcătoare – a acestor eroi”, arată exegețul, *„este o afirmare a energiilor divine necreate care lucrează în lume, în istorie și în neamuri. Energia spirituală românească se manifestă în personalitățile exemplare și în creațiile culturale ale acestora, de care ne vorbesc toate romanele lui Mihail Diaconescu”*.

Citându-l pe sociologul Max Weber, la rândul său un mare promotor al convingerii că prin valorile etice ale diferitelor comunități umane se poate explica modul cum ele evoluează, Dumitru Radu preia ideea că în orice demers științific există o *„implicare axiologică”*. Exegețul își definește astfel propriul său scop în realizarea volumului *Fundamentele teologice ale fenomenologiei narative*. El afirmă: *„Scopul nostru este catehetic și duhovnicesc”*.

Pornind la analiză, teologul se referă mai întâi la afirmațiile doctrinare ale romancierului. Sunt afirmații extrase din diverse volume, eseuri, articole sau interviuri.

Argumentează acest prim pas cu importanța mărturiilor, scrierilor și afirmațiilor doctrinare ale altor scriitori; ale lui Mihai Eminescu, în primul rând, la care adaugă pe Ovid Densușianu, Camil Petrescu, G. Călinescu, Nichifor Crainic, Lucian Blaga.

La rândul său, Mihail Diaconescu a acordat interviuri, a scris un mare număr de articole pe diverse teme, a publicat mărturii de autor, dar mai ales ample tratate de estetică și de teorie literară în care convingerile sale sunt expuse și argumentate cu claritate.

A te autodefini, am spune, este un procedeu necesar, prin care autorul însuși se limpezte, putând astfel să se concentreze mai bine asupra a ceea ce își propune să fie opera sa. Citându-l pe filosoful și patriotul german Johann Gottlieb Fichte cu ale sale *Cuvântări către națiunea germană*, dar și pe istoricul Gheorghe I. Brătianu, personalitate de prim rang a științei românești, părintele Dumitru Radu reamintește două nume ilustre, pentru care neamul și cultura sunt realitățile cele mai importante în devenirea istorică și spirituală a fiecăruia dintre noi. Este o teză de care Mihail Diaconescu, scriitor și teoretician în domeniul esteticii, fost *Gastdozent* la Institutul de Romanistică al Universității Humboldt Berlin, unde l-a citit temeinic pe Fichte, este la rândul său convins.

Romancierul se definește și din punctul de vedere al doctrinei literare. Această doctrină are *„o bază fermă de susținere în teologia ortodoxă”*.

Părintele Dumitru Radu își propune să demonstreze acest fapt pornind de la raportul complex și inepuizabil dintre cult și cultură. Dacă în orice religie cultul este *„legat de un cadru, adică de o structură religios-materială”*, cultura este legată *„încă de la începuturile ei, de această structură religios-materială, adică de cult”*. În acest sens, opera lui Mihail Diaconescu ilustrează într-un mod *„profund original tocmai relația dintre cult și cultură”*.

Desigur, ca orice alt scriitor, Mihail Diaconescu a avut anumite modele literare, morale, civice și filosofice, care l-au influențat pe linia creației, dar mai ales a modului cum el înțelege teologia ortodoxă. →

MIHAELA VARGA

Colțul negativist

Poeziile bine infuzate de narativitate ale lui Mircea Ivănescu – de narativizori în percepția populară – și nicidecum de proză coerentă, mai degrabă de elemente similare de *captatio benevolentiae* care fac deliciul stilului unui, să zicem, Ion Creangă, sunt genul de texte la cotitura foarte exactă dintre formă și fond. Aparenta pâlăvrăgeală (cam ce ar fi stilul italian în operele lui Mozart) care poate fi ușor confundată cu un regim discursiv e, de fapt, teatralitatea poemelor, nivelul ușor identificabil. Singura narațiune elocventă e cea a scherzo-ului, a prepozițiilor și a elementelor de legătură care se comportă ca niște actanți diegetici. Pe lângă acești fantomatici actanți, la limita diacriticului și cartilagiilor, există elementele de bestiar inventate sau preluate de Mircea Ivănescu, *psicâinele*, *broscoporcul* etc. Pe lângă ele, *j paul sartré* și *v. înnopteanu* deschid alte două falii, ultima știută prin celebrul *mopete*. Pe lângă invenția de bestiar intervin, deci, literarul ca biografic și ficționalul. Negativis-

mul amalgamează aceste genealogii, metesează cuvinte care stau la originea numelor. *Înnopteanu* se evidențiază prin presiunea artificului (constructivist/deconstructivist) și derivat: în+noapte; în+noptat. El devine de două ori luminat de opoziția actului tehnotic. Pe lângă acest tip de fantastic – care e de aceeași natură pseudonarativă cum e și în versurile ivănesciene, regimul animalier hermafrodit/ interregn al antichității, complică ce moștenim prin *Bestiarul* lui Apollinaire. Acolo avem un regim medieval, de anluminură suprarealistă. Aici avem o antichitate presocratică a suprafeței influențelor de lumină. Corpul poemului *Despre înțelepciune* cade în ușurătatea lui prin sartré (clișeu despre el, e prea interesant Mircea Ivănescu ca să nu se știe folosi de clișee). Cu Hegel rămâne în echilibru. Dar numai fiindcă adevărul la care se recurge e unul mai departe, e acela al antichității, al aproape mitologiei. Fără aceste lucruri, nu e o certitudine faptul că Mircea Ivănescu e un mare poet. Fără câteva prezențe de dinamică proprie, rudimentare dacă le privim strict în plan, lipsa de originalitate e flagrantă și ce se poate

lui v înnopteanu nu-i place filozoful j paul sartré.
știe că e prea multă doxologie în el, prea multe
gerunții cu liniuță, v înnopteanu preferă să asculte
cum psicâinele lui face măr. (tră-
dează marele meu psicâine benone
– spune v înnopteanu – o mai mută înțelegere
atunci când face el măr, despre abstrusa alegere
a proiectului înainte decât hegeliatul sartrone.)
or, v înnopteanu l-a citit pe j p sartré cu sârg
și-a scos și citate, a fost chiar și în târg
și-si cumpere un creion cu vârf moale, și-si face semne pe marginea
cărții, așa că respingerea lui sartré după un bine gândit
plan de argumente de către v înnopteanu este imaginea
seriozității însăși, pe care psicâinele o mărâie liniștit.

remarca e doar încercarea de a spune, glissando-ul care e produsul finit, momentul în care orchestra își acordează instrumentele drept concert în sine, furare a startului și abia apoi definire a lui ca moment. Și nu doar a momentului în sine, cum opina Gabriel Liiceanu. Titlul poemului, de extracție filozofică, stabilește raporturi cu variația angulară și cu *semnele de pe marginea cărții* care sunt deja o perspectivă a interpretării. Se sprijină negativismul în ea sau în întreg textul? Oferta unghiului poate fi aici o critică a criticii. Dar ce e pe cale să se suprimă e chiar poemul, din care rămâne numai schela de actanți și masca. Deloc, însă, carne.

DARIE DUCAN

→Exegețul are în vedere îndeosebi cele trei virtuți teologice (în sensul că sunt puse în fiecare persoană de Dumnezeu Însuși) pe care romancierul le promovează: credința, nădejdea și dragostea. Dintre acestea, ultima este și cea mai importantă.

Primul model la care Dumitru Radu se referă este tatăl scriitorului: preotul și învățătorul de țară Aurelian Diaconescu de la Vulturești – Argeș.

Înainte de a prezenta punctul de vedere al exegetului, putem observa că acest model a fost decisiv, având în vedere că el a constituit, potrivit termenilor cu care operează sociologul Pierre Bourdieu, atât „*habitatul primar*”, cât și primul „*capital cultural*” însușit de romancier.

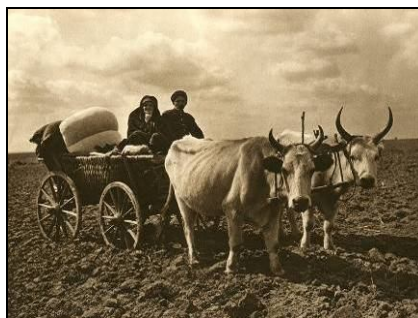
Deși o personalitate puternică, scriitorul nu pare a fi simțit vreodată nevoia, cum procedează o mare parte a tinerilor, de a-și constitui o identitate prin opoziție față de cea a tatălui.

Pe de altă parte, acest habitat primar era profund diferit față de habitatul secundar, cel al învățământului oficial de stat, mai ales acela de după reforma învățământului din 1948, in-

stituit tocmai în anii când Mihail Diaconescu încheia primele clase.

Atașamentul său față de primele valori însușite, cele ale familiei, a fost de nezdruincinat. Viitorul scriitor a mers pe calea acestora, ba chiar a găsit modalitatea de a le afirma într-o formă epică adecvată, în opera sa literară publicată înainte de 1989.

Prezentând acest cadru familial fundamental, Dumitru Radu afirmă: „*Primele și cele mai stabile modele umane și morale ale scriitorului au fost părinții săi – preotul și învățătorul de țară Aurelian Diaconescu și cinstita maică preotea să Aurelia*”,

Car cu boi (Dobrogea)

exemplificând pentru început cu dedicația scriitorului, savant întocmită în latină, la tratatul *Istoria literaturii daco-romane* (1999): „*Iterum Aureliano presbytero et Aureliae, parentibus optimis, omnis meae vitae sapientissimis magistris, summa cum gratitudine, ab imo pectore et iucunde, pro eorum memoria hanc literarem parvitatem dedicavi. M.D.*”

În traducere: „*Din nou preotului Aurelian și Aureliei, cei mai buni părinți, cei mai înțelepți dascăli ai întregii mele vieți, cu cea mai aleasă recunoștință, din adâncul inimii, cu bucurie, întru memoria lor, le dedic această neînsemnată lucrare literară. M.D.*”

În casa părintească, viitorul scriitor s-a format printre cărți de teologie, istorie bisericească, artă, filosofie, folclorică, etnografie și literatură, dar și prin discuțiile auzite de la părinți și musafirii lor despre ideile și creațiile lui Gala Galaction sau Nichifor Crainic.

Din biblioteca tatălui nu lipseau vechile cărți românești imprimate cu litere chirilice.

ȘI TOTUȘI

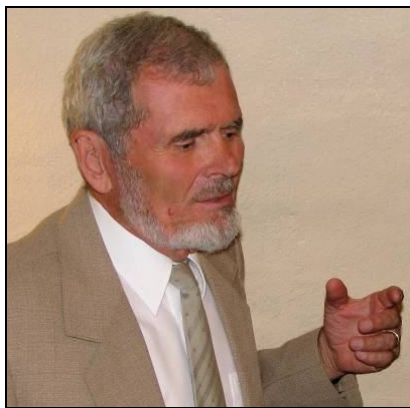
La sfârșitul lunii august, am participat cu bucurie și plăcere la întâlnirea unei promoții care sărbătorea 25 de ani de la absolvirea liceului pedagogic. *Cu bucurie*, căci, deși în vremuri normale faptul ar fi banal, puține promoții de absolvenți, ai liceului sau ai facultății, mai sărbătorească momentul când au încheiat un ciclu de pregătire, urmînd ca pentru ceea ce dobîndiseră să dea seamă fie în cicluri superioare de pregătire, fie în confruntări directe cu viața. *Cu plăcere*, căci e plăcut lucru să te afli, după un sfert de veac, față în față cu oameni în a căror formare te-ai implicat, cultivîndu-le încredere în ei, în rostul muncii lor.

Nu știu dacă raritatea manifestărilor de acest fel e determinată direct de modul în care e privită școala în societate sau de ritmul alert al derulării evenimentelor, solicitant la extrem și neîngăduind momente de respiro, de reflecție, de meditare asupra drumului parcurs, cu identificarea reușitelor și judecarea viabilității proiectelor asumate. La toată urma, acesta este aspectul cel mai important al întâlnirilor de acest fel.

Impresionante au fost nu cuvintele de apreciere ale absolvenților la adresa școlii și a cadrelor didactice care i-au pregătit, elogioase, și de aceea suspecte de convenționalism, ci cuvintele care desenau destine ale unor oameni în plină vară a vieții, oferind celor interesați de mersul lumii ocazia radiografierilor sociale.

Nu toți și-au urmat cariera didactică, pentru care se pregătiseră, nu toți au rămas în țară, dar mărturiile celor prezenți vorbeau despre oameni interesați de împlinirea rostului lor, mîndri de reușite sau afectați de nereușite, dar înverșunați să reușească, siguri pe reușită.

Dacă școala a reușit să formeze astfel de oameni, gîndeam eu acolo, preocupați, la rîndul lor, de evoluția societății și capabili să intervină în cultivarea valorilor umane, înseamnă că școala românească, în ciuda nereușitelor sale, deloc puține sau lipsite de importanță, a promovat și promovează criterii valoroase, formînd în spiritul judecății de, acceptată după temeinică analiză, valoare, adeseori împietată de falsele

reușite sociale, cu care școala trebuie să se lupte. Este stenic să știi că oamenii fac deosebire între nereușită menită să conducă la identificarea cauzei/ cauzelor și evitarea înfrîngerii, de neacceptat.

Am primit apoi, în schimbul cărții publicate în ultimul an, oferită în dar bibliotecii liceului, o carte în care directoarea liceului aduna acea parte din teza sa de doctorat care considera că o reprezintă cel mai bine în raport cu tema abordată. O carte așezată, după toate normele cercetării științifice, *o teză*.

Se pare însă că bucuriilor le e dat să fie scurte. Poate de aceea găsim în ele momente care ne încarcă bateriile, să putem face față invaziei de neplăceri, de nonbucurii. În zilele următoare, învățămîntul a intrat din nou în atenția lumii prin torentul de nereușite.

Nu de înfrîngeri, căci înfrîngerea e rezultatul unei lupte.

Și mi-am adus aminte de o butadă care caracteriza, vreme în urmă, pașii învățămîntului românesc: primul a fost ruperea învățămîntului de biserică, inițial organizarea învățămîntului aflîndu-se sub auspiciile bisericii; pasul următor a fost ruperea învățămîntului de cultură, într-o vreme ministerul numindu-se al culturii și învățămîntului; cel de al treilea, în curs de derulare, ruperea învățămîntului de școală. Se va reuși și de data aceasta?!

La orice contact cu vreo școală, din oricare colț de țară, afli că cei de acolo au motive de bucurie, dar și de necaz sau chiar de deznădejde.

Cum să nu te bucuri când afli că învățătoarea dintr-un sat aflat undeva, într-un fund de munte, a pus la dispoziția elevilor una din odăile casei sale, clădirea școlii devenind de nefolositor, dar nu poți să nu te întrebi cum de s-a ajuns aici și cine e vinovat

că s-a ajuns aici, căci, din nenorocire, cazul se înscrie în seria lungă a acelora când elevi și profesori sînt nevoiți să-și desfășoare activitățile în condiții inimaginabile.

Preocupați de proiecte mari, care să le înscrie numele în istoria învățămîntului, guvernanții neglijează aspectele ce condiționează funcționarea eficientă a școlii în fiecare zi, asigurîndu-i condiții măcar salubre, consfințite de certificatul de funcționare, programe temeinic gîndite, menite să pună în practică finalitățile învățămîntului.

Acum mai bine de jumătate de veac în urmă, un tînăr poet afirma: *Noi pentru viitor ne pregătim* și multă vreme această cerință era înscrisă mai în fiecare școală.

Iar tînărul acela nu avea pregătire didactică; se vede însă că dascălii săi îi strecuraseră în suflet ideea de pregătire și rostul pregătirii, care nu poate viza nicicum un examen sau altul, cum gîndește actualul nostru ministru al învățămîntului, care promovează ideea reducerii numărului de discipline școlare pentru a înlesni promovarea examenelor, considerate prea grele și neconcludente pentru pregătirea elevilor.

Nu armonizarea disciplinelor școlare, nu deschiderea programelor școlare spre ceea ce societatea reclamă de la absolvenți, ci promovarea examenelor.

Din instrument al interpretării capacității absolvenților de a se încadra în societate, de a face față cerințelor societății, examenul devine preocuparea centrală a învățămîntului și riscă să devină și a școlilor, care se mîndresc înainte de toate cu cei ridicai de pe băncile lor.

Procentajul obținut la un examen sau altul e de referință pentru scurtă vreme, ca problemă de statistică. Prin diriguitorii săi, învățămîntul trebuie să se preocupe în primul rînd de educarea elevilor (și a studenților) în cultul responsabilității (*educația este ceea ce rămîne după ce cineva a uitat tot ce a învățat în școală*, afirma Albert Einstein), în respectul pentru muncă, singură producătoare de valori adevărate, ca activitate prin care omul se armonizează cu societatea, dovedindu-și utilitatea, →

**Prof. univ. dr. GHEORGHE
MOLDOVEANU**

să impună legi și reguli în stăvilirea faptelor cu implicații majore în impunerea normelor corecte de conviețuire.

N-ar putea lăsa atunci nesancționate situații intolerabile (teze de doctorat ori lucrări dovedite de forurile abilitate a fi plagiate, a căror judecare cade exclusiv în competența forurilor științifice, nu juridice; schimbarea condițiilor de verificare a cantității și calității cunoștințelor la presiunea elevilor și a studenților ce nu suportă nici ideea de muncă, dar au credința că școala trebuie doar să-i onoreze cu niște diplome, hîrtii care mai apoi să le deschidă niște uși; am dat doar două aspecte!).

Să mai vorbim despre cadrele didactice?!

Cînd vezi că învățămîntul vrea să fie de masă, cu programe uneori de înaltă performanță, deprindere criticată încă acum vreo 4 decenii, cînd vezi obiectivele urmărite prin diferite examene (testări!), extrem de mobilizatoare, în totală contradicție cu criteriile de apreciere, care exclud posibilitatea ratării testului, transformîndu-l în simplu act de prezență (a se vedea proba de evaluare a competențelor lingvistice de comunicare orală la limba română!, Doamne, ce titlatură complicată, de ai crede că promovarea este aproape imposibilă!), te întrebi cum mai poate lucra un profesor, păstrîndu-și credibilitatea în fața partenerilor săi pentru promovarea criteriilor valorii. Cînd vezi că, în totală lipsă de logică, se scot din programe capitole ale unor discipline, doar din dorința de a reduce numărul de pagini ce ar urma să fie asimilate, cu riscul producerii unor mari dificultăți în înțelegerea fenomenelor și proceselor prezente în alte capitole, dar rămase fără suport, suspendat prin dispariția capitolului/capitolelor unde erau prezentate, cînd vezi presiunea la care sunt supuse curriculele școlare, ca să facă loc unor cunoștințe ce par a fi mai importante ca altele, verificate de funcționarea sistemului, (mult reclamata educație sexuală, încă de la grădiniță, a și produs efecte negative; revolta părinților de la o grădiniță împotriva unei educatoare ce răspundea cerinței de pe canalele media e o situație ce putea fi evitată prin abordarea adecvată vârstei, prin ceea ce s-ar putea numi igienă sexuală, capitol aparte al igienei, care ar putea și ar

trebui abordat conform cu specificul fiecărei vârste în parte), te întrebi cum poate un cadru didactic să realizeze echilibrul necesar pentru a pune în centrul preocupărilor aspecte care *nu par, ci sunt definitorii în formare*, fără să pretindă ca munca lui să fie și recompensată, cu plata uneori sub salariul minim pe economie (Nu e nici o exagerare!).

Pentru 12 zile de muncă în comisia de bacalaureat, de dimineață pînă noaptea, pentru ca rezultatele să fie făcute publice în cel mai scurt timp posibil, membrul comisiei, obligatoriu planificat în concediu de odihnă, primește suma de 300 lei, impozabili, în vreme ce salariul minim pe economie, presupus pentru persoane necalificate, este, pentru 20 sau 22 de zile lucrătoare, de 900 de lei, cu precizarea că plata acestui venit suplimentar se va face, poate, în luna octombrie, dacă vor exista fondurile necesare), nu poți să nu te întrebi cum poate păstra cineva recea cumpănă a gîndirii în judecarea și interpretarea cuminte a cunoștințelor și deprinderilor menite să asigure dezvoltarea echilibrată a ființei umane, desprinzîndu-se de ceea ce îi aparține exclusiv lui ca persoană.

Pendularea între două realități care privesc viața școlii nu e deloc reconfortantă.

Profesorul, despre care s-a emis părerea, stranie și incompetentă, ca va fi înlocuit, în viitor, de calculator, rămîne singurul responsabil concret de modul în care cei încredințați spre formare vor fi capabili să răspundă cerințelor sociale. Și nu poate da vina pe nimeni!

El trebuie să găsească soluții pentru situația în care nu are nici măcar manuale, manualele vechi nemaipotrindu-se cu programele, și știind că indicațiile nu pot fi puse în practică (ce recapitulare se poate face,

Rusu Bârgăului, horă

pe termen nelimitat, la clasele I și a II-a?!, cum va putea fi parcursă apoi programa, fără amputări și aglomerări etc.).

De data aceasta ne raportăm la situații concrete, aglomerate într-o perioadă foarte scurtă, dar anul școlar e lung și presărat cu numeroase astfel de situații.

Întîlnirea despre care vorbeam la început probează nu numai că funcționarea școlii este posibilă, ci chiar reală.

Politicienii declară cu fiecare ocazie că învățămîntul este prioritate națională, pentru ca îndată să uite de asta; profesorii, cea mai mare parte dintre ei, cred eu, și, prin ei, școlile se încăpățînează să creadă în rostul asumat.

Este condiția existenței lor!

Noroc de anii electorali, cînd promisiunile vechi devin din nou actuale, chiar completate cu alte promisiuni, noi (?), și de o parte și de alta a spectrului politic, iar unele drepturi uitate sînt acordate acum de guvernanți, ca pomană, spun unii, ca mită electorală, zic alții.

Faptul că încă se scriu teze de doctorat cu credința sinceră a autorului că are ceva important de spus într-un domeniu probează că sistemul doctoratului nu e compromis (e de reținut că doctoratul nu se mai plătește, iar echivalarea cu gradul didactic I nu recompensează dificultățile crescute pentru obținerea doctoratului), este mărturia omului în competiție cu sine însuși, superioară oricărei alte forme de competiție, cum strădania profesorului de a face ca școala să meargă, să funcționeze îl pune în competiție tot cu sine, obligîndu-se să găsească soluții, în lipsa celor pe care ar trebui să le primească spre a le pune în practică sau pe care el încă nu le-a aflat.

Cu dușmănie și cu nădejde, spunea cîndva un poet; *cu dușmănie, cu încrîncenare* împotriva piedicilor și *cu nădejdea* înlăturării piedicilor.

Ce s-ar face profesorul fără credința că, dacă dorește să izbîndească, *veșnic se va lovi de piedici, dar nici o piedică nu trebuie să fie veșnică?!* Iar asta dă și va da trăinicie școlii, în ciuda tuturor adversităților.

Notă: A fost respectată ortografia autorului.

Vatra veche dialog

Dim. Păcurariu

„Dacă cineva comite acte de trădare o dată, îi va fi ușor să o facă din nou.”

(II)

„Nicăieri, pe tot pământul românesc, nu se află atâta bogăție de istorie românească.”

(D. Onciul)

– Ați continuat ca elev la Liceul „Mihai Viteazul” din București. În ce împrejurări ați ajuns la București? Ce rol a avut liceul bucureștean, profesorii săi, în formația dvs.?

– La sfârșitul lui martie 1944, tinerii de peste 18 ani, premilitari, au fost evacuați în sudul țării, sub comanda unor ofițeri de rezervă, cu intenția de a fi încorporați și trimiși ca ultimă rezervă, pe front. Acest lucru nu s-a realizat și armistițiul de la 23 august ne-a găsit risipiți prin țară, ca refugiați. La Suceava nu mă puteam întoarce, deocamdată, datorită greutatea de circulație pe drumuri, încărcate cu trupe militare care se îndreptau spre frontul din Transilvania. Școlile n-au reînceput în Moldova, decât în primăvara anului următor, din cauza epidemiei de tifos care, cu deosebire în nordul provinciei, făcea ravagii. Am stat, câteva luni, într-un cămin pentru refugiați, apoi, când s-au deschis școlile, am fost primit să-mi închei studiile liceale ca bursier, la Liceul „Mihai Viteazul”. Era un liceu de elită, cu profesori eminenți. Aș aminti, în acest sens, pe profesorul de istorie Dumitru Tudor, director al liceului, mai târziu profesor la Universitatea din Iași, apoi la Universitatea din București, reputat arheolog, pe Vladimir Streinu,

cunoscut critic literar, pe Scarlat Struțeanu, ginerele lui Ioan Slavici, autor, între altele, al unui documentat studiu, *Al. Odobescu și romantismul franco-englez*, precum și al unei ediții critice de referință privind corespondența lui Odobescu, pe clasicistul Popescu Zimnicea, traducător al lui Plaut, pe Nicolae Tatu și Vasile Băncilă, profesor de filosofie, amândoi colaboratori cu articole și studii la revistele de filosofie din perioada antebelică și din timpul ultimului război, Băncilă fiind și autorul unei cărți despre filosofia lui Blaga, publicată în 1936, foarte prețuită de poetul-filosof, care i-a dedicat exegetului său bucureștean, la tipărire, *Spațiul mioritic* (1936), precum și poezia *Coasta soarelui*, din volumul *La curțile dorului* (1938).

În primăvara lui 1945, spre sfârșitul anului școlar, Vasile Băncilă ne-a chemat pe vreo cinci elevi din ultima clasă într-o încăpăre de la etajul II al liceului și ne-a dat dintr-un dulap plin cu cărți, câte un braț de reviste din colecția pe ultimi 15 ani a *Revistei de filosofie* a lui C. Rădulescu, la care profesorul nostru colabora. Păstreze și acum, în bibliotecă, cele 15 volume ale revistei oferite în ultima clasă de liceu, de profesorul Vasile Băncilă. Tot atunci, am publicat trei poezii în ziarul *Fapta*, al scriitorului Mircea Damian.

Mai impunător decât toți, prin reputație și prin ținuta lecțiilor, era Vladimir Streinu.

– **Insistați, vă rugăm, asupra impresiei pe care v-a lăsat-o profesorul Vladimir Streinu.**

– Numele său adevărat era de fapt Nicolae Iordache, Vladimir Streinu era numele de scriitor. Așa numit în mod curent de ceilalți profesori și de elevi. În clasă, la ora de limba română, a intrat un profesor înalt, cu mersul elegant și puțin studiat, frumos ca un actor. Era Vladimir Streinu. A lăsat catalogul pe catedră, s-a plimbat puțin prin clasă, apoi, tot plimbându-se, ne-a vorbit despre literatură, despre importanța ei în viața omului, ca act de civilizație și înălțare morală. Pe urmă, ne-a vorbit, cu o altă intonație a vocii, despre război și despre plaga spiritului militarist.

Vladimir Streinu vorbea cu detașare și eleganță, cizelând parcă, o dată cu pronunția, fiecare cuvânt, încât lecțiile sale, amestec de

prelegere universitară și de încântătoare cozerie, erau adevărate recitaluri de vorbire frumoasă. La care se adăuga originalitatea gândirii și frumusețea omului. Natura înzestrase pe acest strălucit dascăl de literatură, gândeam ascultându-l, cu toate harurile.

Asistam cu regularitate la ședințele publice ale Societății „Prietenii istoriei literare”, ținute din două în două săptămâni, duminica dimineața, în biblioteca liceului. Se prezentau comunicări, urmate de discuții, uneori aprinse, totdeauna interesante. Veneau la aceste ședințe Petre V. Haneș, Scarlat Struțeanu, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu.

Ultimii doi ani erau de fapt vedetele acestor reuniuni. Intervențiile lor, de obicei polemice, erau cele mai gustate de asistență. Polemizau, de multe ori, între ei, cu o artă de spadasini ai cuvântului și cu o eleganță care încânta auditoriul. Își spuneau deschis părerea, combăteau punctul de vedere diferit al celuilalt, argumentat și urban și nu se supărau că preopinutul are o altă părere. Polemicile nu dădeau la rânchiune și dușmănie și, în această privință, prietenia foarte strânsă, de o viață, dintre Streinu și Cioculescu, a fost exemplară. Era spre sfârșitul primăverii, prin luna mai.

Trebuia să vedem împreună cu profesorul, o expoziție la Dalles. Ne-am întâlnit acolo, și l-am așteptat, toată clasa, în fața expoziției. Vladimir Streinu a venit însoțit de un tânăr înalt și slab, cu bască și în sandale. Poetul Constant Tonegaru, ne-a spus profesorul prezentându-ni-l.

Laureat chiar atunci cu premiul Fundațiilor, pentru volumul *Plantații*, Tonegaru făcea parte din cercul revistei *Kalende*, condusă de Streinu, care, ca membru al juriului, izbutise să-și impună la premiu poezii promovate de revista sa (Mircea Popovici fusese de asemenea, premiat pentru volumul *Izobare*). Îl vom studia și pe poetul Tonegaru anul acesta? a întrebat cineva dintre noi glumeț. Mai târziu, a răspuns râzând Streinu, în timp ce Tonegaru, care mi s-a părut timid și stângaci, se roșise ca o fată mare. Au trecut anii. Vladimir Streinu a avut o perioadă de eclipsă, apoi a reapărut în viața literară. În 1966 își publica excelentul studiu *Versificația modernă*, teza →

MARIN IANCU

sa de doctorat, susținută cu două decenii în urmă, apoi, în 1968, o mică monografie, *Calistrat Hogaș*, precum și două volume masive de eseuri și articole, pagini de critică literară, cuprinzând volumul din 1938, tipărit la Fundații, plus un mare număr de texte critice noi, scrise și publicate în deceniile următoare. În 1969, i se reedita, în colecția pentru tineret, *Lyceum*, volumul de studii din 1943, *Clasicii noștri*. Întreținea o rubrică permanentă, *Distinguo*, la revista *Luceafărul*, participa la dezbateri în presă, precum și la reuniuni internaționale ca membru în Comitetul european al criticilor literari; era directorul Editurii Univers și membru al Academiei de Științe Sociale.

În 1969, Consiliul Facultății de Limba și Literatura Română din București aproba ca Vladimir Streinu să țină în facultate un curs liber de estetica poeziei. Cursul, început în toamna aceluiași an, era audiat de studenți, de unii membri, cu deosebire tineri, ai corpului didactic de cercetători ai Institutului „G. Călinescu”.

Profesorul vorbea liber, pledând pentru o poezie înaltă care să exprime năzuințele adânci ale omului, arătând caracterul epigonic al unor așa-zise direcții moderne din poezia contemporană, încântându-și auditoriul cu darul său de vorbitor și fin analist. Cursul îi dădea mari satisfacții. Un magnetofon îi înregistra totdeauna lecțiile și e de mirare că aceste înregistrări nu au fost încă transcrise și publicate.

Și, într-o seară de noiembrie, am primit un telefon care mă anunța că Vladimir Streinu a murit. Nu-mi venea să cred. Cu doar câteva ore înainte, îl văzusem, discutasem cu el la facultate. Era joi și Streinu venise să-și țină cursul. Părea indispus, spunea că-i obosit.

Ulterior, am aflat că, după trei sferturi de oră, și-a întrerupt cursul spunând că va continua săptămâna următoare dacă... Și mâna lui a schițat un gest a îndoială.

În săptămâna următoare, la orele rezervate pentru cursul lui Vladimir Streinu, a venit Șerban Cioculescu, șeful catedrei de Literatura română contemporană, care a ținut în amfiteatrul Odobescu, arhiplin, o prelegere, impresionantă prin obiectivitatea ei, despre viața și opera vechiului și bunului său prieten.

– **Revenind la etapele pe care le-ați urmat în cariera dvs., să ne reamintim că ați făcut studiile universitare la Cluj.**

– Am venit la Cluj în noiembrie 1945. Administrația română abia se instalase, după recucerirea Ardealului de Nord. Războiul nu se terminase încă, armata română fiind angajată în luptele de pe teritoriul cehoslovac. Universitatea din Cluj, refugiata la Sibiu, în timpul ocupației horthyste, nu și-a reînceput cursurile în orașul de pe Someș decât în februarie al

Boita, la un pahar de vin

anului următor. Clujul rămăsese aproape intact în urma războiului. Doar câteva clădiri din preajma gării fuseseră bombardate. Viața își relua treptat cursul normal. După redeschiderea școlilor, străzile erau invadate, la ora prânzului, de tineret vesel, dornic de viață. Sâmbăta seara se organizau, cu deosebire, în liceele de fete, baluri, unde studenții se bucurau de o atenție privilegiată.

La Facultatea de Litere, unde devenisem student, de un mare prestigiu se bucura, ca profesor, D. Popovici. Nu era ceea ce se cheamă un orator. Își citea prelegerile, dar în așa fel încât lăsa impresia că vorbește liber. Impresiona prin bogăția informației și logica argumentației, prin originalitatea comentariului critic. Era, la curs, de o perfectă punctualitate, îmbrăcat totdeauna în haine negre, cămașă albă. Asta întărea impresia de om sever. În realitate, când îl cunoștea mai bine, îți părea un profesor foarte corect, dar fără morgă academică, apropiat de uman. Am audiat, în cei patru ani, un curs despre literatura română în epoca luminilor, două cursuri despre Eminescu în istoriografia literară românească și al patrulea despre romantismul românesc (în prima perioadă). Un curs, de asemenea, cu o largă audiență era cel de estetică, al profesorului Liviu Rusu, despre estetica poeziei lirice, despre logica

frumosului și istoria ideilor estetice. Vorbea cu pasiune, era un strălucit orator de catedră și studenții se înghesuiau la cursurile sale. Într-un fel opus lui Liviu Rusu, era Lucian Blaga, profesor de filosofia culturii, reputat poet, filosof și dramaturg. Prelegerile sale, totdeauna scrise, citite cu voce monotonă, greoaie, erau greu de urmărit. Veneau la prima prelegere mulți studenți începători, ca să-l vadă și să-l audă, iar în săptămânile următoare rămâneau tot mai puțini, doar vreo 12-15 auditori constanți, ceilalți așteptând să apară cursul tipărit, ca o carte nouă a poetului-filosof, la Editura Fundațiilor, sau la o altă editură bucureșteană, așa cum se întâmpla de obicei. Altfel se petreceau lucrurile la seminar, programat într-o sală mai mare, de regulă în amfiteatrele „Pârvan” sau „Bogrea”, care se umpleau de studenți. Seminarul condus de Blaga, lăsa libere discuțiile, de obicei foarte animate, profesorul intervenind rareori, doar pentru scurte precizări și corecturi, și la urmă, pentru concluzii. Aceste observații conclusive prezentate liber, necitite, erau adevărate lecții de înaltă filosofie. La fel de interesante erau și seminarele de estetică, ale profesorului Liviu Rusu, precum și cele de literatură română modernă ale profesorului D. Popovici, cu polemici uneori aprinse, dar academice, la care studenții asistau ca la niște adevărate spectacole de idei. Cursuri frumoase, de înaltă ținută universitară țineau și profesorii Alexe Procopovici (mort din păcate la începutul verii anului 1946) și Ștefan Pașca, acesta și decan al facultății, în ultimul meu an de studiu. Augier Yves, traducător în franceză al *Amintirilor din copilărie* de Ion Creangă, și al *Hanului Ancuței* de M. Sadoveanu. Profesorul Ștefan Pașca, director al Muzeului Limbii Române din Cluj, înființat cu ani în urmă de Sextil Pușcariu, primul rector al Universității clujene, după marea Unire din 1918, ne antrena pe unii studenți la lucrările dicționarului limbii române, plătindu-ne pentru aceasta. În mai 1949, un grup de colegi au făcut, mi-amintesc cu mare plăcere, o frumoasă excursie, cu autocarul universității, în Munții Apuseni, însoțiți de profesorii Ștefan Pașca, Liviu Rusu, Ion Breazu, Eugen Seidel și asistentul Romulus Tudoran.

București, 2001-2002

Vatra veche dialog

MARCEL SPINEI

Ben Todică: Când ați plecat din țară?

Marcel Spinei: Era vara anului 1989... România era sufocată de căldură și de Ceaușescu... Proven dintr-o familie de preoți din Basarabia, de 5 generații. Ca muzician-compozitor, violoncelist-solist, dirijor, muzicolog, editor și profesor doctor cu două doctorate - în România și Grecia, am avut șansa ca în perioada 1979-1981, printr-un contract cu ARIA (Asociația Română de Impresariat Artistic) să cânt în Orchestra Simfonică Siciliană de Stat din Palermo, de unde plăteam lunar 47% din salariu, statului român...

La mijlocul lunii august 1989, am obținut un pașaport pentru a face un turneu în Italia, cu un recital de violoncel și pian, la pian soția mea, Sanda Spinei. Ca să putem pleca, am avut - garanție în Banca de Comerț Română - ceva bani adunați din Italia, iar dacă aș fi rămas în afara granițelor, statul ar fi luat acești bani... Mai erau și alte garanții - din partea familiilor noastre, care ar fi intrat la pușcărie dacă ceream azil politic... Am vrut să plecăm în turneul nostru pe ruta Grecia spre Italia, pentru că sunt un mare admirator al culturii antice grecești - am în bibliotecă toată filosofia și în general cultura antică grecească, și aș fi vrut să cunosc direct această țară.

B.T.: Care a fost obstacolul cel mare pe care l-ați înfruntat ca emigrant, la început și după aceea? Ce a fost cel mai greu?

M.S.: În Grecia, am avut și puțin noroc - vezi cu lux de amănunte în primul nostru CD făcut cu Ministerul de Externe al Greciei ("Compozitori greci din diaspora - 2500 de ani de la

întemeierea primei democrații din lume", 1992) întâlnirea absolut întâmplătoare cu cel mai mare muzician grec din perioada respectivă - Iannis Papaioannou († 2001). Fac multe paranteze... Eu am organizat, încă din 1981, un grup muzical intitulat CONTEMPORAN, cu care cântăm și astăzi, muzică din antichitate și până în contemporaneitate. În fiecare an, din 1971, avem concerte la Ateneul Român din București, R-Tv. etc. În concertele noastre, am prezentat multă muzică din diferite țări, iar în 1989 eram interesat de a cunoaște și muzică scrisă de confrății compozitori greci.

Ajungând la Atena, am căutat o instituție muzicală, care să fie deschisă la mijlocul lunii august - lună de concedii... Și, pe strada București din Atena (o stradă mică din centrul Atenei, apropiată de Palatul Parlamentului, care este considerată cea mai "bogată" din Atena - cu cele mai multe aurării ...) am găsit Sala de Concerte PALLAS, unde aveam să cânt și eu după câțiva ani, cu Orchestra Simfonică a Atenei, un concert pentru violoncel și orchestră, în premieră mondială.

La Sala de Concerte PALLAS, la Casa de bilete, unde încercam să aflu câte ceva despre compozitorii greci, am întâlnit un om de o inteligență și spiritualitate extraordinară: Iannis Papaioannou, prieten cu Iannis Xenakis - cel mai mare compozitor al secolului trecut (născut la Brăila), cu Stravinsky, Takemitsu, Skalkottas ș.a. Ne-a întrebat în ce limbă vrem să vorbim (vorbea curent vreo 8 limbi moderne...), era architect, compozitor, pianist, muzicolog, director adjunct al Centrului de Cercetări Muzicale din Atena - KSYMÉ, al cărui președinte era - de la Paris, Iannis Xenakis. Ne-am reîntâlnit a doua zi, am cântat - eu câte ceva, ne-a cântat el câte ceva, iar la urmă am cântat împreună.

În săptămâna următoare, imprimam la R-Tv. Greece din Atena o serie de lucrări solo și împreună cu el și cu soția mea. Câțiva compozitori greci m-au abordat să le interpretez o serie de compoziții. Un compozitor - Michalis Travlos a venit la mine cu o lucrare pentru violoncel solo, pe care încerca de 8 ani să o asculte (era considerată extrem de dificilă, scrisă parcă pentru vioară - nu pentru violoncel, etc.) și nimeni nu putea să

i-o cânte... Mi-a dat-o mie și mi-a dat și un termen... o săptămână pentru studiu..., ca să fac imprimare specială în R-Tv. Greece. Am făcut-o, și a ieșit excepțional!

B.T.: Ce s-a întâmplat după aceea?

M.S.: Apoi, noi am plecat să cântăm în Italia, pentru o săptămână, iar la întoarcere, Iannis Papaioannou ne-a propus să facem o serie de concerte și să predăm la câteva Conservatoare renumite din Atena. Am acceptat... Atunci au început o serie de probleme... Noi am cerut prelungire de viză... dar autoritățile române nu doreau să ne dea... Consulul român de atunci striga la telefon că a expirat viza și trebuie să venim imediat la Ambasadă... Pe de altă parte, câțiva compozitori greci ne spuneau că au fost unele cazuri, precum cel de la Ambada Cehoslovaciei, unde, un artist căruia îi expirase viza, și care s-a dus la Ambasadă... a fost dus pe brațe la avion... Erau și probleme cu autoritățile grecești, deoarece viza noastră era expirată..., dar ei ne tolerau și așa...

B.T.: Și atunci ce ați făcut? V-ați întors?

M.S.: Stai să vezi! Pe 22 decembrie 1989, am avut un mare concert în Atena. În pauza concertului, un prieten compozitor grec ne spune că Ceaușescu a fost arestat... Credeam că glumește... dar, ne-au confirmat atunci și alți prieteni compozitori... După concert, ni s-a spus că am cântat extraordinar, că a fost un recital de o mare însuflețire - în special partea a doua a concertului... Eram fericiți, căci problemele noastre începeau să se rezolve...

B.T.: Ce faceți sau ați făcut pentru România (în România și-n străinătate), pentru schimbarea imaginii?

M.S.: În luna februarie 1990, am organizat la Atena primul Concert - Festival în favoarea Revoluției Române, împreună cu Primăria Atenei, concerte la care am invitat și mari personalități din Grecia și Italia. Apoi m-am apucat de cercetări pe plan muzical bizantin. Am mers la Muntele Athos și la alte mănăstiri și biblioteci din Grecia, Italia, România etc., am descoperit compozitori români necunoscuți, din sec. XIV, XV, XVI...→

BEN TODICĂ

În fiecare vară, măcar o parte din timp o petrecem în România.

B.T.: *Deci în toți acești ani nu ați încetat să vă gândiți la România, ați trăit pentru ea.*

M.S.: În anul 2002, am terminat primul doctorat, la Universitatea Națională de Muzică din București, cu tema: *Relațiile culturale muzicale dintre Grecia și România* (1350 pp.), coordonator prof. univ. dr. Gr. Constantinescu. Și, pentru că cercetările nu se terminaseră, m-am înscris la un al doilea doctorat, la Universitatea Națională Kapodistria din Atena, secția Muzicologie, cu o lucrare ce urma să completeze pe prima, cu alte date. Aceasta a fost în bizantinologie, cu tema: *Tradiția muzicii psaltice românești și legătura cu muzica bizantină* (1000 p.), coordonator prof. univ. dr. Gr. Stathis, doctorat terminat în februarie 2011.

B.T.: *Aveați două case acum. Dar pe plan artistic, compozițional ați continuat? Vorbiți-ne de succese? Realizări?*

M.S.: Pe plan compozițional, am scris peste 250 opusuri muzicale, câteva luând și premii internaționale, precum: - POEM „DIALOGOS - MEDITATION“ op. 4 nr.3, for Piano and Electronic Music / C.D. Solist piano - Iannis Papaioannou. Work honored with the Grand Prize from the Greek Center for Contemporary Music Research in Athens / KSYME (1995), President Iannis Xenakis. - 3rd SYMPHONY “PSALMS” op.71 / C.D., FINALE, for Soloists - 4 Saxophones, 3 Percussions and Wind Orchestra. Soloists: Bogdan Petre - Sax Soprano, George Cobuz - Sax Alto, Ionel Burcea - Sax Tenoro, Tache Aurel - bSax Baritono, Percussions: Marian Micu, Bogdan Andrei, Ion Marin and the Wind Orchestra of Romanian Army, conductor lt. col. Aurel Gheorghita. Work honored with the Grand Prize from the Romanian Union Composers / UCMR, at the 7th Musical Creations Concurs of the Musical Romanian Army (2012), President col. Valentin Neacșu etc. O serie de edituri mi-au tipărit și îmi tipăresc și acum din compozițiile mele, în: România - peste 100 de lucrări, în Grecia - 25 de compoziții, în Italia - 5 lucrări, în USA - 5 lucrări etc.

B.T.: *Și ca solist?*

M.S.: Ca solist violoncelist am cântat în peste 2.500 concerte, alături de mari dirijori și orchestre, de celebri pianiști etc., colaborând cu diverse R-Tv. din Europa. Am fost invitați să cântăm în fața unor președinți de state și de guverne, precum președintele Greciei, dl. Kostis Stefanopoulos, președintele României, dl. Ion Iliescu, ș.a. Cu ansamblul meu CONTEMPORAN am cântat în nenumărate concerte, în România și în aproape toată Europa. Compozitori din întreaga lume ne-au dedicat lucrări pentru a fi cântate în premieră mondială.

B.T.: *Vă puteți considera un artist împlinit, consacrat astăzi?*

M.S.: Ca artist, este greu să te afirmi - atât în țara ta, dar mai ales în străinătate... Nu știu dacă, sincer, colegii chiar mă și iubesc - în Grecia, dar sigur, mă respectă.

B.T.: *Aveți discuri pe piață?*

M.S.: Am imprimat 8 C.D. de compozitor și de interpret, apărute în România - sub egida Uniunii Compozitorilor din România, în Grecia - sub egida Ministerului Afacerilor Externe al Greciei, a Centrului de Cercetări Muzicale Contemporane din Atena, la diferite Case de Disc din Grecia, Italia, Germania, USA etc. Cel mai recent C.D. apare acum, la începutul lunii septembrie, în Germania și va cuprinde lucrări pentru violoncelul cu 5 corzi pe care l-am proiectat, după însemnările lui Johann Sebastian Bach, care a scris și două lucrări pentru acest instrument, care a fost

apoi uitat... (vezi amănunte în broșura care însoțește C.D-ul din Germania).

B.T.: *Cu ce alte realizări vă mai puteți mândri?*

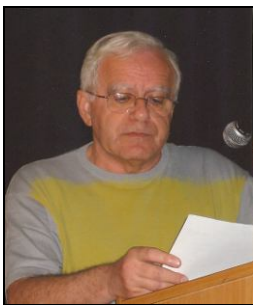
M.S.: Pe plan muzicologic, am descoperit compozitori români necunoscuți - chiar pe primul compozitor de origine română - Grigorie Bunu Aliatu (1370-1453), apoi pe Bălașu preotul Țarigrădeanul (1610-1701), Damian protopsaltul Moldovlahiei, Vlatiru Vlahu, Ioan Vlahu ș.a. M-am bucurat că, prin descoperirile mele din Grecia, am putut să așez și eu o mică piatră la postamentul culturii românești...

Muzicologul Viorel Cosma - patriarhul muzicologiei românești, cercetând descoperirile mele, le-a inclus deja în LEXICONUL MUZICIENILOR DIN ROMÂNIA, tomul nr.10, iar acum - în apariție tom 11 și urmează tom 12. Am scris și tipărit deja câteva cărți despre viața și activitatea acestor titani români din afara țării.

B.T.: *Aveți regrete?*

M.S.: Pentru cărțile mele, de mult timp sunt în căutare de sponsori... De exemplu, primul Capitol din primul doctorat ar fi interesant de publicat: el aduce în lumină viața culturală în Dacia, din perioada 800 î.H. - 700.d.H., perioadă din care prezintă cultura și arta în ținuturile locuite de daci. De exemplu, în teatrele de la malul Mării Negre se jucau operele anticilor elini, la Tomis am descoperit o placă de marmură pe care este gravat primul dirijor cunoscut - Valerianus - anul 300 î.H., și multe alte - am adunat cca. 400 de reproduceri din perioada respectivă... Aștept de aproape 15 ani să tipăresc această carte... și niciun sponsor... Și Academia Română ar fi interesată în publicarea ei, dacă găsesc →

HAIKU

noroiul cel mare
apă și pământ
vechiul drum îl știe

FII DE YIOVI

ce naște războiul dacă nu
un alt popor
mulțimi de Yiovi
amuțiți
uimiți
cerând cerului să oprească
uciderea fiilor
am trecut odată prin asta
și nici atunci nu ați căzut
ceruri nemernice
și nu mai avem putere
strigă furia neamului
înmulțindu-se prin sine
precum lacul umplându-se de ploi

iar când ele încetează vara
de apele din subterane

neamul acesta de mulțimi
și-a pierdut odată fiii și părinții
acestora
și-și pierde fiii și părinții acestora
căci toți sunt fii
urmași ai lui Yiovi
robul unui dumnezeu supus satanei

SĂ SUPRAVIEȚUIEȘTI IDEILOR

Să supraviețuiești propriilor idei,
Nu cu prețul devenirii statuie,
Și nici ca țipăt în miez de coșmar.

Să presimți schimbările vântului
Din tine,
Pirat îmbătrânit ce ești,
Și să adulmeci tihna de după,
Să te încumeți să schimbi între ei
Lobii creierului
Înveselindu-te de surpriză
Când poemele vor crește în creierul
stâng,
Socotelile cotidiene în cel drept,
Sau poate invers,
Și nimic nu se va pierde.

Numai timpul să nu se îngusteze

Înainte de a ajunge să înțelegi,
Înainte ca noroiul din adâncurile sale
Să se prefacă în
Bulgării gropii veșniciei.

PSEUDONIMELE LUMII

Lumea-și duce traiul
sub pseudonime deloc originale,
străvezii toate,
dezvăluindu-i lașitatea
în loc s-o ascundă.

În van și le schimbă mereu;
pseudonimele
- de obicei după vreo revoluție
gălăgioasă, nefastă -
se strâng în noduri groțești în gâtulejul
vreunui
război neterminat,
strâmt ca hainele rămânând mici
sau rupte pe la coate.
Nici ea, lumea, nu mai știe
cum o cheamă cu adevărat.
De-atâta rușine, tace
când ar trebui să strige,
strigă când ar trebui să tacă,
schimonosindu-și pseudonimul
devenit poreclă.

ANDREI FISCHOF

VATRA VECHIE DIALOG

→un sponsor... Câteva lucrări de mai
mici dimensiuni, precum cele din
bizantinologie, le-am tipărit în
Editura mea, într-un tiraj modest. Tot
acolo am tipărit și primele partituri de
pian, vioară, violoncel, canto, muzică
de cameră etc., din România de după
Ceaușescu. Aproape toți elevii din
țară cântă după partiturile noastre...
Dar, niciodată nu ne-am luat salariile
de la Editură, nu au ajuns banii... abia
plătim dările către stat...

B.T.: *Ce părere aveți de cultura
muzicală din România?*

M.S.: Din păcate, cultura muzicală
din România contemporană este pe
cale de dispariție... La Conservatorul
/Universitatea de Muzică din Bucu-
rești, în fiecare an se desființează cla-
se de studiu, nu mai există studenți, la
fel și la Universitatea de Muzică din
Pitești, unde am predat câțiva ani, nu
mai există studenți interesați de
muzică clasică... În Grecia – unde
locuim, problemele economice sunt
foarte mari (câțiva politicieni au furat
enorm, iar acum poporul plătește...),
rata șomajului, neoficial este de peste
40% ... Așa că, și aici arta și cultura

muzicală sunt pe cale de dispariție,
chiar dacă au existat peste 3.000 de
conservatoare, într-o țară relativ mică,
de cca. 9 mil. de locuitori...

B.T.: *Dumneavoastră cum trăiți?*

M.S.: Noi suntem doar profesori,
iar banii sunt împărțiți cu grijă, pentru
a putea trăi... Nu avem copii. Cu
atâtea concerte nu am mai avut grijă
și de noi... Dar, avem mulți elevi care
cântă acum în mari orchestre, precum
Opera din Roma, alții în Germania,
Franța, Belgia, unii cântă muzică
clasică în croaziere pe diverse mări și
oceane... Te bucuri pentru ei, pentru
că ai putut să-i ajuți să se descopere și
să se împlinescă profesional... Și
acum, de la București – unde am
locuit și muncit la computer în
această vară, prin intermediul SKYPE
îmi ascult elevii din Grecia... facem
lecții de la distanță, progresăm, chiar
dacă ei sunt în vacanță...

B.T.: *Cum vă petreceți timpul
liber?*

M.S.: De săptămâna trecută cerce-
tez zilnic la Biblioteca Academiei
Române o serie de manuscrise muzi-
cale psaltice din perioada 1400-1700,
sunt încă multe de descifrat... Știți ce

senzație ai atunci când ții în mână un
codice de la anul 900 – 1000? Atunci
se scria pe piele de oaie, în general,
iar un manuscris de cca. 250 de file
însemna o turmă întreagă sacrificată
pentru o carte... Acestea le-am des-
coperit în mănăstirile de la Muntele
Athos, din insula Lesbos, de la
Vatican, la Biblioteca Marciana din
Veneția, mănăstirea de la Grota
Ferratta etc., unde eram în căutare de
manuscrise românești...

Viața este complexă...

B.T.: *Aveți prieteni?*

M.S.: Mi-am făcut, cu ocazia
descoperirilor mele și prieteni, dar și
dușmani... (că nu ar fi trebuit să
descopăr eu...) În orice domeniu
există soare și nori...

B.T.: *Vă rog să-mi permiteți să
oprim aici interviul. (Începusem să
lăcrimez pentru țara și poporul ei.)*

M.S.: Aș avea tare multe de
povestit... Poate ne vom întâlni
vreodată, și atunci, alături de un
reportofon, aș putea să vă povestesc o
mulțime de întâmplări din viața
noastră de artiști...

B.T.: *Sunteți un înger! Vă mulțumesc.*

Vatra veche dialog

Cristina Mihai
Jurnalistă, Canada

Ben Todică: De ce ați plecat din țară?

Cristina Mihai: A fost dorința de a menține familia unită și... iată-ne ajunși pe continentul american. Mai precis, în Canada.

B.T.: Care a fost obstacolul cel mare pe care l-ați înfruntat ca emigrant, la început și după aceea? Ce a fost cel mai greu?

C.M.: Eh, aici e aici. La început nu prea am simțit vreun obstacol. Stai puțin... poate faptul că la angajare mi se cerea peste tot experiență canadiană, ceea ce nu era de unde să fie. Am încercat să apelez la un program de integrare a noilor veniți, mai bine-zis m-am dus și am întrebat dacă există așa ceva, mai ales după atâtea acte verificate, lucru care a mirat foarte tare funcționarii din Gatineau (Quebec). Da, mi-aduc aminte cu un fel de revoltă faptul că respectiva angajată mi-a spus că "Aici nu o să vă dea nimeni un loc de muncă pe o tavă de argint", ceea ce de fapt nu ceream deloc. Până la urmă, mi-a promis că se va interesa ce și cum, mai ales că aflase că există un program prin care angajatorii puteau lua un nou-venit, iar salariul era plătit (aproape în întregime) de către stat, timp de vreo 8 luni. Dar... n-a fost să fie. A promis că mă sună, nu a mai făcut-o și nici eu nu am insitat, pentru că fusesem acceptată deja la Universitatea Carleton, ceea ce ne-a făcut să ne mutăm cu mult avânt la Ottawa. Adevăratele obstacole le-am întâlnit după absolvirea masteratului în Politici Publice, pentru că la vremea respectivă, în 2010, guvernul introdusese niște măsuri drastice, mai ales față de angajații săi, ca să poată trece puntea cu bine peste hăul creat de criza din 2008.

Așa că... vreo doi-trei ani am luptat din greu cu integrarea profesională.

Dar, dacă e să vorbim de integrarea socială, aici nu au fost probleme, pentru că, pentru români e destul de ușor, mai ales că există aceeași paradigmă psiho-socială și în Canada și în România, chiar dacă sunt și diferențe.

B.T.: Ce simțiți pentru România, acum și de-a lungul anilor?

C.M.: România e locul nașterii și al formării mele, nu mă refer numai la școală, ci la un mod de gândire și de simțire. Și, dacă pentru unii e un loc pe care simt nevoia să-l biciuiesc zilnic, pentru mine a fost și rămâne un tărâm magic. Nu pentru că nu aș fi avut niciun fel de necaz sau de problemă, ci pentru că de acolo mi-a venit cel mai frumos și pur izvor – oricât de ciudat li s-ar părea unora – care să-mi modeleze și să-mi întrețină ființa. Cred că e destul de greu să aleg cele mai potrivite cuvinte și știi de ce? Nu vreau să cad într-un fel de drăgălășenie ieftină, dar nicidecum să las ca indiferența și ura cea de toate zilele a multora să-și întindă aripa otrăvitoare și asupra mea. Dar hai să apelez la pragmatism: am reușit să mă integrez cultural, profesional și social, fără probleme în Canada, fără nicio cunoștință sau pilă omenească (dar am o "pilă" perfectă, adică pe Dumnezeu!), la fel în SUA, în Marea Britanie. Asta-mi spune că educația din România a fost cât se poate de largă ca să poată cuprinde și filonul anglo-american. În Franța, m-am simțit întotdeauna ca la mine acasă, și nu cred că acest sentiment se datorează doar literaturii franceze, iar în țările nordice am simțit că avem valori comune vis-a-vis de ce înseamnă respectul față de celălalt. În România, am trăit și re trăiesc de fiecare dată un fior unic, un ceva distinct care se cheamă acasă, dar un acasă adânc, pentru că e legătura cu trecutul, cu ideea de apartenență și cu apetitul nostru spre curiozitatea culturală și spirituală, fără ca să ne depărtăm prea mult de tradiționalism. E o țesătură pe care o port în gene și de care mă bucur zilnic, oriunde aș fi. Datorită ei, datorită României, cu tot ce înseamnă ea (trecut și prezent, civilizație, frământări, vise, eșecuri, dar și reușite și speranțe) pot fi deschisă față de multe culturi și, totuși, pot rămâne

legată de o fizionomie aparte. Cred că un român poate comunica cu ușurință, la nivelul înțelegerii sufletești, cu asiatici, cu europeni, cu africani și cu americani. Nu spun gratuități. Mulți străini se laudă că au prieteni români și că se simt înțeleși de români, ajutați la nevoie și apreciați. Avem asta în sânge. Dar, mult mai important, România este locul unde mi s-a revelat bunătatea lui Dumnezeu, acea dragoste minunată care nu-i poate aparține decât lui Cristos. Toate acestea înseamnă, de fapt, România.

B.T.: Ce faceți sau ați făcut pentru România (în România și-n străinătate), pentru schimbarea imaginii?

C.M.: Bună întrebare. Asta înseamnă responsabilizare. Cât am fost în România, am făcut emisiuni la Radio Timișoara, radio public, parte din Radio România, emisiuni cu caracter informativ și educativ. Atât la secția de Actualități, cât și la secția Socială. Eu am văzut și văd în continuare această profesie ca pe o vocație și ca pe un mod de-a transmite adevărul, atât cât putem să-l cunoaștem și să-l înțelegem cu scopul de-a ne face mai buni, de-a fi mai apropiați unii de alții, de-a ne construi un viitor solid. Când m-am gândit că ar trebui să fac presă, era la începutul tumultuoșilor ani '90 și am considerat că prin cuvânt, prin cuvântul potrivit, curat, menit să zidească și să vindece, se poate reconstrui societatea românească. Cred în continuare acest lucru, chiar dacă nu toți îl percep așa. Iar ceea ce vedem pe piața media și în viața noastră reflectă tocmai faptul că vorbele au mare importanță, dar contează cine, ce fel de vorbe, cum și de ce le folosește.

Și, poate mult mai important, e faptul că m-am străduit să mă comport cum se cuvine și mă străduiesc în continuare. A-ți îngriji familia, a da bună-ziua, a-ți plăti taxele, utilitățile, a ține la niște valori, la istoria națională, toate ajută la o bună imagine și, mai mult, la o realitate sănătoasă a României.

În Canada, mai scriu articole, pentru că de la distanță vezi unele chestiuni care nu se văd din vâltoarea focului și, împreună cu câțiva membri de la Asociația Românilor din Regiunea Ottawa-Gatineau, ARCOG, am participat la tot felul de evenimente menite să promoveze →

BEN TODICĂ

→ imaginea României, ca de exemplu: Festivalul Lalelelor, Picnicul românesc, Mărțișorul Românesc. Întâlnirea doamnelor cu ocazia Mărțișorului îmi este cea mai aproape de suflet, pentru că prin ea am reușit timp de patru ediții, să aducem laolaltă românce și canadience de alte origini, interesate de cultura și civilizația românească, cărora le-am oferit atât hrana fizică, tradițională, cât și hrana culturală. Toate au fost plăcut impresionate și sper că au dus mai departe un mesaj pozitiv despre România. Dar, desigur că toată această acțiune nu s-ar fi putut face fără contribuția fiecărei românce participante, pentru că ele au plătit și biletul invitatelor canadience. Anul acesta l-am prezentat pe Eminescu, în anii trecuți am vorbit despre civilizația dacilor și sărbătoarea Mărțișorului, despre George Enescu și despre Constantin Brâncuși. Invitatele canadience sunt soții de diplomați, cadre universitare (chiar directorarea Centrului de Studii Central și Est Europene și Euroasiatice de la Universitatea Carleton), medici, funcționari publici, ziariste și... împătimită de ceea ce înseamnă contribuția cetățeanului în societate.

B.T.: Dacă ați avea mulți bani, cum ați ajuta România?

C.M.: Uau, ce mult mi-ar plăcea să am acești bani mulți ca să-i pot ajuta și pe alții! Mi-aș dori să restaurez cât mai multe monumente, să salvez Bucureștiul și alte orașe, să iau sub aripa-mi ocrotitoare conacele de pe la țară și să îngrijesc sau să constuiresc monumente care ne ocrotesc memoria. Și, nu i-aș uita nici pe confracții de la diverse ziare, reviste, radio-tv, mai ales pe cei din domeniul cultural.

Dar, de unde să scot banii aștia? Ha, ha, ha. Nu ne mai rămâne decât să ne încredem în minuni, nu atât că voi avea banii, ci că respectivele frumuseți vor fi salvate de la degradare, uitare și pieire.

Trebuie să recunosc că e o întrebare superbă: voi visa plăcut zile și nopți în șir.

B.T.: Neavând mulți bani ce faceți pentru România?

C.M.: O vorbesc de bine și mă refer la lucrurile bune, reale. O promovez pe unde pot și cât pot. Desigur, fără să agasez lumea (sper!). Vreau doar s-o grăiesc de bine.

Să știi că vorba de la colțul străzii poate părea un lucru mărunț, fără o prea mare influență, dar nu e așa. Îmi place cum spune înțeleptul Solomon în proverbele sale, anume că o cetate este ridicată prin binecuvântarea celor fără prihană, dar este surpată prin gura celor răi. E atât de pătrunzător și... atât de adevărat. Vezi, surparea se referă chiar la o degenerare venită din interior. Dușmanul nu surpă o cetate.

Vad la Macoviște

O bombardează, o dărâmă, dar surparea o fac cei din interior. Și, cum? Cu vorbe rele, spuse cu răutate (cum altfel?), de către oameni răi. Am repetat aceste etichete, dar ele sunt importante. Pe de altă parte, se pune întrebarea cine sunt cei fără prihană? Pentru că niciun om nu e perfect, dar toți cei care se numesc creștini ar trebui să mediteze la ce înseamnă acest cuvânt și la puterea lui Cristos de a-l face pe om neprihănit. Așa, pas cu pas. Aș mai spune și altfel: orice om cu bun-simț, spune o vorbă bună, de încurajare, de zidire (iată ce expresive sintagme sunt în limba română) și nu de tocure și de otrăvire. Sau, din alt unghi: cui i-ar plăcea să fie ocărât mereu, bârfit mereu și, mai mult, cât și cum ar rezista în timp la un astfel de tratament? Sună îngrozitor, nu? De ce ar fi diferit cu propria țară sau națiune? De ce s-o palmuiești încontinuu, doar de dragul eliberării unor frustrări? Sau al unor gânduri răutăcioase și distrugătoare? Și, prin biciuirea ei, de fapt se biciuiesc și se înjosesc și cei care o practică. Așa că, să începem să folosim cuvintele de bine, cuvintele care aduc tămăduirea și nădejdea, ca și realitatea să fie mai luminoasă (era să zic mai roz). Ne-ar face bine la toți un astfel de tratament.

B.T.: Credeți că românul emigrant după '89 simte diferit pentru România?

Din păcate, da. Mulți au fost învățați să urască țara din care fac parte, fie că mai trăiesc acolo, fie că nu. Se cred grozavi, dar adevărul e că pierd foarte mult. Și, odată cu ei, pierd toți cei de dinaintea lor, cei contemporani cu ei și mulți dintre cei care vor veni.

Acuma, strict la emigranți: hai să ne punem în pielea unui italian, francez sau britanic. Cui îi place să audă toată ziua doar vorbe urâte la adresa unei comunități sau țări?

Poate la început să mai și creadă că în România sunt numai rele și grozăvii, dar după o vreme nu numai că se plictisesc de asemenea lamentații și atitudini dar, pe bună dreptate, se întrebă câtă încredere pot avea în cineva care defăimează încontinuu locul de unde se trage?

În lumea anglo-americană, și puritanul și libertinul sunt patrioți. Ați denigra și urî națiunea, țara din care faci parte, e considerat un lucru josnic și demn de tot disprețul. Ceea ce, să fim sinceri, e normal. Am întâlnit aici o mulțime de filipinezi, de oameni din Africa, din Asia (China, fosta Birmania, Cambodgia, Vietnam,) din Albania, din alte țări din Europa, din America de Sud, dar nu am întâlnit oameni care să-și disprețuiască și să-și blameze națiunea. Toată lumea mai zice de politicienii corupți, dar îi separă foarte clar de istorie, de cultură, de poporul în sine. Ar trebui să dea de gândit celor care pleacă și nu mai vor să știe de România, decât atunci când mai trag o înjurătură sau un gând rău. O astfel de atitudine nu le aduce niciun beneficiu.

B.T.: Despre atitudinea pentru limbă?

C.M.: Limba este cheia de boltă a creației unui popor. Avem o limbă foarte frumoasă (și nu sunt exagerări), dar dacă noi nu o îngrijim, nu o promovăm, cine s-o facă? Mai sunt unii de pe alte meleaguri care vor s-o facă, dar e de datoria noastră în primul rând, în ultimul rând și între ele. Mă doare folosirea nenecesară a anglicismelor. Nu vreau să fiu înțeleasă greșit: și mie îmi place limba engleză, acum e și la mare modă și e bine s-o cunoaștem. Dar una e să știi cât de multe limbi poți și e cu totul altceva să-ți măcelărești propria limbă, numai și numai ca să-ți arăți disprețul față de ea și de tot →

JUSTIȚIA TOAMNEI

câini cerșetori pe lângă restaurante...
unde-astă primăvară ardeau muguri
acum șuieră vântu-n foi uscate:
stol – grauri peste vii fără de struguri!

băț făr' de vlagă-i tot ce era lujer
zdrențe fantastice vaică ră ogoare
în loc sceptrul păpușii s-ardă-n soare!
praf explodează: Hrist ajuns-a slujer...

păduri orfane plâng mocnit spre-
adâncuri
cumpăna galbenă s-ardică înspre cer:
pe toți ne-acuză – procuror sever

iar Dumnezeu se ghemuiește-n
stâncuri -
se-așteaptă fulger din orișicare pisc:
chiar mântuirea - a devenit un risc!

APOCALIPSĂ

se sting blânde lumini din 'nalte
steme:
făclii sunt oamenii ce ard în vechi
păcate
văzduh se-aprinde-n vaier și blesteme
munții nu vădesc sfinți: doar guri
spurcate

bocește Hrist – iar câinii-i urlă-n cale
se mistuie copacii în explozii
ne-mprumutăm și ne ucidem bozii
o piață-a cărnii vii – și numai jale
morții nu-mi dau mormântul să m-
ascund

setea de crimă varsă bale-amare
femeia naște șarpele pe prund

pământu-a otrăvit ultima floare:
copil pe tată spintecă și mușcă
iar sângele de mamă-i doar o dușcă...

LUMEA ARHITECTURII SEXUALE

ea și-a construit – la sediul ONU (sau
poate
mânăstirii Sainte Geneviève) al
organelor ei genitale multiple – un
fastuos fronton
rococo

cine se-apropie de copleșitorul –
apăsătorul - mucegăitul
edificiu – își inscripționează doar
numele pe respectivul fronton: atât
doar este
îngăduit - prin statutele lumii de azi –
a
arhitecturii sexuale

de fapt – îl sfidez pe oricare dintre
naivii lumii – să
afle și altceva – dincolo de
fastuosul fronton
rococo

ESCHIVĂ POLITICOASĂ

„ești atât de
minunat – ești
superb! – te rog să rămâi
așa – pentru
veșnicie” – îmi spuse
ea

o – ce
plăcere îmi fac astfel de
rare cuvinte: atâta doar că
trebuie să mă pregătesc
acum – pentru a și
muri – puțin: e o regulă de minimă
politețe
mondenă – pe care nu-mi pot
permite – mai cu seamă de la o
anumită
vârstă încoace - a o
neglijă – nicidecum a o și
încălca

să nu te superi și să nu-ți fie
teamă – draga mea: oriunde mă voi
afla – tot cum
spui tu voi
rămâne – vei
vedea...

ADRIAN BOTEZ

→ce e românesc până la urmă și,
pe de altă parte, să te consideri foarte
deștept că arunci anglicisme de care
nu e nevoie. Există și neologisme pe
care o limbă le adoptă, dar să apelezi
la cuvinte care-și au echivalentul în
limba română, doar ca să te
măimănărești, e decepționant. Oare nu
mai știm să zicem **băiat**, de spunem
boy? Nu mai știm cuvântul **femei**, de
trebuie să-l înlocuim cu **women**?
Știrile au devenit **news** și chiar nu
știu de ce (afară doar de dorința de
fandoseală), **sfaturile** sunt înlocuite
cu **tips-uri** (« pentru că așa se zice
acuma », conform explicației unui
cunoscut om de televiziune), lucrurile
grozave nu mai sunt așa, trebuie că
sunt **cool**, nu poți **încărca** și
descărca, trebuie **upload** și să
download, iar de **actualizare** ce să
mai vorbim? Este **update** (**ar trebui
de fapt să fie o adaptare la limba
română**). E ridicol dar, mai ales,

înfiorător acest bălci prin care limba
română este făcută terci. Am scris un
întreg articol pe această temă, dar se
poate vorbi mult și ar trebui să se
vorbească, să se ia atitudine și să se
stăvilească nebunia aceasta câtă
vreme mai e timp. Se poate, chiar
prin lege (cine nu mă crede, poate
trage cu ochiul la ce au mai făcut și
alții, recte francezii, nemții). Dar
există o explicație (sau chiar mai
multe) la acest dezmaț lingvistic. Se
leagă de ocărârea zilnică a ideii de
român, a trecutului, de manualele
alternative de limba română și de
programa mai mult decât jenantă la
această materie și la istorie, ca să
amintim doar câteva semințe ale
răului. Pe lângă unii intelectuali de-a
dreptul trădători - vorba lui Dan Puric
-, care nu au găsit nimic bun de făcut
decât să arunce cu fecale în ideea de
ROMÂNIA și de limba română (și, să
nu uităm, ei nu puteau fi altceva

decât... scriitori! Nu medici, nu
ingineri sau economiști, nuuu, ci
chiar scriitori și filozofi!), au apărut și
o seamă întregă de imitatori.

Și toate acestea converg spre un
singur punct: lipsa patriotismului și a
demnității naționale, care fac parte
integrantă din identitatea personală.

Dar, să nu disperăm. Există
soluții la această alunecare.

Pur și simplu să ne deschidem
ochii și să vedem că păstrarea limbii
române, de la vorbirea zilnică, până la
literatura de specialitate și la cea
beletristică, rămâne cea mai bună cale
de ieșire din această negură în care
ne găsim.

Și, aș încheia parafrazându-i pe
Nichita Stănescu și pe Mircea Eliade:
pentru primul, patria era chiar limba
română, iar pentru cel de-al doilea,
limba română era limba în care visa
întotdeauna.

Eseu

POEZIA ȘI POLITICA

Înțelepciunea și arta politică nu pot fi același lucru.

Aristotel - Etica nicomahică

Elementele cele mai inferioare, și nu cele mai elevate dau tonul ansamblului.

Georg Simmel

Teoretic, *homo politicus* este un personaj interesat de binele public, astfel că acționează în acest sens. Este definiția obișnuită în dicționar.

Iată însă păreri de-a lungul mileniiilor. În dialogul *Republica*, Platon califică oamenii politici drept „mincinoși și fățarnici”; Marc Aureliu, în *Meditationes*, îi caracterizează drept „jigodii” („Cât sunt de meschini, acești pigmei care joacă pe politicienii și își imaginează că acționează ca filozofi! Meschinele jigodii!” – Cartea IX, 29); Nietzsche, în *Wille zur Macht (Voința spre putere)*, îi denumește în repetate rânduri „canalii” (iar în *Also sprach Zarathustra*, vorbind despre canalii: „Viața este un izvor al bucuriei, dar unde vine să bea canalii, toate fântânile se otrăvesc”); Eminescu, în scrierile sale politice - îi coboară la nivel de „pornocrați”, cuvânt în premieră universală. Gradația infernală apare semnificativă. Și este xerografiată identic și de politicianismul actual.

Politicianul este un personaj obsedat de ideea că are capacitatea de conducător al unui grup social, grup a cărui extindere poate merge de la o așezare comună până la o țară, un continent sau chiar întreaga lume.

În realitate, motivația că vrea să instituie sau chiar să revoluționeze fericirea oamenilor, dreptatea etc. este pur declarativă - deși prinde la credulitatea celor înșelați de politicienii anteriori. Adevăratul mobil este cel recunoscut de Schopenhauer: politicianul are exacerbant *impulsul înăscut omului de a domina*, de a supune pe alții, impuls prezent în toată lumea animală.

Ca atare, cum dorința supraetajării este general-umană, rezultă în mod fatal lupta între politicieni. De aici, două consecințe caracterizează viața politică: mijloacele paramorale utilizate pentru a învinge și, odată devenit

învingător, setea tot mai crescută de a acapara cât mai nesățios putere.

Or, având în vedere că în cadrul luptei de a învinge în context social, la lipsa de control etic, se adaugă in-sau pseudo-cultura, semidoctia sau sfertodoctia, nivelul intelectual de obicei scăzut al politicienilor precum și cel și mai scăzut la mare parte a populației, aceasta din urmă este ușor manevrată de diverse curente de opinie însușite, de obicei, fără discernământ.

De aici lipsa unui control al abuzurilor politicianului, conjugată cu inerția celor conduși de a iniția schimbări radicale. Schimbările apar de regulă când abuzurile exced o anumită limită și se impune un nou politician, care pare salvator, dar care, cu foarte rare excepții - iar în acest caz este și el eliminat sub o formă sau alta -, va urma același model de dominare.

Cum se împacă această dublă fatalitate caracterială reprezentată de politician și de cei conduși, cu afirmația lui George Uscătescu: *Politeia este tot Poiesis?* Evident, această împăcare nu poate avea loc decât la nivel pur semantic: *poiein*, în limba greacă, însemnează „a face”. Numai că în politică a face e echivalent cu perversitatea, mascarada, cupiditatea - răul sub diferite forme, înfierat de Heronymus Bosch în *Corabia nebunilor*, de Peeter Brueghel în *Turnul lui Babel* și *Margot turbata*, sau de Francisco Lucientes Goya în una din celebrele sale gravuri, *Capriciile*: „*Il sueño del razón produce monstruos*” - Somnul rațiunii naște monștri.

*

Comentariile politice, în volume întregi, ale lui Eminescu, sunt însă de o cu totul altă factură - singulară - pe plan autohton. Pentru că, afirmă Ami-

ta Bhowe, în cartea sa *Eminescu și India*, „Eminescu a fost mai mult decât un poet; el a fost un *darsanik* - cel care vede -, a fost un *kavi* - poet-înțelept”, în sensul termenilor indieni”.

Politeia eminesciană constituie o revoltă de cea mai pură etică împotriva politicianismului corupt, distrugător de conștiințe și de țară. *Publicistica eminesciană este o poietică a celei mai înalte și imperative morale*, polarizând în jurul apărării identității spirituale a propriului popor împotriva complicității dintre niște viituri străine malefice și trădătorii autohtoni.

Căci iată aparentul paradox : așa cum arătam încă din primele rânduri ale acestei prezentări, cea mai lucidă caracterizare a politicienilor au făcut-o mari *gânditori-poeti* - *Denkender-Dichter* - cum i-a numit Heidegger : Platon, Marc Aureliu, Nietzsche, Eminescu. Căci gânditorul-poet și poetul-gânditor posedă cea mai lucidă și necruțătoare *conștiință a valorilor*, și totodată, o exercită demascând viciul politic.

Și care este răspunsul poezilor la agresiunea politicianismului? Este *poezia* : a lui Andrei Mureșanu, a lui George Coșbuc, Octavian Goga și înainte de toate, a lui Eminescu - apărători ai rădăcinilor, ai originilor pure, ai valorilor spirituale dintâi, nealterate, ale neamului.

Capodopere precum *Doină* de Eminescu și *Doina* lui Coșbuc sunt exemple ca muștrătoare mărturii. Ce splendidă delimitare etică și diatribă în partea a doua a *Scrisorii a III-a* eminesciene, și câte adevăruri perene neiertătoare în versul *De la Nistru p'în la Tisa !* Un adevărat catehism axiologic. Poezia lui Octavian Goga - *Noi* - este o excepțională definire a sufletului acestor plaiuri, cu cele două versuri geniale: „*Privighetori din alte țări / Vin doina să ne-asculte*”.

Autodefinirea, „patriotismul” nu mai sunt acum la modă, ci - ca urmare a dezordinii morale și materiale provocate de pleiade funeste de politicieni - exodul, mai ales al tinerilor, pentru a servi cu munca și inteligența lor străine meleguri. Astfel, tindem să devenim servitorii de lux ai altor neamuri. Numai că, afirma Rabindranath Tagore, „*a dezlega arborele de legăturile care-l înrădăcează în pământ, nu dă arborelui libertatea*”; mai mult încă: dacă smulgi pomul →

GEORGE POPA

din locul lui, în altă parte nu mai dă fructe decât hibride - fără culoare și aromă, și lesne putrescibile.

Marile culturi ale spiritului aparțin unor popoare cu puternică personalitate genetică, precum India *Vedelor*, și a a *Upanișadelor*, Grecia lui Homer, Fidias și Platon, Germania lui Kant, Beethoven, Hölderlin, Italia lui Dante, Leonardo da Vinci, Michelangelo, Franța lui Descartes, Voltaire, Baudelaire, Spania lui Cervantes, Velasquez, El Greco, Olanda lui Rembrandt, iar Anglia, mai mult cuceritoare de pământuri decât creatoare spiritual, a fost salvată cultural la superlativul absolut de Shakespeare.

Amestecul, diluția, desindividualizarea, omogenizarea heteroclită generează producții culturale modeste. Se pierde matricea creatoare primordială, identitatea, sublimul originar în favoarea unei goane generalizate după satisfacțiile imediate al zilnicului fugar. Este decăderea spiritualității, a culturii și înlocuirea lor cu civilizația materialității - *homo manducans* al lui Nietzsche și *homo pornocratus* eminescian - idee formulată profetic de Oswald Spengler în *Untergang des Abendlandes* - Apusul occidentului.

Se pierde poezia sufletului și forța creatoare ale nemuritorului *Acasă*, precum balada *Miorișei*, unicat pe plan universal al nuntirii mitice dintre omul locului și paradisiacul naturii, unde își are rădăcinile.

*

Politea și poezia sunt antagonice. Este efectul Nero: prima acționează distructiv asupra celeilalte. Nici o „utopie” *Morus*-iană nu le poate împăca. Autorul este decapitat, iar cartea arsă. Căci nu de capete, de creiere au nevoie gloata de pe stradă și ajunșii de pe tron.

Toate acestea pentru că, afirmă Cervantes, „lumea este așa cum a lăsat-o Dumnezeu, uneori și mai rău decât atât”. Iar Shakespeare conchidea în *Sonetul 121*: „*The men are bad in their badness reign*”.

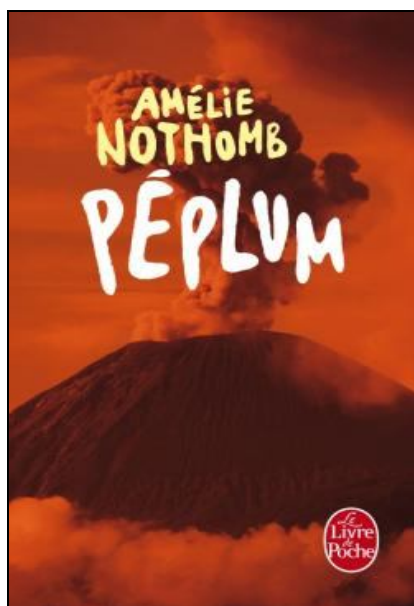
Și să ne amintim cuvântul de plecare al lui Voltaire: „*Et maintenant que je pars, je laisserai ce bas-monde aussi bête et aussi méchant que je l'ai trouvé en y arrivant*”. „Și acum, când plec, am să las lumea asta tot așa de proastă și de ticăloasă pe cât am găsit-o când am venit într-însa.”

În concluzie, de *homo politicus* numai poezia - cea autentică, și nu versificarea vidă, proza deșirată pe

verticală, ne poate salva. Este vorba de marea, divină poezie despre care vorbește Horațiu „Mediocritatea poezilor nu este admisă nici de către zei, nici de către oameni sau de către pilonii care susțin prăvăliile librăriiilor.” Munți uriași de vorbe ale politicienilor în toate piețele lumii amenință cerul să-l spargă cu larva lor.

Dar suflul unui nufăr, care este marea poezie, sfărâmă fragilul Babel, iar harnicii gureși se înecă în amara mlaștină, rânindu-se între dâșșii cu o infernală armă.

Despre omul etern

Despre *Péplum*, revista *Lire* spune că este *una din cărțile [...] cele mai reprezentative* ale Amélie Nothomb¹³. Cu aspect de SF, romanul se constituie într-o parabolă surprinzătoare a societății, nu numai contemporane, ci mai ales viitoare.

Construit ca un amplu dialog, cu replici ce se succed într-un ritm alert, romanul are ca punct de pornire, ca pretext, ipoteza emisă de naratoare (care este și unul dintre personajele centrale ale povestirii) că *îngroparea Pompeiului sub cenușa Vezuviului, în anul 79 după Iisus Hristos, a fost cel mai frumos dar oferit vreodată*

¹³ Cu romanele Amélie Nothomb am făcut cunoștință în urma unui stagiului de formare în Liège, Belgia, obținut prin Programul Sectorial Comenius, secțiunea Mobilități Individuale de Formare Continuă, un grant finanțat de Comisia Europeană și Fondul Social European, prin ANPCDEFPP.

*arheologilor*¹⁴ de nimeni altcineva decât oamenii de știință ai viitorului, capabili să călătorească în trecut și să provoace fenomene de asemenea dimensiuni. Emiterea acestei ipoteze are drept consecință răpirea naratoarei - aflată sub anestezie din cauza unei operații - de către acei oameni de știință ai viitorului cu scopul de a o izola de oamenii epocii ei. Trezindu-se din anestezie, naratoarea - care este scriitoarea - îl cunoaște pe Celsius, unul dintre Granzii secolului XXVI, cu un coeficient de inteligență de 199 și artizanul *prezervării* Pompeiului.

Dialogul dintre cei doi pune față în față două lumi diferite, două viziuni diferite și, de ce nu, două concepții total diferite referitor la viață și ceea ce este important în viața unui om. Deși este conștientă că epoca ei și oamenii acesteia nu sunt perfecți, A.N. le ia apărarea cu pasiune. E mândră de lumea ei, de valorile acestei lumi, de oamenii imperfecti, dar sentimentali și capabili să-și trăiască viața cu patimă. Nu numai că e mândră, dar își iubește epoca, cu oamenii ei, cu tot ce are ea frumos sau mai puțin frumos Poate i se pare și mult mai umană, în ciuda ireponsabilității și inconștienței de care o acuză viitorul.

În anul 2580, țările au dispărut, *nu mai există decât două orientări: Răsăritul și Apusul*, Sudul nu mai există, oamenii sunt îmbrăcați în holograme (de aceea, singura îmbrăcăminte pe care Celsius o găsește pentru A.N. este un costum de teatru, un *peplum*), numai elita are dreptul la energie - admiterea în oligarhia energetică realizându-se pe baza a trei criterii: *inteligența (în cadrul acesteia inclusiv cultura), caracterul (în cadrul acestuia inclusiv caracterul) și sănătatea (în cadrul acesteia inclusiv frumusețea)*¹⁵; - șeful oligarhiei se numește tiran, dar are un coeficient de inteligență de doar 140; creșterea rumegătoarelor este înlocuită de cea a balenelor; struțul a înlocuit găina, fiind crescut la scară industrială; cei care nu fac parte din oligarhie sunt numiți *paria mintali*¹⁶ (dintre aceștia, *femelele* →

CRISTINA BÎNDIU

¹⁴ Nothomb, Amélie, *Péplum*, Editura Polirom, Iași, 2007, pag. 5

¹⁵ Idem, pag. 22

¹⁶ Idem, pag. 143

mulg balenele și hrănesc struții, masculii muncesc în abatoare, în agricultură și păzesc depozitele, iar cei care nu sunt buni de nimic lucrează în uzinele de cuvinte încruciate¹⁷), căsătoria a devenit un contract reziliabil la fiecare trei ani¹⁸. Nu degeaba, personajului nostru i se pare că a ajuns într-o lume ale cărei principale trăsături sunt cinismul, ipocrizia, lipsa de moralitate și mai ales lipsa oricăror sentimente. E o lume care ar putea purta orice nume doar că nu ar fi... umană, nu în felul în care se poate defini umanitatea. E parcă mai rece și mai artificială decât orice epocă istorică a traversat omenirea până în prezent. Singurul criteriu după care se conduce este eficiența. Astfel, visătorii trebuie să dispară... Ei nu sunt eficienți... Doar construiesc lumi imaginare.... La fel și iubirea...

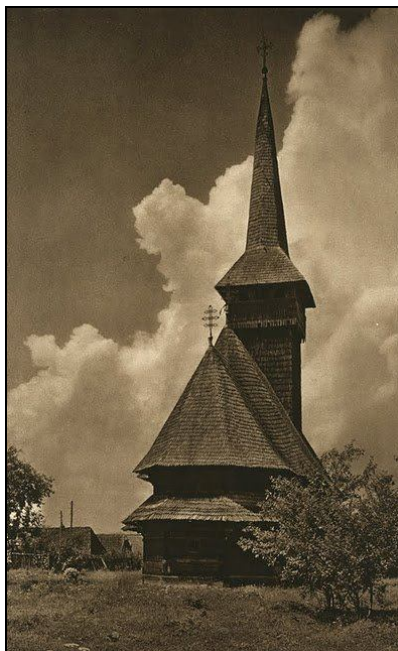
Cinismul răzbate aproape din fiecare pagină. Astfel: *Frumosul este mai rentabil decât Binele[...]* *Frumosul este cu atât mai frumos cu cât se vorbește mai mult despre el, Binele este cu atât mai puțin bine cu cât se vorbește mai mult despre el. Pe scurt, o ființă responsabilă care s-ar consacra cauzei Binelui ar face un plasament prost.* Cu toate acestea, dincolo de el răzbate o notă ușoară de îngăduință, uneori de umor care sugerează delicat că nu e încă totul pierdut. (Nota discursului este mult mai gravă – de exemplu - în *Diavolul este politic corect* unde societatea viitorului e total lipsită de sentimente umane, oamenii fiind considerați niște piese la care poți renunța când vrei în virtutea unor studii așternute pe hârtie și lipsa de eficiență socială duce la eutanasierea oamenilor la împlinirea vârstei de 65 de ani¹⁹)

În fața ochilor cititorilor, replicile alunecă cu o viteză amețitoare. Dincolo de provocările pe care și le aruncă unul altuia – provocări ce urmăresc confruntarea a două atitudini, a două stiluri de viață, personajele pledează, fiecare în felul său, pentru valorile ce definesc umanitatea în imperfecțiunea sa: frumosul și urâtul, binele și răul, dreptul la libera alegere, dreptul la iubire, la viață, la familie, dreptul de a râde, de a gusta o glumă bună, de a

nu fi neapărat eficient sau rentabil, dreptul la a fi unic prin ceea ce are fiecare bun sau mai puțin bun, frumos sau mai puțin frumos.

Replica folosită pentru a se despărți de Celsius (*Ptiu*²⁰) – replică pentru explicația căreia A.N. îl trimite pe omul viitorului cu un coeficient de inteligență de 199 la dicționar – vorbește despre disprețul personajului față de o lume a oamenilor fără oameni, față de o lume a ipocriziei și a tehnificării duse la extrem. În același timp, titlul, numește obiectul care leagă cele trei dimensiuni temporale prezente în text: trecutul (peplumul fiind purtat de femei în antichitate), viitorul (când este doar un costum de teatru) și prezentul (readusă în epoca ei, A.N. se trezește îmbrăcată în peplum), ca o parabolă a ideii că omul rămâne același în orice timp, unic și irepetabil, dar etern prin tot ceea ce-l definește ca entitate.

Astfel, romanul Améliei Nothomb ne învață că fiecare dintre noi are dreptul să fie el însuși și să lupte pentru a i se recunoaște acest drept, ne sugerează că atitudinea noastră de azi poate costa societatea de mâine și ne atenționează să nu renunțăm niciodată la omenescul din noi, chiar dacă mărturie pentru el nu stă decât grija pentru hibiscusul din camera proprie ce trebuie udat în fiecare zi.

Cuhea, biserică de lemn

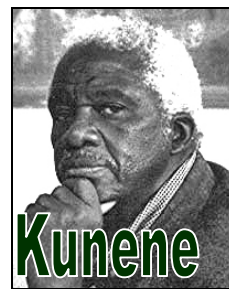
¹⁷ ibidem

¹⁸ Opera citată, pag. 77

¹⁹ Baștovoi, Savatie, *Diavolul este politic corect*, Editura Cathisma, București, 2010.

²⁰ Nothomb, Amélie, *Peplum*, Editura Polirom, Iași, 2007, pag. 216

Biblioteca Babel

Mazisi Kunene

Mazisi Kunene (5.12/1930-8.11.2006) poet din Africa de Sud, cel mai bine cunoscut pentru poemul său *Împăratul Shaka cel Mare*. În timp ce se afla în exil, din cauza regimului de apartheid din țara natală, Kunene a fost un susținător activ și organizator al mișcării anti-apartheid din Europa și Africa. El va preda mai târziu la UCLA, devenind poet laureat al Africii și al Africii de Sud.

Am fost greșit

Am fost greșit gândind
Toate vor fi răzbunate?
Am fost greșit gândind
Funia de fier strângând gâtul vițelilor
Va fi răzbutată?
Am fost greșit
Gândind orfanii de sulf
Se vor ridica din ocean?
Am fost depravat gândind nu e nevoie
de iubire,
Nu e nevoie de iertare, nu e nevoie de
progres,
Nu e nevoie de bunătate pe pământ,
Nu e nevoie să fie orașe de schelete
Trimițând mesaje de elefanți către
lună?
Am fost greșit să râd extaz asfixiat
Când marea s-a umflat ca var nestins
Când cenuși peste cenuși erau suflăte
de vânt
Când sabia pruncului a fost lăsată
singură pe deal?
Am fost greșit ridicând monumente
de sânge?
Am fost greșit răzbutând jaful lui
Cezar?
Am fost greșit? Am fost greșit?
Am fost greșit dând foc pământului
Și dansând deasupra stelelor
Privind Europa arzând cu civilizația
ei de foc,
Privind America dezintegrându-se cu
zeii ei de oțel,
Privind persecutorii omenirii
prefăcându-se în pulbere
Am fost greșit? Am fost greșit?

Versiune de GEORGE ANCA

AMURGUL IUBIRII

(XXV)

DORINȚA DE A FI DORIT

"Altul joacă întotdeauna în viața individului rolul unui model, al unui obiect, al unui asociat sau al unui adversar." (Sigmund Freud)

MITUL LUI OEDIP CA MIT AL IUBIRII

Ceea ce se petrece în teoretizarea dorinței este o deplasare în funcție de modelele ontologice și de tematizarea Ființei. Cea de a treia etapă, căreia îi aparținem încă și noi și pe care a deschis-o, între alții, Freud, tematizează comunicarea. Modelul "ontologic" corespunzător, al suprafeței semnificante, consideră totul ca fiind semn. Sau, cum ar spune psihanaliza: nu există realitate, totul este fantasmă. În ceea ce mă privește, prefer să spun: nimic nu înseamnă nimic, abia dacă totul începe să însemne ceva. Dorința se desubstanțializează, *"încetează să fie o forță plină, o entitate, cum era pentru platonism și creștinism, și, trecând prin interludiul modern al relației între două entități, devine tot mai mult o relație pură, mai importantă decât termenii pe care îi pune în relație și situată deasupra lor.* Pe măsură ce lumea modernă occidentală evoluează și transcendența verticală se estompează, iar cea orizontală se instituie, dorința devine tot mai mult o forță ontologică, care își instituie termenii, care ne îngăduie constituirea noastră din neantul Ființei sub privirea celuiilalt, a altuia. În spatele oricărui obiect al dorinței se întrevede la o analiză mai atentă imaginea Celuiilalt (Altuia), pe care omul îl vizează prin intermediul tuturor medierilor posibile și imaginabile. Am putea spune, anticipând, că dorința ne duce spre dorința altuia, este adică

dorința de a fi dorit ca unică șansă de nemurire: exiști doar atâta vreme cât ești dorit de cineva, când exiști cu necesitate pentru altcineva.

Desigur, niciodată teoriile abstracte ale dorinței n-au dat forma efectivă iubirii în epoca lor; sarcina modelatoare concretă a revenit artei, literaturii, mitului. Astfel, după cum se știe deja, iubirea-pasiune se raportează la mitul lui Tristan și al Isoldei, "iubirea-senzualitate", la mitul lui Don Juan; pentru psihanaliză am putea spune că "mitul iubirii" este mitul lui Oedip. Un oracol avertizează pe regele Laios și pe regina Iocasta din Teba că unul din copiii lor își va ucide tatăl și se va căsători cu mama lui. La naștere, copilul Oedip este dus în munți și lăsat să moară acolo. Găsit de niște ciobani, el este înfiat de o familie regală. Oracolul se repetă pentru familia regală tebană și Laios se hotărăște să plece de-acasă pentru a-l evita. Pe drum se întâlnește cu Oedip, fiul său, pentru care este un străin și care în urma unei certe îl ucide.

Oedip va ajunge la Teba, amenințată de Sfînxul care ucidea pe toți cei care nu știau să răspundă la întrebarea sa: "Ce animal are 4 picioare dimineața, 2 la amiază și 3 seara?" După răspunsul pe care Oedip îl dă - acest animal este omul, care în copilărie umblă în patru labe, la maturitate în două picioare, iar la bătrînețe se sprijină într-un baston -, Sfînxul învins se aruncă în mare, iar învingătorul devine regele Tebei și se căsătorește cu regina Iocasta. După un răstimp de domnie, izbucnește ciuma, iar oracolul consultat anunță că molima se va stinge doar dacă cel care l-a ucis pe Laios va fi dat în vileag. Oedip descoperă că el este criminalul care și-a ucis tatăl, își scoate ochii, iar regina Iocasta se sinucide. Pe măsură ce iubirea e căutată tot mai mult în profunzimea dorinței, mitul modelator devine tot mai arhaic. Ar trebui să vorbim mai degrabă despre dorință decât despre iubire, pentru că iubirea izvorăște aici din forța destinală a dorinței și nu recunoaște obiectul său într-o manieră conștientă. Aici dorința este "iubirea inconștientă".

De data aceasta, simpla etalare a mitului este însă insuficientă: iubirea pare să nu aibă nimic de a face cu acest mit. Pentru a înțelege semni-

ficația iubirii așa cum o degajă el trebuie, pentru început, să înțelegem sensul schimbării care se petrece în modernitate. Din această perspectivă, cea mai interesantă evoluție a modernității spre modernitatea târzie este cea care s-a numit secularizare sau desacralizare. Desigur, procesul nu a fost atât de drastic pe cât și l-a dorit sau programat modernitatea. Dacă figura consistentă și destul de antropomorfa a divinității creștine s-a estompat, asta nu înseamnă că orice formă a sacralității a dispărut. Mai degrabă decât o secularizare sau desacralizare radicală și totală, odată cu începutul modernității târzii a intervenit unul din momentele dialecticii sacralului și profanului, cu implicații interesante în modelarea iubirii. Mai întâi, transcendenței verticale din modelul ontologiei platoniciene sau creștine i s-a opus transcendența orizontală din modelul ontologic spinozian al divinității imanente.

Apoi balanța este și mai mult înclinată către modernitatea târzie datorită "morții lui Dumnezeu", anticipată de Hegel, anunțată filosofic explicit de către Nietzsche și exprimată romanesc de Dostoievski.

Transcendența negativă, goală, înlocuiește mai mult sau mai puțin, niciodată însă complet, transcendența plină, pozitivă a creștinismului. În consecință, anumite aspecte ale substituirii transcendenței cu imanența devin, din implicite, explicite: nihilismul, divinizarea Celuiilalt, sacralizarea imanenței vieții, sacralizarea sexualității.

Să luăm, spre exemplu, pe ultimele două, mai apropiate temei noastre: sacralizarea vieții cotidiene și a instanțelor ei imediate, mai ales a sexualității. Mircea Eliade consideră că marile momente ale dialecticii sacralului și profanului sunt marcate de trecerea de la hierofaniile cosmice la cele istorice, iar apoi la manifestarea sacralului în domeniul strict al vieții.¹ Nu numai viața în întregul ei, ci și anumite aspecte ale vieții sunt sacralizate.

1. Vezi Mircea Eliade, "Puissance et sacrality dans l'histoire des religions", în *Mythes, rêves et mystères*, Paris, Gallimard, 1972.

AUREL CODOBAN

Poezia lui Dumitru Ichim

(I)

Mistica poetică de după Liturghie

“Tot ce-i ușor mă împovărează adânc; dar fără de povară, pierd lesne jugul cel mai sfânt...” (Un pustnic citadin)

Vă cer iertare de la bun început, cu smerită metanie de gând, Părinte Dumitru Ichim, pentru modul voit neconvențional, anti-livresc și evident anti-encomiastic (oficial), ci cât se poate de apropiat, simplu, posibil și duhovnicesc, în care voi încerca să vorbesc, ca de la inimă la inimă, despre poezia mistică, autentic ortodoxă, pe care o propuneți generos tuturor cititorilor în cartea **Șarpele de aramă. Sacerdoșii liric**, Editura Sfântul Gheorghe Vechi, București, 2014. Deci și mie, păcătosului, sper nu un “citiitor fărnaric, tu, semenul meu, frate”, ca o invitație repetată de a ieși din tainița inimii mele și a păși cât mai aproape de tainița inimii poeziei voastre, din care pregnant, iertați-mă iarăși, răzbate încă și o mare suferință omenească, nu în întregime sublimată prin dragostea hristică arzătoare, care dogorește intens în multe dintre paginile publicate, dar nu le-a aprins totuși pe toate...

Mi-a vorbit din prima clipă, simplu, adânc și miezios, “Poetul” (de hăt, departe, tocmai din nordul meleagurilor întinse ale “ogaruului cenușiu”), cu rădăcinile sale robuste și pur românești, neschimbate și neamestecate (atomii trupului său pământesc sunt sigur din glia de la Dărmănești și așa vor rămâne, până la sfârșitul trupului acesta stricacios, iar la Parusia, fie Mila Mântuitorului Hristos cu noi, primindu-l pe cel ceresc, veșnic nesticacios), căci fără rădăcini firești orice copac, fie el și de soi nobil, fain și roditor, se usucă și moare; acestea însă îl țin viu, foarte viu, tropusul fiind hotărâtor!

Până și cei mai înverșunați critici iconoclaști recunosc, în sinea lor, că “nu-i important să fi cunoscut ca scriitor, ci e important să fii scriitor”, mă rog, poet, dar nu renunță la ierarhiile lor ridicole și perisabile ca moda...

Exemplul clasic de cecitate spirituală durabilă și cu mult lustru, extrem de grăitor, ilustrul George Călinescu, capabil să scrie pagini antologice despre împăratul limbii

române culte și sufletul neamului nostru, Mihail Eminescu, dar incapabil, voit sau nevoit, să recunoască geniul poetic creștin al lui Radu Gyr, Nichifor Crainic, Vasile Voiculescu or Sandu Tudor, decretându-i și etichetându-i pe toți acești martiri ai închisorilor (din unii izvorăște mir), cu o superbie suficientă, țâfnoșită, nedreaptă, amorală, vai, și aculturală (sic), “poetii mistici”, pare-mi-se “minori” (sic).

Și dacă, parafrazând, “de-a pueri este format dintr-o infinitudine de acum-uri, care toate îi sunt contemporane...” (Emily Dickinson zicea “mii de acum-uri”), evident Dumnezeu este într-un veșnic prezent, căci “nu a fost o vreme în care să nu fie Dumnezeu!” (Sfântul Grigorie Teologul) și, evident, nici nu va fi. În cazul părintelui Dumitru Ichim, ne aflăm indubitabil în fața unui Poet mistic ortodox, pe care “Contemporanul nostru Dumnezeu”, ni l-a trimis, acum spre sfârșitul veacurilor, nu pentru a-l închide noi în vreo ierarhie pământescă vremelnică și sigur inexactă, ci ca el să ne călăuzească, cu Harul Preoției și al Poeziei, cu care fost-a uns, către Țările de Sus, în care veritabila *ars poetica* ne este oferită ca o muzică a gândului, ajunsă pe treapta desăvârșirii sale! Cu câtă dragoste, trudă, suferință, bucurie și folos, duhovnicesc și eshatologic, la Parusia vom vedea!

Poeții făcuți sau pârâți au nevoie de cărjele criticii literare, Poeții născuți, rari precum iarba de leac, nu au nevoie de așa ceva, dar le rabdă îndelung... De ce? Simplu: vinul bun nu are nevoie de reclamă, ci doar de cană; vinul Duhului nu mai are nevoie nici de cană, ci doar de inimile noastre curate și dornice de liturghia de după Liturghie!

Renoir are, în acest sens, o confesiune revelatorie în “Jurnalul” său de zbor spre areopagul valorilor spirituale reale: toate tablourile pe care un vecin al său, un om simplu, fără nici o pregătire specială, le-a admirat cu candoarea unui copil, au fost premiate de juri prestigioase, cuprinzând încă pe vremuri și personalități harismatice autentice, nu doar papagali snobi și coteri cameleonici, cu foarte rare excepții, precum se întâmplă astăzi!

Habar nu avea acel fericit vecin și senzor ceresc de frumos, anonim, neșcolit, dar bogat și curat lăuntric, ca

un purtător de har, beat de lumină, ce înseamnă pândalnică de analiză critică, de obicei ipocrită și fandosită, meschină și capricioasă, snoabă și elitistă, țanțoșă și aiurofilă, interesată nu atât de valoarea intrinsecă a unei opere, cât de prețul ei...

Și copiii, ceva mai răsăriți, înțeleg că orice lucru din lumea aceasta efemeră are o valoare și un preț: valoarea rămâne neschimbată, pe când prețul fluctuează cu piața, fiind fixat de “specialiști”, pe criterii cât se poate de dubitabile și amurale! Cum s-ar zice, tu creează acolo dumnezeiește, că avem noi “grijă” să te prețluim neomenește, cât ai zice pește, deși acestui tip de discurs mamonic i se potrivesc, ca o mânășă, versurile lui Dan Barbillean: “Dar porniși cu cornul stâng / Melc nătâng, / Melc nătâng...”

La pomana pentru îngerul morții

M-au mișcat, paterical: “Copilul orfan și stingătorul de lumânări” prin metafora inspirată și trezvitoare; “Drumul apei cu numele Iov”, prin pedagogia divină subtilă, pusă la îndemâna oricui are neliniștea cea bună; “Fetița orfană”, prin gingășia teandrică nebiruită, înflorind fericit chiar sub pândă “stingătorului” cel rău, pizmătăreț, viclean, zălud și veșnic opac; “Trei și opt”, prin duhul înviator, compătimitor-nepătimitor, “la pomana pentru îngerul morții”, căci numai episodic “tristețea este al șaselea simț”, pe când simțul mistic este cel care ne relevă statornic, plin și deplin, copleșitoarea bucurie taborică, sensul dumnezeiesc, liturghisitor și înviator al Crucii, precum și neputința vădită a răscrușilor istorice, generale sau particulare, asupra adevăraților purtători de Dumnezeu!

M-a înduioșat, făcându-mă de-o fărâmiță mai bun, mireasma cerească a “Crinului lui Gavriil” cu mesajul ei de suflet delicat și totuși răzbătător, exprimată insolit și în “Vinerea Mare”, precum m-a bucurat și înfiorarea lăuntrică, involburată premonitor, “Spre ghinda de popas”, prin care numai cei bătrâni cu mîntea și inima de prunc ajung să și trăiască “A doua Înviere”. Și doar atât mai regretăm, că n-am îmbătrânit cu mîntea de tineri. Amin. “Cină de Taină”, “Acatist”, “Cu spicul de somn mă aplec”, “Catavasie”, →

Dr. IOAN GÂNDU

”Credeam că-s fiul apei”, ”Cruce de pom înflorind”, ”Dar, dacă iertării voi fi prea târziu”, sunt toate într-un registru poetic atât de grav și inspirat, că și Rainer Maria Rilke s-ar fi fost cutremurat; afirm aceasta în mod responsabil și moral, deoarece cinstesc cum se cuvine doar Poeții născuți, iar nu făcuți, ca pe adevărați ”Preoți din stele anume veniți, / Să spună la robi și stăpâni, Adevărul”, și-i deplâng, în egală măsură, pe versificatorii pustii care vor să fie recunoscuți, cu orice preț, ca poeți...

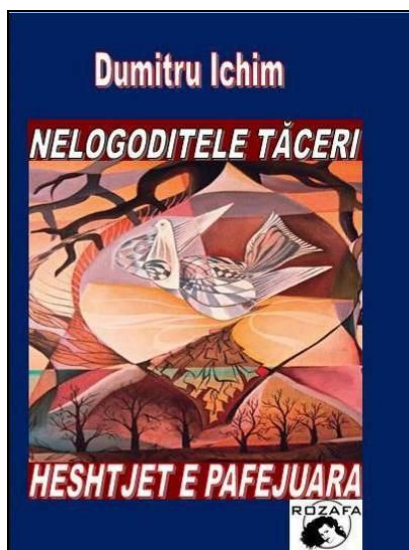
Deși, sărmănuții, nu vor fi niciodată, căci harisma Poeziei autentice se dăruiește numai la Sfântul Botez Ortodox, iar infernul plitudinilor rimate și ritmate revine tuturor mărunților născocitori de maculaturi aberante, pe bandă rulantă, șopotăite de arhiconii-scriitori, prin ”școlile de literatură” (ca și cum Harul s-ar putea învăța – sic), cercuri ”pancinetice” oculte și capiști idolești moderne, vai, pline-ochi de ”practicanți”...

Din păcate, chiar oameni genial înzestrați au căzut pradă acestor arhiconi extrem de parșivi, printre ei și nume sonore vremelnice, dar refuzate veșnic de Cuvânt, fiindcă între creativitatea născută din Harul Lui și imaginația fințială, debordantă, insinuantă și abilă, iscată de cel împotrivor prin flori ale răului, fascinante, sterile și otrăvitoare, distanța se măsoară pe criterii valorice de netrecut și evidențe axiomatice orbitoare: laureați ai premiului Nobel (acum, acordat și primit numai de oculofoili – sic), au intrat în capcana imaginației fără discernământ, ”puntea tuturor demonilor”, ecranând, vai, ”văzduhul” (cum sesizase inspirat Poetul ”Epifaniei”, Daniel Turcea), cu plăsmuirile lor strălucitoare, dar fără nici o finalitate transcendentă...

Și aceasta se vede imediat sau în timp, după gradul de afinare a celor care știu să vadă și să înțeleagă, nu doar să privească. Aici îmi vin în ajutor gândurile-lumină ale marelui Poet mistic și Doctor fără de arginți, Vasile Voiculescu, care sigur știa ce înseamnă o ars poetica veritabilă, plină de har și una amăgitoare, fascinantă și, vai, damnată, căci este dezvăluită demult ”frumusețea diavolului”, dar nu și viclenia lui teribilă, dobândită în mii de ani de ispitire a sufletelor: ”Eu, ce trăiesc tot timpul printre semnificații, / Și nu mă amăgește ușor o-nfățișare, / Pot să

prefer minciuna din minunate grații, / Zăresc ascuns pumnalul sub caldambrățișare...” (Sonetul CLXVI).

Iubite părinte Dumitru și frate mai mare întru Hristos Domnul, știu că știți toate aceste lucruri, sigur mult mai bine decât mine, dar vi le-am reamintit, ca să vă bucurați, sper, că nu mă apropii de tainița inimii voastre, decât foarte atent la glasul lăuntric care-mi spune și mie, păcătosului citeț, dacă un lucru sau altul vin de la Păstorul cel Bun! Cu o limpede prețuire critică și autocritică, susțin că toate poemele, menționate până acum, vin din Izvorul veșnic Viu și nesecat,

și veți înțelege pe deplin, abia în partea a doua a acestor modeste comentarii teologico-culturale și morale, de ce sunt atât de atent în privința obârșiei inspirației celor care au primit darul apostolic al scrisului semnificativ, având ”condei iute scriitor”...

Până atunci, după o fericită noapte de psalmodiere vie, în strana cugetului meu de citeț hirotesit de către un arhieru luminat, a poemelor plecate din inima unui nimfagog miruit de Sus, și așternute în pagini antologice ”Din molitfa plutașului înecat”, zgâriat-am hârtia de răspuns cu acest poem firav: „Nici cititor fățarnic, / Nici cetitor isteț, / Din șarampoiul morții / Dăduși de-un nătăfleț... / Cum la sorocul sorții, / Te-am dibăcit prin dar: / Poete, fugi de mine, / Cuminec tot ce-i Har! / Dar lasă-mi bucuria / Colacului-liman / Și dă-mi blagoslovire / Ca să rămân de veghe / La giuvaier din stele / Și boț de-aluat uman... / Desigur, o nouă haimana, / Cu inima-opaiț de rugă / În loc de felinar, / Nădăjduind ca Iona /

Să ies din chit cumva! / Încotrova, Poete, dacă-n inima mea / Zdrețuită de milă, / Ca și-ntr-a ta, înfrânta, / Mijește ziua a opta? / Să tragem dvera, Frate... / Să fie iar Lumină, / Cum a mai fost cândva; / Să vadă toți minunea: / Și orbii și snobii și calicii... / Să vadă chiar mistreții / Că șarampoiul morții / E doar un ac bontit! O, Doamne și Cuvinte / Aprinde-mi verbul, dar nuntit...”

Apoi, înviorat lăuntric, remember ”Ecce Homo”, m-am lăsat trecut sau purtat și de ”El Greco”, sfădindu-mă cu el, apropiindu-mă de ”Epicleză” cu genunchii inimii plecați doar până la ușa slavosolovirii neîncetate, dar încă și mai ”măzgălit de păcate și de rău”, căci mi-am văzut păcatul meu, totuși ”cerșind, pentru sărăcuța de afară, din Trupul Tău, o fărâmtură”, căci numai flămândul, nu-i așa, crede la flămând cu adevărat!

M-au bucurat firește și ”inimile neîncepute încă” și ”puișorii ce n-au învățat să zboare, dar văd pe Dumnezeu și ciripesec cu ochii din clopoțel lumina!” (pentru puritatea lor mereu nebiruită, doborând legiuni de demoni), fiindcă din ”Mâna lui Dumnezeu” doar El îi mai poate muta, însă foarte aproape, în cealaltă ”Mână a Sa” pe cei din ”neamul celor ce-L caută pe Dumnezeu!” (Psalm 23).

Și m-a mângâiat și m-a întărit mult ”Fiul risipitor la cumpăna de tâlc”, știindu-mă o potaie ce-l însoțeam ades, prin ”roșcovi” mai cu seamă, uimindu-mă prosteste cum ”Părintele” mă rabdă, chiar și așa ”pervers”, păcătuind cu gândul cel mai mult. Cu scrisul, ce să mai vorbesc, fiindcă și ”inima mea a înghețat într-o vară; eram tânăr, nu știam cât o s-o doară!?” și mărturia poate neașteptată, însă în întregime adevărată, că primind cu binecuvântarea Duhovnicului, uneori și săptămănal, Pâinea Vieții, mi-au rămas frica de Dumnezeu, credința și dragostea, dar ”frigul” nu-l mai simt.

S-ar putea, desigur, să greșesc, deoarece cu ”ceață ne-înșală norii”, dar, potolindu-ne foamea lăuntrică prin Soarele Dreptății, ei repede se risipesc și apoi putem învăța tăcerile cele grăitoare și în ”templul unui copac”, fiindcă ai ”Luminii robi îi suntem și-n slavă și-n osândă...”, nădăjduind cu toții, când ”terminăm urcușul luat de-a împrumutul”, să fi păstrat în fire, cu grija cea mai mare, mărgăritarul de sfânt preț!

GRĂDINA REGINEI IZVANA

PE ULTIMA COPERTĂ

Ești curios,
năravnic de slovă bârfitoriu,
și-al cărții dantelată din ivoriu,
în care veac
Izvana fu regină?
Regatul ei a fost spre nord?
De unde-avea privirea
luminii-n durerosul dor,
spre strălumină
din verdea-nfioreare
a limpezimii de fiord?

De câte ori în ghindă am dormit
visând poiană nouă
re-ntrupării?

Pe vremea lui Manole,
oare n-a fost Izvana
pe schelele-n spirală
povestea mea artezian cântând?
La ce ți-ar fi folosul
ca să știi
de câte ori și-a dăruit
coroana,
să fie despărțirilor de ape
oferta?

***

P.S.

(- Tu ștregăriță,
ce te ascunzi sub umbră de peniță,
poți cu-n sărut
să-mi juri că mă iubești?
- Tu ești nebun sau ai mâncat năut?,
dar ce șiret din ochi lumini clipești
spre brațele-mi întinse a livadă:
Aleargă până nu uităm
și închide-le coperta
ca nimeni să nu vadă
că în Grădină iarăși ne jurăm !

SĂRUTUL

Mărul
ne-a învățat
lumina greșit
și-acum o scutură...
De data aceasta
o s-o rescrie din nou
după amintirea din harpe.

Mă uit la buzele tale...

Cântec al meu,
de ce ai zâmbit
ocolindu-mi ecoul?
N-am zis nimic,

doar că mărul micuț
nu-i mai mare ca oul
argintatului șarpe.

CIMITIRUL "SFÂNTA VINERI"

Pentru prima dată
purtați pantofi cu toc
și ruj pe buze.
Era prima oară
când îndrăzneam
să-i duc unei fete
un trandafir, cu sfială,
și la concert s-o invit.

Poate și astăzi
ar putea să te-amuze
cum rupeai petală cu petală -
ghicitul iubescului joc...

Purtați
pantofi cu toc
și ruj prima dată pe buze.
Era primul meu trandafir,
ud de rouă - cântând,
și te-am întrebat aproape plângând:
- Nu crezi că îl doare?
- E un joc, e o floare,
dă-mi-l pe-al tău că-i la rând...
***

Azi mi-ai scris să te iert
că pe-atunci n-ai știut,
eram tineri...
Mă inviți, ca demult, la concert,
dar nu știi că pe locul
sălii de teatru de-atunci,
cu trandafirul,
e astăzi cimitirul...

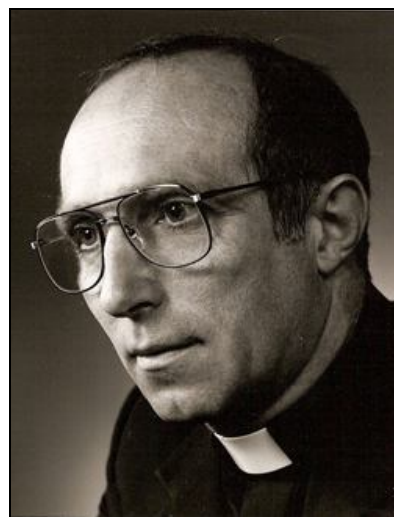
Cât a putut să crească
"Sfânta Vineri"!

POVESTE

"Ce-ai vrea să fii
când vei fi mare,
așa cum oamenii sunt mari" -
m-ai întrebat
când împărțeam cireșe
și eram copii.

Tu n-aveai număr pe atunci,
nici uniformă-albastră
ca azi în clasa-a treia de liceu,
nici eu
pe degete cerneală.

Te ascultam
cum îmi citeai din carte
de prințul ce-n broscui s-a prefăcut.

Și ți-am răspuns,
îngândurat privind și în departe,
precum un cântec
peste propriul lui ecou:
"Când voi fi mare
aș vrea să te sărut
ca-n Făt Frumos
să mă transform din nou!"

MESTEACĂN NESPOIT CU VAR

Noi niciodată nu ne-am spus
ce toți îndrăgostiții-și spun,
dar când te strâng în brațe,
sau cărlionțul ți-l adun,
lângă sprânceana
din zborul negru de lăstun,
la ce folos, la ce folos
ar fi îngăduirea-n vorbe,
sporindu-le ceairul,
spre-a fi ca toată lumea?
Ciulina înflorindul când și-l tace
cu cerul ei întrece trandafirul.

Suntem prostuți,
dar ce contează
că nu știm cântecul cu aripi
să-l prindem în ierbar.
Lasă-i pe alții să vorbească de sărut!
La ce folos? La ce folos...

Tu, cântă-mă tăcând încă o dată,
așa cum numai tu
tăcerile-mi le taci,
că nimeni n-are nume mai frumos
decât tăcerea, albul meu mesteacăn,
întruchipând sălbatica lumină
neprinsă încă-n vorba
spoitului cu var!

DUMITRU ICHIM
Kitchener, Ontario

TINUTUL ÎNCHIPUIT AL CORALINEI

- o privire teoretică -

Furați de titlu (vezi *De-a Coraline*, Editura Grinta, Cluj Napoca, 2012), am putea așeza întâia carte de poeme a Silviei Bitere (cum dealtminteri li s-a și întâmplat altora) sub specia ludicului, copilăria însă în scriitură ar fi aci nu doar ascunderea, ca de atâtea ori altundeva, camuflarea eroului liric temător de retorica sentimentală (fuga de vorbirea sentimentoasă, stinghereala la imnitate, cum s-a spus, o teamă „ca de necunoscut”, cum mărturisește odată tocmai poeta), dar e, premeditat, o strategie subtilă a comunicării: a nu spune deci direct și circumstanțial, dar a ocoli spusa, rostirea, cântul adică, printr-un obstacol (nu va fi fiind aci, desigur, obstacolul acela epistemologic al gânditorului francez cunoscut, dar ca și în cazul aceleia transmisia nu e acum neutră, volatilă, e împovărată, dimpotrivă, de semnificații, uneori de sensuri secrete; de căutarea, aș spune, a *de-finiției*). *De-a Coraline* ar fi așadar o biografie, mai degrabă o monografie – una a eului migrat în *celălalt*, în (ca să folosesc un straniu concept) *tuitatea* lui. O transbordare așadar a emoției – care e și strigăt, oftat, vezi ahurile clasice comice și detestabile totdeauna (Conachi, Alecsandri etc.) - într-un teritoriu cu identitatea schimbată, deja simulată; un teritoriu, aș zice, cât un alter-ego - e aci deghizarea, masca: mai mult încă, e evadarea: „totul este un elogiu adus vieții coraline/prezența vânzătoarea de la magazinul cu dulciuri/taximetristul din gară, cerșetorul din vitrină/totul un elogiu că trăim și ne explicăm fiecare gest în decor/de la micul secret nedescifrat în piatră/până la simpla atingere a degetelor între ele/mai e un pas până la cunoaștere și e păcat/e păcat că omul nu știe și nu vede prin el pasărea din metal/am să caut în tot acest timp o soluție/prin care să evadăm din lume cu tot cu monștrii noștri/să nu-mi asurzească timpanul vreun sunet îți spun/o nu accept să fiu întreruptă din ce încă nu am găsit/ privește strada asta coraline/îngustă până la Dumnezeu e plină de sfinți odioși/deghizați în paparude așteaptă vreo mântuire/de unde coraline/din puhoiul de glezne

scrântite din ciobul din talpa femeii/de unde să le dau neavutul/aștept definiția ca și tine” (*elogiul lui coraline*).

O mutare în mască, spre a fugi de realitatea sentimentului ori a cotidianului, mai e cu puțință prin lucrarea în poem a *utopiei*, a *ucroniei*. S. Bitere le practică, instinctiv, pe amândouă. Se va pune o dată sub protecția și în lucrarea conjuncției *dacă*, a lui *ce-ar fi dacă*, alteori, suspendând terenul din proximitate, suprimând adică spațiul comun, trece pe tărâmurile închipuite (o construcție întâlnită mai cu seamă la prozatorii de durată lungă).

Ținutul imaginar al Coralinei, un Macondo (ar fi poate tot atâta de senzual, de înecat în voluptăți ca acesta, întrucât Coraline e, iată, așa de goală încât o scoborâre în adâncul ei ar fi, cum ne destăinuie poeta însăși, aidoma descinderii în iadul cu poftă și nostalgie?), e *feritopia*: desenul supra-realist al unei reverii, intrarea în coșmar: „e târziu e noapte e cale de o zi/ cu tine în spate fără cap alerg/în feritopia pământul este un felinar/acolo te voi duce am să te car pe bucăți//e beznă iar luna stă culcată pe o parte/agățată într-un cârlig/un ventriloc îi schimbă orele/în feritopia inima este o limbă cu ceas//e răcoare un paznic liliput coboară pe o scară/duce în cârcă o femeie genunchii ei sunt coaste/mai e un pas până la margini/în feritopia livezile înflorite sunt dincolo” (*feritopia*).

Un poem în totul remarcabil ne explică această prefăcere, această petrecere a realului în ficțiune - o desfășurare a lui *ca-și-când* (*als-ob*), cum ar spune neamțul care a gândit-o

în subtilitățile limbii lui. Acestei explicații autoarea îi zice (cu oareșice autoironie) *lecție de bunăvoință către spectator*, semn că Silvia Bitere și-a închipuit cartea de față ca o scenă, ca o catedră de la care dirijează visurile ce cad adesea peste lucrurile lumii, recomandându-le refacerea de pe alte temeuri, sau inversându-le uneori sensul creșterii. Poema (și o aglomereare, în același timp, de metafore, îndemnuri, deja, la jocul rafinat al decriptării, un „joc de idei inspirit”, cum apreciază, din Franța, Angela Nache Mamier) trebuie citită în întregime: „coraline dormea într-un pod de palmă/sau într-o mansardă la teatru/e același lucru îmi zicea ea/că în feritopia lumea se desenează invers/că uite ochii sunt cercuri care se rotesc în jurul pământului/și jos cum privești spre gură se formează adâncimi/ca niște fântâni pline cu cearcâne/acolo își lasă oameni ca tine grijile uneori și mâinile ruginite//ba tu ești un derdeluș i-am răspuns din tălpi/iar ea mi-a sucit o venă albastră de la gât/apoi mi-a dat drumul//uite ce-i coraline/i-am promis cuiva că nu te mai țin la ușa mea decât/două volume/mi-e teamă că trebuie să te păstrez/ai dat dovadă de răutate/ești prea poetă)//am prins din zbor, cum îmi căutam trusa de manichiură/ printru rufele răcoritoare ale lui coraline, o coală albă și/simulând întâmplarea din titanic, în care el o desenează/pe ea, am schițat-o pe coraline în linii mari pornind de la/cap și nu de la picioare cum ar fi vrut ea” (*lecția de bunăvoință către spectator – prima scenă, ultima scenă*).

Să încheiem, din al doilea volum al poetei (*Gri Kamikaze*, Ed. Eurostampa, Timișoara, 2013) cu acest poem (*e vară și asta îmi place*) în care (cum îmi place să cred) autoarea trece de la ideistica abstrusă la suavitate și candoare, nu mai puțin la măiestria spuselor: „e lumină/atâta timp cât brațul îmi acoperă sfera/ochiul îngust prin care mai ieri libelule zburau/când mă ascund nu mă văd/golul este o rană imensă/când nu mai ai mamă și tată//de azi promit un destin fără urme privitorule/aștept merii să înflorească în suburbie//câinele meu este dresat/și omul este dresat/ca brațul ca sfera ca mersul în nobil grai/rostesc rotundul și iar rotund/se face că trec puntea orbului/e vară și asta îmi place”.

A.I.BRUMARU

AȘTEPTÂND CHEMAREA...

Recentul volum de poezii „dêjà vu” (Editura Emma, Orăștie, 2014) al doamnei Ileana-Lucia Floran, ne amintește de versurile poetului persan Omar Khayyam, în care ne regăsim cu aspirațiile, cu zbuliumul și cu disperările ființei umane: „Dincolo de pământ și infinit/ Câtam să aflu cerul unde vine./ Și-un glas solemn atunci s-a auzit:/ Și cerul și infernul sunt în tine!”

Și adevărat e că „cerul” fericirii și „infernul” durerii se apropie și se depărtează de sufletul omului, împletindu-se ciudat, urcându-ne și coborându-ne pe spirala vieții.

Citind poeziile doamnei Ileana-Lucia Floran, cunoaștem alte fațete ale personalității autoarei, căci metaforicul cer al împlinirii și al bucuriei, din volumul anterior (*Cercuri concentrice* – premiat de curând în Italia), e devansat de confruntările cu infernul efemerului, al fragilității ființei umane, al vulnerabilității vieții și al confruntării cu veșnicia morții.

Un asemenea volum, cu încărcătură ideatică și forță poetică, nu se putea naște decât în urma unui seism sufletesc, pulverizând liniștea și bucuriile poetei, care devine „un eu chinuit, lăsat în urmă/ pe un mal înflorit de angoase.” (*Și încă era dimineață*), căci „În spatele meu, se așterne-o cărare de spaime.” (*Un biet sfert de oră*) Aceste adevăruri le-a surprins Gottfried Benn cu ani în urmă, afirmând că: „nu există poezie mare care să nu fie expresia unică, inimitabilă, a unui cutremur sufletesc”.

Competența prefață și prezentare a volumului, semnată de domnul Daniel Marian, dezvăluie calitățile poetice și profunzimile ideatice ale poeziilor: „Acest «deja vu» croit de Ileana-Lucia Floran, pentru a fi trăit, e un alt fel de a păcăli efemerul, un balans între a fost/ n-a fost și va fi sau nu va mai fi, admitând că tot ceea ce este, fabulos de mult contează. Iată și raza de soare care m-a convins să spun aceasta: «Cum ar fi/ dacă m-aș reclădi/ dintr-un puzzle complicat/ și-apoi, m-aș regăsi/ în jumătăți de versuri?/ Mi-ai fi cealaltă jumătate?»”

Împinsă neașteptat de brutal în caruselul unor situații și trăiri cumplite, scriitoarea și-a convertit stările sufletești în poezie, devenită

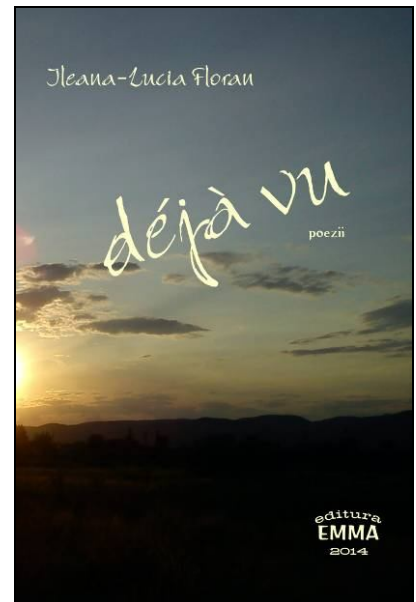
leac al supraviețuirii, stimulându-i efortul de a înțelege sensurile de nepătruns ale existenței noastre, pendulând între zvârcolire neputincioasă și cugetare meditativă, între nostalgia trecutului luminos și pustiirea prezentului nebulos, între asumarea responsabilă a continuității și temerile incertitudinilor care îi hărțuiesc singurătatea. Cine a parcurs acest iad al despărțirii fără întoarcere înțelege nevoia poetei de a-și oblădui rănile sufletești prin cuvânt, încercând să-și găsească echilibrul necesar continuării existenței, după ce „În urma viscolului/ care a nins peste mine” (*Sunt doar palidă...*) „... s-au prăbușit/ toate luminile/ neaprinse încă” (*Balans prematur*).

Titlul volumului se descifrează pe parcurs, precum în poezia *Nu pot să risc*: „Trec tiptil/ printr-un déjà vu/ și simt cum mă urmăresc/ propriii mei ochi”. Este evidentă relația emoțională între eu-ul subiectiv al poetei și realitatea care o provoacă. Expresia din limba franceză tâlmăcește *ce a văzut și ce a trăit*, trecute prin filtrul simțirii și al conștiinței poetice, devenind o platoșă a supraviețuirii. Ileana-Lucia Floran recunoaște că „poezia vindecă” (*Țipăt de fum*), iar „Iubirea/ din cuful amintirilor” e vindecătoare, când „Colind aduceriminte/, iar întâmplări simple/ devin sărbători/, care țâșnesc din calendarul vechi./ cu zilele rupte/... iar demonii singurătății/ mă ispitesc/ cu o depresie.../ Singură, poezia mă susține în cuvinte” (*În cuvinte*).

Amintirea clipelor frumoase pare că luminează cenușiul zilelor împovărate de dorințe care pârjolesc: „Văpăi de foc se răzvrătesc/ transformându-mi dorințele/ în cenușă” (*Văpăi de viață*). Doar magia cuvântului purtător de gând și trăire însuflețește balsamul creației: „Cuvintele încep prin ele însele.../ Se ascund/ printre jumătăți de adevăruri” (*Jumătăți de cuvinte*), poeta mărturisind că „apartine cuvântului”.

Convingerea scriitoarei că „Până și Moartea/ ține de Viață” (*Ține de viață*) se amplifică în spectaculoase imagini din poezia *Ultima zi de sărbătoare*: „Se năruie copacii/ în mistuirea dimineții/ și-n curând,/ flăcări vor fi/ în vatra cerului... Clopotele nu bat doar/ a sărbătoare” (*Ultima zi de sărbătoare*).

E un memento care ne îndeamnă să conștientizăm condiția noastră

trecătoare pe acest pământ, în care orgoliile și egoismul steril, dorința de glorie și de putere ne umbresc bucuriile, încât uităm că toți ne vom pierde cândva în anonimatul veșniciei: „Albit de-aritmice coșmaruri,/ inventezi universuri paralele/ în care te înscăunezi/ cu focul încrederii/ sau abdică/ înainte de a deveni/ un zero absolut” (*Ofrandă*).

Incertitudinea destinului și enigma sfârșitului care ne înghite sunt metaforice concluzii filozofice topite în versuri de răscolitoare vibrație: „Nu știe nimeni/ când ne vom opri/ și ne vom așterne sălaș/ vremelnic/ pentru vreme de iarnă./ Nici ninsorile ne le știe nimeni./ Vin când vor... (*Ninsoarea care nu mai vine*). Delimitând corpul fizic de cel eteric, care păstrează spiritul, poeta amintește de circuitul materiei, când perisabilul ființei asigură rodnicia pământului: „Noi... am fost alungați/ în trupuri grele, de lut/ și-am început să mirosim/ a grâu și-a pâine coaptă, a struguri și-a vin rubiniu...” (*Imagini în oglindă*).

Limita compasiunii sincere a celor din jur și povara neînțeleasă a singurătății sunt surprinse cu nuanțată discreție poetică: „Mi-e teamă/ de bezna din zămbetul lumii,/ în care mă simt aruncată/ cu de-a sila./ Durerea mea/ oricum nu are leac,/ iar pustiul/ dintre zilele escaladate/ cu atâtea eforturi,/ se păstrează intact/... Cine mi-ar plânge fremătările?” (*Cine?*). Și adevărat e că, oricât ne-ar încuraja semenii, în asemenea drame rămânem singuri și răvășiți, cu durerile →

LIVIA FUMURESCU

și cu abisurile noastre sufletești. Temerile și disperările care stăpânesc sufletul îndoliat al poetei se topesc în metafore și personificări de mare forță sugestivă, prin cuvinte aparținătoare aceluiași câmp semantic, precum: „mal înflorit de angoase, cărare de spaime, frigul din mine, m-ascunde depărtarea” etc.

Apreciez semnificația majusculei, care potențează sensul cuvintelor-cheie, precum: „Cuvântul, Moartea, Viața, Poezia” etc.

Poeta pendulează între disperare („Mi-e sălbatic de dor/ să-mi fie bine”- *Sălbăticie*) și speranță („Aștept/ să cadă primul strop de soare” – *22 septembrie*), încercând să se echilibreze prin reînvierea traiului patriarhal cu bucuriile simple ale copilăriei, dispărute odată cu părinții și bunicii, pierduți în ceața timpului hulpav: „... dacă-ți mai amintești/ cum împodobeam împreună bradul.../ cu steluțe decupate din bucurii/ și îmbrăcate în cioburile anilor trecuți./ cu biscuiți rotunzi, copti de bunica/ la focul dragostei ei.../ dacă-ți mai amintești.../ de mirosul de pâine coaptă ce ne inunda/ seara,/ de cozonacii aburizii acoperiți c-un ștergar/ cusut de mama din sufletul ei blând și iubitor/ și de colindele cântate de bunic la gura sobei” (*Un decembrie al amintirii*).

În tensiunea amintirilor și regretelor, a singurătății și a unui cumplit zbucium sufletec declanșat de neașteptata trecere din prezent în trecut, Ileana-Lucia Floran își asumă ipostaza așteptării, convinsă că reîntregirea cuplului este posibilă doar prin chemarea celui plecat către cel rămas: „M-ai lăsat în urmă,/ cu ochii scrijelii/ de osânda secetei/ care mi se rostogolea/ sub pași./ Dincolo de râul/ pe care-l treceam împreună... Cuvintele nespuse/ mi se sting în ochi,/ vinovate/ de-a mă fi lăsat singură,/ într-un prezent/ devenit, amăgitor, trecut./ Rămân aici/ și-ți aștept chemarea” (*De-acum mă numesc așteptare*).

Nespusă canoanelor poeziei clasice, fără rimă, dar armonizându-se într-un ritm interior grav, poeziile acestui volum o promovează pe scriitoarea Ileana-Lucia Floran între poeții cu har, care și-au găsit alinarea durerii în creații dezvăluind cititorului taina marilor adevăruri ale vieții și ale morții, în vibrații lirice răscolitoare, de mare intensitate sufletească.

Zgârieturi pe fața oglinzii

Civilizația modernă, ori cât ar părea ea de ascetă, nu se poate dispensa de poezie. Descoperirile din toate domeniile științei, folosirea celor mai noi tehnologii în scopul ameliorării și îmbogățirii noastre materiale și spirituale, nu pot înlocui acea hrană sufletească, acea frământare continuă, acea încercare de a ne defini pe noi înșine, așa cum o poate face poezia.

Intensitatea unei trăiri este formula magică, elementul absolut necesar declanșării stării poetice, și poeta Flavia Cosma, prin volumul de poeme *Zgârieturi pe fața oglinzii*, nu face decât să confirme regula.

Procesul de elaborare poetică diferă de la poet la poet, rezultatul decantării trăirilor interioare depinzând de talentul și individualitatea fiecăruia. În cazul nostru, autoarea ne ia prin surprindere, sintetizând încă de la primele versuri întregul carusel al evenimentelor la care ne ia, nolvols, părtași la destăinuirile sale: "*Dedic aceste rânduri celor care/ Atrăși de neînțință / Coboară treptele vremii / Depinzând în cădere / Tainele zborului.*" (*Dedicație*)

Și ce zbor! Purtați pe aripile poeziei unei personalități aparte, scrutătoare a unor adevăruri axiomatice, autoarea ne pune, indiscutabil, în fața unei dileme prevestitoare de furtuni: *Oglindă, oglinjoară, / Spune-mi tu adevărul gol-goluț...*" (*Zgârieturi pe fața oglinzii*). Dar "adevărul" se pare că se lasă așteptat. Începutul, însă, a fost deja făcut. Din acest moment, poezia devine o necesitate; ea poate să fie spontană și copleșitoare, o lamentație sau o privire tandră, o

manifestare târzie a unei trăiri emoționale sau declanșatoare a unui cavalcade care să te lase fără suflare. Periplul prin care vom trece, secundând timonierul, se dezvăluie, fulgurant, la sfârșitul unei extrem de simple strofe a unei poezii intitulate la fel de simplu "*Gesturi*": *Să ud florile, / Să hrănesc pisica, / Să mă spăl pe față, pe mâini, / Să mă pieptăn - mai ales să mă pieptăn, / Să duc gunoiul afară, / Să curăț zăpada din fața casei // Înainte de-a pași în gol.*"

Valoarea cunoașterii de sine, introspecția, ca element al legăturii cu realitățile lumii exterioare, constituie esența a ceea ce putem denumi *revelație*. Pentru că totul trebuie să înceapă de undeva, Flavia Cosma ne ia de mână, deconspirând cu tandrețe fața ascunsă a adevărului: "*Lasă-mă să-mi imaginez că toate / Sunt în sfârșit la locul lor, / Că pe tăciunii aprinși / Pâinea se coace în tăcerea cuptorului / Și că jumătatea-pereche ce ți-a fost hărăzită / Te-așteaptă / La masă.*" (*Primăvară timpurie*)

Dar acest început, pe parcursul aprofundării lecturii, se dovedește a fi iluzoriu. El este, fără tăgadă, o mască în spatele căreia se produc descărcări de energii nebănuite. Aspectele realității cotidiene, întrevăzute ca o proiecție - cu cât mai de sus, cu atât mai veridice - săltând de la un etaj la altul pe cele 9 trepte apocaliptice, capătă o coloratură de Infern dantesc: "*Am rămas doar eu / Să orbesc prin încăperile mari, / Cu țipetele mute fixate pe retină / Cu șoareci-îngeri-fantome dând buzna în șiruri lungi, indiene, / Din cotloanele minții, / Impresurându-mă / Zi după zi / Dar mai ales noaptea / În visele din care tu / Ai plecat luându-l cu tine și pe el.*" (*Cutia cu șoareci*)

Urmărind cu atenție fenomenul evolutiv al gândirii autoarei în procesul mărturisirii, aproape inocente, a golului sufletec, a suferinței care, tacit, o macină, nu ne mai surprinde deschiderea către metafizică, încercarea de a corela, până la un anumit punct, cele două extreme ale existenței noastre, viața și moartea.

Poetul este, prin definiție, un clarvăzător. El poate să vadă și să perceapă lucruri pe care un cititor neavizat nici nu le-ar băga în seamă. Pentru poet, verdele nu este o simplă culoare, roca nu este o simplă piatră, cuvântul nu este o înșiruire de →

ADRIAN ERBICEANU

sunete. Pentru autoarea volumului *Zgârieturi pe fața oglinzii* cuvântul se vrea: "O vorbă care să nu semene cu altele, / Măcar o singură vorbă / În stare să deschidă fereastra înspre / Caldărâmul fierbinte." (Etajul I)

Universul lăuntric al autoarei, torturat de întrebări la care nu găsește răspuns, preschimbă formele amăgi-toare ale închipuirilor în adevăruri revelatoare, într-o expunere îndubitabilă a dedesubturilor realității cotidiene, treaptă cu treaptă, etaj cu etaj, până acolo unde, ne mai având pe ce să se sprijine, începe să perceapă sensul conceptului universal: "Drumul cel mai scurt înspre eliberare / Este să cobor treptele celor nouă etaje / Una câte una." (Etajul IX)

Ajunsă la destinația pe care noi am putea s-o interpretăm ca fiind *punctul terminus*, autoarea nu se eliberează cu ușurință de hainele vitregiilor vremii, nu ne transportă, așa cum ne-am fi așteptat, pe un pământ al unui alt început.

Cu poemele încărcate încă de presimțiri, ea încearcă să ating, tangențial, transcendentalul: "Sub soarele blând / Moartea se îmbracă în veșminte de aur / Dându-mi târcoale / Pentru a câta oară?" (Calea spre neființă)

Poemele cărții, chiar dacă la o primă vedere par simple, ascund în ele mărturii ale unor idei îndelung frământate. Cristalizarea sentimentelor nu se poate face dintr-odată.

Poeta simte lucrul acesta și nu întâmplător versurile capătă, către final, nuanțe vădit interogative: "Tu ești plecat / Pe firele elastice / Ale vieții tale complicate. // Câteodată mă întreb / Ce se va întâmpla / Dacă urmându-ți pilda / Voi pleca și eu." (Frigul pietrelor)

"A fi sau a nu fi?", ne întrebăm noi. Ajunsă la acest punct, autoarea găsește răspunsul potrivit. Candoarea confesiunii este fascinantă: "Stăm așa, ghemuiți unu-ntr-altul / Respirând cu greutate, / Numărând fiecare secundă ce trece, fiecare minut, / Ca pe o nouă victorie." (Revenire)

Cu alte cuvinte, alegerea a fost făcută!

Împletind țesătura fină a gândurilor, eliberată de suferință, decepție și resemnare, într-o revelație a regăsirii de sine, poeta ni se destăinuie: "De-acum înainte / Când îți vei citi propriile gânduri / Mă vei găsi pretutindeni / Acasă." (Acasă).

Volumul de poezii *Zgârieturi pe fața oglinzii*, urmând altor multe volume ale aceleiași autoare, este aparte. Punându-ne în față Oglinda trecerii noastre prin vreme, autoarea încearcă să ne dezvăluie, așa cum afirmă în prima strofă a "Dedicației", "tainele zborului". Asimilând această "declarație de credință", percepem cu ușurință sensul celei de a doua strofe: "Pentru ei m-am îmbrăcat în roșu, / Am luat taurul de coarne / Și-am învățat câte ceva / Despre dragoste."

Călătorie în spațiotimp

Raul Constantinescu rămâne constant crezului său: poezia poate fi un loc unde sufletul evadează în etern. Volumul de versuri *Periplu prin neant* (București: Editura Tracus Arte, 2014) este o antologie de poeme mai vechi și mai noi, poeme inedite, în regia autorului care s-a străduit să actualizeze mesajul și să ridice versul la nivelul special al inspirației autentice.

Volumul este structurat pe trei paliere fundamentale ale vieții: *Sublim femininul, După ultimul Babel, Netihmule divinule/ O biserică pe stâncă.*

Raul Constantinescu fixează în acest volum o viziune solidă despre viață, despre artă, despre suferință. Viața a fost pentru poet locul în „spațiotimp” (după cum definește dimensiunea spirituală a existenței), un loc al încercărilor, al descoperi-

rilor, al desăvârșirii, al suferinței tainice. El este în legătură directă cu poezia modernă, are mijloacele necesare de exprimare, este atent la ceea ce se mișcă în lumea artei și științei, în celula poemului. Cultura marchează versul, metafora are o culoare aparte, pulsează în fiecare poezie o energie veche și nouă, marile teme ale omului în fața universului sunt recuperate și puse în forme dinamice, pasionale. Viziunea poetului este una profundă, mesajul nu este comod, livrescul este depășit deși acoperit de neliniște și deschidere spre infinit. O lumină de începuturi pulsează în poeme, ritmul este unul vechi, autentic, imn, colind, psalm, cântec șoptit, imprecizie, o viață tumultuoasă, colind. Poetul este pasionat de folclor, de vechi ziceri și cântece. Între faptele la zi ale omului și mit pendulează opera lui Raul Constantinescu. El zice poemele, vulcanul de cuvinte revarsă lava de idei, forma este uneori aridă, aspră, fondul este adânc, fulgere străbat cuvintele, lumini ciudate, vorbele se leagă unele de altele într-un ritual riguros, solicitând disciplina spirituală a cititorului. *Labirintul* pare o aventură necesară, nu ieșirea e importantă, căutarea și sensurile, reperatele revelate, țințele bănuite, tărâmul de dincolo de cuvinte, lumina din labirint...

Raul Constantinescu caută, deci, cu înfrigurare divinitatea, cu pasiune, caută acea prezentă copleșitoare descoperită și ascunsă în același timp, miez și coajă, vis și viață, moarte și stihii: „Te caut mereu în mine și-n afară/ Cel ce Te-arăți în vis și-n rug aprins/ În mare și în mic Cel veșnic necuprins/ printre bosoni prin mantia stelară...” (Psalmul 4).

Toate probează preocuparea pentru esențe, se întrepătrund concepții teologice, artistice, științifice, estetice. Toate focalizează într-un discurs original, uneori incomod, alteori strident, alteori șoptit.

Femininul se dezvăluie ca frumusețe desăvârșită, femeia perfectă nu are corp, există un cântec ce generează iubire din iubire, toate duc la relațiile primare, de început de lume, există o foame în ființa omului greu explicabilă, ceva cheamă, pendulează între neant și zbor interior, iubirea nu are limite, femeia și bărbatul fac parte din monadele universului. Constați că iubirea este sublimă, →

CONSTANTIN STANCU

rămâne: miere, lumină, pelin, un cântec de început de lume, o privighetoare cheamă, cheamă... Concluzia: „miresei fără corp primumultimul mire” (*Cântec*).

Alipirea dintre bărbat și femeie se petrece într-o zonă specială: „Jubito, neant devenim în spațiotimp... golul din clepsidre vom fi răsări/ ceea ce fost-am înainte de naștere; deasupra nisipului amintirea umbrelor noastre/ precum n-ai fi fost se vor risipi...” (*Neant devenim*). Arderea celor doi este perfectă, se petrece anihilarea văzutului, doar umbre venind dintr-o lume divină...

Partea a doua a cărții se deschide spre menirea artistului în lume, ultimul Babel o impune, în ochii scribului sunt istorii, hazardul face posibilă viziunea, viața se materializează într-o poezie eliberatoare, în Mâna lui Dumnezeu stă poetul, hazardul este învins de poezie, se trece în cuvânt, este o altă regăsire: abis și munte, iluminare-n extaz, mirajul cuvintelor...

„Dumnezeul cuvintelor de ultimă oră/ doar de puținii aleși zărit uneori prin jungla cuvintelor.../ spre Tine singuri prin neguri printre stânci șerpării își taie cărarea/ continuă rugă în luptă cu ei înșiși cu lumea e întreaga lor viață/ umile șoptite cuvinte cu smerenie în taină rostesc în surdină/ de Tine doar auzite?” (*Dumnezeul poeziei*).

Relația poetului cu Dumnezeu este una necesară și specială, poetul caută, Dumnezeu controlează, lumea nu știe demersul, ruga, lacrima, suferința... „Dumnezeul poeziei de ultimă oră îi urmează spre golgota/ abruptul propriu în lumină urcuș” – prețul, un drum spre Golgota! Aici poetul este lucid, acceptă sacrificiul salvator, însă arată și prețul care trebuie plătit, unul greu de achitat în jungla cuvintelor...

Pe ultimul palier al cărții, intitulat *Netihmule Divinule*, Raul Constantinescu cântă relația artistului cu divinitatea fixând câteva repere în sublimul refuz oferit de materia în mișcare asimetrică prin ochiul poetului. Sunt câțiva psalmi, o stare de smerenie, acceptarea rigorii divine și limitelor puse omului.

Deși acceptă că Dumnezeu nu poate fi cunoscut direct, scribul ne prezintă câteva semne care dau dovada prezenței divine.

E rolul artistului, este neliniștea lui, e dreptul la extaz!

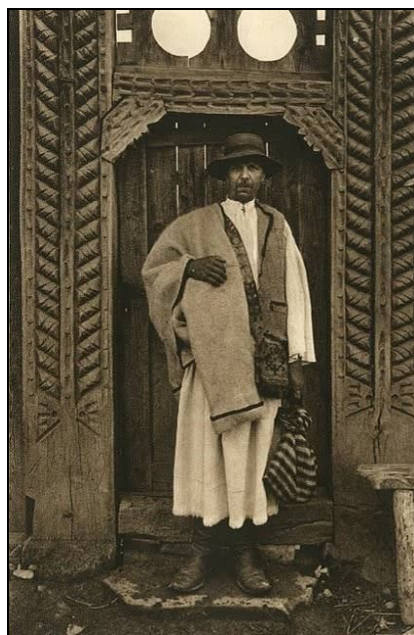
În furtună sunt câteva puncte sigure, biserica pare a spune poetul... El, însă, nu se concentrează pe acest aspect. *Ekklesia* în sensul ei teologic este o colectivitate, adunarea unor oameni care doresc să trăiască pentru un ideal, fără să pună accentul pe ritual. Dumnezeu este totul și cu mult mai mult, el ține în degetul mic universul, nu are nimic, având totul, el face lumină în bezna sufletului omenesc în raport cu omul aprins de foamea oarbă de a fi în expansiune cu orice preț.

„Din alfabetul răinii de moarte cu cele trei miliarde/ de hieroglife de veghe/ în miezul genomului...” – iată stare din care privește artistul și spre care privește ca unic dar din clipa eternă.

În această relație, Dumnezeu și artistul, timpul și spațiul se suprimă, totul se focalizează pe o prezență copleșitoare, dinamică, iubirea inundând delte de galaxii (*Din alfabetul răinii de moarte*).

Omul artist este învins de această prezență, ceva puternic acoperă stările: „Doamne, al meu nu mai sunt.../ doar tu ești tot ce mai sunt/ rău bun gând pământ/ vis al tău peste noi iubiri sângărând...”.

Raul Constantinescu este tumultos în discursul său, nemilos cu cititorul și cu sine, fraza curge cu accente filozofice și definiții exacte,

Oncești, Maramureș, poartă la casa țărănească

cu nuanțe teologice. Metafora, forma poeziei, toate se topesc din mesaj cumva nu are răbdare cu revelația personală și revelația generală pe care o primește, este nerăbdător, de aici și marele refuz simțit pe piele proprie. În procesul de creație el inventează termeni specifici sau utilizează cuvinte mai puțin uzuale în poem ca: spațiotimp, lumile albnegre, holografice goluri, alb-albastru-indigo cerescu catharsis, neantia fără limite, boson... Alteori este ironic cu omul pierdut în materie, fără aplecare spre poezie, a renunțat intenționat la unele reguli de scriere pentru a potența efectul devastator al luminii în cuvinte, este distant și preocupat totodată de aproapele său *poeticitorul*. El se adresează unor inițiați, cunoscători a suferinței din cuvinte. Are o înfinită compasiune pentru poezii plecați pe care îi consideră ca fiind în Mâna Domnului, pentru sacrificiul lor făcut pe altarul artei (Iorga, Gyr, Crainic, Maniu, Blaga, Barbu, Labiș) în oglindă cu cicisbeii ce râvnesc nuri orbitori ai Euvantinei... Raul Constantinescu e un poet original, nu datorează nimic cuiva, datorează totul poeziei, găsind o cale de comunicare din valea plângerii...

Periplu? Da, o lungă și neprevăzută călătorie pe mări și oceane, circumnavigație spirituală, realul topindu-se în virtual și mult mai mult, cu suferința umăr la umăr (citind notele biografice, te poți convinge, citind poezia, ai certitudinea).

Neantul? Inexistența, nimicul, adică *neantia* cum îi place să scrie poetului... Plonjând în abis, în neantia, el descoperă lumi nebănuite, se redescoperă...

O carte sinteză, o carte pe care poetul și-a dorit-o ca mărturie. La final el se prezintă cu stare civilă în labirint, cu note biobibliografice lămuritoare și aprecieri critice corecte. Deși nu este membru al Uniunii Scriitorilor din România, o merită din plin, este un scriitor în timpul vieții sale și nimeni nu-i poate lua această stare de scrib cu manuscrise edificate în carnea sa. Din toate se simte o detașare, nu mai contează evenimentele trecătoare ale vieții, el confirmă și mărturiseste: „În mine Te-am simțit dintotdeauna,/ de-am rățăcit, din hău mă-ntorc la Tine;/ în rugă zilnic, Doamne, suntem una/ – în psalmul Tău cu litere latine” (*Psalmul iubirii 6*).

Poetul care schimbă mesaje cu „agenția de ocrotire a singurățății”

Născut în anul 1947, în satul Meria, județul Hunedoara, scriitorul Ion Scorobete a debutat editorial destul de târziu, publicându-și primul său volum de versuri „Geometria zăpezii” în 1993, la Editura Hestia din Timișoara.

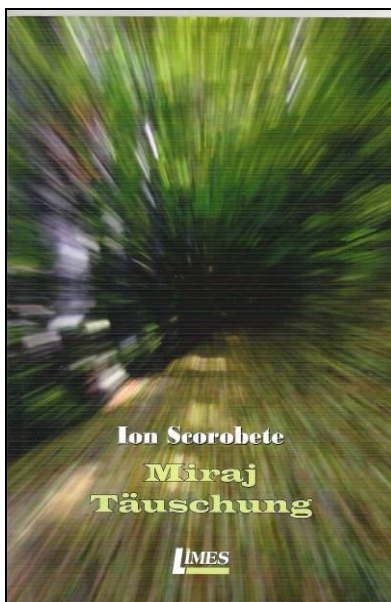
De atunci și până în prezent a tipărit mai multe volume de versuri și romane, majoritatea cărților sale bucurându-se de o bună primire din partea unor renumiți critici literari, între care Radu Ciobanu, Lucian Vasiliu, Cornel Ungureanu, Alexandru Ruja, Maria Nițu și Alexandru Spânu.

Cel mai recent volum de versuri semnat de Ion Scorobete, intitulat „Miraj”, un volum bilingv (română și germană), a fost tipărit cu puține săptămâni în urmă la binecunoscuta Editură Limes din Florești-Cluj, având o minunată copertă, realizată în policromie de Dinu Virgil și Ion Florin Scorobete.

Remarcabilă pare și în acest nou volum ușurința versificației și prospețimea imagistică ce trădează un poet sensibil, bun mânuitor al condeiului, capabil să ne ofere originale metafore: „cad frunzele în moarte clinică / o dimensiune se prăvale în alta / între noapte și zi / vântul interpretează partitura / rece a unui compozitor care nu-și slujește / decât sieși în acord cu râul cenușiu...” (Anotimp - pag.16) sau „...un magnet nevăzut mă ține / pe circumferința verde / a satului de munte / unde lucrează mirific / aerul bine oxigenat și / mi se pompează în infrastructură / combustia focului / de a doua zi.” (Casa roșie - pag. 44).

Poetul preferă versul alb, care îi asigură o anumită lejeritate și libertate în exprimare, discursul său liric lăsând impresia unui râu de munte, ce se rostogolește cu o repeziciune, greu de strunit.

Un lirism, ceremonios pe alocuri, trădând un poet contemplativ, ușor melancolic: „cetatea și-a urcat crucea / pe umărul stâng al stâncii / de unde amestec în peisaj / culorile pastel / un covor artificial își rezumă / tentația polichromă / când schimb un mesaj pe Nokia / cu

agenția de ocrotire / a singurățății.” (Covor - pag.36) sau: „În poem curge sângele / împrăpat / fără intenție / de fiecare îndrăgostit compatibil...” (Urma pierdută - pag.52).

Poemele lui Ion Scorobete poartă hlamida surprinzătoare și proaspătă a unor metafore ce trădează un talent incontestabil și autentic: „tânăr și sprinten / gata a urca serpentinele... / cu entuziasmul de a căuta sensul ascuns / în aerul viu colorat / de care nu mă mai satur.” (Eternitate - pag.32). Autorul acestui minunat volum de versuri încearcă și reușește să ne convingă că i se „pregătește Itaka neliniștii vehemente / ca dinamică a zilei de luni...” (pag. 20) și că se pricepe la șlefuirea instrumentului „care se va potrivi / la spart nuca miezului amânat / sine die...” (pag.50).

Convins fiind că poezia poate să se „nască” la orice pas, din fiecare „trăire” a momentului, atunci când știi să elimini cu pricepere și dibăcie bobul de neghină dintre cele de grâu, Ion Scorobete este un poet al cărui univers liric personal prinde contur de la un volum la altul. Poeziile sale se revarsă în pagină ca o „lavă” dintr-un vulcan imaginar: „Subfețe ale unui cristal / al focului ascuns / de geometria candorii / dau formula nimicului cu / atâta franchețe la intersecția / dintre noapte și zi...” (Urma pierdută - pag.52) sau: „În vârful piramidei stă viața și opusul ei / ce nu trișează / ci biruie împreună / precum boabele

de fasole / căzute din traista de rafie lucrată / în vreun con al întunericului...” (Imperiu mărunț - pag.26).

Ion Scorobete este un poet care știe să guste „firul acrișor al ierbii”, și care află „cu inima cum e vremea”.

În frumoasa și memorabila poezie, intitulată „Amintire din Budva”, același poet ne face cunoștință cu o tânără suavă, dintr-un ținut mediteranian: „o femeie trece pe faleza scormonită de reflux / sprijinită de amintiri flexibile / se oprește des / și se întreține cu oglinda cenușie a apei / aruncă pietricele dintr-un trecut ars / în golul zilei...” (pag. 42). Nimic mai nostalgic, nimic mai visător, nimic mai romantic.

Adeseori Ion Scorobete își amintește cu drag de plaiurile sale natale și poate, nu întâmplător, ultima poezie din acest nou volum, la care facem referire, se intitulează „Poem la Meria”, din care cităm: „Înregistrat într-o căpiță de fân la mâna / zilei și nopții / deasupra unui mormânt verde / al ierbii / aud greierii la chitara îngerului / aiurea / cum amplifică o înclinație...” (pag.86).

Fără îndoială că din fiecare poezie inclusă în acest volum ar putea fi citate câteva versuri încărcate de metafore, așa cum numai primăvara pomii fructiferi sunt încărcăți de flori frumos mirositoare.

Ion Scorobete este poetul care, prin cărțile sale de poezie tipărite până în prezent, și-a câștigat deja un loc binemeritat printre colegii săi de generație.

Poezia lui este originală, elegantă, capabilă să emoționeze și să impresioneze; versurile sale reușesc să „detecteze” cu ușurință lungimea de undă a receptării cititorilor, îndulcindu-le auzul și limpezindu-le sentimentele.

Ion Scorobete ne dovedește, încă o dată, că se numără printre puținii poeți contemporani (din păcate mult prea puțini !) pe care îi preocupă perfecționarea discursului liric, fără a ține cont de niște tipare date.

Altfel spus, volumul „Miraj”, de Ion Scorobete, este o carte deopotrivă a căutărilor și a regăsirilor, aretrăirilor și a amintirilor...

IOAN VASIU

Un poet copleșitor prin „Ființa luminii”

Motto: „Deasupra umbrei oricărui nor se află lumina unei stele.”

(*Pitagora*)

Ființa luminii e sintagma echivalentă cu numele lui Dumnezeu, ceea ce l-a determinat pe maestrul Constantin Bihara să-și intituleze astfel volumul de poezii, apărut la Editura Transilvania Expres, Brașov, 2012.

În incrustația *Ființă și anti-ființă* de la începutul cărții, Constantin Bihara susține ideea ființei energetice asimilată ființei biologice, având drept rezultată ființa unică, făcând trimitere și la *Devenirea întru ființă* a filosofului Constantin Noica.

Cititorul poate lesne observa că numele de BIHARA implică mai multe conotații: în primul rând **BI** cu care începe cuvântul **biologic** înseamnă **viață**, apoi **Bi(s)** de două ori **har**+particula **a** de la finalul cuvântului, numele având un număr egal de vocale și consoane.

Dintr-o astfel de supoziție se deduce că Dumnezeu l-a investit pe poet cu mult har, talent, dar și cu o viață tumultuoasă, plină de dileme existențiale.

Din punct de vedere structural, volumul cuprinde trei secvențe poetice: *Ființa luminii*, *Cu Dumnezeu în Univers* și *Poezii din cărți viitoare*.

Ființa luminii e poezia care deschide volumul, unde poetul accentuează și evidențiază, în același timp, frumusețea ființei umane, a ființei sale personale “Ființa mea-n contrariul ei anevoios / Se caută să fie ieșind biruitoare, / Ființa mea-ntrupată spre lumea viitoare / Îmi e o fascinată idee de frumos...”.

Poetul din poezia cu același nume se află în relație directă cu divinitatea, lucru care ne conduce la ideea că o viață întreagă o voce a divinității i-a dictat poezia, poetul la rândul său fiind un emițător al șaptei divine, un fel de glas tainic după cum sublinia Platon. „Țăiați-i o arteră și veți vedea curgând / Șiraguri de imagini, mărgelile de lumină! / De unde-atât de mare mister aglomerând / În sânge-atât de multă materie divină? // De unde-atâtea ziduri fierbinți de creuzet / În care prăbușite se retopesc înalturi, / Recifuri din adâncuri de-atâtea vis concret, / De unde-atâtea salt de salturi peste salturi...” (*Poetul*).

Constantin Bihara este un poet prolific, abordând în opera sa teme și

motive poetice bogate și complexe, începând de la primele orizonturi ale genezei biblice și până la complicatele agresiuni interioare și exterioare ale societății moderne, hipertehnificate și supraaglomerate dacă ne-am raporta cel puțin la viziunea eshatologică a lui Berdiaev.

Toată poezia lui Constantin Bihara, pornind de la „realismul poetic” autodeclarat, este o pendulare între sacru și profan, fascinantă și mitică, o regândire a dimensiunilor arhaice, umane, aâta timp cât mitul în viziunea lui Mircea Eliade este „o poveste, o născocire, o creație”, iar sacrul reprezintă soluția exemplară pentru omul modern care învață din nou „să trăiască universal...”.

„Menirea sacră a poetului este de a locui, de a fi în Dumnezeu” – ev teo – fiind un fel de „fulger ceresc” după Hölderlin.

Funcționând pe conceptele *hybris* și *dike* poezia lui Constantin Bihara transmite o atitudine stoică, de detașare olimpică față de vicisitudinile vieții și istoriei, induse de ataraxia cotidiană.

Fiecare poezie a lui Constantin Bihara e „o sărbătoare a intelectului, un joc reglat” după afirmația lui P. Valéry.

Aproape că nu există poet care să nu așeze în centrul creației sale iubirea, nu rareori cu vași reminiscențe din poezia eminesciană. Așa se întâmplă și la Constantin Bihara în poeziile: *Inima* „Roagă-te, iubito, inima ascult-o / Când să mi te țină stelelor mă-nchin / Tot așa eu singur inima mai mult-o / Rog să-ți fie zarea cerului senin! / Inimile noastre bat îngemănate, / Bat îngemănate timpul optimist, / Altfel nu se poate, altfel nu se poate, / Tu exiști, iubito, eu și eu exist!”; *Cântă pasărea măiastră* cu referire directă la poezia *Noapte de mai* de Al. Macedonski: „Mai cântă, cântă iar privighetoarea / La geamul meu, cu glasul ei ceresc, / Aduce dragostea în inimă și floarea / Lumină-n suflet, parcă iar iubesc. // Topește-n triluri sfinte noaptea care / E pe sfârșit, să năvălească zorii / În viață, ca o binecuvântare / Să-nmugurească ramura candorii // Pe care-o caut s-o aduc în casă / S-o pun într-un pahar de alb parfum, / Să-mi izvorască tainic prea frumoasă / Sfințirea în visul meu de-acum. // „Veniți, (zicea pe vremuri Macedonski), / Privighetoarea cântă!”

Deci veniți, / Vă cheamă Labiș, poate și Baconski, / S-o ascultați puțin înmărmuriți, // Atât de greu, de n-aveți timp de cântec? / Când primăvara bate în fereastră, / Privighetoarea cântă. Ce descântec / V-apasă? Cîntă pasărea măiastră!”; *Iubirea ta iubirii-mi îi ajută* „Rămâi acolo și rămâi cu mine / Când fluturi cale-n zbor vor să-ți ațină, / Să-ți se-nchine ca unei regine / Frumoasă, luminoasă Florentină!”.

Un apel emoționant adresează Constantin Bihara tuturor românilor pentru a-și iubi țara în poezia *Români, puneți în voi mai multă țară!*: „Români, puneți în voi mai multă țară! / Voi o secați de ea și sunteți goi / De ea și sunteți goi de primăvară / Nu sunteți plini de tot ce-i de la noi! // Nu sunteți plini de țară și se cade / Să fiți mai plini de ea și de cuvânt / Frumos de țară mamă, în cascade / De izvorărea Domnului preasfânt! // Noi suntem plini de țară și preaplinul / Nu este-n voi, să fiți în țară plini / Se cere, să vă umple și seninul / Înalt ce nu-l găsiți printre străini!... / Și fiți întregi în tot ce-i de la noi, / Umpleți-vă de dor de primăvară, / Goliți-vă de ce-i străin în voi, / Români, puneți în voi mai multă țară!”.

Poetul se frământă, se cheltuiește, se risipește, se împarte în limba românească (cum magistrale sunt poeziile lui Grigore Vieru) în poezia *Limba mea*: „Limba mea e limba-n care / Mă pronunț corect și scriu / Tot corect. La fiecare / Eu așa mă-mpart de viu...” amintindu-și de copilărie „singură frumoasă” din poezia cu același nume, cu final esenian: „Copilărie, Singura Frumoasă, / Cu ochi căprui răsând, cu ochi cumiți, / Copilărie, adu-mă acasă, / Mi-e dor →

CONSTANTIN MĂNUȚĂ

de frații mei și de părinți!... / Copilărie mie credincioasă, / Mergi lângă mine, eu nu calc greșit, / Ascultă-mă în taină, vreau acasă / Dintre atâția câți m-au tâlhărit!”

„Învăță a învia cu Dumnezeu” exclamă poetul în poezia *Învăță a învia*, răsărind etern ca Soarele pentru a cânta, alinând suferințele lumii precum Mântuitorul Iisus Hristos: „Am să mă-ngrop la nesfârșit în mare / Și din oceane am să-mi fac mormânt, / Voi răsări cum Soarele răsare / Și-am să v-arăt că iarăși pot să cânt, / Că sunt nemuritor și nu mi-e teamă / De voi și nici de moarte nu mă tem, / Să cheamă că trăiesc în vis, se cheamă / Că pot să zbor, pe Dumnezeu îl chem.”

Psalmii din ciclul *Cu Dumnezeu în Univers* merită o tratare specială, detaliată, ca de altfel și celelalte cărți de poezie religioasă. *Refuz misterul inutil*, aparent după titlu parcă ar fi o anti *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii* a lui Lucian Blaga, deși poezia transmite un anumit mesaj poetic, prin care poetul se autoportretează: „Mă duc după mister ținând hotare / Mai largi și năzuind să le ridic / Prin fiecare mare întrebare / Pe care mi-o asum și mi-o explic... / Eu vreau în lume numai tinerete / Și viața niciodată în impas, / Și dimineață peste diminețe, / Eu merg cu astrul zilei pas cu pas.”

Poezia lui Constantin Bihara este plină de sentimente și trăiri frenetice, rod al imaginației și al frumuseții acestui unic pământ românesc, o răbufnire ardentă de metafore spre enigmaticele măreții astrale.

Introvertit și profund reflexiv, poetul își asumă conștient ipostazele eului creativ în toate splendorile și dimensiunile sale.

Atins de tehnica damnării, a relegării omului de geniu de către unii indivizi purtători de ură față de soarta poetului, o astfel de atitudine poate duce la claustrare, izolare, singurătate ca și-n cazul poezilor Al. Macedonski și G. Bacovia.

Baudelaire afirma că: „*e o anumită glorie în a nu fi înțeles*” iar și mai exact Pitagora semăna încredere în forțele creatorului, vis-à-vis de clevețirile unora „*Fii mulțumit de ceea ce faci și lasă-i pe alții să spună ce vor.*”

În sonetul gravat pentru mormântul lui Edgar Allan Poe, Mallarmé afirma: „*Donner un sens plus pur aux mots de la tribu.*”. Afirmatie care i se potrivește și lui C. Bihara.

Întâmplările simple

Poet grațios, maestru al metaforelor subtile, Geo Galetaru (*Întâmplările simple*, Editura Eurostampa, 2014) nu-și trădează stilul care l-a consacrat, chiar dacă poezia multora a migrat recent spre alte țărâuri ale comprehensibilității, din nevoia urgentă de-a rezona, cu orice preț, cu cititorii. Dar el nu este născut în zodia febrei căutări de cuvinte potrivite, ci rămâne fidel „întâmplărilor simple” care îi marchează viața și îi sunt sursă de inspirație: „timpul și depărtarea, un țipăt peste mările din vis, un zbor înalt în inima celui care tace” (*Timpul și depărtarea*).

O altă sursă de inspirație a poetului cu suflet de copil este și visul, pentru că, după cum spune el, „în vis e totul” (pag. 11), „văile cu maci” și „cerul ca o cărare albastră” (pag. 9). Dar niciun vis nu este posibil fără inima care aleargă, aleargă... până „inima mea să alerge nu mai știe”, rămânând „ca o valiză uitată-ntr-o gară pustie” (expresie care devine și titlul poemului de la pag. 110), „în care călătorii și-au lăsat cândva amintirile / ca pe niște saci goliți de răsuflarea iernii” (*Întâmplările vieții*).

Nietzsche spunea că viitorul aparține celor care au memoria lungă, iar Geo Galetaru nu pare a-l contrazice: „memoria este o sărbătoare a ființelor victorioase” (p. 38). Însă „chipurile cu care am cucerit singurătatea” (p. 15), ar sugera o îngenunchere „în țara hazardului, acolo unde se nasc elanuri contradictorii” (pag. 24), o tristețe edulcorată de „gloria

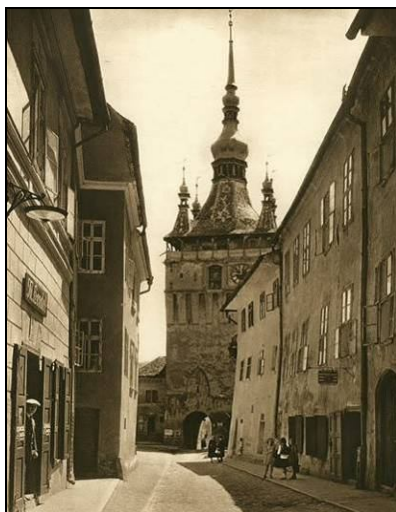

celui ce știe să piardă” (p. 57).

Mulți se întrebă ce este poezia. Ca și „Vecinul Emanuel” (pag.76), care este un „avocat” al cerului ce se desparte de pământ, confirmând versurile poetului din poemul „Cât timp” (pag. 67): „vom avea de toate cartofi și semințe / dezastre și micile secunde ale nemuririi / cât timp cuvântul va sta între noi / ca o sabie de aur.” Cuvintele înseamnă, pe lângă timp, și distanțe („Distanțele se măsoară în cuvinte”), în momentul în care „fericirea are gust de întâmplare târzie / și am uitat deja cine vorbește, cine tace” (pag. 101). Ce este poezia, se pare că numai poetul știe, pentru că el simte cuvintele când vin în zori, „cuvinte care spun despre toamnă” (pag. 130), iar „pagina goală se umple de sânge (pag. 134).

Nu putem fi de acord cu pesimismul poetului care crede că „nu putem schimba nimic” (pag. 123), pentru că tot el ne mărturisește că „ai fi putut învinge conceptul unei depărtări fără vârstă / cu surâsul tău provizoriu” (pag. 144). Doar provizoriu? Ne-ar plăcea să vedem, în acest caz, un poet mai optimist, care percepe fericirea ca pe o perpetuare a zâmbetului. Tonul egal al poemelor lui Geo Galetaru și pesimismul lor nu reprezintă o rețetă a fericirii și ne lasă un gust amar. Omul a pierdut multe bătălii, a pierdut deja și războiul?, iar poetul seamănă cu muribundul de pe câmpul de luptă. Unde sunt întâmplările acelea simple care te fac încă să vibrezi, să exulți? Unde este iubirea, acea iubire ca un pod de flori între inimi? De ce această poezie, scrisă într-o manieră impecabilă de un poet atât de sensibil și cerebral, să fie doar „memoria unui fluture însângerat”? (p. 158). Căci fluturile e simbolul sufletului, iar sufletul e izvorul de optimism și speranță al lumii. Ce s-a interpus între inimă și suflet?

IONUȚ CARAGEA

Sighișoara, Turnul orologiului

Ritmuri de nea

Volumul de poezii „Ninge”, semnat de Veronica Știr și editat la Studis Iași, prezintă, ca tematică globală, lumea mirifică a iernii, a albului, a purității, a luminii. Atunci când „cioburi stelare sfredelesc orbitele”, ascultând „șoapta cerului”, Veronica Știr vine cu gândul poetului sensibil să întregască atmosfera: „închide-mă în căușul palmei/ tale de zăpadă/ numai destroieni potecile/ pune-mi și câteva alune/ fiecare sămbure/ un basm”. Versul post modern este amplificat de imagini care surprind prin echilibrul forței poetice: „merii rotați/ încărcăți de nea/ poalele fetelor/ în joc/ gleznele, gleznele”.

Ca într-o joacă, poeta se aruncă „pe săniuță direct în cer” întru explorarea lumii de dincolo de atelierul de creație, afirmând: „n-am văzut/ ceva mai frumos/ ca florile de gheață”. Așezându-și poeziile precum zilele pe

portativ, Veronica Știr crește o poezie în care jocul cuvintelor devine o stare: „toarce vântul fuioare de zăpadă/ și țese zăbranic pământului/ vise, vise, vise”.

În poezia din volumul „Ninge” totul este construit precum în povești: „căsuța cu patru aripi/ pereți subțiri/ dulci amăruți”, astfel încât, precum un fluture, cuvântul zboară în țara cu lapte și miere, acolo unde se află „stupine/ înconjurată de oi/ hărnicia neștiută/ pământ al binecuvântării”. Aici, în țara Veronicăi Știr, „fiecare copac/ își are oaspeții lui/ cu propriul grai”, iar poetul, precum un creator, se află într-un continuu bilanț al scrierii: „morman de frunze/ mă troienesc/ sub zăpezi/ amintiri cu aripi”. Despre poezia ei însăși autoarea spune multe prin versurile: „poeme scrise/ printre zăbrele/ poeme scrise/ după sârma ghimpată/ scrijelite pe săpun/ pe varul peretelui/ poeme umplute cu suspini/ pleacă-n lume/ în haine vărgate”.

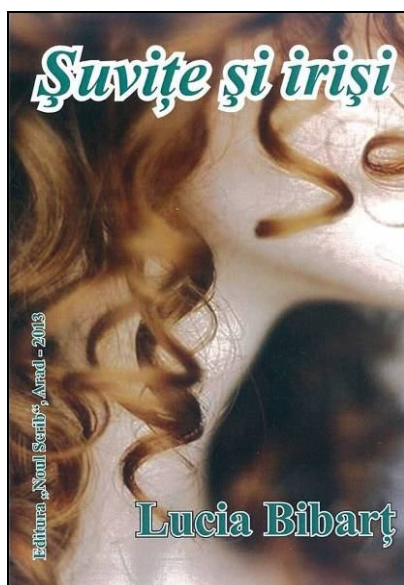

Sufletul poetei este dăruit creației și arde la fel ca o lumânare: „fluture pălit de/ bruma cuvintelor/ înainte de vreme/ scrum pe morminte”.

O poezie de largă respirație prin care Veronica Știr înfrumusețează antologia scriitorilor contemporani.

MENUȚ MAXIMINIAN

Sub semnul sincerității

O poezie sinceră, ușor naivă, mai precis nevinovată, plină de candoare, în genul liricii feminine memorabile, scrie poeta Lucia Bibart, bibliotecară din Arad.

După trei volume de proză pentru copii, “Zâna pădurii”, 1988, “Sirena Surena”, 1999 și “Nodulet”, 2001, i-a apărut în 2013 prima carte de versuri pentru cei mari, “Șuvițe și iriși”*.

Deși, prin natura profesiei, are un contact nemijlocit cu cărțile, poeta nu

se lasă furată de gândurile altora, ci își croiește cu tenacitate drumul liric, ascultând de propriile gânduri și sentimente, cărora le dă frâu liber, nestingherită de ideea că altora li se pot părea uneori bizare.

Autoarea scrie cu parcimonie, spre deosebire de unii tineri care copleşesc prin șuvoiul liric ce-l aștern cu prea mare generozitate pe hârtie.

Poeta de față este ușor romantică, extaziată de prea-bunul și prea-frumosul ce stăpânește natura umană.

Lucia Bibart scrie o discretă și casnică poezie a dragostei, a familiei (soțul și copilul), a împlinirii, și răzbate prin ea ca firul roșu mulțumirea, în contrast cu poezia de frondă a altora.

Scrise în vers alb, poemele, destul de scurte de altfel, sunt adesea pline de înțelepciune și delicatete.

Poeta se autodefinește astfel: « Sunt cea mai frumoasă femeie.../ când plouă... » (p. 23). Păcat, am zice, că nu plouă în fiecare zi...

Memorabil este poemul « Muguri de gânduri », croit cu multă simplitate, pe care îl reproducem integral: « Un gân, e-o-nmugurire a minții, /chiar rău sau bun / un gând e-o-nmugurire. //Frucutul înmuguririi unui gând bun / e-o floare./Frucutul înmuguririi unui gând rău / e-un ghimpe.// Fructele înmuguririi mai multor gânduri bune / îmbată și

alină./ Fructele înmuguririi mai multor gânduri rele / sfârtecă și dor.// Fructele înmuguririi tuturor gândurilor bune / e sărbătoarea minții ! » (p. 47).

De reținut este și poemul ceva mai amplu, « Lacrima », care este o îngemănare de izbutite metafore, dintre care redăm câteva: « Lacrima - preaplinul fluid dureros-bucuros al sufletului./ Lacrima - nestemată din ochii copiilor, capcana perfid prețioasă dintre genele femeilor,.../ Lacrima - starea noastră de răs și plâns./ Lacrima - chemare de dor, împlinire și zbor, geometrie perfectă a apei./ Lacrima - dulce-sărată, picătura de ploaie a ochilor tăi... » (pp.59-61).

Poeta consideră – printr-o înlănțuire de verbe - că: “Cuvintele stau agățate de fiecare parte a corpului/ nostru..., iar nouă,/ nu ne rămâne decât să le culegem,/ îmbinăm, construim, cioplim, pictăm, vorbim...” (p.58).

Și asta și face, cu meșteșug și răbdare.

Înclinăm a crede că acest prim pas liric va fi urmat de alții, făcuți mai energic și cu mai multă îndrăzneală.

MIRCEA M. POP

*Lucia Bibart: **Șuvițe și iriși**, Editura “Noul Scrib”, Arad, 2013, 68 p.

Starea prozei

DILEMA

Clipele, aerul căpătaseră consistența melasei și vara își târa alene trupul de iguană pe străzile orașului, etalându-și splendidele culori, sub privirile indifferente ale trecătorilor toropiți de căldură. Sclipirea de șis a luminii dezghioca totul, până la ultima fibră, până la albul osului, nelăsând pe nicăieri vreo umbră de îndoială. Pe terasele înșirate ca mărgelile pe ață de-a lungul fiecărei străzi, locurile de la mesele așezate sub umbrarele dinspre care răsuna muzică, erau înțesate de figuri ce păreau a fi aduse din muzeul figurilor de ceară. Răsturnați pe spate sau sprijiniți pe coate, ca și cum coloana lor vertebrală ar fi riscat în orice clipă să se frângă fără de sprijin, cu privirile ațintite pe paharele din față sau fixate pe smartphone-uri, își mai ridicau din când în când molatec pleoapele, aruncând câte o privire absentă trecătorilor. Păreau a fi rămas încremeniți în așteptarea unui eveniment ce uită să se mai întâmple. Înfruntând zăduful zilei, pe trotuare continua să se scurgă șuvoiul de oameni. Cu multe spinări încovoiate, mulți pași șovăielnici și călcături legănate, greoaie.

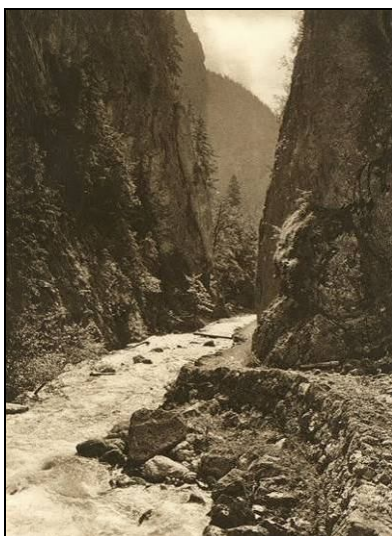
Cu toate acestea, nimeni nu părea să fi observat ce se întâmpla în jur. Și cum ar fi putut observa ceva, când plămâni tuturor se opinteau în încercarea de a absorbi puținul oxigen din atmosfera rarefiată, iar trupurile moleșite păreau a-și fi dorit să se prelingă, pentru a se putea strecura sub fărâma unei umbre.

La început, au fost doar câteva informații răzlețe, care s-au pierdut nebăgate în seamă de nimeni, în noianul știrilor fierbinți; se închideau rând pe rând cabinetele stomatologice. Singură în apartamentul în care lumina lăsase locul întunericului ce adusese cu sine și o boare de răcoare, Letiția moțâia pe canapea, cu o compresă udă peste tâmplele ce încă-i zvâneau dureros, încercând să se relaxeze după o zi trepidantă, la limanul căreia reușise în sfârșit, să ajungă.

Sonorul televizorului era dat la minim și totuși informația, prin ineditul său, îi atrăsese atenția.” Ia te uită... mormăi ea pentru sine, surprinsă: “aș fi înțeles dacă ar fi fost

vorba de farmacia sau bănci, că prea s-au înmulțit ca ciupercile după ploaie, și-apoi câți și cine să se mai împrumute, sau câte hapuri de tot felul să mai înghiți, doar pentru a putea să supraviețui în ziua de azi? Dar chiar cabinetele stomatologice... Oare de ce se închid?” – se întreabă ea și în timp ce încerca să găsească o explicație fenomenului, urma unui zâmbet îi încolți în colțul gurii. “Te pomenești că stomatologii ăștia care îți dau impresia că sunt prinși într-o buclă atemporală și nu înțeleg deloc cât de mari și cât de greu de plătit sunt pentru cei mai mulți prețurile pe care le practică ei, au fost până la urmă constrânși de criză să vină și cu picioarele pe pământ și în timpul prezent, însă nemulțumiți fiind de constatarea că nu mai curge și neacceptând în ruptul capului să lucreze doar pentru ceea ce pică, s-or fi decis și ei să plece. Precum căpșunarii”. Rămase un timp pe gânduri, încercând să-și imagineze cam ce va putea vedea în scurt timp în jurul său, după ce vor pleca stomatologii, când și așa, în ultimii ani putuse observa din ce în ce mai des, gurile tot mai știrbe.

“Hmm, ciclică mai este și istoria asta... Probabil că la fel ca-n vremurile străvechi, oamenii se vor descurca și fără stomatolog, mulțumindu-se cumva, doar să-și extragă ceea ce-i deranjează prea tare... sau poate că se vor adapta vremurilor și ajungând la concluzia că este mai ieftin să previi decât să tratezi, vor începe să folosească mai des pasta și periuța de dinți și astfel nu vom mai fi - așa cum anunță mereu la știri - în topul țărilor

Cheile Bicazului

cu consum minim de produse de igienă orală. Mai știi?” – se întreabă ea în timp ce somnul începuse să-i dea târcoale. Dar... dacă? Ipoteza apărută pe neașteptate asemeni unui far străpungând bezna nopții, o luase prin surprindere. Da’ tocmai pentru că omul este o ființă adaptabilă, așa cum în funcție de nevoile sale și-a dezvoltat la mână un deget opozabil pentru a putea apuca mai bine, ar putea - pentru a mușca mai cu nădejde, așa cum vremurile par să o ceară cu insistență – să-și dezvolte canini ca de lup...

Și cât de benefic ar putea fi până la urmă, impactul acestei adaptări, asupra vieții sociale. Să vezi atunci cum s-ar mai strecura unii pe lângă alții cu gesturi delicate, ca și cum ar executa un menuet, pentru că o apropiere mai vijelioasă, s-ar putea asemena cu încălcarea brutală a teritoriului personal și ar declanșa automat, dezvelirea caninilor. Mari, tăioși, sclipitori! Nici nu s-ar mai ajunge la tonurile acute ale certurilor aprige, ce zgârie timpanele vecinilor; un mârâit în surdină ar fi semnalul mai mult decât suficient, pentru a opri la timp orice acțiune neinspirată, care aidoma unei buturugi mici e totdeauna numai bună spre a răsturna, nu doar carul cel mare... Privind în jur, nu e deloc greu de observat cum scântea zăniei se aprinde cu ușurință din nimic și apoi arde totul în vâlvă-tăi. Atâtea și atâtea vorbe aprinse ca iasca care zboară pretutindeni, în piețe, tramvaie, ziare, emisiuni și luând locul argumentelor, ard, pârjolesc, mutilează, produc atâtea conflicte care escaladează până la războaie...

Se pare că graiul articulat, vorbele, în loc să-l ajute pe om, au devenit călcâiul vulnerabil, slăbiciunea lui. Și ce spectacol babuinic mai e →

TANIA NICOLESCU

slăbiciunea omului! Pe când lupul... ehei, lupul, da, are demnitate Dar de unde-i vine oare omului această slăbiciune? Gândurile Letiției derulau cu repeziciune imaginile zilelor trecute, până când stop-cadrul se fixă pe imaginea spinărilor de ceară, observate până atunci de atâtea ori, dar căreia nu-i acordase vreodată semnificație. Cum de nu realizase oare că omul se transformă, se metamorfozează treptat, când văzuse cum în jur tot mai mulți păreau să fie cei ce nu mai puteau conta prea mult pe suportul propriei coloane vertebrale sau pe picioare și se deplasau din ce în ce mai dificil? Ba, chiar undeva, văzuse o știre că o familie întreagă, nu se mai putea deplasa deloc în poziție verticală. Să fi fost oare, primele semne ale unei regresii treptate?

Îi trecură prin minte cu repeziciune câteva din cauzele posibile ale transformării ireversibile, știind că funcția creează organul și că ceea ce este nefolosit se atrofiază, sau că folosit inadecvat sau în exces se transformă, dar gândul la urmările imediate ale metamorfozei o făcu să renunțe la a mai explora cauzele. Ideea că probabil pentru a compensa cumva slăbiciunea apărută – spinarea ceroasă – ar putea avea ca urmare dezvoltarea altui organ, o acapară. Și ce anume i-ar putea oferi oare sprijin celui cu spinare ceroasă, dacă nu cumva tot... tot...

Aproape adormită, făcu un efort și imaginea unei morse înfigându-și colții în sol pentru a se putea sprijini mai bine în încercarea sa de a se cățăra, târându-și undeva mai sus, trupul greoi, i se agăță de retină. Așadar tot ei, dinții, erau salvarea. Poate că nu era deloc întâmplătoare închiderea cabinetelor stomatologice și fenomenul chiar se petrecea, așa, în plină zi, pe nevăzute. Rămase pe gânduri, neștiind dacă să se bucure sau să se întristeze. Oare fenomenul era o evoluție sau doar o involuție? Se concentră asupra dilemei încercând să găsească răspunsul pe care-l simțea pe aproape, asemeni unui fluture așezat pe o floare... Încă, încă puțin... Din fereastră, luna, ca ochiul unui sfînx o țintuia în tăcere și sub privirea sa hipnotică, respirația îi deveni din ce în ce mai ușoară, până când, desprinzându-se lin ca într-un zbor, se cufundă într-un somn adânc, lăsând dilema fără răspuns.

Clopotul lui Ștefan

Lui Ștefan Călărășanu

Făuritor de lume stelară,
sculpturi de aer, ușoare
în zbor spre catedralele cerului
spre soare, spre lumea cea mare
învelit în nor alb, artistul
departe, veghind veșnicia,
așteaptă.

Clopotul lui Ștefan,
înnegurat, amuțit
greu cât un templu
înzidit pe două trepte cilindrice
ca într-un amfiteatru roman,
rugător te cheamă să atingi
cu fruntea-ți rece, trecătorule,
piatra înfierbântată de dor,
a neuitare, privirea rătăcind
prea departe în amintirile salbe:
Neauzită-i tăcerea imensă,
adâncă cât noaptea neclară,
temător abisală !

Înaltă cât biserica albă și zveltă
umbra rotundă de clopot
apare în zori - ziuă pe rouă
măsurând cu lumina, veșnicia.

Din piatră zămislit, gravat
înconjurat de un pat de verdeață
pled și pernă de ceață,
cu rădăcini ascunse, murmurând
semne de viață dormind veghea
așteaptă statornicit
cu veșnicia incizată în timp,
artistul:

Braț la braț cu lumina,
pasărea văzduhului
pe aripă, nemurirea poartă
albăstrie sub clopot de viață,
sus, animând veșnicia.

Suzana Fântânariu-Baia, „Anxietate europeană”, lucrare care a luat Marele premiu „Primus inter pares” la Salonul anual al artelor – Timișoara în 2012. E lucrată la Briarre-Franța. Tehnica: acryl/ carton, dimensiunea 110 x 80.

Și acum, atunci pe pământ
de ce un gard de fier forjat
cu sulite scurte spre cer,
reci săgeți din metal dur
negru, decorativ noptatec,
înconjoară clopotul lui Ștefan
ca o horă funebră
în Piața Traian, eterna
machetă de ceară.

Doare săgetarea de fier
doare lumina absorbită de
clopot,
cicoarea albăstrindu-se fragil
alină rana deloc trecătoare și vie
printre săgețile de fier ivoruiu
înainte de timp:
De sub clopot curge doinind
alburie veșnicia
odată cu plânsul lumii întregi.

Umbra clopotului răsfrântă
pe ecranul zidurilor străvechi
pe fața palidă a bisericii albe
ca un film D3 în Piața Traian,
fără statui, cu istorie și pavaj gri,
orbește trecătorul ochind în timp
cu săgeata privirii întunecatului
apus
de noapte prescris
lângă boltă căzând.

Artistul poartă ovoidal umbra
clopotului întemeinicit
ca o facere în singurătate
spre o lume, alta, tainic -
necunoscută
împovărat îmbrățișat cu umbra
artistul nu moare:
Din veșnicia încoronată
curge vâscos lumina clară
cerul, pământul, focul albastru,
nemurirea în Artă.

**SUZANA FÂNTÂNARIU-
BAIA**

*19 septembrie, 2014
Orele 17*

Dinții strânși adună lacrimile în turmă

Și se duse vara umbrele iau foc
Ascunse prin ierburi iubirile se coc

Trece un cârd de vrăbii șoaptele
doinesc
Inima se frânge într-un măr domnesc

Aș mai sta s-ascult viermele cum
cântă
Mă grăbesc să îmbrac rochia de nuntă

Mi-am pierdut pantofii tălpile mă dor
Rugăciuni în mâini usucă un nor

Rănil se încurcă într-un ghem de
sârmă
Dinții strânși adună lacrimile în turmă

La fântâna vieții paznic cine-a stat
Mirele din iesle de mi l-a furat?

prea târziu

m-ai înălțat prea sus, prietene,
și mi-e teamă că într-o zi n-ai să
recunoști
templul zidit în care vii din când în
când
ca într-o duminică

timpul va urca și el grăbit pe urmele
mele
ca o grădină de trandafiri prea roz
și-atâta culoare mă va ispiti
uitând când îl țineam în brațe pe al
nostru

îți vei aminti că nimic nu are puterea
să amâne
tăierea frânghiei în numele Domnului

vei ridica o scară din șiragul de
mătăanii
să mă afli să mă știi
femeie...

răscruce de suflete

ne întâlnisem ca de obicei în curtea cu
miros de tei
eu eram la fel doar ea încărunțită de
cărări
îmbrățișarea avea ceva din tremurul
lui brumar
privirea doar
câta
câta
în depărtare
mă pipăia mă respira

înțelegeam cât de aproape este cerul

la o distanță de mâna ei
îngerii ciopleau crucea
le simțeam răsuflarea în ceafă
și ceara
ah, ceara lor mă frigea

tacit am depănat durerea
atâtor amintiri păstrate în colivii
apoi le-am învelit cu-o umbră de
tristețe

am frânt regretele în mâini
înlănțuite într-un oftat ne-am sărutat
- să nu te duci, auzi, să mă aștepti ca
până acum, am spus

mi-a mângâiat fruntea ca într-un plâns
privind spre nicăieri mi-a spus:
- te-am așteptat mereu
de-acum nu știu ce-o mai vrea
Dumnezeu

în urma glasului duios
sufletul se gârbovea de dor
în fața profeției
nimic nu împăca
nu oblojea

la colțul casei iasomia plânge
și cerul gurii mi-e amar
căci știu că-n poarta vremii n-o să mai
fie
măicuța ce mă aștepta în an

peisaj cu ciocârlie și fluture

ieri m-am simțit ca și azi
săracă
atât de săracă în fața colii de hârtie
încât mi-am stors ultima picătură de
viață
am colorat cu ea o ciocârlie
respira
lângă ea câteva târâtoare au început
să șuiere
și n-am mai apucat să-i desenez un
copac
în care să cânte să tot cânte
mi-am dezlegat câinii cărăți
până atunci în spate și dintr-o dată

am simțit că aveam două tălpi
două picioare
același mers nestingherit în mâini
se balansau norii
ziua îmi era drămuță
dar vedeam clar prin ochii atârnați din
orbite
cum inima înfășurată în rădăcini
dădea să sară ca dintr-un tren deraiat
peste minutul mânăit de un fluture
orb

inima

rătăcisem de prea multă vreme
drumul
iernile se-așterneau tot mai viclene
ca niște vulpi argintii așteptau
primul semn să mă înhațe

nu puteam risipi oamenii cubăriți în
mine
nici speranțelor nu le puteam izbi
tâmpla de lespeda cerului

găseam în sânul drept puterea
să-mi așez mai bine crucea pe frunte
acolo îmbătrânesc așteptările
durerile împletesc din ghiocei cununi
ecourile iubirilor prăvălesc care
imense de trandafiri
iau drumul cărărilor roșii
privighetori și ciocârlii n-au timp să
vadă toamna
ce strigă-n urma lor
cu gura plină de blestemul castanului
arțăgos

și-n toată această cursă nebunească
singura în stare să gângurească
rămâne
sprijinindu-și rănil în baston
bătrâna...

MIHAELA AIONESEI

Premiul revistei *Vatra veche* la
Festivalul Național de Literatură
Aghata Grigorescu Bacovia, 2014.

“Mihaela Aionesei este o femeie
puternică, dar sensibilă în același timp.
Momentele grele i-au fost muză de
inspirație, însă aceasta a știut să
transforme un coșmar într-un vis
frumos – acela de a scrie poezii. Și-a
descoperit pasiunea pentru scris în
perioada copilăriei și, de atunci, viața a
dus-o pe căi nebănuite, având grijă să o
maturizeze. Deși a renunțat la această
îndemânare pentru o perioadă semnifi-
cativă, un moment „înapoi în timp”
poate fi cheia tuturor golurilor noastre.
Cel puțin, pentru Mihaela Aionesei,
acea întoarcere la liceu a fost tot ce
avea nevoie pentru a se regăsi pe sine,
și a-și construi un nou început”.

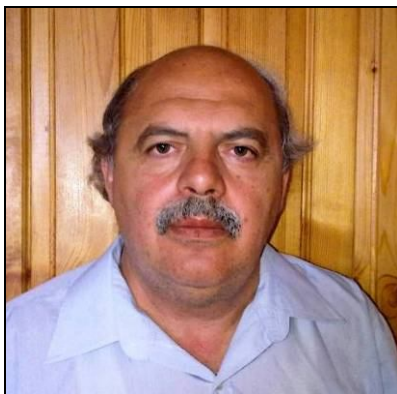
(Diandra Pavel)

Starea prozei

Un cântec de leagăn

Țineam în mână scrisoarea nedesfăcută. Zărisem adresa și începusem să mă neliniștesc. Scrisul acesta, cu caligrafie aspră, masculină, îmi adusese o stare de spaimă neînțeleasă. Inima îmi bătea puternic și fața mi se transfigurase. Îmi era groază la gândul că, între timp, va veni Mariana și mă va găsi într-o astfel de stare. Surprins astfel, m-aș fi putut trăda, desigur. Reiau cu ochii înspăimântați adresa, cu dorința secretă ca nimic să nu fie adevărat. Scrisoarea îmi fusese adresată mie, nu Marianei, iar scrisul nu putea fi decât amenințător. Valuri succesive de gheață și rostogoliri de jăratric îmi înfioară șira spinării. Îmi trece prin minte ideea lașă: s-o distrug, s-o ard. Să scap astfel de vestea pe care o presimțeam atât de nefastă. În fața propriei slăbiciuni, încerc un sentiment ciudat de liniștire. Și totuși... Ce putea să-mi scrie el? Privesc pendula. Mariana mai avea ceva timp până să sosească. Îmi adun ultimele forțe și defac plicul. Din nou mă cuprinde teama. O teamă strecurată viclean de rândurile rare, sinuoase, strâmbe. El mi-a scris, în sfârșit. Și-a făcut remarcată existența, până acum paralelă și voit îndepărtată de a noastră. Existență pe care o bănuisem de mult pânditoare din umbră. Revenea acum, intempestiv, să tulbure iluzia temporarei noastre fericiri. Sigur, aceasta ne vestea crispata caligrafie a rândurilor scrise. Altminteri, de ce ar mai fi profanat cu pecetea întoarcerii amenințătoare șansa fortuită a căminului nostru? Emoția mă împiedică să pătrund înțelesul rândurilor șerpuite. Prin păienjenishul lacrimilor și a luminii zdrențuite, disting: "Duminică trec să vă văd. Vreau să revin și să mă stabilesc în M. Am promisiunea că mă vor reprimi în fabrică. Voi pune la punct o seamă de lucruri. Trăiesc senzația fiului rătăcitor care se întoarce... Cât despre voi doi, nici o problemă. Știu totul..."

Mai departe nu mai pot. Mă sprijin de masă, cad greoi pe scaunul tare. Hârtia îmi cade la picioare. Nu pot să ridic. Senzație de leșin. Prevăd că prin ceață sfârșitul a ceea ce a fost și mai ales a ceea ce ar fi putut să fie.

Ceea ce am încercat să evităm chiar la nivelul gândurilor, eu cu Mariana, agățându-ne unul de altul precum crabii în bătaia tuturor furtunilor, pentru a comunica și a supraviețui. Mă simt mai neputincios și mai slab ca oricând. Dar, dacă ea va veni și mă va găsi astfel, va înțelege totul. Toată neiertătoarea mea frică de a o pierde, frică pe care reușisem cu atâtea eforturi să i-o ascund. Mă va disprețui în neputința mea și mă va părăsi. "Doamne!"

Bărbatul care s-a întors după ce o părăsise într-un mod atât de laș îi va retrezi din amorfie feminitatea rănită. Iar eu nu știu cum să reacționez în fața unei asemenea situații. Femeia mă va disprețui, desigur, văzându-mă atât de slab, atât de lipsit de elementara putere de luptă în înfruntarea cu el, marele răpitor de inimi, inimi pe care le rânise și le abandonase mai apoi, în derivă...

Apuc masa cu grijă să nu mă rostogolesc, mă întrezesc puțin și mă precipit cu scrisoarea la flacăra aragazului. Îmi părjolesc degetele de flăcările ce răsuceau rândurile ca niște vipere, ce se încolăceau agonizând. Scrumul negru se împrăstie peste tot. Semn evident al disoluției unei existențe ratate. Nătâng ce sunt! Acum trebuie să curăț peste tot. Să salvez ce se mai poate. Mă spăl, mai apoi, cu săpun mult. Mă șterg, îndelung, cu un prosop moale. Apar, în oglinda imensă, un pic mai liniștit. Fața mi se desține, o față oribilă, de copil întârziat. Aștept, dintr-o clipă în alta, zgomotul cheii în ușa imensă, grea și zâmbetul obișnuit al femeii care mi-e nevastă. Se va bucura (cum numai ea știe!) de florile pe care i le cumpărasem (frezii, preferatele ei!) și se va topi cu ciripitul dulce, amețitor, în brațe-mi...

Până atunci simțeam doar pustiul locuinței goale, pătrunzându-mi în artere. Imensă, rigid mobilată de proprietarul ce-i impusese propriul

stil de viață auster și inflexibil, tatăl firavei mele mame, a cărei moarte prematură i-a pricinuit-o fără drept de apel și pe a dumnealui. Eu, copil fiind, am rămas în grija țatei Matilda, slujnica credincioasă și fosta lui țitoare. Și ea s-a stins, moartă de beată, chiar în ultima zi a bacalaureatului meu. Când chiar nu mai avea cu ce să mă deranjeze. Cu ultimii bani ai familiei, vecinii au îngropat-o omeneste. De atunci, din pragul atât de necesar de sprijin al vieții, rămăsesem singur. Pentru a supraviețui, am intrat în fabrica unde era director unchiul Costin, fratele mai mic al bunicului. Astfel, din acea zi, îmi împărțisem viața în cele opt ore de program și celelalte, mai apoi, de reverii neputincioase în casa parcă ieșită din timp, recuperată ulterior de unchi. Astfel, după hărțuielile muncii, reveneam totdeauna pe scările înalte, veșnic reci, unde mă întâmpina propriul chip gălbinațic, reflectat de oglinzile coridorului întunecos. Mirosul de interior neaerisit și de lucruri bătrâne, ieșite din timp, mă conducea până în camera prea mare și prea solemnă, pentru un umil sanctuar al singurătății. Un pat masiv, cu picioare sculptate, o masă rotundă de mozaic și trei scaune solide, negre, de stejar. Un dulap greu, cu aceleași întunecate oglinzi, mărginite de șterse basorelieuri cu motive vegetale. O sobă de teracotă maronie, în colțul din stânga. Pe pereți, risipite și decolorate, mai multe tablouri.

Aici, printre cărți veșnic abandonate și visuri bolnave, îmi consumam o existență banală, în care chipul meu de adolescent întârziat se străduia să împrumute ceva din patina decorului desuet.

El venise la recomandarea unchiului Costin. Ba, chiar mi-l băgase pe gât într-o seară, când mă vizitase intempestiv, după o lungă vreme, când crezusem că uitase că încă mai ființam.

-Eu știu, dragă nepoate, îmi spusese atunci, că singurătatea la această vârstă a ta e de neîndurat. Până să-ți faci o familie, prezența inginerului Mihai în acest spațiu unde timpul a încremenit, nu poate fi decât benefică. Din această seară veți locui împreună. El o să stea în cealaltă cameră, cea pe care o înstrăinase Matilda, pe care am recuperat-o între timp. Așa că nu vă veți deranja reciproc... →

GEO CONSTANTINESCU

Inginerul Mihai, cum mi s-a recomandat chiar el, semăna izbitor cu unchiul Costin. Mai apoi am aflat că era chiar fiul lui cu una din muncitoarele din fabrică. Ca și acesta, tânărul își legăna, trufaș, un trup masiv, viguros și înalt, cu pielea feței măslinie. O coamă de păr negru, leonin, îi invadea o frunte joasă, unde sfredeleau înconjurul doi ochi căprui, cu reflexe vegetale. Îmi întinde o mână puternică, cu degete tari. Îmi bâiguie numele încurcat, în timp ce el trece mai departe, ocolindu-mă triumfător. Un îngâmfat, îmi spun și-l las să treacă.

Unchiul Costin mă poștește în camera inginerului, pe care o inspectează cu instinct sigur, de proprietar. Încearcă mulțumit lumina care izbucnește vesel prin cristalele de cuarț ale lustrei. Eu nu mai văzusem camera aceea de la moartea bunicului. Acum totul era schimbat. Unchiul Costin mobilase camera destul de bine, în ton cu vârsta tânărului inginer. Mobilier nou, de culoarea naturală a lemnului, cu spații largi, primitoare. Nimic din vetustețea celorlalte obiecte ale casei. Faptul mă tulbură. Eu însumi mă simțeam abandonat printre obiectele ce nu se schimbaseră de atâta amar de timp în această casă.

Pe masa stilizată modern din mijlocul camerei, unchiul așează trei cupe de cristal și destupă zgomotos o sticlă de șampanie. Ne urează amândurora, vesel, să stăpânim sănătoși sălașul familiei noastre, recuperat cu atâtea sacrificii de dumnealui. Și nu uitați: "Să rămâneți uniți până la moarte!" A încheiat sentențios toastul. Am încercat și eu gustul amar al băuturii. M-am înecat stupid, în timp ce cei doi depuneau, satisfăcuți, pe masă cupele golite. Par că nici nu mă observă. Târziu, mă afund, în sfârșit, în decorul meu de dincolo de timp, înconjurat de veșnicele reverii inutile...

Râsul Mariane, care deschide discret ușa, retrezește în creierul meu flasc realitatea-i luminoasă. Imaginea reavănă a chipului blând se apleacă peste încremenirea-mi grea și respirația-i proaspătă se topește într-un candid sărut.

-Am întârziat, spune ea vesel. N-am știut că și astăzi aveam ședință. Discuții și fum. Aceleași probleme, la fel de prost puse. Dar... uite, frezii! Ce ușor s-a schimbat la față! Întregul

chip îi radiază. Ca întotdeauna, bărbătelul meu e galant! Vine să mă sărute și-mi vede fața boțită de lacrimile curse. Îmi cuprinde fața ca unui copil. O, dar ce e cu tine? O umbră de tristețe îi crispează fața gingașă. Îngrijorată, pune mâna pe frunte să vadă dacă nu am febră. Gestul mă irită. Mă voi trăda, da, mă voi trăda. Golul din mine pare că izbucnește în afară. Mariana e în acest moment departe și-mi face semne desperate cu mâna. Eu încerc să revin înapoi cu greutate. Vreau să spun ceva, dar maxilarele îmi sunt înțeleștate. Neputința revenirii mă duce la disperare. Acum îmi pare rău că arsesem scrisoarea. Cel puțin i-aș fi arătat-o acum și m-ar fi înțeles.

-Ce e cu tine, te-ai îmbătat? Dau din cap disperat că nu. Ea râde, dar se întristează imediat. Poate că ar fi vrut să mă știe astfel. Alcoolul, una din căile de evadare a bărbaților din cătușele unei prea mari iubiri! Ar fi avut un motiv de care să se agațe. Dar nu era așa.

-Da. Unul din accesele tale de muțenie. Numai așa, ca să mă distrugi. Una caldă și alta rece. Florile preferate și răutatea care ești. Spune cuvântul răutate pe un ton complit. Acum chiar voiam să-i spun totul. Mi-era atât de greu să-i ascund ceva acestei femei. Dar lipsa acută de curaj...

Încerc s-o mângâi. Mă îndepărtează cu furie. Gestul îmi trezește acea umilință pe care o simțisem în copilărie, atunci când eram pedepsit. Nu-mi stăpânesc lacrimile. Rușinea mă sugrumă. Femeia se apropie. Mâinile mă liniștesc deodată și senzația de gol dispare. Mă ridic spre ea, o cuprind și o sărut brutal...

-Iartă-mă, iartă-mă, băiguie fericit. Am pierdut astăzi banii. Așa că cina din seara aceasta... Când am fost să rezerv masa n-am mai găsit nimic în buzunar. Ca un tăntălău ce sunt...

-A, asta era? Prostule, prostulele

Bivoli în apă

mic! Bani sunt la mine. Și tot eu am rezervat masa la... unde crezi?

-?!

-La "Arizona".

-Nu.

-La "Jiul".

-Nu.

-Nu cred că la... "Belvedere".

-Ba da. Tocmai acolo.

-Păi stai puțin. De unde atâția bani?

-Ce-ți pasă? Doar o dată se împlinesc doi ani de la căsănicia noastră.

-Doi ani? Extraordinar! Și eu... Doamne, ce neglijent! De ce nu m-ai avertizat?

-Și eu pot fi câteodată rea, să știi.

-Dar eu voiam cu această ocazie să-ți ofer ceva...

-Dar freziile ce sunt? Mai bine îmi oferi câte ceva în fiecare zi decât luna de pe cer la anumite ocazii. Cum eram sigură că nu o să-ți amintești evenimentul, (ca toți bărbații, de altfel!) am făcut eu oficiile pentru cadouri. Eu mi-am luat rochia asta și tu desfășori pachetul acesta.

Încerc să-l despachetez, mă înțep cu acele prea multe ale ambalajului și mă înfurii. Când reușesc mă întorc brusc, în timp ce un pantof zboară pe lângă nasul meu și se oprește în perete. Mariana, într-o poziție smerită, mă invită să-i trag fermoarul de la spate. Rochia îi venea excelent. Mie cămașa îmi era largă. Cu gesturi precise mi-o întinde pe corp.

-Dă-o jos să ți-o trag la mașină. Azi vîi îmbrăcat cu ea.

-Bine, dar nu se potrivește cu costumul.

-Îți iei blugii. Astă seară vom fi neserioși...

Ca de obicei mă supun, în timp ce dincolo se aude înăbușit țâcănitul mașinii de cusut.

-Știi, Adrian, continuă inginerul Mihai confesiunea amară. Tatăl meu a fost un mare ticălos. Mașina lui gonea nebunește. Înghițea nemilos kilometri, în timp ce omul de la volan își mușca buza de jos până la sânge. A lăsat multe polițe neplătite în tinerețea lui. Și nu numai atunci. Acum, că se poartă așa de afabil, crezi că se poartă la condiția de om? Ceea ce încearcă e un soi de ipocrizie. Chiar filantropia ce l-a apucat acum o demonstrează. Dar el nu dă nimic gratis. Mai ales victimelor sale din vremea amorală a înălțării pe scara ierarhiei. Acum le vrea doar înțelegerea. Și iertarea. De. I se →

apropie și omului funia de par. Nu-l mai susține în iluzia nemuririi nici funcția, nici energia...

Pe mama, săraca, el a îmbolnăvit-o. Ea a crezut în dragostea lui, iar el a părăsit-o imediat ce a cunoscut-o pe alta. Tocmai după ce am apărut eu pe lume a abandonat-o ca pe un obiect de prisos. Fără să-l mai intereseze deloc soarta noastră. A angajat-o, totuși, în B., în fabrica unui fost coleg. Să fie cât mai departe, să nu-l deranjeze. Așa că despre copilăria și prima mea tinerețe n-o să-ți vorbesc. Ți-o imaginezi. Privățiunile și lipsurile de atunci mă urmăresc încă. De multe ori mă opresc și privesc cu jind un obiect care-mi place. Mă cuprinde aceeași tristețe. Uit că am bani în buzunar și că mi l-aș putea însuși. Trăiesc aceeași tentație de demult a furtului și mai ales ales remușcărilor pentru aceasta. Pentru că mama m-a crescut în evlavie și credință. Dar gena lui, nerușinată și profitoare lucra în adâncuri. Când directorul școlii unde învățam a adunat toate icoanele din clase pentru a le distruge, am plâns. Am fost dat ca exemplu negativ întregii școli. Mai târziu am suferit că a trebuit să mă adaptez societății ateiste în care îmi căutam un loc. Iar tatăl meu, în acele momente, încă își mai construia doar pentru sine alte căi de parvenire și ocultare a vinei din trecut și-l supăra faptul că noi continuam să existăm. Când a revenit, târziu, eu deja eram altul. Începusem să-l urăsc tocmai pentru că-i reeditam, inconștient, destinul...

-Coboară, îmi spune Mariana și desfă-mi portiera. O fac cu oarecare uimire, întrucât nu-mi ceruse niciodată asta. Veniți, deci la rele 12 să ne luați, i se adresează taximetristului. Numai pe dumneavoastră vă așteptăm.

-Desigur, răspunde mașinal acesta, demarând.

Restaurantul era aglomerat și ne-am așezat la masa rezervată de Mariana. Suntem serviți în pripă. Mariana i-a promis ospătarului un ciubuc gras. Mâncăm, vorbim verzi și uscate, dăm peste cap vinul rubiniu. Orchestra, ca să-și acopere cacofoniile, dăduse volumul la maxim. Cu succes, cred. Cîteva perechi s-au avântat deja în ringul de dans. Vinul mă încălzește și pentru prima dată în viață vreau să dansăm. Probabil fericirea ei, izbucnind din

toți porii ființei, mă îndeamnă la aceasta. Ne avântăm în mulțimea ce-și căuta, chiar în aceste ritmuri, apropierea. Dar eu dansez prost. Mariana se rușinează. Insist să ne întoarcem la masă. Refuză. Profită de ocazie un tânăr mustăcios care mi-o smulge la un bluz molcom. Eu mă întorc la masă. Nevastă-mea, îmbujorată, în brațele partenerului posesiv, îmi face semne desperate s-o salvez din situație. Sunt prea amețit, însă. Crisparea urii care-i brăzda fața în acele momente mi s-a părut dintr-o dată dulce.

Dar cineva, într-un splendid costum alb își cere permisiunea să se așeze. Mă grăbesc să-l refuz, dar încremenesc. Era inginerul Mihai. Constat cu uimire cât de mult îmbătrânise, de când nu l-am mai văzut. Mustața îi crescuse în compensație. Îi conserva același aer robust. Ochii i se micșoraseră vicleni, păstrând urme ale reflexelor pătimașe din tinerețe. Fața i se înăsprise, semn că pe unde fusese nu trăise pe roze...

-Nu știam că sunteți aici, domnule Adrian. Dar de ce... singur?

Fac semn inconștient cu capul spre ringul de dans. Nevastă-mea e furată de ritmurile în care o poartă partenerul de ocazie. E rândul inginerului să fie descumpănit.

-Cine e tipul?

Ridic din umeri. Sunt convins că am o mutră tâmpă. În ochi îi citesc disprețul de altădată. Mă înfurii. Nu-l invit să se așeze. Rămâne pierdut în extaz, urmărind-o pe Mariana. Să-l determin să plece? Aș fi un ingrat. Omului aceleia i-am făcut, poate, cel mai mare rău. I-am luat femeia pe care cred că o mai iubea încă, deși o părăsise atât de brutal. Ba, încă, credeam până în această clipă că mi-o însușisem doar pentru mine, pentru toată viața. Ce să înțeleg acum din privirile lui pierdute? Sau din scrisoarea pe care nu avusesem curajul să o citesc până la capăt? Că va încerca să mă înlătore din calea lui precum un obiect oarecare? Se desprinde de vrajă. Mă privește destul de uman, totuși.

-La fel de frumoasă este Mariana. Ai reușit s-o salvezi ca femeie. Eu nu mai putusem atunci, când am lăsat-o pe drumuri. Îmi dau seama că am fost un prost. Iar ea a rămas aceeași ființă rară. Dar fii atent! Mulți o doresc. Foarte mulți! Și tu poți s-o piezi, așa cum am pierdut-o eu. Du-te la ea. E

dreptul tău, acum. Se retrage cu vorbele înecate, grăbit. Se strecoară umil prin mulțimea anonimă. A mai privit-o o dată pe Mariana care dansa abandonată la pieptul străinului atât de fericit și a dispărut în noapte. Din acea clipă nu l-am mai văzut.

Rămân năucit. Cine e de fapt omul acesta? Ce este cu ambiguitatea aceasta neputincioasă? El mare cuceritor, insensibilul din totdeauna, acum pocăit, plângând și retrăgându-se atât de spășit? Unde-i e fermecătoarea nebunie de care Mariana îmi vorbea uneori și mă lăsa paralizat mai apoi pentru multe clipe?

Mă ridic în sfârșit. Sunt îngrozitor de beat, constat cu bucurie. Mă duc la bărbatul ce-mi înlănțuise femeia. Îl bat ușor pe umăr. Nu reacționează. Aproape că-l lovesc. Se întoarce contrariat. Mariana îl liniștește:

-E soțul meu.

Se deprinde ușor din brațele lui în brațele mele. Sala se înălța plutind în bătaia luminilor. Ritmurile muzicii mă amețesc. Trupul femeii se agață de mine ca o liană. În mine crește o forță nouă. Din noianul de trăiri din această seară, pândite mereu de spectrul amar al singurătății. Poate chiar în acea clipă de după draperiile multicolore ochi lacomi ne urmăreau înlănțuirea. S-o sfarme. S-o sugrume. Dar noi nu ne lăsăm despărțiți de aceștia... Poate doar moartea, dar și ea este acum atât de departe...

Afară, cerul era ca un clopot imens, însângerat de stele. Eu simțeam că purtasem o victorie cu universul. Victoria mea ești tu, Mariana...

În camera imensă, pe care tu o făcuseși locuibilă, eu vomitam pierdut în brațele tale. Fusesem nebunul care își forțase condiția. Tu mă sprijini și mă alinți, ca în acest spațiu auster să nu mai pătrundă singurătatea.

Pendula măsoară, din nou, un timp străin. Tu te miști ca o infirmieră în camera unui bolnav. Singurătatea se retrăsese în mobilele vechi și tu o mustrai cu respirația tânără. Încerc să adorm dar mi-e teamă să nu mă trezesc fără tine. Vreau să-ți șoptesc la ureche poemul pe care nu-l voi termina niciodată. Acel poem ești tu...

Pendula bătrână aruncă între noi aceleași clipe impersonale.

Dar tu te lași abandonată pe canapeaua tare și îngâni o melodie de demult. Însă, pe mine, acea melodie mă vrăjește ca un cântec de leagăn.

Picături de "Vatră Veche": MANUALUL OMULUI

PLECÂND SPRE A VENI...

(1)

Iată o putere de poveste, pe care orice aspirant la înțelepciune ar fi fericit să o primească o dată-n viață, în mintea inimii sale: o *cascadă de învățatură* dăruită Omului-Pământ, spre a fi întoarsă mai apoi, dar în alt chip, tuturor: picătură cu picătură de (re)înțelegere, *împreună* – țintind către Divinul-Cer – în *havuz de lumină*. O desprindere tacită, din curgerea *fluviului-trăire*, a sensurilor unui alt orizont de existență, a unor adusuri aminte atât de puțin bănuite; o *anamneză*, din Altă Vatră...

"Unind Cerul cu

Pământul, învățați să priviți înainte.

Iar noi toți să deslușim

enigma Omului Nemuritor care suntem..."

Iată cuvintele atotcuprinzătoare ale ARITIEI – pereche de trăire omenească, de Curcubeu și de Voal deopotrivă – rostite în Clipa de Inspirație ce i-a precedat Expirația Plecării celei Mari, plecare fără de (aparentă) întoarcere... Către ACOLO de unde (pre)viziunea poate să vină uneori pe calea visului, cu o tulburătoare acuratețe. Așa cum sufletului clarvăzător al Aritiei i-a fost dat să primească, încă din dimineață pentru seară...

Aritia D. Poenaru (... † 10 octombrie 2013...): arhitect al plecării întru (de)venire, designer-genitor al simbolului cel sacru: măiastra "Luminii Vii"...

"De unde vin Cocorii când pleacă, ce Pământ lasă pustiu îmbogățind Cerul, cine știe?"... Un altfel de Yin-Yang, poate...? Un maya-vis, viața?... Mama-Fiu, *sacralitatea?*

Despre rezonanța răspunsurilor posibile, despre trăirea în picături a poveștii de "iubitoare înțelepciune", despre sensurile inițiatice ale cuvintelor-cheie invocate, despre toate acestea în paginile celui dintâi MANUAL AL OMULUI, sugerat altfel de ARITIA, care – cu o vreme

în urmă – mi-a spus: "*Când vei începe să scrii, în susul paginii să așezi spusele-gând pentru copiii lăuntrici, intuitivi și puri, ce am venit, iar în josul paginii sensurile pentru înțelepții ce sântem pe cale a deveni.... Și tot așa, împreună...*"

Iată CARTEA, dăruită EI – ALESEI DE LUMINĂ. VOALUL INGERULUI (DES)CÂNTAT și, de acum înainte, TUTUROR... Pentru taina lecturii întru inițiativă învățare, pentru nuanțele din poveste, eseu și poezie traduse în explicații sau imagini fără de cuvinte, pentru toate acestea – reconfigurate într-un chip cu totul aparte – ca o altă poezie, fără schimbare de formă-conținut, doar cuprinsul: ÎNTREGUL...

ASCUNS DE CARTE, DIN MIEZURI DE POEM

(Ne)cuprins, atât de ceresc, darul...

în alt chip, ridicarea voalului, regăsită nuntire-a Cuvântului...

Cuvânt înainte de toate, cuvânt revelat,

întru o deschidere cumva cunoscută, în fapt...

Din locul semnului de așezare, darul de înțelepciune al inimii, întrebări adresate unei deschise înțelegeri, pregătind un alt timp,

poeme de iubitoare și de înaltă acceptare, sensuri (ne)deslușite, pulsând de dincolo de venirea timpului,

porți ale nuntirii...

Între capete de timp, destinul: ziduri de catedrală, harul de a fi creatori...

ipostaze ale (re)cunoașterii manifeste,

jurnal al inimii mele:

(re)făcut și dăruit din nou,

filelor de (cu)vânt,

inimii de sus, dialog

(ne)spus...

Decalog al învățăturilor atât de înalte, între pământ și cer, fuziunea, o modelare sinergică, din experiența zidului

aducere aminte, vădind o altă-înțelepciune:

picături de împreună,

în șuvoi, acasă...

Un altfel de decalog, în nescrise

pagini de jurnal,

atât de viu, sensul zilelor din urmă:

Post Festum, chipuri creatoare ale "Luminii Vii"...

Post Scriptum,

(ne)cuprinsul...

**Altfel, addenda: PARS PRO
TOTO...**

Eu pentru Ea, Răsădind o

Stea...

Ea

pentru Eu, Glas de Dumnezeu...

Noi pentru Noi,

Zbor de Amândoi...

Noi pentru Lume, Împletind

Cunune...

**TRAIAN-DINOREL
STĂNCULESCU**

Priveai din focul stelelor frumoase

Tăcut și liniștit priveai din focul
stelelor frumoase
adâncit în tainice șoapte –
oprit să fie timpul pentru mine
atunci când mă cuprinzi în brațe
leagă-mă de rădăcina cerului ce
crește-n tine
fără nume
fără glas

și totuși
cu ființa ta în mine
respir a primăvară
dulce-ți era sărutul dintre sălcii
ținându-ne de gânduri
seară de seară

neînsemnate comori înșiruite-n cufere
îmi par
mâini calde-mi ceri
pe chipul tău
neatins de timpul alb

tăcut și liniștit priveai din focul
stelelor frumoase
adâncit în ochii mei de cer.

Zidește-mă-n gândurile tale

Acoperă-mi ochii cu voalul neîntinat
de ispite
îmbracă-mă cu trupul tău de apă
zidește-mă-n gândurile tale pătimase
și desenează-mi dimineți nedureroase

acoperă-mi păcatele cu mantia de
zăpadă
iubește-mă-n în locul stelelor
frumoase
scaldă-mi trupu-n culori de primăvară
și du-mă-n universuri cu miros de
busuioc

zidește-mă mireasă în gândurile tale
du-mă pân' la treptele misterului
galactic
fă-mi casă din ciment de stele nebune
și potolește-mi setea din izvoarele cu
lapte dulce

pe coridorul timpului
uitat de lună
surâsul tău naște lumină
pentru iubirea din ochii mei

mâinile tale perfecte
trec peste trupul meu
noapte de noapte...

Rescrie-mă în tine, azi

Privirea sufletului tău
s-a rătăcit în cartea mea de gheață
și simt printre degete
culoarea ta
de verde-căprui
ce-mi mângâie cuvintele

nu mă mai satur de ea

m-am dus să locuiesc într-un asfințit
alb
ca să culeg cuvintele tale
din aer
din soare
să le pun într-un vers
într-un tablou cu ramele goale
într-o icoană

foșnetul stelelor de foc
ochii tăi
fruntea ta
aș vrea să le așez pe buzele-mi palide

culorile mi s-au spart de genuchi
atinge-mi-i
înșiruie-i în galeria transparentă
din muzeul de praf

mâinile mele-au trudit până dimineață
căutându-ți ființa
ascunsă-n focul stelelor –
am găsit doar piroanele din zidul
vechi

poeziile-mi sunt mute fără inima ta...
rescrie-mă în tine
azi.

Copacii tăi îmi vorbesc în somn

Marea ta cristalină se revarsă din
palma mea
copacii tăi îmi vorbesc în somn
buzele tale se răsfață pe chipul meu
adormit
glasul inimii mele se lipește de trupul
tău umed

zbor alături de păsările tale
ating cerul tău necunoscut
vocea ta
parc-o aud în aerul din mine
și când mă trezesc cu stele
te simt ca valul ce-atinge nisipul
mătăsos și cald –
trăiesc în lumea ta de înțelepciune
ce-o port în mine
în toate visele mele străbat cu privirea
misterul iubirii
să-l deslușesc dimineața

din tâmpla mea fierbinte
renaști pentru vremea de mâine

poezia ta
neprihănită
rece
caldă
mă 'nalță în lumina lunii noi

zilele mele de singurătate au luat
sfârșit...

Flacăra rece arde în noi

Te privesc cu dorințe-arzătoare
vântul se cristalizează pe buzele-mi
de-argint
fiori calzi îmi cutreieră umerii albi
trupu-mi vibrează sub luna-ncinsă de
soare

m-atingi pe sânii de mătase
mă topesc în căușul mâinilor tale
noaptea ne mângâie sărutul ascuns
printre șoapte

brațele ninsorii se scaldă-n roua caldă
a iubirii noastre

norii se sparg de-atâta iubire
degetele mele stau în părul tău de
iarnă
în fiecare anotimp
dragostea noastră primește un nume

petale de trandafiri se desprind din
ochiul cerului
ne-acoperă goliciunea
simțurile
gândurile
iubirea –
timpul etern ne-a unit sub aștri

în inima mea
flacăra rece
arde...

GEORGIA MICULESCU

OAMENI PE CARE I-AM CUNOSUT

Prof. Dr. Grigore Constantinescu

muzicolog și profesor

Date biografice:
(<http://muzicieni.cimec.ro/Grigore-CONSTANTI-NESCU.html>):

S-a născut la 5 decembrie 1938 în București. Studii: Conservatorul din București (1956 – 1962), Doctor în Muzicologie al Academiei de Muzică „G. Dima” din Cluj-Napoca – 1976.

Studii de specializare: Curs de perfecționare dirijorală, Igor Markevitch, Monte-Carlo, 1968, Curs de muzicologie și critică, Seminarul Bartók, Budapesta, 1970, Curs de teorie și istoria muzicii – Seminarul internațional de muzică din Weimar (1971, 1972).

Activitate profesională: Redactor, Editura Muzicală (secția Muzicologie – 1962), Redactor-șef de rubrică, Revista MUZICA – 1964, cadru didactic la Universitatea Națională de Muzică din București (din 1967), specialitatea Istoria muzicii universale, Muzicologie, Istoria spectacolului muzical, Analiza dramaturgiei muzicii vocale. Profesor consultant UNMB din 2009, Membru oficial Centrul de Excelență în Studiul Imaginii (CESI) – Universitatea București. Coordonare și susținere de cursuri, master interdisciplinar „Teoria și practica imaginii”, din 2004, Muzicologie – Muzică, Literatură, Filosofie, Conducător de Doctorantură UNMB – din 1995, Conducător de Studii aprofundate UNMB, Cronicar muzical, autor de studii, articole, interviuri (din 1962), volume de muzicologie, realizator de emisiuni radiofonice și de televiziune, Participare cu comunicări științifice la simpoziioane naționale și internaționale.

Alte activități: Președintele Uniunii Criticilor, Redactorilor și Realizatorilor Muzicali din România „Mihail Jora” – din 1990, director general al Corului Național de Cameră „Madrigal” – din 1995, membru în Consiliul de conducere al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România; membru al Biroului de muzicologie al Uniunii Compozitorilor

al Fundației „Remember Enescu”, Fundației „Bianca”, Fundației „Ionel Perlea”, Fundației Române de Chitară, Fundației „Oedip”, membru de onoare Fundația „Constantin Silvestri” 1996 etc. Fondator al Concursului Național de Interpretare Muzicală „Mihail Jora” (din 1991), Concursului Național de Interpretare a Liedului „Ionel Perlea” (din 1992), Concursului Național de Canto „Magda Ianculescu”, Concursului-festival național de nai „Fănică Luca” (2002, 2003), Galei vocilor tinere, Galei tinerilor interpreți, Galei tinerilor dirijori, Realizator al revistei Festivalului „George Enescu” ed. a XV-a, „Foaia zilnică” (2002), Coeditor al revistei „Melos”, Membru în consiliul de conducere al Operei Comice, Inițiator și corealizator al stagiunii muzicale „Olimp”.

Prezentarea datelor biografice continuă cu o lungă listă de juriu din care a făcut parte și numeroasele premii pe care le-a obținut de-alungul anilor, dintre care citez: Premiul Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor, Premiul Academiei Române pentru volumul Muzica, nimic mai simplu 2010, Premiul AZI 22 „Prieten de ieri, AZI și mâine” – 4 decembrie 2012, Ordinul „Meritul Cultural în Grad de Cavaler”, Președinția României, 2008, Ordinul „Meritul Cultural în Grad de Ofițer”, Președinția României, 2011. Urmează o amplă listă a articolelor și cărților pe care le-a publicat de-a lungul anilor.

Am avut ocazia să-l cunosc pe Grigore Constantinescu prin anii '60,

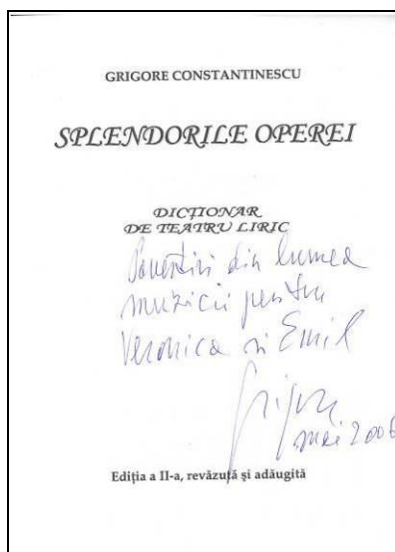
când fratele lui, Mihai Constantinescu, a fost secretarul tatălui meu. Tata era avocat și pe atunci tinerii care studiaseră Facultatea de Drept erau repartizați să lucreze ca "secretari" la câte un avocat cu experiență. Tata îmi vorbise foarte frumos de Mihai și, cum venea des pe la noi (stătea aproape), când îi deschideam ușa de la intrare mai stăteam de vorbă cu el. Mihai mi-a spus că avea un frate, Grigore, care urmas Conservatorul. Muzica fusese pasiunea mea, dar, sfătuită de familie, am urmat o carieră științifică și, deși nu am regretat decizia, am rămas cu o durere, atunci acută, de a nu-mi fi urmat "vocația". Pot spune chiar că, la sfârșitul anilor '60, eram "pornită" – instinctiv - împotriva celor care studiaseră Conservatorul.

Când Grigore a început să publice cronici, i le citeam regulat și mă întrebam dacă aș fi putut scrie la fel. Admiram la el conciziunea și accesibilitatea cu care se exprima. Și mă miram cum de era întotdeauna atât de "cumsecade", mă gândeam că eu aș fi fost, poate, mai "caustică". Nu știu, n-am experimentat!

Anii au trecut, mă mai întâlneam cu Grigore prin cartier când îl plimbam pe fiul meu în cărucior. Apoi am plecat din țară, dar am continuat să-l citesc pe Grigore via Internet. Întâmplarea a făcut ca, în anii 2000, după peste două decenii de la plecarea mea din țară, o cunoștință comună să-mi dea adresa lui de email. Contactul cu el a fost imediat reluat.

În 2006, cu ocazia unei vizite în România, ne-am dat întâlnire la o cafea pe fostul bulevard "6 martie". Emoționantă revedere! A venit cu frumoasa lui soție, iar el arăta ca atunci când îl cunoscusem, cu zâmbetul neschimbat, deschis și luminos. Mi-a oferit ultima lui →

VERONICA PAVEL LERNER,
Toronto

În Piața Florescu

Atunci m-ai strâns în brațe
în labirintul cu biciclete
la școala generală-n fantome
cu frunze uscate la Ziua Recoltei

M-ai sărutat lângă tractorul
din câmpul cu usturoi
eram ascunși în ceață între
căminul cultural și școala primară

Focuri de artificii pe cer,
explozii, eroziuni astrale din
strigătul profei la fereastra
clasei noastre de la primul etaj

Nu m-ai sărutat în Piața Florescu
din Bacăul bacovian - furtuna se
balansa
în scrânciob, ploaia bătea
grilajul cu tufe muribunde

Erai pe-un tandem la șoseaua
cu trafic nebun - eram într-o călătorie
spre nicăieri, la colț - confuză! -
Străfulgerați cocorii plecau în toamnă

Fluturi și vise

Erai un alt vis cu buze fantomă
în parcul cu havuz și colivii solare
cu ascunse locuri de vânatoare
căi bătute de fluturi, căi bătute de vise

Erai un alt vis cu ochii albaștri
în alte lumi cu preeri fragmentate
mășți și totem, cioplituri senzuale
căi bătute de fluturi, căi bătute de vise

Erai un alt vis cu trupul athletic
la distanță m-ai iubit la Podul cu
Lanțuri
vedenii de nopți și zile trecute pe web

căi bătute de fluturi, căi bătute de vise
Erai un alt vis cu haine de marcă
stingerit în patul din lemn ecologic
amintiri școlare cu măști de văpaie
căi bătute de fluturi, căi bătute de vise

Erai un alt vis cu maniere rebele
bani, muzici, arcușuri, naiuri, lăute,
săgeți, himere, alaiuri din pene
căi bătute de fluturi, căi bătute de vise

Ploaie cu poame de fulger

Se face noapte în vis
în iatacul cu jar
și saltimbanci pe pereți

Se face noapte în vis
tu apari fermecat, zăpăcit
pe tapiseria grădinii

Se face noapte în vis
țesători ne brodăm iubirea
din ce-a fost în iatac

Unde mai ești acum?

iarnă fără sfârșit, straturi

de devieri în vise albastre
peste lumea din casa bunicii
cu melci și carusel ruginit rulezi
nisipul clepsidrei
plutești în lacul cu
ascunzișuri, cu vise bizare
în cadre din fum și din gheață
te petreci în canoe de vis
strămutat în islazuri formale
în furtuni sacre și interdicții
în tranzit ești cenușă și fum -

La Soare-apune

Ce-a rămas din ce-a fost
eclipsă peste oceanul din mine
eclipsă peste oceanul din tine
lume la amurg în prognoză pe web
taifas sau furtună a celor rămași
să nu se audă, să nu se vadă, să nu...

Ce-a rămas din ce-a fost
eclipsă peste oceanul din mine
eclipsă peste oceanul din tine
cheie și simțiri prinse-n ușă,
pe-un alt pământ, pe-un alt ocean
să nu se audă, să nu se vadă, să nu...

Barcă fără vâsle

ne-am iubit
la intrarea de la bloc

iubirea noastră
consumată în trenuri
cu navete albastre

ne-am iubit
într-o barcă fără vâsle

m-ai iubit în barca din nuiete
nebule și magie sumară
furtună ...fulgere...zbor...

MARIANA ZAVATI GARDNER

Oameni pe care i-am cunoscut

→carte, cu dedicație, și am vorbit
mult, promițându-ne să ținem
legătura prin email. Grigore a devenit
colaborator permanent al ziarului
"Observatorul" din Toronto. Am
rămas în corespondență și e interesant
cum comunicarea electronică te face
să cunoști omul în profunzime. Am
descoperit în Grigore trăsăturile pe
care le intuiam din cronicile lui: bun,
generos, optimist, devotat familiei și
foarte modest.

Când a venit în turneu în Canada
"Opera comică pentru copii", am
cunoscut-o pe directoarea ei,

Smaradna Oteanu și apoi - prin
corespondență - pe muzicologul
Costin Popa. Toți sunt oameni de
excepție și cu realizări remarcabile în
domeniul muzicii! M-a emoționat
contactul cu personalități din lumea
muzicii, lume pe care mi-o dorisem
atât de mult!

Prezentarea profilului lui Grigore
Constantinescu de pe Internet (linkul
de mai sus) se încheie cu activitățile
editoriale ale profesorului, din care o
citez pe cea mai recentă: *Gaetano
Donizetti*, Ed. Didactică și
Pedagogică, București, 2013, în curs
de tipărire; și cu o listă a lucrărilor în

care Grigore a apărut citat: Viorel
Cosma, *Muzicieni din România*,
lexicon, vol. II, Ed. Muzicală,
București, 1991, *Enciclopedia
personalităților din România*,
Hübners Who is Who, Viena 2006,
ed. I, Popa Costin, Opera în direct,
Ed. Artis 2007, Popa Costin, *Cronică
muzicală on-line*, INP (aka Cimec),
22 iunie 2013.

Iată impresionanta carieră a
prietenului meu, Grigore Constan-
tinescu. Și, pentru că la 5 decembrie e
ziua lui, profit de ocazie să-i urez ani
mulți și rodnici, ca și cei de până
acuma.

DOCUMENTELE CONTINUTĂȚII

Convorbiri duhovnicești cu

Î.P.S. Ioan Selejan,

Arhiepiscopul Munților (I)

„Rugăciunea și faptele bune sunt cele două aripi cu care omul se înalță spre Cer.”

L. C.: Înaltpreasfințite Părinte Arhiepiscop, ați participat, în vara acestui an, la o conferință internațională la Anvers, unde ați ținut o conferință cu tema deosebit de interesantă *Rugăciunea, pâinea sufletelor noastre*. Vă rog să dezvoltăți idei din această conferință pe care eu am citit-o. Încep cu întrebarea: ce este rugăciunea?

Î.P.S. Ioan: Rugăciunea este o lucrare spirituală. Este expresia a ceea ce suntem și a ceea ce trebuie să fim ca să ne putem apropia de Dumnezeu și să fim în comuniune cu El. **Rugăciunea și faptele bune sunt cele două aripi cu care omul se înalță spre Cer.** Înselat de pe drumurile acestei vieți, omul se oprește la fântâna rugăciunii și de acolo, din adânc, se răcorește cu roua harului divin.

În lucrarea rugăciunii trebuie să facem o distincție între „a te ruga” și „a avea rugăciune”. Prin rugăciune, omul iese din tumultul acestei vieți cotidiene, unde, de multe ori, este învins sau se află în impas. În societatea contemporană se întâmplă zilnic diverse evenimente care nu sunt totdeauna fericite. Societatea se află într-o continuă evoluție, dar în ea apar și efectele unei involuții, mai ales din punct de vedere moral. Totalitarismul, diferite forme de dictatură și, mai nou, tehnocrația îl robesc pe om și de multe ori îl fac sclavul creațiilor sale. Azi, tehnocrația îl reduce pe om la un număr din mulțimea celor ce viețuiesc pe pământ. Îl devalorizează și-l reduce la măsura unui atom. Îl depersonalizează și-l aruncă într-o lume exclusiv materială, unde credința, speranța și iubirea nu mai sunt considerate valori divine.

Din această lume atomizată se poate ieși prin rugăciune, care este o scară spre Cer, spre Creatorul nostru, adică spre Iubirea desăvârșită. Ieșind din sine, omul se descoperă pe el însuși și vede astfel rolul și rostul pentru care a fost creat de Dumnezeu și anume ca partener al unei sfinte împărtășiri din desăvârșita iubire a lui Dumnezeu.

L. C.: Sunt extraordinare aceste considerații ale Înaltpreasfinției Voastre, dar oamenii obișnuiți afirmă în general că nu au timp de rugăciune și că rugăciunile sunt specifice monahilor.

Î.P.S. Ioan: Rugăciunea nu este o simplă lucrare a omului sau specifică doar monahilor, practică ocazional, ci ea este o lucrare neîncetată și ființială a vieții omului. Omul nu se roagă doar cu limba sau cu buzele, ci se roagă cu întreaga sa ființă. Astfel roadele rugăciunii se revarsă asupra întregii sale ființe și a lumii întregi create de Dumnezeu, lume care acum este afectată în mod negativ

de păcatele noastre. Omul, păcătuiind, a început deșertificarea creației lui Dumnezeu.

În acest deșert contemporan al societății noastre este nevoie mai mult ca oricând de **roua Duhului Sfânt care se revarsă pe pământ în urma rugăciunii înlăcrimate a omului**. Rugăciunea este un imens spațiu duhovnicesc, unde, în același duh, suntem chemați toți oamenii să-L preamărim pe Dumnezeu, Creatorul nostru. Uniți prin rugăciune toți alcătuim Trupul tainic al lui Hristos. Comuniunea ce se realizează prin rugăciune face să dispară vremelnicele frontiere trasate între diferite

comunități umane. Ea îl conduce pe om într-un spațiu sacru. Rugăciunea, chiar dacă se face în mod particular, cuprinde întreaga lume și astfel ea are o dimensiune cosmică.

Cu rugăciunea călătorim între pământ și Cer, nu călătorim către nicăieri, ci Îl căutăm pe Dumnezeu, Care și El ne caută pe noi. Întâlnirea cu Dumnezeu se realizează în acel spațiu duhovnicesc în care se revarsă iubirea Tatălui în inima fiului risipitor.

L. C.: Deci Îl întâlnim pe Dumnezeu, în rugăciunea noastră, oriunde ne-am afla?

Î.P.S. Ioan: Dumnezeu îl caută pe om în tot imensul spațiu sideral. Prin rugăciune, noi îi căutăm pe cei bolnavi în patul lor de suferință, îi căutăm pe cei afundați în adâncă sărăcie - marginalizații societății umane - ne căutăm pe noi înșine, care, de multe ori, ne pierdem într-o lume tot mai atomizată, azi.

La lumina candelii rugăciunii, descoperim minunata creație a lui Dumnezeu și cununa creației Sale - omul. Înainte de a te întâlni cu Dumnezeu, de a-L găsi pe Dumnezeu, trebuie să-l găsești pe semenul tău care este în suferință și în grele încercări. Prin rugăciune, ne mișcăm între două lumi: lumea lacrimilor, a suferinței și lumea bucuriei desăvârșite în Dumnezeu.

Rugăciunea este acea stare a omului prin care intră în comuniune cu Dumnezeu și cu toți cei care, ridicându-și mâinile spre înaltul cerului, cu lacrimi cer iertare și îndurare de la Dumnezeu. Monahul se roagă singur, dar nu se roagă numai pentru el, ci pentru întreaga lume. Darul său pentru lume este rugăciunea. Monahul nu dă pâine lumii, ci rugăciune, de care este atâta nevoie, azi, în lume. Sufletul omului se hrănește cu rugăciunea, așa cum se hrănește trupul cu pâine.

Rugăciunea este mâna noastră întinsă către Dumnezeu și către semenii noștri. Ea este corabia în care îi punem pe cei răniți de păcate, sau pe cei ce trăiesc la o margine de lume. Rugăciunea, ea însăși, face să rodească pământul pâine.

L. C.: Desigur absolvenții de Teologie, indiferent preoți sau nu, au o alt fel de trăire în ceea ce privește practicarea rugăciunii. Poate greșesc ...

Î.P.S. Ioan: Se acordă azi înalte titluri universitare de teolog; lucru bun este, însă adevăratul teolog este acela care a dobândit rugăciunea. Însuși cuvântul „teolog” ne arată strânsa legătură dintre cuvânt și Dumnezeu, dintre om și Dumnezeu. Ne rugăm în spațiul nostru intim din casă, care la prima vedere, ar fi o izolare de lume. →

A consemnat LUMINIȚA CORNEA

Mărturisirea păcatelor, un pas spre mântuire

“Dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înșine și adevărul nu este întru noi. Dacă mărturisim păcatele noastre, El este credincios și drept, ca să ne ierte păcatele și să ne curățească pe noi de toată nedreptatea. Dacă zicem că n-am păcătuit, Îl facem mincinos și cuvântul Lui nu este întru noi”. (1 In. 1, 8-10).

Cea mai mare grijă a creștinului trebuie să fie mântuirea sufletului. De suflet să se îngrijească și pe toate cele trecătoare să le facă mijloace cu care sufletul să-și croiască drum spre împărăția Lui Dumnezeu. Înainte de toate, să-l aibă pe Dumnezeu în mintea și-n faptele sale, să se roage permanent, să-L dorească neîncetat, iar inima să-l iubească mult și curat, fără păcat, fără ură, fără invidie, fără răutate și fără viclenie. Să ia omul aminte la trăirea lui duhovnicească, iar atunci când va face o greșală, să meargă la preotul duhovnic și să se spovedească. Mărturisirea păcatelor în viața credinciosului are importanță foarte mare, deoarece fără mărturisire nu există iertare, iar un păcat neiertat produce moartea.

Când merge la duhovnic, omul trebuie să-și mărturisească păcatele, iar nu virtuțile, păcatele sale și nu ale altora, și să nu înceapă a-i spune ce a făcut unul și altul. Nu, ci trebuie să-i spună duhovnicului ceea ce a făcut el. Dar înainte de a merge la duhovnic, trebuie să se pregătească adică, să se roage, apoi să-și amintească toate păcatele pe care va trebui să le mărturisească. Când se află înaintea duhovnicului, să lase inima să mărturisească păcatele cu sinceritate și fără îndreptățire de sine. Să spună toate păcatele, nu pe unele

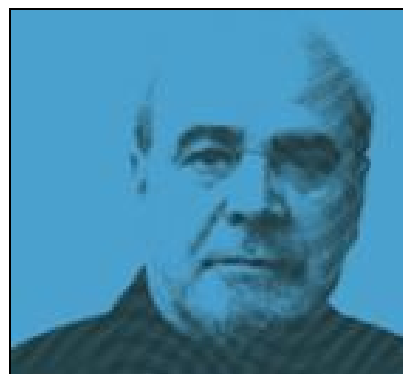
să le spună, iar pe altele să le tănuiască. Să știți că păcatul nedescoperit rămâne neiertat, iar pe deasupra, prin aceasta îl mâniem și pe Dumnezeu. Dacă are omul de gând să meargă la duhovnic și să ascundă păcatele, mai bine să nu meargă deloc. Sfântul Mucenic Cosma Etolianul (pomenit la 24 august) spune: “Dacă ai o sută de păcate și spui la duhovnic numai nouăzeci și nouă, tănuind unul, atunci toate păcatele tale rămân neiertate. Să nu te rușinezi, nici să te temi, deoarece unii din pricina rușinii și a fricii își spun păcatele cele mici și neînsemnate, iar pe cele mari le ascund. Să spui duhovnicului păcatele tale, iar nu să-i povestești diferite întâmplări din viața ta. Acestea să i le povestești altădată”.

“Se spune că două femei au venit la mănăstirea Optina, la starețul Ambrozie (Sfântul Ambrozie este socotit vârful Părinților duhovnicești de la Mănăstirea Optina, †1891), spre a se închina. Una dintre femei era cu conștiința neîmpăcată, căci săvârșise un păcat mare, cealaltă însă nu se credea cătuși de puțin păcătoasă, căci, zicea dânsa, a făcut numai păcate mici la viața ei.

Ajungând la mănăstire, starețul a ascultat mărturisirea păcatelor lor, iar mai apoi le-a trimis la râu, dându-le un astfel de canon. Celei mai păcătoase i-a poruncit să aducă piatra

La Păltiniș

cea mai mare pe care o va găsi, iar celei mai puțin păcătoase, să aducă diferite pietricele.

Femeile au făcut ascultare, iar mai apoi s-au întors la părintele cu pricina. Văzând că au adus pietrele cerute, starețul a zis fiecăreia să așeze pietrele de unde le-a luat. Cea cu pietricele mici șovăia, iar starețul a întrebat-o:

- De ce eziți ?

- Fiindcă este greu să pun fiecare piatră la locul ei, căci sunt multe și nu țin minte locul fiecăreia.

Atunci, starețul i-a zis:

- Ia aminte, femeia cealaltă a săvârșit o singură faptă rea, dar o ține minte, o regretă și mereu o spală cu lacrimile sale. Ea știe unde e locul pietrei luate. Dar tu, cu păcatele tale mărunte și neînsemnate, nu-ți poți aduce aminte când, cui, unde și cum ai pricinuit rău. Și deoarece păcatele tale sunt mici, dar numeroase, tu nici nu ești în stare să te pocăiești pentru ele”.

Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne cheamă pe toți la Sine, grăind: „**Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția lui Dumnezeu!**” Să ascultăm acest glas mângâietor și să ne grăbim către Domnul.

**PR. DR. GHEORGHE NICOLAE
ȘINCAN**

CONVORBIRI DUHOVNICEȘTI...

→Însă, cel ce se roagă, chiar singur, în rugăciunea lui cuprinde o lume întregă. **Rugăciunea nu trebuie să fie atinsă de aripa egoismului, ci de aripa iubirii desăvârșite pentru toți semenii noștri.** Toți aceia care se roagă sunt ridicați în *Cerul rugăciunii* așa cum Sfântul Apostol Pavel a fost ridicat până la al treilea Cer (cf. II Cor. 12, 2). La rugăciune, Cerul se coboară pe pământ și astfel omul se roagă în Cer. Câți dintre noi ne suim în acest Cer al rugăciunii?! Câți luăm cu noi și durerile semenilor noștri în acest Cer al rugăciunii, rugându-L pe Dumnezeu să aline acele dureri?!

În Cerul rugăciunii, omul își unește rugăciunile sale cu cele ale îngerilor care Îl preamăresc neîncetat pe Dumnezeu. Îngerii ar dori să fim mereu în comuniune cu ei, adică Cerul și pământul să răsune neîncetat de rugăciunile ce-L preamăresc pe Dumnezeu. Îngerii și oamenii sunt chemați să se împărtășească împreună din potirul iubirii lui Dumnezeu. Trăim azi mai mult în țara păcatului decât în țara rugăciunii. Prin Moise, Dumnezeu l-a scos pe poporul Său – Israel - din Egipt, iar prin Hristos, trecând prin Ghetsimani, Dumnezeu ne-a scos din întunericul păcatului acestei lumi.

INVELITOAREA DE IN

„Și toți L-au părăsit și au fugit. Și un anume tânăr îl urma, având aruncată pe el o învelitoare de in, pe trupul gol. Au pus mâna pe el, dar el și-a lăsat învelitoarea și a fugit gol.” (Evanghelia după Marcu, 14, 50-52)

Garda înarmată intră în Grădina Ghetsimani și pune mâna pe Iisus. Este îndrumată de Iuda și acționează fără greș, datorită sârutului dat de acesta Domnului, ca semn al vânzării și identificării, fiindcă oamenii aceștia nu-L cunoșteau pe Iisus. Garda este trimisă de preoții cei mai de seamă, de cărturari și de bătrâni. Ea împlinește un ordin, fiind partea inconștientă ce prelungește legea omenească. Unul dintre ucenici, Petru, ne spune Ioan, scoate sabia în apărarea Domnului și, vrând să-l lovească pe unul din slujitorii marelui preot, pe Malhus, greșește ținta și-i taie doar urechea dreaptă. Iisus îi spune să-și bage sabia în teacă. Oamenii înarmați îl arestează, ca pe un hoț, și El se supune întru împlinirea **Scripturilor**. Pentru mai multă înțelegere le spune: „*Dar acestea s-au întâmplat ca să se îplinească Scripturile.*” De la aceste cuvinte i s-a dat omului să vadă întâmplările ca legate de ceea ce trebuie să se îplinească; întâmplările se nasc și se înșir neîntâmplător pe firul a **ceea ce este**.

În acest ceas crucial, în ciuda anterioarelor declarații de loialitate, ucenicii îl părăsesc pe Iisus și fug. „Și toți L-au părăsit și au fugit.” Iisus încă nu-i vindecase de frică, încă nu le arătase calea de salvare a propriei vieți. Doar un tânăr din mulțime, apărut cu o învelitoare de in aruncată peste trupul gol, încearcă să-L urmeze, ținându-se de aproape de Iisus, spre palatul marelui preot, unde garda îl duce. Ostașii pun mâna pe el, dar tânărul reușește să le scape, lăsându-și doar învelitoarea în mâinile lor – și astfel fuge despuiat prin mulțimea confuză și speriată de cele întâmplate. „Și un anume tânăr îl urma, având aruncată pe el o învelitoare de in, pe trupul gol. Au pus mâna pe el, dar el și-a lăsat învelitoarea și a fugit gol.” – stă scris în **Evanghelia după Marcu**. Numai în aceasta.

Cine să fie acest tânăr și ce semnificație și sens să aibă apariția sa? La această întrebare nici cuvintele scripturale și nici vorbele din înmulțitele comentarii nu aduc sau să propună un răspuns. Împotriva lui Iisus, ca în cazul oricărui nevinovat, se strâng mărturii mincinoase, unele rezultate și din neînțelegerea vorbirii sacre și simbolice, în pilde, a sa. El refuză să le tăgăduiască, îi privește aproape fără să le vorbească, iar când răspunde la unele întrebări, răspunsurile răstoarnă întrebarea. Ucenicii L-au părăsit și fugit, iar Petru se amestecă în mulțime de teamă să nu fie recunoscut, se leapădă de trei ori până la cântatul cocoșului, așa cum prevăzuse Învățătorul. Totuși, Domnul îi iartă aceste greșeli și lepădări de Sine, ocupându-se direct de Petru, dându-i astfel posibilitatea să-și reafirme dragostea. Îngerul, ce le apare femeilor descumpănite din fața mormântului gol în care fusese Iisus, le spune: „*Duceți-vă de spuneți ucenicilor Lui și lui Petru.*” Dar tânărul L-a urmat din toată inima și fără frică, atras de marea forță a nevinovăției lui Iisus, și când oamenii legii, înarmați cu săbii, au vrut să-l prindă, le-a scăpat, lăsându-și învelitoarea de in în mâinile lor. A scăpat cu trupul gol și a fugit prin mulțime; ca și cum și-ar fi lăsat pielea cea veche și s-ar fi desprins din ea, apărând cu alta nouă, **renăscut**, sau mai bine zis, ca un copil la naștere. El a venit prin mulțimea agitată și s-a apropiat de

garda înarmată ce îl legase și pornise cu Iisus spre curtea marelui preot. S-a apropiat fără sabie, cu mâinile goale și sufletul curat cum simțea că-L are și Cel arestat. L-a urmat din iubire cum iubire se revărsa peste el din partea Lui Iisus. Trebuie ca ochii lor să se fi privit. Lumină din lumină să se fi revărsat. Lipsa de teamă față de judecată și moarte trebuie să se fi transmis și lui. El vine de bună voie în mijlocul mulțimii, și de bună voie se ține după Iisus, știind că cei care au ordonat arestarea Marelui Nevinovat, cât și cei care o execută „*cu săbii și cu ciomege*”, nu sunt decât niște fiare cu chip de om, stăpânitori de-o clipă peste cele ce le cad sub simțuri și ochi, nevăzând că lumea se-atinge de lumină cu o parte spre a se salva în întregime de moarte.

Lor le lasă în mâini învelitoarea de in, cea fără suflare. Se eliberează de veșmântul trecător, învechit în păcate și înfrumusețat continuu de false judecăți, îl lasă celor înveșmântați după ordin și grade, după felul de scaun și trufia călcării pe uliță. Ce este trecător rămâne celor trecători.

Ce este învelitoare rămâne învelitoare peste un gol sunător în cetățile lumii. „Rămână-vă învelitoarea de la mine!” sau „Luați învelitoarea de pe mine!” poate așa le-o fi strigat când le-a scăpat din mâini. (Așa am auzit-o rugându-se și pe mama înainte de marea trecere. Vroia să iasă din învelitoarea ce-i devenise apăsătoare, rece și grea.)

Iisus este prins și arestat, judecat și crucificat. De pe cruce a zis: „*Tată, îndepărtează de la mine vasul acesta!*” – și și-a dat Duhul. Vasul a fost îndepărtat.

A fost coborât în mormânt, de unde, a treia zi, a înviat. Ca să se îplinească **Scripturile**, adică **ceea ce este**. Cu **moarte pre moarte călcând**, marea lege a dialecticii dată de Tatăl și întrupată de Fiu!

Și El și-a lăsat în mormântul gol cămașa de in, cămașa fără gură, doar cu Chipul și semnele rănilor Sale prinse pe firele pânzei. O învelitoare care să mărturisească despre El, dar care să spună mai mult despre răutatea și nerecunoștința omului. Gol din mormânt a ieșit, cu trup de lumină, așa L-au văzut →

DUMITRU VELEA

Cimitir

femeile venite la mormânt, tot astfel s-a arătat și ucenicilor, lui Toma chiar cu rănilor din palmă.

Poate și pe trupul gol al tânărului să fi rămas semne! Și el a trecut simbolic prin *moarte pre moarte călcând*. Și-a lăsat învelitoarea de in și a alergat prin mulțime ca *nou născut*. Cum Iisus trece prin moarte, luminându-ne legea vieții, și tânărul acesta trece printr-o asemănătoare și simbolică transformare. Și-a riscat viața și a urmat câștigând *adevărul și viața*.

Garda înarmată este amenințătoare, se vede și din faptul că, încercând să-l prindă și să-l lege, nu rămâne decât cu învelitoarea de in smulșă de pe corpul tânărului. Renașterea sa se vede că este o trecere periculoasă prin mâinile gârzi, prin răutățile oamenilor, dar reușește să scape viu, cu trupul gol, transformat într-un *om nou*, care să ducă mai departe cu sine Cuvântul și blânda privire a lui Iisus. Scăpat cu trupul gol este îmbrăcat cu lumină de privire a lui Iisus și ajunge primul purtător al ei, *primul creștin*. În inima și sufletul acestui tânăr se află originea creștinilor care vor veni, pe care îi va ridica la conștiința de sine apostolul Pavel.

Acest tânăr, alergând prin mulțime, nu este numai îmbrăcat în lumină, ci și umplut de iubire din inima Fiului Domnului. Pe unde trece el, oamenii renasc. Oriunde se întâmplă peste om să cadă straturi grele ale răutății și morții, apare un astfel de tânăr care se decide să-l urmeze pe nevinovat, să-l însoțească și să-l ajute să scape din mâna celor înarmați „*cu săbii și ciomege*”.

Acolo unde există strânsă o mulțime de oameni trebuie să fie și un tânăr alergând prin ea, despuiat și îmbrăcat în lumina lui Iisus, care să spună că frica și moartea pot fi învinse, învinse chiar prin ele pentru o nouă viață.

Că oricât ghearele fiarei l-ar jupui pe om, de suflet și lumina din el nu se pot atinge. Ele sunt în grija Domnului!

Nu vă speriați dacă vedeți alergând prin mulțime un astfel de tânăr, cu trupul gol, înveșmântat în lumină!

El este cel ce l-a întâlnit privirea lui Iisus.

Priviți-l adânc în ochi – și O veți vedea.

Miscell@nea

Experiența și Hemingway

Nu sînt deloc sigur că un ins care a trăit multe experiențe la viața lui va redacta negreșit o capodoperă. Asta cu minima condiție să se apuce de scris. De obicei, oamenii care trăiesc din plin, exuberant, nu se apucă de scris povești. Ideea asta nu le trece prin cap. Au ceva mai bun de făcut. Vinează în taiga. Merg la Polul Nord. Organizează petreceri ca Berlusconi. Ajung în pușcărie etc. Dar nu scriu...

Bineînțeles, și scrisul este o experiență, să nu uităm acest amănunt. Suficient de important, totuși.

La urma urmelor, depinde, firește, de ce înțelege fiecare prin experiență. Sf. Bernard (care nu prea avea cum să posede cine știe ce experiență a lumii exterioare, bănuiesc că nu a cunoscut femeia și nici Martini n-a gustat într-un bistro din Paris) vorbește și el despre experiență. Dar înțelege prin experiență numai și numai experiența spirituală, experiența inimii, experiența păcatului propriu, experiența rătăcirii, experiența rugăciunii, intuițiile, trările mistice etc. Când călătorea, povestește un biograf, sf. Bernard de Clairvaux nici nu privea în jur. Natura nu-l interesa cîtusi de puțin. Îi era silă de lume, de partea ei vizibilă. Nu insist.

Ma întreb în ultima vreme: care e raportul dintre experiența extrem de bogată a lui Ernest Miller Hemingway (1899 - 1961) și prozele sale. Am citit mai multe, inclusiv *Pentru cine bat clopotele*, care nu mi-a plăcut, dar nu aleg decît *Bătrînul și marea*, o povestire pe care a scris-o în 8 săptămîni, acceptabilă. Le-ar fi putut

compune cumva și în absența spectaculoaselor sale experiențe (?): a călătorit în China, a fost în Spania în timpul războiului civil, a fost corespondent de război, s-a prăbușit cu avionul în Africa (unde participa la un safari), a luat foc (a avut arsuri grave), și-a spart capul, și-a rupt ficatul, splina etc. etc.

Dacă ar fi ales să stea liniștit acasă (asemenea lui Thomas Mann) ar fi scris mai bine / mai prost? Nu există răspuns isteț la întrebarea asta. Ar fi scris mai mult, asta e sigur. Hemingway mai era și un vechi alcoolic, asta nu mai pun la socoteală, alcoolul l-a subrezit (sau l-a păstrat și l-a inspirat?). Iată meniul unei zile din viața lui H.: ”trei sticle de vin Valpolicella (zonă viticolă de lângă Verona) la micul-dejun, iar, în restul zilei, scotch, tequila, martini și whiskey”. Scria la un pupitru și sorbea whiskey. O fericire!

La 56 de ani, devenise un zombie. Nu peste multă vreme, cînd nu a mai putut să lege două vorbe, s-a sinucis (în 2 iulie 1961). Neîndoios, și sinuciderea este o experiență, nu? Ultima experiență sau mai urmează și altele? Experiența înmormîntării? Judecata de apoi și împărțirea caprelor de-a stînga și a oițelor de-a dreapta? Experiența iadului? Nobody knows... Nu am nici un răspuns și nici nu cred că poate fi găsit de către cineva (fie el și filosof al existențelor postume) un răspuns acceptat de toți. Și, la urma urmelor, nici nu prea mă interesează acest răspuns. Ce va fi va fi va fi va fi va fi...

După cum se observă imediat, nu-l simpatizez pe bietul Hemingway. În opinia mea, cînd primești un dar, ești obligat să-l respecti. Hemingway și-a bătut joc de el...

O notă pe aceeași temă puteți citi, dacă aveți răbdare, aici.

În fine, *Bătrînul și marea*, în excelenta traducere a lui Radu Pavel Gheo, apărută în 2007 la Polirom. Mai sînt exemplare disponibile la 34, 95 lei.

P. S. Acum două zile am văzut filmul *Hemingway & Gellhorn* (2012), regizat de Philip Kaufman, cu Nicole Kidman și Clive Owen. Destul de verosimil, fără a fi o capodoperă. Martha Gellhorn a fost a treia soție a prozatorului, o femeie foarte interesantă. Mariajul lor a durat 5 ani...

VALERIU GHERGHEL

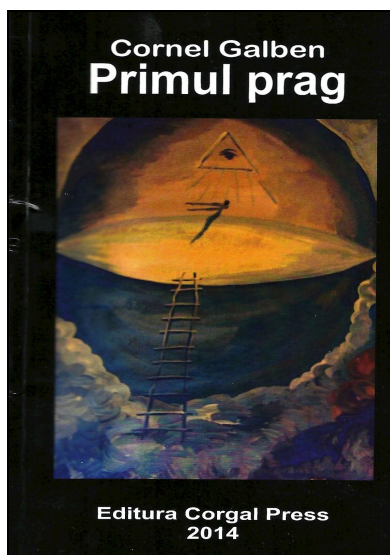

ÎNTE MÂNTUIREA PRIN CREDINȚĂ ȘI MÂNTUIREA PRIN CREAȚIE

După ce, în anul 2012, Cornel Galben, uimindu-și prietenii și cunoscuții, își anunța *Ieșirea din lume*, iar mai apoi se afla pe *Ultima sută*, iată-l acum „dând samă”, sieși și cititorilor săi, de *Primul prag*, Ed, Corgal Press, într-un jurnal al celui dintâi an de călugărie la Mănăstirea „Sfântul Ioan Casian”. *Un an petrecut în Ținutul Casienilor înseamnă cu mult mai mult decât scurgerea lentă a 365 de zile. Înseamnă un zbcium permanent între dorința de a mă înduhovnici și cea de a rămâne ancorat în proiectele mele, între aspirația de a accede la înaltele trăiri duhovnicești și cea de a nu mă rupe definitiv de lume, între orgoliul de a-mi păstra statutul de scriitor și de ziarist profesionist și încrederea că numai renunțând la el și smerindu-mă mă voi putea elibera de tarele deșertăciunii.*

Chiar dacă își avertizează cititorii în scurtul cuvânt prefațator (*Prima bornă*) că prea puțin din zbciumul interior a trecut în paginile jurnalului, răzbate totuși printre rânduri sfâșierea lăuntrică a celui aflat între dorința de a lăsa urme și aceea a *zidirii credinței* – două ipostaze amintite încă din primele notații ale jurnalului. Prima – întruchipată de *lăudăroșenia ce transpare din mărturisirea Irinei Petraș* dintr-un interviu publicat în revista „Pro Saeculum”, a doua, de *smerenia lui Ioan Enache* din editorialul apărut în „Credința ortodoxă”. Sunt, de fapt, „bornele” între care oscilează diaristul nostru căci, în această balanță ale cărei brațe sunt, la începutul notațiilor, în echilibru, se află prins cărturarul doritor de *despățimire* Cornel Galben: *Pe ce mă voi concentra, așa-dar? Pe urme sau pe zidirea sufletului?* Și, deși repetă dorința, hotărârea ce pare de neclintit, de *tăiere a voii*, cititorul asistă, treptat, la înclinarea cumpenei... În ce direcție?

Mutat în chilia de la austeră Mănăstire „Sfântul Casian”, aflată în bătaia vânturilor dobrogene, departe de beneficiile civilizației (chiar și curentul electric, de care depinde inclusiv încălzirea așezământului, este, uneori, un lux), Cornel Galben citește și transcrie cu osârdie spusele Sfântului Ignatie Briancianinov, de pildă (*cărți lumesti, și mai vârtos din cele vătămătoare de suflet, nicidecum să nu citești și nici măcar să nu ai în chilie*), în vreme ce-și sporește biblioteca din cămăruța sa cu noi și noi volume. *Tăierea voii e o lucrare anevoioasă*, constată tot mai des diaristul, supus nu doar tipicului slujbelor (aco-

modarea cu *gramatica muzicii psalmice* amintindu-i de chinurile seminaristului lui Ion Creangă, dar afectându-i și corzile vocale!), ci și activităților de auto-gospodărire (inițierea în bucătăria raw vegana, fabricarea lumânărilor, scoaterea cepei din grădină, încărcat/descărcat pietriș, lemne și multe altele), în timp ce scriitorul și editorul nu se îndură să-și abandoneze proiectele culturale, strânge în continuare materiale și elaborează articole pentru dicționarul său, trimite spre publicare texte unor reviste, ceea ce-l face să constate, în august, că *dorința de slavă deșartă n-a scăzut nicio centimă*. (Aș zice – dimpotrivă, atâta timp cât trimite un manuscris la un concurs literar și este chiar afectat de nereușită!) Chiar dacă, între timp, mutarea la cele veșnice a părintelui Iustin Pârvu îi dăduse exemplul unei vieți monahale lipsite de cusur, despre starea de sfințenie a duhovnicului de la „Petru-Vodă”, aducând mărturie palpabilă mirul ce a început să izvorască din mâna sa dreaptă.

Ruperea mea de lume e doar la nivel declarativ – notează diaristul cu amărăciune –, iar însemnările (nu zilnice, căci timpul împărțit între cele două ocupații îi e extrem de drămuț) se concentrează din ce în ce mai des pe activitatea editorului și scriitorului, acesta neezitând să participe la ședința de alegeri a Filialei USL din care face parte! Se înmulțesc și reacțiile omului laic, se *umple de nervi* încercând să ia urma unui colet cu cărți rătăcit pe drumurile patriei, *cărtește*, discută în contradictoriu cu „lady” Elena, uneori e *un pachet de nervi*, are *momente de furie și răbufnește: mă scot din sările când cei din obște îmi iroșesc minutele mele de viață*. Iar în scris se îndesesc... notațiile ironice, unele ușor malițioase, altele cu adresă la propria-i persoană, cam depărtate de starea de *despățimire* spre care

aspiră: *Viorel Savin se ocupă intens de posteritatea sa*, dar printre textele selectate și trimise lui Cornel Galben spre a fi incluse în Dicționarul său se află și o *parte dintre cele consemnate de mine, însă numai aprecierile laudative*; fiul cel mic, rămas la Bacău, vrea să-i vândă tablourile spre a-și cumpăra mașină, *căci pe apartament se vede deja stăpân și acum îi mai trebuie doar tichia de mărgăritar!* Sau: *înarmat cu o pungă mare de plastic și cu o mânășă, azi mi-am început cea de a doua ascultare: aceea de colecționat al urmelor civilizației pelerinului român.*

Pe măsură ce autorul se apropie de finele anului, iar cititorul de sfârșitul jurnalului, simțim cum balanța se înclină vertiginos: *în mintea mea buimăcită de atâtea băjbăieli încolțind inclusiv ideea revenirii în lume*. Constatând, cronicărește, scurgerea inexorabilă a timpului – *Iute se topesc și zilele mele!* –, diaristul, preocupat de starea sănătății (degradarea corzilor vocale), notează: *Am trecut prin destule privațiuni în perioada ceașistă, ca să mai îndur altele și acum*. Apoi, cu gândul la activitatea sa culturală: *mă încăpățânez să duc mai departe proiectele, ca și cum de acestea ar atârna mântuirea.*

Mă întreb dacă *mântuirea*, pentru Cornel Galben, nu va să vină din ce a realizat în plan cultural. Și dacă nu cumva a înțeles și Domnia Sa acest lucru!

*

Mărturie-document a zbciumului unui om, dar și a unei epoci, și acest al treilea jurnal al lui Cornel Galben se citește cu interes, lectorul, indiferent de partea pe care se situează, participând afectiv la lupta autorului cu sine însuși, cu limitele omenescului, cu dorința de a se mântui (mântuire prin credință sau mântuire prin creație?).

Nu pot încheia aceste gânduri de cititor fără a nota durerosul regret al istoricului literar care și-a dedicat mare parte din viață punerii în lumină a valorilor locale – scriitori și personalități băcăuane –, fără a se bucura însă, din partea comunității, de recunoaștere pe măsura eforturilor sale: *Se vede că atâta merit...* În lipsa oricărei reacții de mulțumire și recunoștință, părerea de rău a istoricului și criticului literar vine din aceea că a ratat ocazia de aplecare asupra marii literaturi, care, cu siguranță, i-ar fi adus mai multă vizibilitate: *...a trecut viața pe lângă mine, fără să mă apropie de marile capodopere.*

Nu este primul și nici singurul. Nici Vrancea nu și-a cinstit așa cum se cuvine Criticul.

RODICA LĂZĂRESCU

Măicuța bătrână

(Varianta a „Mioriței”)

Mări, aud venind
La prelunci suind,
Din gură grăind,
De o săptămână,
Măicuța bătrână,
Cu brăul de lână,
Măicuța nebună,
Rătăcind pe lună,
Pe culmi alergând,
Din ochi lăcrimând:
-Cine mi-a văzut
Cine-a cunoscut
Mândru ciobănel
Tras ca prin inel?
Fețișoara lui,
Spuma laptelui,
Ochișorii lui,
Mura codrului,
Perișorul lui,
Pana corbului,
Mustăcioara lui,
Spicul grâului...
Măicuța-ntreba
Și tot alerga,
Pădurea tăcea,
Codrul lăcrima,
Muntele ofta,
Cerul se-nora
Și nu-i răspundea
Numai ea striga
Până mai putea:
-Munților, cărunți!
De ce-aveți voi
frunți?
Și nu le clățiți
Drum să-mi
pregătiți,
Să-mi așterneți cale
Pân' la el în vale?
Cerule, cu stele,
Cum nu vezi cu ele
Fătul vieții mele?
Codrule, bătrân,
De ce-l strângi la sân
Și nu mi-l arăți
Din pustietăți?
Poiană, poiană,
De ce ești vădană,
Fluier, fluieraș!
De ce ești golaș?
Nu te-aud cântând,
Turma îndrumând,
Tot la iarbă deasă,
Iarbă de mătasă,
Să țin urma ta
Până lo-i vedea?
Și mări deodată,
Că mi se arată,
Pe-un picior de plai,

Pe-o gură de rai,
Nici vorba n-a
ispravit;
Mioara bârsană,
Că e năzdrăvană,
Cu glas glăsuind,
Din gură grăind:
-Măicuța bătrână
Cu brăul de lână,
Ion nu e la stână;
Ion s-a însurat
Și a mânecat
Dincolo de plai
C-o fată de crai.
-Mioară bârsană,
De ești năzdrăvană
Să îmi spui curat
Cine-a cununat?
-Soarele și luna
Le-a ținut cununa,
Au avut nuntași
Brazi și pâlținași,
Preoți-munții mari,
Păsări-lăutari
Păsărele mii
Și stele făcli.
Mioara tăcea
Și nu mai vorbea.
Vântul se pornea,
Măicuța-auzea
Fluier ce jelea,
După el mergea
Până ce-l găsea
Pe groapă săracă
Sus ca să nu tacă;
Fluieraș de soc
Ce zice cu foc,
Vântu-n el sufla,
El așa cânta:
-Măicuța bătrână,
Cu brăul de lână,
Fătul ți-au ucis
Că-n stele-a fost
scris,
La apus de soare,
Când îi umbra mare,
Și dorm câinii
În dosul stâniei,
Baciul ungurean
Și cu cel vrâncean.
C-a fost ortoman
Ș-avea oi mai multe
Mândre și cornute
Și cai învățați
Și câini mai bărbați.
Când toamna
coboară
Încet pe ponoară,
Plângea o mioară,
Că vor să-l omoară.
El însă i-a spus
Fără bolnăvire,

C-așa-i dat de sus,
Să moară cu zile,
Și oile nu-și mână
Departa de stână,
Nici câinii nu-și
cheamă
Că nu-i este teamă,
Ci numai de-ar vrea
Dacă va cădea
De sara pe-aproape,
Ei să mi-l îngroape
Aicea la stână,
Mai la îndemână,
În strunga de oi,
Sub arșiți și ploii,
În dosul stâniei
Să-și audă câinii
Iar la cap să-i pună
Mioara cea bună,
Fluieraș ce sună.
Fluieraș de soc
Ce zice cu foc
Și m-a pus pe mine
Să-i cânt mult și
bine,
Vântul când a bate,
În mine-a străbate
Oile s-or strânge
Și pe el l-or plânge
Cu lacrimi de
sânge...
Și eu de omor
Să nu le spun lor,
Să le spun curat
Că s-a însurat
C-o mândră crăiasă
A lumii mireasă
Și s-a dus călare
Dincolo de zare,
În lumea ce-a mare,
Veșnic să trăiască
Și să-mpărătească.
Și când a murit
O stea a pălit,
Și s-a prăbușit.
Ș-a avut pomană
Iarba din poiană,
Apa din izvor,
Pârâu curgător.
I-au cântat ca psalți
Munții cei înalți;
Preoți-codrii mari
Vânturi-lăutari;
O privighetoare
I-a fost bocitoare,
Cârduri de cocoare
I-au fost vestitoare;
Grangurii cei mari,
Meșteri mari cobzari
Roiuri de bondari
Meșteri isonari,
Mierlele jeleau,

La adăpat

Câinii toți urlau,
Cucii suri țipau,
Trei ciocănitoare,
Băteau toaca mare.
Cerul fără soare,
I-a fost umbritoare,
Pat moale de flori
Bocet de miori.
Vântul nu sufla,
Fluierul tăcea,
Măicuța bocea:
-Dormi, Ioane, dus,
Cei ce te-au răpus,
Nu mai aibă stare,
N-aibă alinare!
Tihna lor,
Tihna apelor;
Somnul lor,
Al vântoaselor.
Să nu pună-n gură,
Nici o-mbucătură!
Până eu n-oi pune,
Fulger să-i detune!
Și cum blăstăma,
Se întuneca,
Furtuna pornea,
Codru-ntreg vuia,
Tunetul, tuna,
Fulger, fulgera,
Și mi ți trăznea
Pe baciul vrâncean
Și pe ungurean.
Mări atunci tăcea,
Nu mai suspina,
Și nu mai plângea,
Măicuța bătrână,
Cu brăul de lână.
La groapă veghea,
Până se stingea,
De puteri sfârșită,
De plânsori topită
Și de dor dormită.

Culeasă de Constantin Istici, cu sprijinul doamnei Gâlceavă Ecaterina (Turceni, jud. Gorj) în anul 1986 de la Lupulescu Staicu (în vârstă de 75 de ani), comuna Schela, sat Sâmbotin, jud. Gorj, cu titlul "Măicuța bătrână"

Ancheta "Vatra veche"

Casa Memorială „Anton Pann”

din Râmnicu Vâlcea

Localitatea Râmnicu Vâlcea, așezată pe malul drept al Oltului, nu departe de impunătorul defileu Turnu Roșu-Cozia, a fost atestată documentar la 4 septembrie 1389, printr-un act al lui Mircea cel Bătrân. Cine nu a văzut localitatea este interesat să-i cunoască obiectivele turistice. Dintre acestea, se detașează biserica mare din complexul arhitectonic al Episcopiei Râmnicului și schitul din Cetățuia, ambele cu picturi murale executate de Gh. Tattarescu, biserica Sf. Parascheva, ctitoria voievodului Pătrașcu cel Bun (1554-1557) ori casa în care a locuit Anton Pann, devenită muzeu memorial în 1967, care datorită sistematizării centrului orașului a fost translatată de pe locul inițial.

Multe probleme sunt neclare în legătură cu originea și începuturile lui Anton Pann. Astfel, nu se știe precis anul nașterii: 1796 ori 1797. Sigur este că s-a născut la Sliven, un orașel din Bulgaria, și că numele său originar a fost Antonio Pantoleon Petroveanu, devenit, mai târziu, prin abreviere, Anton Pann. S-a afirmat că ar fi fost bulgar, cu ceva amestec sârbesc, dar G. Călinescu propune ipoteza că este cuțovlah din sudul Dunării, fapt ce explică buna cunoaștere a limbii române. De mic copil, orfan de tată, a pribegit cu mama sa o vreme la Chișinău, apoi, din 1812, s-a stabilit la București. Având un glas deosebit de frumos, devine cântăreț la Biserica Sfinților. Învață la o școală de psaltichie, unde exista și o tipografie, însușindu-și această meserie. În 1821, pleacă la Brașov ca psalt la biserica Sf. Nicolae din Scheii Brașovului.

În anul 1826, se stabilește la Râmnicu Vâlcea, unde va locui, cu intermitențe, între 1826-1828, 1842-1843, fiind cântăreț și profesor de „Zumzichie” la Școala de cântăreți. În 1848, Anton Pann se afla la Râmnicu Vâlcea, pentru că, în acel an, corul condus de el a prezentat în parcul Zăvoi imnul *Deșteaptă-te, române*.

Casa din Vâlcea, în care a locuit Anton Pann, a fost construită de un negustor grec în 1750. Este o construcție specifică stilului local, cu cerdacul înalt, cu foișor în față. În fața clădirii se găsește, parcă primindu-și vizitatorii, bustul celui care a fost numit de Eminescu „Pann, finul Pepelei, cel isteț ca un proverb”. Casa, acoperită cu șindrilă, are patru încăperi. Intrarea se face pe scări înalte, ajungându-se într-un hol îngust pe pereții cărui sunt tablouri pictate de Băjenaru și desene cu ilustrații din *Povestea vorbeii*, despre care G. Călinescu a afirmat că este „o comedie a cuvintelor pure și în același timp o comedie umană integrală, făcută din observații impersonale, stereotipe, cunoscute dinainte, surprinzătoare în totala lor lipsă de inedit, în rigiditatea lor chinezească, persiflatoare, de înțelepciune milenară”. În partea dreaptă, într-o nișă, se află o vatră țărănească, cu vase de tuci, pirosirii și oale de lut, care se foloseau în gospodăriile românești din prima parte a sec. al XIX-lea. Aceste obiecte ne sugerează cadrul simplu al vieții și creației lui Anton Pann, ilustrând epoca, dar și condițiile sociale ale creației sale.

În stânga holului, este o cameră mică, care are într-un colț o sobă albă cu olane cu patru „fumuri”. Aici vizitatorul privește panouri care cuprind aspecte din viața lui Anton Pann, care a fost cântăreț, profesor de muzică, compozitor, scriitor, tipograf și folclorist. Fire aventuroasă și nestatornică, răpește, dintr-o mânăstire, pe nepoata unei călugărițe, cu care se aciuiază la Brașov – va mai fi căsătorit încă de două ori, având doi copii din căsătorii diferite. Cercetând panourile, aflăm că Anton Pann, pe lângă faptul că era cântăreț în străna și profesor de muzică, izbutește să devină proprietar de tipografie, în 1843, tipărind cărți bisericești – mai ales de muzică liturgică – dar și cărți

laice. Inițial, a prelucrat creații populare, după aceea, creații originale. În dreapta holului, lângă intrare, se află camera de zi, unde admiră obiecte și mobilier de epocă: o măsuță acoperită cu o față de masă dantelată, din fir metalic, o oglindă confecționată dintr-o tamburină, deasupra o oglindă mare înrămată, apoi o casă de bani. Pe perețele din față, lângă o ladă de zestre, într-o vitrină, sunt haine ce-au aparținut lui Anton Pann: anteriorul cu blană de vulpe și lup; într-o parte a vitrinei, pe rafturi, se află obiecte folosite de scriitor: pană de scris, sfeșnice, ceainic, lingurițe, o punguță din piele pentru tutun, candelă.

În aceeași încăpere din dreapta holului, lângă perețele din stânga, este un divan, în dreptul căruia, pe perete, o icoană mică, triptic, demnă de admirat. Tot în această încăpere, vizitatorul își oprește privirea și asupra busturilor generalului Radovici și al soției acestuia – generalul fiind nepot al lui Anton Pann din partea fiului rezultat din căsătoria nelegitimă cu „măicuța” Anica.

În camera de la capătul holului, în dreapta, se află vitrine cu operele poetului și prozatorului Anton Pann. Amintim câteva din lucrările reprezentative: *Carte de gramatică* (1837), *Fabule și istorioare* (1841), *Culegere de proverburile sau Povestea vorbeii* (1847), *Spitalul amorului* (1850), *O șezătoare la țară sau Povestea lui Moș Albu* (1851-1852), *Năzdrăvăniile lui Nastratin Hogeia* (1853). În colțul din dreapta al camerei, este bustul poetului, realizat de Ion Vlasiu. Pe un panou, care ocupă un întreg perete, sunt citate din Mihai Eminescu, V. Alecsandri, Șt.O. Iosif, N. Iorga, G. Călinescu, T.Vianu, caracterizând opera celui care și-a petrecut viața: „cântând în străna, predând „meșteșugul muzichiei”, compilând cărți, tipărind și colportând” (G. Călinescu). Și „ceea ce a urmărit Anton Pann în toate scrierile sale de seamă a fost să transmită o învățătură, o maximă de viață, o îndrumare pentru buna întocmire a existenței omenești.” (T.Vianu) Înainte de a părăsi casa, vizitatorul își oprește privirea asupra potretului cu iscălitura lui Anton Pann, gândindu-se la însemnarea privitoare la moartea →

LUMINIȚA CORNEA

„finului Pepelei”, întâmplată la 2 noiembrie 1854, fiind înmormântat la Biserica Lucaci din București.

Pe piatra de mormânt e săpat un epitaf compus de scriitor: „Aici s-a mutat cu jale/ În cel din urmă an/ Care din cărțile sale/ Se citește Anton Pann./ /Acum mâna-i înce-tează/ Ce la scris mereu ședea/ Nopți întregi nu mai lucrează/ La lumină, cărți să dea./ /Împlinindu-și datoria/ Și talantul-ne-ngropând/ Și-a făcut călătoria/ Dând în lume altor rând.”

Având în vedere „talantul ne-ngropat”, G. Călinescu definește valoarea scriitorului Anton Pann prin următoarea afirmație, inscripționată pe un panou din muzeul memorial de la Vâlcea: „Schimbarea ritmicei, neprevăzutele rime interioare, armonizarea culorilor verbale țipătoare dezvăluie un artist desăvârșit. Arta e clasică, îndreptată doar spre observația morală. O galerie de „caractere” este alcătuită numai dintr-o combinație obiectivă de proverbe și zicători plină de poante invizibile, de o truculență generală.”

Iată o asemenea combinație de proverbe în *Despre învățatură*: „Ce înveți la tinerețe, aceea știi la bătrânețe./ Omul în copilărie lesne-nvață orice fie./ Meșteșugul la om e brățară de aur./ Nici un meșteșug nu e rău, ci oamenii sunt răi.”

Părăsind Casa memorială „Anton Pann”, adevărat monument de arhitectură vâlceană, ne gândim la o însemnare a lui Mircea Anghelescu (*Anton Pann între două lumi*, în *România literară*, nr.41/16-22 oct. 1996), precum că A. Pann „e un scriitor important al cărui profil – tradiționalist în substanță și popular în expresie – se individualizează, prin contrast, într-o epocă de masivă convergență, spre un inovator romantic, așa cum a fost el receptat cu entuziasm în literatură.”

Dăruind vei dobândi

După importanta donație a colecționarilor mureșeni Elisabeta și Gheorghe David, o nouă donație este în faza preparativelor tehnice.

Aceasta cuprinde un număr de 40 de lucrări semnate Legendina di Paolo, artist plastic de origine română, (născută la Reghin, în 27 mai 1939), care trăiește în Elveția.

„Subsemnata Legendina Di Paolo, născută Hurdugaci, cetățean român și elvețian, pictoriță profesionistă, fostă elevă a maestrului Corneliu BABA, după cum se menționează în actul de donație, îmi exprim dorința de a dona Muzeului de Artă din Târgu Mureș (România), 40 (patruzeci de lucrări) din creația personală, diplome de la concursuri internaționale, medalii de aur și argint, pașaportul – „Service Europe d'Information Ministerielle et Parlementaire”, „Carte de Membre actif des élites européennes” (toate în original), obținute de-a lungul carierei mele artistice, cataloage în limba italiană-engleză.

Stabilită de 32 ani în Elveția și având o bogată activitate artistică internațională, m-am gândit că donarea lucrărilor, nominalizate în lista anexată prezentei Declarații, unui prestigios Muzeu de Artă din România e o datorie morală, dar și de suflet față de țara de origine. Prin această donație, mi-aș dori ca și publicul din țara mea să-mi cunoască creația care a onorat, pe plan internațional, atât România, cât și țara mea de adopție, Elveția. În același timp, cred că lucrările mele ar contribui la îmbogățirea patrimoniului cultural al României, țara în care m-am născut și format.

Îmi doresc ca prin această donație o parte din lucrările mele și

documentele care atestă contribuția și recunoașterea mea internațională în lumea artiștilor plastici contemporani să fie incluse în Colecția Muzeului de Artă din Târgu-Mureș, pentru a fi expuse, o parte cu titlu permanent, în sălile Muzeului, iar o altă parte, conservate și expuse, cu prilejul unor expoziții temporare.

Aș dori, de asemenea ca, în măsura posibilităților, în cursul anul 2015, Muzeul de Artă din Târgu-Mureș să includă în program organizarea unei expoziții cu lucrările donate la care să fie invitat un număr cât mai ridicat de iubitori de artă. Această expoziție ar putea constitui evenimentul de marcare oficială a includerii picturilor mele în colecția operelor aflate în posesia Muzeului din Târgu-Mureș”.

Legendina di Paolo a fost prezentă în galerii prestigioase, cu expoziții personale: Galeria de Arte - L'Elicotero din Lugano, Elveția (1978), Galeria Scuola Migros din Schaffhausen, Elveția (1983), Galeria Torchino-Balerna, Elveția (2001), Galeria Riviera Motreux, Elveția (2002), Galeria Banca Interbiliară din Lugano (2005) și Galeria Schubert-Milano, Italia (2006), și de grup: Saloanul Internațional al Artiștilor Independenți - Grand Palais des Champs Elisées Paris, Franța (1987), Cercul Internațional de Artă Contemporană - Palazzo de Congressi di Montreux, Elveția (1987), unde a primit medalia de argint, și Salonul Internațional des Seigneurs de l'Art, Arles, Franța (1988), unde i s-a acordat medalia de aur.

Valoarea donației este estimată la peste 400.000 euro. Lucrările sunt în Elveția, iar donația se va face prin intermediul Ambasadei României la Berna, prin purtarea de grijă a excelenței sale doamna ambasador Anca Opriș.

Legendina di Paolo a fost prezentată în presa culturală mureșeană anul trecut, când cu lucrările domniei sale a fost ilustrat numărul 8 al revistei „Vatra veche”.

În comentariul său din revistă, poetul George Stanca sublinia că: „...Legendina, încă un mare artist român răătăcit prin lume și revenit – niciodată nu e târziu – acasă”.

NICOLAE BĂCIUȚ

CĂRTURARUL AUREL FILIMON

Biografia și, firește, bibliografia istoricului și cărturarului Aurel Filimon (n. 1891 – m. 1946) se impun a fi cercetate cu o anume atenție spre a determina, cu exactitate, importanța și semnificația contribuțiilor sale în domeniul arheologiei, istoriei, folclorului, precum și în cel al bibliologiei.

O sursă, extrem de prețioasă, o constituie literatura sa epistolară, care însumează câteva sute de epistole trimise lui Nicolae Iorga, Constantin I. Karadja, Dimitrie Gusti, Sextil Pușcariu, Constantin Moisil, Aurelian Sacerdoțeanu, P. P. Panaitescu, Const. C. Giurescu, Constantin Daicoviciu și, desigur, mulți alții.

Unele dintre epistolele sale au și fost publicate în reviste și cărți¹ și au stimulat interesul privitor la cercetările de *istorie locală*, care, întotdeauna, au contribuit, esențial, la *restituirea* completă a unor fapte și evenimente din anumite *toposuri* naționale.

Revelatoare, sub multiple aspecte, sunt și epistolele trimise istoricului și arheologului Ion Andrieșescu (1888–1944), unul dintre cei mai însemnați creatori ai școlii românești de arheologie și o autoritate incontestabilă în protoistorie.

Lectura acestor epistole, deloc convenționale, evocă, de fapt, pasiunea și extraordinara dăruire a cărturarului Aurel Filimon în a *decripta* existența noastră, *dintotdeauna*, în aceste ținuturi spre care s-au îndreptat și încă se mai îndreaptă *priviri* și *porniri* din ce în ce mai pătimașe.

Istoricul Ion Andrieșescu, inițiat și instruit riguros la școala germană, citește și apostilează aceste misive, iar, în cele din urmă, se deplasează în Ardeal spre a constata, *de visu*, descoperirile arheologice ale lui Aurel Filimon și ale colegilor săi.

NICOLAE SCURTU

*

T[âr]g[u] Mureș, la 14 octombrie
1928
Palatul Cultural

Domnule profesor,

Terminând cu săpăturile nu știu dacă d[omnu]l Ferenczy a făcut vreun raport sau ba. Săpăturile din punct de vedere arheologic au dat rezultate foarte frumoase.

Am găsit o olărie, unde s-au dezgropat cinci cuptoare, având două tipuri de material ceramic: 48 lăzi, socotind pe ladă 150 k[ilo]gr[a]m[e], diferite instrumente, tipare, așa numite *formschlüssel*.

O casă s-a dezgropat complet, având trei camere una, alta aproape complet și la altele două în urma lipsei de teren, numai în parte.

Din toate acestea se poate reconstitui tehnica de zidărie, observând două feluri de tehnică. Am aflat cinci morminte, nici la unul banul obicinuit, unul era absolut gol, însă neatins.

Conținutul, un pământ galben argilos, un copil de 1 an și ceva înmormântat chiar în casă.

Ceramica prin forme și motive reprezintă o deosebită importanță. Aș avea foarte mult de scris, chiar pentru aceea vă rog să faceți bine să veniți până la T[âr]g[u] Mureș ca să vedeți acest material, cu care ocaziune ne-am înțelege și asupra publicării materialului să fie un raport mai mic sau o publicare mai vastă, cu fotografii, desene, planuri etc.

g Mureș, la 12.10.1928

Domnule Profesor.

Aștept, aștept mereu dar
miei un răspuns mie la
articolul trimis recoman-
dat și mie la restul pe care
mama să-l primească după
promisiunile d[omnului] între
20-30 Martie. Vă rog domnule
Profesor și să îmi faceți mie și pe
mama cu acel rest. Este mult
de la înțeles, la cunoașterea și
găsirea ca și mine, mai ales
acum în primăvară, când
trebuie atât de multe unei
familii cu 4 copii. Un foal
mădejea acum în stăvile
Primiți în uz, domnule Profesor
asigurările deosebitelor mele
considerații

Aurel Filimon
Filimon
18. Str. Telepianu 29

Localitatea este o așezare civilă ca mărime, însă neobicinuită, poate să fie aproape 3 km², cu străzi drepte, făcute din pietriș, de 1–1,5 m grosime.

În decurs de 50 de ani s-au găsit, prin rupturile Mureșului, multe busturi de bronz, inscripțiuni, pietre funerare și diferite obiecte care se află astăzi în 4–5 posesiuni, însă cu material necunoscut.

Dorind a mă ocupa mai detaliat cu această localitate, respectiva așezare ar fi o lucrare de 200–300 pagini și aproape 60–70 clișee, plus sute de figuri.

Văzând toate acestea tot se cere prezența d[omniei]voastre, cu care ocazie văzând materialul ne putem înțelege asupra lucrărilor ce vor urma și pot începe și eu lucrările.

În așteptarea răspunsului d[omniei]voastre, primiți, vă rog, domnule profesor asigurările deosebitelor mele considerații.

A[urel] Filimon

N[ota] B[ene]

Legături foarte bune, dacă plecați seara cu expresul de 10 Oradea Mare, dimineața la 6 la Sighișoara, de unde aveți autobuz și la orele 9 sunteți la T[âr]g[u] Mureș; p[ost] m[eridian] la orele 4 autobuz la Sighișoara și dimineața sunteți la București la orele 6.

Încă putem face și o excursiune la contele Teleky care are încă o colecție foarte frumoasă de la Cristești.

Putem cere automobilul Prefecturii, când, la înapoiere la București, plecați numai seara la 8–9 și cu acceleratul sunteți dimineața la orele 9 în București.

Filimon

*

T[âr]g[u] Mureș, la 18 ianuarie
1933

Domnule profesor,

Pentru *Revista de arheologie* îmi scrie d[omnu]l Berciu² să fac repertoriul județului, din punct de vedere arheologic, cu o hartă a localităților până la 25 c[u]r[en]t.

Având în vedere că timpul este foarte scurt, aș face-o, însă, ceva mai târziu și vă dau și motivele. Lucrarea vreau s-o fac în felul următor: să dau nu numai localitățile înșirate, dar și fotografiile după materialul →

arheologic necunoscut și adăpostit în muzeul creat de mine: *Colecțiile Liceului Romano-Catolic și Colecțiile Liceului Reformat.*

În felul acesta, materialul necunoscut ar servi și ca material de comparație în diferite studii.

Eu la 27–28 ianuarie sunt la București, având o conferință³ la Radio. Dorind să vorbesc cu d[omniile] voastre asupra problemei, binevoiiți a-mi preciza o oră în acele două zile unde vă pot afla ca să ne consultăm asupra lucrării.

Trebuie să știu câte fotografii, ce dimensiuni etc. Acestea pot fi discutate când voi veni.

Vă rog, într-o carte poștală, a mă aviza⁴ la ce oră și unde ne putem întâlni.

Primiți, vă rog, domnule profesor, asigurările deosebitelor mele considerațiuni.

A[urel] Filimon

*

T[âr]g[u] Mureș, la 12 aprilie
1935
Str[ada] Nicu Filipescu, nr. 24

Domnule profesor,

Aștept, aștept mereu, dar nici un răspuns, nici la articol trimis recomandat și nici la restul pe care urma să-l primesc, după promisiunile d[omniei]voastre, între 20–30 martie.

Vă rog, domnule profesor, satisfaceți-mă și pe mine cu acel rest. Este inutil a le înșira, le cunoașteți și d[omniile]voastre ca și mine, mai ales acum în primăvară, când trebuie atât de multe unei familii cu patru copii. Am toată nădejdea acum în d[omniile]voastre.

Primiți, vă rog, domnule profesor, asigurările desăvârșitelor mele considerațiuni.

Aurel Filimon

*

T[âr]g[u] Mureș, la 9
dec[embrie] 1936
Palatul Cultural

Domnule profesor,

Am onoarea a vă trimite aci anexat o copie după memoriul trimis d[omnu]lui profesor univ[ersitar]

D[imitrie] Gusti⁵ referitor la realizarea colecțiilor ardeleno- etnografice ca completare a satului, aflând mai potrivit decât a mă adresa către secretariatul general al organizării congresului internațional de antropologie, etnografie și arheologie preistorică, pe motivul că aceste colecții urmează a se păstra și pentru mai departe când ar urma să treacă în posesiunea unei instituțiuni.

În acest memoriu, n-am cuprins toate ideile mele, și cele constatate în decurs de 30 de ani, fiindu-mi secrete și pe care le voi expune pe hârtie cu ocazia congresului.

Congresul va fi locul cel mai potrivit ca să vadă astfel de colecții pentru că se compune din specialiști care-și dau seama de legăturile care există între etnografia de astăzi și arheologie, explicația lor nu poate fi altceva decât o continuitate datorată vieții neschimbate a poporului.

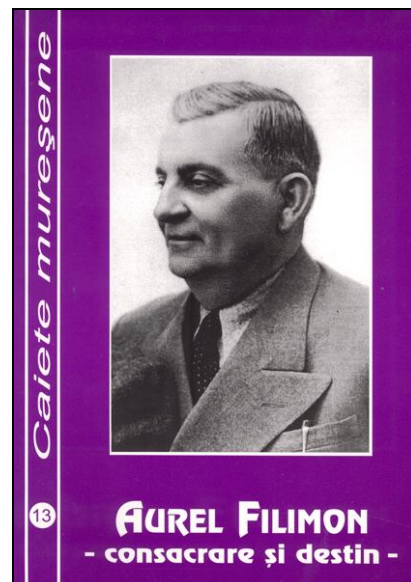
Întrucât ar veni vorba cu d[omnu] prof[esor] Gusti despre aceste colecții, vă rog a susține chestia, simțindu-se, mai ales astăzi, față de revizionism, toate argumentele, mai ales cele științifice, pentru a dovedi vechimea elementului românesc în Ardeal.

În anul 1896, când ungerii au serbat 1000 de ani de la venirea lor, un țaran român este întrebat:

– Voi când vă aniversați venirea voastră în Ardeal? Răspunsul a fost scurt.

Bustul lui Aurel Filimon, de pe str. Aurel Filimon din Târgu-Mureș, în așteptarea unei aprobări pentru a fi dezvelit.

– Niciodată?

– Pentru ce?

– De când a făcut Dumnezeu lumea noi tot aicea am fost.

Vedem că la țaran nu există măcar tradiția că ar fi venit de undeva.

Nu dorind a vă plictisi cu lucruri pe care le știți și d[omniile]voastre foarte bine.

Primiți, vă rog, domnule profesor, asigurările deosebitelor mele considerațiuni.

Aurel Filimon

Note

• Originalul acestor epistole, inedite, se află în biblioteca profesorului Nicolae Scurtu din București.

1. Aurel Filimon, *Consacrare și destin. Volum îngrijit de Mihai Art Mircea, Dimitrie Poptâmaș, Melinte Șerban. Prefață de Melinte Șerban.* Târgu Mureș, [Tipografia Mediaprint S.R.L.], 2001, 291 pagini. (*Biblioteca Județeană Mureș*).

2. Dumitru Berciu (1907-1998), istoric, arheolog și membru al Academiei Române.

3. Aurel Filimon, *O carte necunoscută din 1948*, 28 ianuarie 1933, ora 20.20. (*Universitatea Radio*).

4. Ion Andrieșescu apostilează: *Vineri, 27 sau sâmbătă, 28, ora 4^{1/2} după amiază.*

5. Dimitrie Gusti (1880-1955), filosof, profesor universitar, membru al Academiei Române, unul din fondatorii *Muzeului Satului*.

Așteptări

- „Din prima zi de război, tata a fost mobilizat ca medic militar pe frontul de dincolo de Prut.”

Era o doamnă cu înfățișare încă „tânără” - în ciuda anilor încrustați în obraz și în ochii adânc înfundați în orbite. Zâmbea cu inocența omului împăcat după o viață în care a văzut multe. Era același zâmbet pe care-l avusese, poate, pe vremea când nu era decât un copil nevinovat.

Povestea pe care o relata începe în primăvara lui 1918, când Sfatul Țării de la Chișinău a decis unirea Basarabiei cu România²¹ - asta după ce, cu câteva săptămâni mai înainte, Germania și Austro-Ungaria impuseră Radei de la Kiev recunoașterea unirii Galiției și Bucovinei într-un regat autonom în cadrul Austro-Ungariei²². Nu mult după cele două evenimente, Kievul intra sub stăpânirea bolșevică²³. Ucraina, care la origine a fost o creație a nemților, cu scopul de a le sluji interesele smulgând-o de la imperiul țarist, a ajuns să slujească interesele noii Rusii, sub formă de Republică Sovietică. Rușii ne-au luat Basarabia și Bucovina de Nord în '40, iar Ținutul Herța și el, ca „supliment”²⁴. Bolșevicii au reușit apoi performanța de „a treșe scrierea moldovenească de la alfavitu latin la alfavitu rus, pe

teritoriul întregii RSSM, de la 1 martie anul 1941”. Au pierdut-o, însă, în 1941, în urma înaintării armatei noastre până la Nipru²⁵.

- „Deși eram în plin război, Basarabia a fost integrată în Statul român, își depăna Doina povestirea. Mulți oameni ambițioși, inclusiv cunoscuți de-ai noștri, au plecat atunci dincolo de Prut, ca să ocupe posturile rămase libere în învățământ, administrație și industrie.

„Mătușa mea din partea mamei s-a instalat la Chișinău, unde „Nenea”, soțul ei, a luat în primire o uzină de textile. Așteptase de mult un asemenea prilej. Inginer de profesie, întreprinzător din fire și bărbat bine, nu ocupase până atunci decât poziții mărunte. Locuiau în uzină, la etajul clădirii în care se aflau birourile. Pentru Nenea, noua poziție reprezenta un salt imens în carieră și, mai ales, o sursă nesperată de venituri. În scurt timp, ajuns foarte bogat...”

Obrazul Doiniței se împurpură. Două gânduri se luptau acum în mintea ei, dorința de a continua povestirea începută, și tentația de a ne împărtăși o altă istorie.

E o a doua poveste. Tot redesenări de frontiere. Altele. Parcă ar fi în oglindă. De la 1918 pornesc amândouă. Când, după primul Război mondial, s-a plămădit România Mare, celor care n-au vrut să rămână în Ardeal (moșieri, proprietari de palate, de imobile) li s-au răscumpărat proprietățile de către Statul român, lucru stabilit la Trianon și înscris în cărțile funciare din acea vreme. Marile moșii au fost răscumpărate cu

²⁵ Intrată în luptă la 22 iunie 1941, Armata română, a eliberat până la 26 iulie 1941 toate teritoriile răpite, trecând de a doua zi la eliberarea întregului spațiu românesc de „la Margine”, până la Nipru. Treisprezece județe au intrat sub administrație românească directă.

prilejul reformei agrare de atunci²⁶, pentru întreaga țară.

Cine și-ar fi putut închipui că, mai târziu, în perioada Dictatului de la Viena, cei care au revenit ca stăpâni în Ardealul de Nord îi vor fi reînscris în cărțile funciare pe foștii proprietari, deși ei primiseră deja despăgubiri?!

- „Cât timp a durat cel de-al doilea Război mondial, noi, cei rămași acasă, nu am simțit nicio lipsă – reluă Doina monologul. Nici vecinii noștri. Copiii își vedeau de școală, tinerii de iubirile lor, iar adulții se străduiau să avanseze în carieră. Turda era la 30 de kilometri de „vama” Feleacului și, după Dictatul de la Viena din 30 august 1940, au început să sosească clujeni, și nu doar clujeni, alungați de horthiști. Unii dintre ei lăsaseră în urma lor tot ce aveau. De pildă, vărul meu dinspre tata fusese director de școală. Pentru că a refuzat să depună jurământ noilor autorități, a fost amenințat cu moartea și a trebuit să fugă. Și-a părăsit gospodăria. A stat la noi o vreme și a așteptat cu încredere sfârșitul războiului. Așteptările astea!...”

Doina oftă și păru că se întristează.

Cât timp a fost mobilizat ca medic militar la Tighina, în Sudul Basarabiei, profitând de prezența mătușii sale la Chișinău, tatăl și-a chemat familia să-l întâlnească la locul de muncă.

Au fost nevoiți să aștepte mai întâi trei săptămâni la mătușa, până ce le-au ieșit acele.

- „Văd și acum cu ochii minții uzina și clădirea birourilor și aranjamentul din camerele de la etaj, spuse Doina zâmbind larg. Am fost găzduiți și noi acolo, în locuința fostului director, ocupată acum de către Nenea. De sus, vedeam oamenii care veneau liniștiți la muncă. Păreau mulțumiți, iar Nenea le vorbea prietenește, satisfăcut și el, în sinea lui, de profiturile pe care le făcea. Din banii pe care-i câștiga, cumpăra pământuri și case.”

De la Chișinău, după un drum lung cu trenul, au ajuns la Tighina. Nici acolo nu se simțea că era război. Cei drept, Doinița avea atunci doar patru ani și preocupările sale erau →

HOREA PORUMB

²¹ La 27 martie/9 aprilie 1918, ținând cont de numeroasele adresări ale populației din ținut și de imposibilitatea păstrării, în acea conjunctură politică și militară, a independenței Republicii Democratice Moldovenești, Sfatul Țării a decis prin vot unirea Basarabiei cu România. Pe de altă parte, Congresul general al Bucovinei, la 15/28 noiembrie 1918, a votat “Uniunea necondiționată și pentru vecie a Bucovinei, în vechile hotare până la Ceremus, Colacin și Nistru, cu Regatul României”.

²² La 9 februarie 1918

²³ La 29 noiembrie 1918

²⁴ Conform prevederilor Protocolului adițional secret la Tratatul sovieto-german de neagresiune, semnat la 23 august 1939, Uniunea Sovietică și Germania își asumau dreptul de a decide soarta Finlandei, Estoniei, Letoniei, Lituaniei, Poloniei și a României. Punctul trei al Protocolului adițional secret menționa cointeresarea URSS față de Basarabia. Bucovina, care nu a fost vreodată parte componentă a Imperiului rus și nici a Ucrainei, nu este menționată în Protocolul adițional secret. Pretențiile asupra Bucovinei, înaintate de URSS în 1940, au fost o plămădire a aparatului diplomatic stalinist.

²⁶ Din 1920

mărunte. Universul i se limita la jocul cu păpușile rusești *matrioșca*. Tatăl său lipsea peste zi, era dus cu o mașină la spitalul militar, aflat în afara localității și stătea acolo până seara, când erau din nou împreună. Asta a durat o lună, după care vizitatorii au revenit la Turda.

- „Peste câteva luni, mama s-a întors la Chișinău, căci așa fusese înțelegerea: urma să fie nașa copilului care urma să se nască. Era al doilea copil al mătușii și al lui *Nenea*. Primul fusese băiat.

„Când a ajuns la fața locului, a aflat că *Nenea* se răzgândise și n-o mai voia pe mama de nașă. A insistat s-o înlocuiască cu propria-i amantă, una cu părul roșcat. Se vorbea că individa își mai făcuse de lucru cu ofițeri superiori, în preajma frontului. Știam cu toții că *Nenea* era un afemeiat, dar la o asemenea obrăznicie nu ne-am așteptat.

„De data asta a fost o fată. La naștere, *Nenea* a anunțat că va fi „cea mai bogată partidă din Basarabia” – precizie care veți vedea că nu s-a împlinit.”

Deveni gânditoare.

Mama Doinei s-a întors de la Chișinău cu daruri, dar fără nășie. Au primit peste câteva luni o carte poștală, cu legenda în rusește, reprezentând un bulevard ce nu ducea nicăieri, mărginit de arbori și de bănci, în al cărei text tatăl strecurase ca din întâmplare că „Odessa e frumoasă”.

Correspondența de pe front era cenzurată, dar ei au înțeles că tatăl lor nu se mai afla la Tighina. Le-a dat apoi să priceapă că s-a dus cu fontul din nou, mai încolo, spre Est.

Era încă înainte de dezastrul de la Stalingrad. Mama Doinei a socotit că nu era timp de pierdut. Din acel moment, n-a avut decât un singur gând: să-și aducă bărbatul acasă. A mers la București, unde a rămas două săptămâni. Îi avertizase: „Aștept acolo cât e nevoie”. A răzbit de-a intrat la Statul major, ajutată de un colonel, și nu s-a dat bătută până nu a primit promisiunea că bărbatul ei va fi rechemat de pe front și că va continua să fie ofițer, dar la spitalul militar din Turda.

Într-o seară, au auzit în ușa: Cioc-cioc. „E tătucul!”, a strigat Doinița. Așa a și fost.

Ulterior, *Nenea* a divorțat, a luat-

o de nevastă pe „roșcată”, și i-a ignorat pe cei doi copii din prima căsătorie. Cel mare a fugit în Occident prin anul 1947, iar cea mică a fost crescută la Turda, împreună cu familia Doinei.

Odată cu Retragerea, noi, românii, am pierdut Basarabia, iar *Nenea* a pierdut moșiile și averea de dincolo de Prut.

Se schimbă Regimul și la noi.

Vărul Doinei, fostul director de școală, care stătuse în refugiu la Turda, s-a reîntors în satul lui, dar a găsit casa goală și ograda pustiită.

Nenea a revenit la București, unde a fost bine primit. I-au dat casă de la Stat, o vilă pe strada Crângului. Acele case aparținuseră cândva unor oameni cumsecade, fie fugiți din țară, fie expropriați.

În realitate, ea, roșcata, era cea bine văzută de comuniști. Avea intrare la Ana Pauker, de pildă. Probabil că inițial a fost agentă bolșevică, așa cum au rămas în spatele frontului numeroși partizani ai sovietelor după retragerea rușilor din Basarabia. Aceștia au provocat acte de sabotaj, pe care ai noștri nu le-au lăsat fără ripostă, care ulterior ne-a fost amarnic imputată.

În urma morții Tătucului Stalin²⁷, datorită eliminării principalilor agenți kominterniști, în frunte cu Ana Pauker, de către grupul „naționalist” al lui Gheorghiu-Dej²⁸, categoria de comuniști sprijiniți de Moscova a căzut în dizgrație și, sub pretext că băiatul lui *Nenea* era „fugit” în Occident, l-au închis pe *Nenea* și l-au divorțat cu de-a sila de roșcată.

Mă privea dintr-o dată amuzată:

- „*Nenea* a rămas „comunist” chiar și după ce a ieșit din închisoare. Tot restul vieții a avut „proptele”, și a dus-o bine. Roșcata a supraviețuit la rândul ei tuturor acestor schimbări. E bătrână acum, dar o duce și în ziua de azi bine mersi.”

Se mută de la masă pe divan, ca să mă privească mai de-a aproape.

- „Dacă vrei să-ți crească tensiunea, ascultă numai o clipă cum a continuat povestea vărului meu dinspre tata. La „Eliberare”, după 1944, acele înscrisuri au fost

declarate nule de drept, dar regimul comunist, scontat să fie veșnic, nu s-a deranjat să le mai refacă. Iar acum, în lumea întoarsă pe dos în care trăim din 1989 încoace, judecătorii corupți au repus în drepturi pe foștii uzurpatori, pe motiv că așa figurează în acte.

„Întreg satul, cu case cu tot, a fost trecut în proprietatea fostului grof, care s-a manifestat deja ca stăpân al locului: într-o bună zi, le-a retezat oamenilor toți pomii pe care îi plantaseră în grădinile de pe coasta dealului. Dreptul proprietarului funciar! Cei care au protestat, au primit amenzi din partea autorităților noastre și scrisori de amenințare, cum că sfidează justiția și denigrează țara în fața Occidentului. Vărul meu s-a aprins cam prea tare în fața nedreptății. Șeful de post, cu care era prieten, l-a prevenit că nu avea cum să-l mai apere. A fost nevoit să plece din sat a doua oară, de frică, tocmai acum, la bătrânețe. Îl găzduim tot noi, ca și prima dată. Așteptăm să vedem cum vor evolua lucrurile.

„De altfel, ne-am obișnuit deja să adăpostim la noi rude în vremuri de restriște.”

Acum nu mai zâmbea. A pus ceșcuța de cafea pe măsuță și s-a mutat de pe divan înapoi pe scaun.

- „Cu roșcata, *Nenea* avusese un băiat, care acum e mare om de afaceri. Se înțelege bine cu sora lui vitregă, cea care crescuse la noi, și care acum e farmacistă. Odată, când eram cu toții la noi acasă, ea l-a învinuit că e „securist”. Băiatul s-a dezis și i-a spus: „Securist a fost tata. Azi se tot spune că țara e în mâinile Securității, deși generația lor a apus! Dacă însă unul ca mine am drept interlocutor un fiu de securist, știu că e un om cu minte brici și pe care mă pot baza. Asta-i singura mea vină! Iar meritul meu e că nu aștept să-mi vină norocul, ci îl caut acolo unde se află – lângă Putere.”

„Unii au știut să nu aștepte, alții – dimpotrivă, au tot așteptat să vină americanii!” – își încheie Doina istorisirea.

Își sprijini tâmpla cu cotul rezemat pe masa nestrânsă, în mijlocul căreia mai trona platoul cu tortul rămas neînceptut.

25 aprilie 2014

²⁷ 5 martie 1953

²⁸ Plenara CC al PCR din 26-27 mai 1952; "Declarația din aprilie" din 15-22 aprilie 1964; Moartea lui Dej, provocată, probabil, prin iradiere, la 19 martie 1965.

Limba noastră

Locuiam într-un oraș transilvănean unde, în timpul Războiului, am văzut trecând refugiații din Ardealul de Nord. Ni se povesteau lucruri oribile despre maghiari. Ungurii din vecini tăceau mâlc și, cu toate că ne avusem dintotdeauna în relații bune, noi, românii, am jurat atunci să nu mai vorbim niciodată ungurește.

Eu, în afară de rusă, nu vorbesc vreo limbă străină. La rândul ei, Suzana Gâdea, fost ministru al învățământului ceaușist, nu vorbea, și odată a afirmat acest lucru cu mândrie, în public: “Nu am învățat nicio limbă străină și, uite, am ajuns ministru!”

Dar, în cazul meu, situația a fost diferită.

... Imediat după „Eliberare”, părinții își mai făceau încă socoteală la ce pension să mă trimită: la ursuline la Sibiu, sau la Notre-Dame la București?

Se mai vorbea că vin americanii și că ar trebui, poate, să învățăm englezește.

Uite că până la urmă americanii au venit, dar cu întârziere!

Până una alta, la vremea aceea, părinții mă zoreau într-una cu lecțiile de pian.

Eu, ca și copilă, crescută în virtutea jurământului făcut cândva, nu vorbeam ungurește și întorceam capul atunci când treceam pe lângă școala ungurească și casa lui Ady.

N-am mai ajuns să merg la pension. Să ne mulțumim cu faptul că prin voia lui Dumnezeu am scăpat teferi la casa noastră, căci dintre cunoscuții noștri unii „au fost luați” și nu s-au mai întors.

În clasă, la liceu, am avut două fete maghiare. Erau bogate de fel. Fără îndoială că s-or fi simțit și ele vulnerabile – așa cum și noi, lipsiți de origine „sănătoasă”, nu ne simțeam în siguranță. Ei bine, ele au învățat românește și s-au perfecționat de la o lună la alta. Au știut să se adapteze.

Noi nu.

Le întâlnesc și acum, sunt amândouă „aranjate”, dimpreună cu familiile lor.

Una dintre ele s-a căsătorit cu un ungur din Arad, fiu de pastor, neavând nici el dosarul prea bun. Cu pastorul a avut două fete, Ariela și

Angela. Copilele vorbesc perfect românește, sunt deplin integrate, se mișcă în cercurile puterii, ba au întreținut relații până și cu Petre Roman, pe care l-au cunoscut în vremea studenției. De la ele am aflat că Petre Roman e nepot de rabin, că taică-său a fost cândva revoluționar, ca apoi, în regimul comunist, să ajungă profesor la Politehnică. La rândul lui, băiatul a fost cadru didactic înainte de a se fi lansat în politică.

Amândouă fetele au posturi bune, „la Stat”, au casă, mașină, într-un cuvânt, tot ce-și dorește omul.

Noi, mai puțin.

Aveam o prietenă bună, de vârsta mea, cu care ne-am nimerit în aceeași clasă la liceu – o chema Corina și era româncă. Nu vorbea nici ea ungurește, fidelă legământului amintit. Era fiică de general „vechi”. Ai săi se simțeau pe bună dreptate periclitati, și aveau și de ce, iar Corina știa acest lucru. Într-un fel, a și ea fost nevoită să se „adapteze”. S-a apucat să învețe limba rusă.

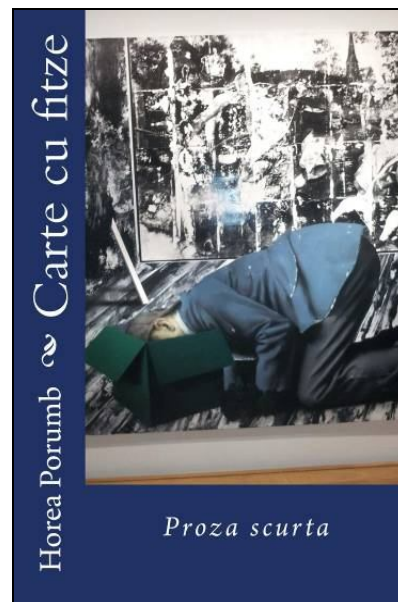
Primul nostru profesor de rusă a fost un conte polonez sau așa ceva, un nobil refugiat și el, dar nicidecum un dascăl de meserie. Pentru că îi lipsea pedagogia, la orele lui nu învățam nimic.

Am fost uimită să-mi surprind prietena copiind la examenul de rusă - era nevoită s-o facă, mi-a mărturisit ea rușinată, „pentru supraviețuire”.

Odată, polonezul a venit în clasă, băut – fiind și el de spiță slavă. Ca să-și bată joc de el, elevii l-au întreat în

Cimitir

batjocură: cum se spune „țuică”, dar „vin”? Omul a ieșit plângând și nu s-a mai întors.

De atunci, n-am mai avut profesor de rusă...

Corina a fost mutată de la școala de fete la școala mixtă, nou înființată. Eu nu. N-am înțeles de ce. Mai târziu, când școala de fete s-a desființat, am ajuns și eu la școala mixtă. Acolo exista un profesor de rusă excelent. Am observat că, în lipsa mea, Corina ajunsese prima la rusă. Eu eram, în schimb, nulă. Riscam să repet anul tocmai din cauza limbii.

„Te iert și-ți schimb nota dacă te apuci de învățat”, m-a amăgit profesorul.

Așa se face că m-am pus și eu pe treabă.

Am ajuns să fiu bună la rusă, deși, date fiind împrejurările, de atunci am cam uitat-o. Alte limbi n-am mai avut ocazia să învăț.

Pe lângă româna, rusa e singura limbă ce pot îndrăzni să spun c-o știu!

Și, până la urmă, la ce mi-a folosit?!

... Mă uit în jur și zic:

Lecțiile de pian nu mi-au fost nici ele de vreun folos...

Însă rusa, n-ar fi exclus să ne folosească de acum încolo!

19 aprilie 2014

HOREA PORUMB

(Din volumul „Carte cu fitze”, de Horea Porumb, în preparare, 2014)

VECHEA COMANDĂ CĂTRE OSTAȘI

Dacă tot a dat Dumnezeu de v-ați strâns
în careu,
E momentul să nu mai facem același
lucru mereu.

Să iasă în față cei cu mai multă
glagorie,
Nu vă repeziți, nu chiar toți,
Să punem la punct un plan unitar,
Vom face, începând chiar acum, puțină
istorie,
Un exercițiu impus, de pus treaba pe
roți.

Să lipim peste ce este, faianță,
Să vopsim ori ce obiectiv important,
Să ungem butucul la fiecă clanță,
Și să lustruim toată aleea până la
comandant,
Să acoperim toată pegra și tot gustul
amar
Cu foița de aur găsită-n clopotnița
cucerită-n ianuar,
Să facem din toate un imens sanctuar,
Doar așa s-ar putea alunga
Spaima asta din voi pentru ziua de
mâine
Și mirosul ăsta perfid de mici cu muștar
Ce strânge din drum, ori ce umbră de
câine
Scăpat bugetar.

Dar, cred că este mai bine,
Întâi și întâi să iuțim sângele aprig din
vine,
Băieți, acum e momentul,
Spre via din deal, să pornim regimentul,
Cu stângul pe tobă, găsim noi pahar,
Nu e timp pentru fleacuri,
Ori și cum, obiectivul are butoaie
Ascunse în beciuri mascate sumar
Avem o hartă cu feluritele locuri
Și viitorul nu poate fi o apă de ploaie
Când e timp de asalt și de repezi atacuri
Spre deștepenire eroică de cepuri.

Despre istorii, tot timpul ce vine-n
bătaie,
Doar e un proces milenar.
2013

PERIPLU

Noaptea sunt plecat,
Mă furișez pe scara din spate,
Mă îndemn la drum, arheu singuratec,
Îngândurat
Și noapte de noapte
Reușesc să străbat aceeași liberă parte
Din întreg periplu lunatic.
Mereu se întâmplă ceva de nu pot să
trec mai departe,
Se luminează de ziuă și stelele pier,
Pașii mei, mereu tatonând,
Pier și ei lipsiți de reper,
Fără jocul de stele cu lumini căpătate,
Zadarnic umblând.

Întors, hotărât,
În numele meu, am decis să fiu eu,
Să devin realitate,
Să mă lepăd de visul ciudat, de arheu,
Prea multe în jur se arată a fi ce nu sunt,
Atâtea cuvinte rostite nu se mai țin de
cuvânt,
Înșelând acel sâmbur de noimă ce există
mereu,
Sătul de întrebare,
Obosit de noptatica mea căutare
Am învățat să mă bucur de realul pietrei
din drum,
Am hotărât ca să râd, să simt ce înțeles
râsul are,
Să apăs, ca să văd dacă locul acela mă
doare,
Să plâng, dacă plânsul mă face mai tare,
Să mă-nchipui mai drept, mai făptaș ori
și cum.
Dar când am ajuns să decid ce și cum să
visez,
Am simțit din nou aceeași chemare la
drum,
Perfid, balerine pluteau într-un vals
vienez,
Fără-ntrebare, vălurind posesiv și fără
scăpare.
Când și când, mîntea mea era doar un
fum,
Concretul, realul, trecând printr-o nouă-
ncercare.
2013

MOCNIND

Ispitind, balansând,
Luna, pântec alb, lunecând
Tot mai jos,
Păcătos,
Spre pământ,
Înfioară.
De sub fes,
Neales,
S-a zburlit un abur de vânt,
Doar așa, răslețind într-o doară.
Umbre fug,
Potrivnice gânduri între ele se alung,
Timpul trece
Și clipele par că nu-i mai ajung,
Târzii veliere nu mai prind mal în port
Rămase în larg, în al apelor crug.
Atâta neatingere nu mai suport,
Nimeni nu mai vrea să mă-ncerce
De sunt viu, de sunt mort
Sau de ard pe vreun rug.
2013

MIHAI LICU UNGUREANU

*Mihai Licu Ungureanu scrie o poezie
intellectualist-melancolică învelită în
vorbă frustrată, cu rime obsesiv lemnoase,
ironică adesea, energică încontinuu,
risipind cu vervă imagini neașteptate,
mereu noi. (N. Georgescu)*

Români în lume **Camelia Florescu,** jurnalist radio și soră medicală în Melbourne, Australia

Ben Todică: De ce ați plecat din țară?

Camelia Florescu: Pentru libertate, a cuvântului... pentru o viață mai bună; era așa de frig în casă..., caloriferul îngheța?! De a scăpa de coada la mâncare... Eh, ...

B.T.: Care a fost obstacolul cel mare pe care l-ați înfruntat ca emigrant, la început și după aceea? Ce a fost cel mai greu?

C.F.: Acomodarea, învățarea limbii, lipsurile... noua cultură... Dorul de părinți, eram tânără...

B.T.: Ce simțiți pentru România, acum și de-a lungul anilor?

C.F.: Dragoste, este doar țara mamă! Compasiune, că le ia prea mult să se "civilizeze..." Să scape de corupție..

B.T.: Ce faceți sau ați făcut pentru România (în România și-n străinătate), pentru schimbarea imaginii)?

C.F.: Mă bat cu pacienții care zic că acolo e lumea a treia...

B.T.: Dacă ați avea mulți bani, cum ați ajuta România?

C.F.: Aș face o campanie să o susțin pe Macovei. Am MARE SPERANȚĂ în Macovei !!!

B.T.: Neavând mulți bani ce faceți pentru România?

C.F.: O promovez la australieni: "peisaj mai ceva decât Elveția... Bucatele cele mai gustoase etc".

B.T.: Credeți că românul emigrant după '89 simte diferit pentru România?

C.F.: Nu-i necesar, depinde de calitatea (de om) a românului...

B.T.: Despre atitudinea pentru limbă?

C.F.: Cine mai are cuvântul DOR????? Nimeni, Nicăieri!!! Este LIMBA CEA MAI INTERESANTĂ, inteligentă, trebuie să știi gramatică. EXPRESIVĂ, MELODIOASĂ, o limba de dor!!!!...

BEN TODICĂ

Biblioteca Babel

CINCI

(Pariu)

Pe masă acum
rămân doar cartea silențioasă
și freamătul unor degete
îmi trec privirea peste cutele aspre ale
adversarului meu,
mâna goală
și pleoapele îmi cad.

Nu mai rămâne nimic pentru a paria
doar viața.

Aruncă două cărți, lent, ca o tânguire.
Rămân trei, și își ține răsufarea.
Aproape e frig și pe masă mai e un
soare.

Vreau să schimb regina pe cele opt
spade ale sale,
să-și pună tabăra roșie oastea-ntreagă
cu steaguri
nu acest doi de inimă
fără oprire fără culoare
numai perechea
și rivalului meu îi scapă onoarea pe
frunte.

*Din volumul AȘTEPTAREA (în
curs de apariție 2014)*

Casa

Noaptea e mai bine
să adormi în cântecul tăcerii
și să te acoperi cu întunericul.
Casa mea, cu liniștea asta atât de
demnă
are pereții plini de sânge.
Podeaua țipă.
Casa mea e nebună.
Aici am murit de atâtea ori.
Anihilat
am mușcat tăcerea.

*Din volumul CASA (Edicio-nes La
Fragua, 2001)*

CÂNTEC SUB STICLĂ

I

Nu există nimic mai bun decât un foc
în mijlocul spadelor
mușcând din scena care apare.
Iarna în pumn

înflorește în ochii legați
al ființei ce se cuibărește
în marea din jurul său.
Lovește și se înalță atingând
vlăstarul care e,
suspina și coboară
cunoscând toată așteptarea lumii în
orbire.

Decembrie culege în pânțele maro
împingând pulsațiile în aur
focul și sufletul îl coace ,
și așteptarea în el însuși.

II

Încă mai suspină în oglinzi
chipurile înnegrite
de tânguirea aerului
și o speranță la barul de la colț.
Negustorii
își vând până și mâinile
pe cupe cu resturi de vin,
o zi din cele cuibărite
în rumori de odinioară,
de scândură proaspătă și calea unei
pulsații.

*Din volumul CÂNTEC SUB
STICLĂ, (Ediciones La Fragua,
2000)*

Ghilotina

Astă noapte
l-au asasinat pe tatăl meu
navighează pe sângele lui
ca și cum brațele
și picioarele lui s-ar juca
de-a eternul doliu
ochii mamei
reci
zicând parcă
Nu-i nimic, nu-i nimic

*Din volumul ULTIMUL PSALM
(Ediciones La Fragua, 2007)*

Ariditate

Un om traversează deșertul
cu o umbrelă deasupra capului,
șchiopătând,
abandonat de rațiune.

A fost prizonier
al infinitului dar a zburat. În seara
aceasta s-a aruncat din ceruri
și navighează pe nisip.
Un om umblă fericit
alunecând pe nisip...

MAURICIO VALLEJO MÁRQUEZ

Poet eseist și prozator, s-a născut în 2
decembrie 1979, în Salvador.

Membru al Generației de după război
din Salvador, a studiat comunicare
socială și e licențiat în științe juridice.
Ca ziarist, lucrează la *cotidianele El
Diario de Hoy, Diario de Oriente și
Diario Co Latino.*

A fost unul dintre directorii revistelor
Huella și MeSCenas.

În actualitate e corector de stil la
ziarul *Diario Co Latino*, coordonatorul
Suplimentului Cultural *TRESMIL* și e
directorul editurii *La Fragua.*

Și-a inițiat cariera literară în 1999,
publicând în diferite reviste din țara sa,
după care publică mai multe plachete,
iar în anul 2011 publică prima sa carte,
Decizia.

Parte dintre scrierile sale au fost
traduse în: engleză, franceză,
portugheză și română.

Figurează în mai multe antologii, iar
dintre cărțile sale publicate la Editura
La Fragua, amintim: *Timp în marea*,
(1999), *Cântec sub sticlă* (2000), *Casa*
(2001), *Ultimul psalm* (2007), *De la
Vallejo la Vallejo* (2007), *Habitacul*
(2012), ș.a.

Participă frecvent la evenimente
culturale naționale și internaționale.

Chipul adevărului

Privesc chipul adevărului,
suspicios ca întotdeauna.
El e vinovatul
și de aceea mi se pare bizar.

*Din volumul de poezii Timp în
marea, (Ediciones La Fragua, 1999)*

Traducere și prezentare,
ELISABETA BOȚAN

Am văzut sfârșitul lumii. Ușhuaia (VII)

Probabil că ori a simțit, ori a văzut ceva pe fața mea, fiindcă omul s-a aplecat ușor și mi-a propus o bucată atât de frumos rumenită, atât de ispititoare, că mușchii gurii mi s-au contractat dureros. Am dat din cap a încuviințare.

Cu o țepușă elegantă, mi-a transferat-o pe farfurie. Când am simțit mirosul, am înghițit în sec, am pus mâna pe furculiță și pe cuțit, am tăiat repede o bucată de carne mustind de suc, și mi-am aruncat-o pur și simplu în gură.

Nu mi-a mai trebuit pâine, nu mi-a trebuit vinul pe care mi-l arăta cu un gest de balerin, nu mi-a mai trebuit nimic. Timp de trei îmbucături. Apoi, mi-am revenit. Afară se lăsase bine întunericul. Jăriticul și mielul se reflectau în geamul mare, prin care se vedea strada. Mi s-a părut pentru o clipă că e Crăciunul, nu știu de ce. Am început să mă simt bine. M-am dus la bufet, și din toate bunătățile am ales puțin piure de cartofi și niște felii de vinete murate. Paharul cu vin aproape negru mă aștepta. Am mâncat liniștit, tot. Când furculița și cuțitul mi s-au părut de prisos, am pus mâna pe ciosvârtă și am săvârșit-o sub privirile admirative ale ospătarului care mi-a făcut cu ochiul aprobându-mă.

Aveam nevoie de pauza aceea. Aveam nevoie de energie care să mă ducă mai departe, fiindcă simțisem pentru un moment că mă lasă voința. Atunci când ți-e egal dacă pleci sau rămâi, atunci când nu mai ai voința, (nu puterea) voința de a te ridica de pe scaun, atunci e rău. Înseamnă că ai ajuns la o răscruce cu tine însuși, răscruce de unde nu poți ieși decât prin propriile forțe. Forțe pe care le ai în tine, fără să știi. Și ceea ce le declanșează, e momentul în care-ți recapeți încrederea în tine. Ajunge și o mică scânteie. Atâta doar, că trebuie s-o produci scânteia aceea. Ei bine, pentru mine scânteia a fost friptura de miel, vinul și atmosfera plăcută care m-a scos din frigul temerii de necunoscut.

Când am plecat de acolo, nu mi s-a părut că s-a întâmplat ceva aparte. M-am aruncat pe pat și am zâmbit când mi-am adus aminte de masa de

la restaurant. Așa am și adormit. Zâmbind.

*

Când am deschis ochii, era lumină. M-am dus la fereastră împleticindu-mă. Pe strada viermuind de oameni aseară, acum nimeni. Era o atmosferă de duminică, calmă, când toate par a se odihni. Singurul lucru care lipsea era sunetul clopotelor. Cât timp am stat în Argentina, n-am auzit un dangăt de clopot. Nici măcar de Paște! M-am uitat la ceas: 9.

Am coborât repede, am mâncat sărăcăciosul breakfast argentinian, același oriunde în țara asta mare, apoi, camera video pe umăr și am pornit la explorat. Când am trecut pe lângă recepție, am văzut că era altcineva. O fătucă grasă și negricioasă care nici măcar n-a ridicat privirea când i-am pus cheia sub nas. Am cutreierat cât am putut de mult, dar mai ales, am urcat pe străduțele în pantă, căutând un loc cât mai ridicat de unde să pot filma panorama orașului. Și l-am găsit. Peisajul care mi se oferea era a unui braț de apă destul de întins, care se pierdea undeva în depărtare, strâns între munții care-l străjuiau pe ambele părți. Arăta ca un fiord. Munții din stânga erau Argentina, cei din dreapta, Chile. Mai la stânga, undeva departe dar emanând senzația că e la o aruncătură de băț de oraș, un masiv muntos care înconjura ca un zid orașul, și se termina cu o creastă muntoasă zimțată, din care se ridicau semețe două piscuri acoperite cu zăpadă. Pe lângă ele trecuse drumul pe care venisem la Ușhuaia. Arătau frumos și dramatic, ca un fel de „străjeri” ai așezării. La poalele acestui zid de piatră golaș, fără

vegetație, ușor în pantă, de-a lungul golfului pe care-l făcea brațul de apă, se construise Ușhuaia. Brațul de apă nu e altceva decât canalul Beagle (Bigâl), botezat așa în cinstea vasului expediționar care l-a descoperit cândva, după 1.800. Românul Emil Racoviță era la bord.

Împreună cu Strâmtoarea Magellan, aceste două căi de navigație au constituit multă vreme, și constituie și astăzi, două căi de comerț deosebit de importante. Orașul e compus din clădiri vesele, colorate, cu aspect plăcut, combinate cu blocuri moderne, nu prea înalte. Atmosfera generală e una de stațiune de munte. La o mai adâncă gândire, pot să spun că Ușhuaia e un fel de Sinaia sau Bușteni fără Oceanul Pacific. Și nu glumesc! Străzi în pantă, case îngrijite, munții din jur, dar fără vegetație și păduri.

Cine își închipuie că de la Ușhuaia te uiți în zare, și nu zărești decât întinderea apei care undeva departe ascunde misterioasa Antarctică, se înșală profund. Ușhuaia este ultima așezare omenească aflată în sudul planetei. De aceea i s-a și spus „sfârșitul lumii”. E o regiune specială din punct de vedere administrativ, nu i se aplică taxele normale (adică nu are TVA), și e considerată „Tax Free”. Asta ar trebui să însemne și prețuri mici, dar, așa cum am experimentat pe pielea mea, există întotdeauna metode „de corijare” a situației. De ce toate astea?

În primul rând datorită adierii de romantism pe care o aduce denumirea „sfârșitul lumii”. O mulțime de oameni bat drumul până aici, ca și mine de altfel, ca să vadă cum e cu treaba. Și ce văd? Un oraș construit pe pantele unui masiv la malul oceanului, având dincolo de apă, un lanț de masive muntoase care-i blocheză orizontul. Atât! Fiordurile Norvegiei merită de zeci de ori mai mult să le vezi, sunt frumoase, interesante. La Ușhuaia s-a construit și un port care devine din ce în ce mai mare, și cu asta basta. Ce caută atunci valul mai mult sau mai puțin permanent de turiști care face ca prețurile să sară în aer? Tocmai asta caută: un motiv ca să-și spună:

-Vezi unde-ai fost, ce crezi acum despre tine?

ALEXANDER BIBAC

Asterisc

Drumul către libertate

Nici că se putea mai nimerit titlu pus de către Alexandru Călinescu celor două prim-planuri din Ziarul de Iași (27 iunie și 4 iulie 2014) la cărțile *Întoarcerea acasă* de Slavomir Rawicz (1915-2004), tipărită la editura Corint și o alta, *Axa lupului*, a mult mai tânărului Sylvain Tesson (născut în 1972), apărută în Franța, în anul morții lui Rawicz, tradusă în 2012 la Polirom Iași de Sorina Dănăilă, prima carte relatând evadarea din infernul lagărelor sovietice siberiene a unui ofițer de cavalerie polonez cu un număr de alți întemnițați de naționalități diferite, iar al doilea, fascinat de reușita celui căruia îi citise cartea, reface drumul eroilor narațiunii mânat de dorința să demonstreze nu numai că evadarea a fost posibilă dar și că argumentele celor care le contestă veridicitatea nu au susținere.

Drumul către libertate despre care scrie și profesorul Alexandru Călinescu pentru polonezi mai ales a fost, este și rămâne în ceața vremurilor, de aceea și interesul autorilor dar și al cititorilor de a fi mereu căutat, spre cinstea poporului cândva vecinul românilor...

Să punctăm doar că datorită acelorași forțe de loc obscure soarta Poloniei de la 1794 până în 1918 fusese greu lăsată în seama Domnului, ca apoi să vină fatidicul an 1939...

În anii din urmă, să menționăm, o jurnalistă, cu o importantă carieră în domeniu, Anne Applebaum, trăitoare în Polonia, căsătorită cu Radoslaw Sikorski, jurnalist și el, dar cunoscut mai ales ca ministru al apărării și ministru de externe în guvernele polone, oferă umanității masivul volum, aproape 700 de pagini, *Gulagul o Istorie*, traducere din engleză de Simona-Gabriela Vârzan și Vlad Octavian Palcu, Editura Humanitas, București, 2011, dedicată celor care i-au povestit despre anii cumplii ai terorii care au suferit-o...

O lume aparte, a polonezului Gustav Herling-Grudzinski...

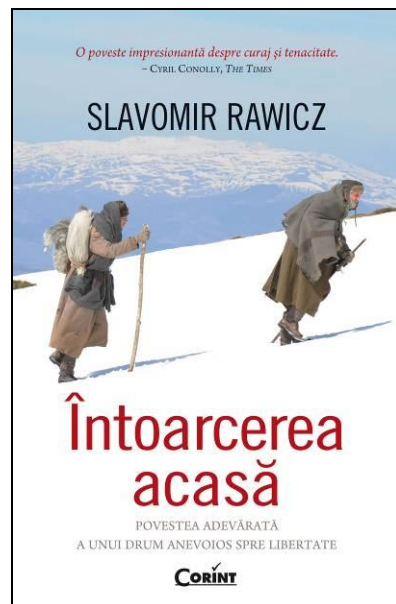
Întoarcerea acasă de Slavomir Rawicz este cartea care tratează

tocmai momentul anilor pactului Ribbentrop-Molotov, al împărțirii Poloniei, când însuși autorul, tânăr ofițer al armatei ocupate, este arestat de sovietici, sub învinuirea fictivă că ar fi desfășurat activitate de spionaj, în dauna ocupantului.

„...Această zi – în care se împlineau douăsprezece luni de când fusem arestat la Pinsk, la 19 noiembrie 1939 – avea să fie importantă pentru mine. Urma să fiu escortat la proces, în fața Curții Supreme de Justiție sovietice. Aici, la Moscova, în timp ce îmi târam picioarele pe coridoarele înguste ale închisorii Lubianka flancat de cei doi gardieni, nu eram decât un om aproape lipsit de identitate, înfometat, îngrozitor de singur și care încerca să reziste în acel loc rece și umed și să treacă peste ostilitatea și bănuielile autorităților. Exact cu un an în urmă, când membrii poliției secrete sovietice dăduseră buzna în casa părinților mei din Pinsk, unde mama organizase o petrecere de bun-venit în cinstea mea, eu eram locotenentul Rawicz din cavaleria poloneză, aveam douăzeci și patru de ani, eram zvelt și inteligent, purtam o uniformă bine croită, pantalonii de călărie și eram încălțat cu cizme lustruite. Condiția mea actuală era un omagiu adus brutalității fără sfârșit și rafinamentului anchetatorilor NKVD (poliția secretă sovietică) din Minsk și Harkov. Prin durere, mizerie și degradare, ei încercau să transforme un bărbat într-un animal care cerșește îndurare”.

Suportă interogatoriile, bătăile cumplite, procesul, așa-zisul proces cu condamnarea la 25 de ani de muncă silnică, încărcarea sutelor, miilor de condamnați ca și el în vagoanele de vite. Și după zile și nopți, săptămâni de nesomn, după cam cinci mii de kilometri, sunt opriți la Irkutk. De aici, coloanele, străjuite cu câinii lup, cu puștile celor care nu-i cruță pe cei mai slab fizic, în teribila iarnă siberiană, după săptămâni și alte săptămâni de marș, cu viscol și frig, nemâncăți și fără să doarmă decât iepurește, ajung la lagărul 303, aproape de Cercul Polar, cam la 500 de kilometri sud.

Timpul devine sfătuitorul oamenilor și aici. Rawicz și alții ca el, șapte la număr, el, alți doi polonezi, un leton, un lituanian, un

sârb și un american, determinați de împrejurări dar și de ceva noroc, decid evadarea. Pe drum li se alătură al optulea, o fată, Kristina, poloneză, deportată și obligată să muncească într-un colhoz sovietic.

Cartea reconstituie pas cu pas itinerariul, din Nordul extrem, de la Cercul Polar, prin Mongolia, deșertul Gobi, Tibet, munții Himalaya, înfruntând gerul, dogoarea neînchipuită a deșertului, lipsa de apă, capcanele neprevăzute nu numai a înălțimilor, dar și eventualele priviri ale ființelor cuvântătoare, nu întotdeauna posibile prietene. Se hrănesc cu ce le iese în cale, cu ierburi mai ales și șerpi, cu pește, vânează ceea ce pot. Rar nimeresc sub un acoperiș cu ființe umane. Cât străbat teritorii sovietice evită oamenii, după aceea îi caută, ospitalitatea mongolilor le devine tot mai necesară.

Traversarea nu numai a deșertului cere și face victime. Mai întâi Kristina și polonezul Makowski. În Tibet moare lituanianul Marchinkovas, iar în munți polonezul Paluchowicz. Mai rămân patru. Când ajung în India, după 18 luni de când coborâseră la Irkutk din trenul condamnaților și ajunseseră pe jos, peste 6000 de kilometri până în lagărul 303, starea lor fizică mai ales era jalnică. Un spital britanic, în India, i-a preluat, ca să-i îngrijească.

„Nu e nevoie să insist asupra forței de impact a acestei cărți ce ne dă, pe de o parte, o imagine zguduitoare a Gulagului, iar pe de alta →

ION N. OPREA

ne arată că ființa umană își poate depăși atunci când vrea să-și recapete libertatea și demnitatea, propriile limite”, spune profesorul Alexandru Călinescu în cronică sa de prim-plan în ziarul citat. Dar pentru aceasta, relatează Străjărel Olaru în cuvânt-înainte la cartea tradusă de Veronica Halinschi și Lia Decei, „Rawicz și tovarășii lui fugari traversează Siberia înghețată, Mongolia și neîndurătorul deșert Gobi, Tibetul, apoi asprul lanț muntos Himalaya, pentru a ajunge în India și a fi salvați, în final, de soldații britanici. Prețul pe care l-au plătit a fost mare, trei dintre ei pierzându-și viața pe un drum lung de aproape 6500 de kilometri”.

Cartea lui Rawicz a apărut în anul 1956, suficient timp pentru ca până la moarte autorul să se și bucure de unele succese, dar să se confrunte și cu o seamă de acuzații, mai ales că scriind *Întoarcerea acasă* el spune dintru început: „Slavomir Rawicz îi este profund recunoscător lui Roland Downing, care l-a ajutat să scrie această carte”, alimentând ideea că volumul nu este opera sa.

Și totuși, Slavomir Rawicz s-a dovedit a fi un om cu un destin extraordinar, a realizat un bestseller, *The Long Walk*, tradus în peste 25 de limbi și tipărit în sute de mii de exemplare, ultima editura Corint 2012, redactare Lia Decel, tehnoredactare computerizată Mihaela Ciufu, coperta Andreea Apostol, ilustrația copertei, cadru din filmul *The Way Back*, 2010, carte difuzată și în 2014 odată cu *Ziarul de Iași*. „Autorul ar fi putut să-l facă gelos pe succesul lui până și pe Henri Charriere, care abia treisprezece ani mai târziu își va publica în Franța la fel de celebrul *Papillon*”, revine cu precizările prefațatorului, evidențiind că „Hollywoodul le-a ecranizat cu succes pe amândouă”.

Incredibila lor aventură a servit deci drept sursă de inspirație, cum reușit scrie ultima copertă despre ecranizarea *Drumul spre casă*, în regia lui Peter Weir care a rulat și la noi, având în distribuție și doi actori români.

„O adevărată odisee care ne poartă prin ținuturile pustii ale Asiei și prin imensitatea sufletului omenesc”, scrie pe aceeași copertă Benedict Allen. „O poveste impresionantă despre curaj și tenacitate”, „povestea

adevărată a unui drum anevoios spre libertate”, ne incită scrisul de pe prima copertă și Editura are dreptate.

După război, autorul s-a stabilit în Marea Britanie, iar din 1975 a început să țină o serie de conferințe despre drumul spre libertate, a corespondat cu oameni din întreaga lume, impresionați de povestea sa.

Scrisă doar din memorie, cartea are și destule inexactități, deșertul Gobi descris de Rawicz nu seamănă deloc cu cel din realitate, ca să trecă din Mongolia în Tibet evadații ar fi trebuit să traverseze un lanț muntos ce nu apare în descrierea reliefului, după cum este pusă la îndoială perioada prea lungă cât au rezistat fără apă, ca și escaladarea masivului Himalaya fără echipament adecvat, dar mai ales întâlnirea cu „omul zăpezilor”, faimosul Yeti.

Acuzațiile iau proporții prin aceea că autorul neconcordanțelor, al erorilor, exagerărilor, fantasmelor, și-ar fi falsificat însași biografia, el de fapt ar fi fost eliberat din lagăr după un an (?) iar povestea relatată ar fi a unui alt polonez, care, într-adevăr, a reușit să evadeze. Acuzație rămâne și întâmplarea că în timp ce ani de zile Rawicz a rămas eroul zilei, despre ceilalți trei supraviețuitori ai drumului spre libertate nu s-a mai vorbit nimic, nici ca dovadă a întâmplărilor...

Suficient ca opinia publică, acuzatorii să rămână cu întrebarea: Ficțiune? Dilema a încercat s-o descurce scriitorul francez Sylvain Tesson, pe care profesorul Alexandru Călinescu îl vede „un scriitor de primă mână”, mai ales că „intenția

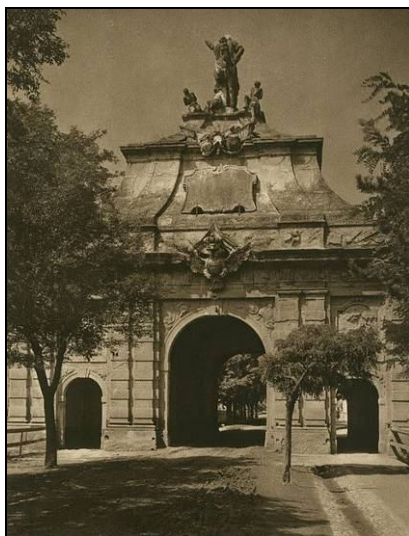
lui nu este de a se lansa într-o aventură de dragul aventurii”, ci „important pentru el este să demonstreze că evadarea a fost posibilă”, combătând contestările...

Tesson, după cum apreciază și Adriana Bittel într-o cronică a sa (revista *Formula AS* nr. 1121, iunie 2014), „și-a început propria aventură din inima Siberiei, din Iakutsk, urmând pas cu pas, cu aproximativ aceleași mijloace și în aceleași condiții, calea evadaților din gulag”, pentru a stabili dacă cele scrise în „Întoarcerea acasă” sunt posibile. Aventura i-a răspuns că „forța evadatului stă în faptul că nu are nimic de pierdut și că fiecare pas îl apropie de moarte sau de dezrobire, ceea ce înseamnă în ambele cazuri o situație preferabilă infernului rămas în urmă”.

Aventurierul de mai apoi se încredința dar și demonstra că se poate, chiar dacă el nu avea motivația care i-a împins pe evadați până la capăt, ci doar simpla dorință de a afla adevărul. Adevăr care i-a spus, dacă „pentru Rawicz și companiilor lui cuvintele „a te opri însemnau a muri”, erau o crudă realitate, pentru Tesson se putea opri oricând, dar onestitatea, pariul cu sine însuși, nevoia de a dovedi că epopeea evadaților nu a fost o fantezie, cum credeau mulți, l-au împins înainte pe traseul consemnat de polonez”, convingându-ne că totul e un adevăr.

Reporterul din Sylvain Tesson, conștiincios, a notat tot, impresii și constatări, a căutat în toate haltele posibile, mărturiile trecerii evadaților, iar chiar dacă nu le-a găsit, i s-a părut plauzibil aceasta pentru că a zis gazetarul din el, „evadatul e doar o umbră pe care libertatea o lasă pe drum”. „O umbră pe care, zice și Adriana Bittel, nicio ideologie totalitară, nicio poliție politică nu o pot împiedica să se întindă până la țelul visat”.

De aceea se și scriu cărțile de felul celor recomandate cititorilor noștri. Ca drumul către libertate, indiferent unde se construiește, chiar și în China la 4-5000 de metri înălțime, cum ne informează Alexandru Călinescu, să fie liber... Liber pentru că „libertatea, această pâine a sufletului, este la fel de necesară vieții ca și pâinea trupului”, ne asigură același.

Alba Iulia, poarta cetății

Starea prozei

Dialogul întârziat sau Omul care și-a pierdut vorbele

Omul umbla destul de mult pe jos, mai ales în ultimul timp. Mersul pe jos - citise el - întreține forma fizică și tonusul ridicat. Dar mai mult decât din aceste motive, la urma urmei, teoretice, mersul pe jos îi aducea lui, personal, o anume ordine în gânduri, îi permitea să și le audă, să „le răsune” în urechi, să facă un fel de repetiții asupra celor ce i se vor întâmpla în ziua respectivă, dar, din păcate, și asupra celor ce i se întâmplaseră deja. Da, da, un fel de repetiții ale trecutului; mai bine zis, un fel de corectări ale acestuia. Căci el avea nevoie de un pic de timp de meditație asupra întâmplărilor, asupra evenimentelor, ca să poată să le facă față cum trebuie. Adică, dacă acestea veneau în avalanșă asupra lui, îl prindeau uneori descoperit, nepregătit, cu „garda coborâtă”. Neavând timp să analizeze dinainte toate combinațiile posibile, nu dădea întotdeauna cel mai bun răspuns, cea mai bună soluție problemelor ce i se așterneau înaintea. Și mai era ceva: nu suporta să se strige la el, să i se vorbească agresiv, vulgar, violent. Îl oripila o asemenea conversație. Pentru el relațiile normale, firești, dintre oameni erau cele armonioase, corecte, elegante; așa-și imagina el, neobosit, existența. Deși aproape zilnic era șocat de câte un duș de cuvinte triviale, nu obosea să spere, să dorească un dialog ideal, elevat. Ba, parcă pe măsură ce i se vorbea mai fără menajamente, el își întărea „speranța de mai bine”, de parcă și-ar confecționa un remediu ideal, imaginar, un panaceu universal care să-l apere de asaltul trivialităților.

Se pare că cei din anturajul său, cei cu care lucra, aflaseră de această slăbiciune a lui, căci nici nu era prea greu să afle, deși el făcea tot ce putea să pară că nu s-a întâmplat nimic, că totul e O.K. Deși se obișnuise sau ar fi trebuit să se obișnuiască odată și odată cu sportul asta, tot nu putea. Mai ales când nu se aștepta, când avea, adică, o imagine a vieții mai apropiată de cea ideală, visată, când o dorea sau și-o imagina mai înălțătoare, perfectă, era nepregătit în fața „infanteriei” verbale. Atunci dacă intra cineva în biroul său sau îl întâlnea pe undeva, pe coridor, și-l apostrofa cu violență, cu obrăznicie ori, ceea ce se întâmpla cu predilecție, îl calomnia acuzându-l (și pedepsindu-l, deci, fără drept de apel prin acea

apostrofare, prin acel scandal) omul rămânea fără răspuns, fără replică. Ceva în vintrele sale se răscula dezertând de la apărare, se retrăgea în adânc, îi scădea parcă brusc temperatura, tensiunea, glicemia, colesterolul ori dracu știe ce catecolamine ori alte denumiri inventate de doctori cu scopul de-a da oamenilor iluzia că, denumind, stăpânesc bolile și leaurile lor.

Deși a încercat, s-a dus la vraci și popi și Profi, și a povestit cu lux de amănunte ce și cum se petrece atunci când se țipă la el, n-a obținut nici un răspuns coerent, n-a reușit măcar să afle cum se cheamă chestia aia care scade sau cedează în acele momente, substanța aceea care ar trebui să fie acolo prezentă ca un scut al psihicului său (altă chestiune importantă și misterioasă!) și să nu-l lase să leșine aproape, atunci când vreun neisprăvit, o canalie fără carcter și educație, urlă la el special ca să-l vadă leșinând.

Doctorii i-au spus că ar trebui să-și facă analizele atunci, pe loc, când se petrece faptul ăsta ciudat. Adică atunci, la slujbă, când vine unul și urlă la mine? se întreba el adesea, frământându-se cum ar face să găsească leac fenomenului acesta care-i afecta grav viața profesională și chiar personală.

Deocamdată încerca să-și educe voința, să fie mereu în priză, mereu pregătit pentru un atac, ca să nu fie surprins în flagrant delict de visare și abandon idealist, căci și ei, idealistii din născare, trebuie, nu-i așa, să muncească, să-și câștige pâinea cumva! Deocamdată statul, oricare stat, nu are prevăzută o rentă viageră pentru visători și idealisti, pentru cei ce trăiesc viața mai mult în imaginație decât în plan real. Căci el era „născut, iar nu făcut” visător, adică bun la suflet, gata să creadă mereu că lumea nu-i așa de

rea, gata să ierte la cea mai mică tentativă de pocăire a „delicvenților” și să creadă în sinceritatea lor și-n radicala lor schimbare. Dar nu se știe de ce, ei, „delicvenții”, nu se pocăiau și pace. Făceau, adică, „de servicii”, câte unul, câte doi, ba câteodată mai mulți deodată în acțiunea de subminare prin șoc psihic a șefului lor.

Modelul, „tonul”, l-a dat o familie de specialiști stagiați care doreau cu tot dinadinsul să plece cu orice preț din oraș, ceea ce legile din acea vreme nu permiteau în timpul stagiaturii, iar prin plecarea lor ar fi perturbat grav derularea unor structuri importante ale activității acelei instituții, pentru care cine altcineva ar fi fost desigur vinovatul decât el, șeful. Fiind oarecum de origini nomade, având deci la îndemână prin gena ereditară microbul scandalului, al mahalagismului firesc, frust, gata a se declanșa cu promptitudine oriunde și oricând, insolita pereche, după ce a încercat prin tot felul de mijloace să obțină consimțământul pentru mutarea lor din oraș, au încercat, probabil nu fără teamă, și arma scandalului. L-au interpelat, deci, într-o zi, pe nepregătite, cu o avalanșă de imprecășii, de calomnii sclipitor de ingenioase și originale și plauzibile prin absurditatea lor. Desigur că l-au lăsat *bouche bée* pe șeful lor, în primul rând prin îndrăzneala nemăsurată, apoi prin șocantele neadevăruri promulgate ca acușășii.

Atât a fost de ajuns.

Minutul acela de stupefacție a directorului, a omului nepregătit pentru lupta cu „arme albe”, le-a fost suficient celor doi spre a obține distanța necesară. Au luat avânt și au tras aer în piept și, în vreme ce omul din față lor nu reacționa încă, nedeslușit din uimire și oroare, ei au continuat să-l acușe, să-l insulte, să-l amenințe, să-l atace cu cele mai incredibile cuvinte și invective. Înainte ca el să-și revină, cei doi, victorioși, stăpâni pe poziție, au ieșit trântind ușa și nemaiașteptând vreun răspuns. În urma lor, omul acela tracasat de necazuri și griji de tot felul și de răspunderea grea a îndeplinirii multelor obligații, nedreptățit acum și lovit absolut fără noimă, se așeză pe scaun respirând rar, adânc, încercând să-și vină în simțiri, să-și stăpânească nervii și inima ce galopa nestăpânit. Dar nu, în adâncurile misterioase ale trupului său poate acolo unde sălășluiește în mod ilicit din punct de vedere anatomic, sufletul, acel O.Z.N. misterios al omenirii, ceva s-a surpat atunci iremediabil. Probabil niște →

LUCIA OLARU NENATI

„roci”, niște pietre ale acelei așezări au tot fost roase de apele cu viituri dese ale grijilor și necazurilor, ale nedreptăților, ale ingratitudei active și corozive și acum s-au surpat.

Așa că, începând de atunci s-a instalat fenomenul acela ciudat, sufocarea aceea, prăbușirea interioară, într-un cuvânt, neputința de a riposta așa cum se cuvine, cum cere codul secular al relațiilor psihologice dar și sociale dintre oameni, în care se răspunde cu „ochi pentru ochi și dinte pentru dinte”. Ar fi dat orice să poată răspunde imediat, pe loc, insolentelor, cu duritatea necesară, cu brutalitate chiar, „punându-i la punct” pe ticăloși cu severitatea cuvenită. Dar nu putea, acel fenomen din adâncul său îl oprea, îl imobiliza, îl complexa îngrozitor. Încearca doar să discute cu acel sau cu acei indivizi (se înmulțiseră, căci exemplul era cumplit de tentant și molipsitor, era o jucărie sadic de apetisantă, pentru subalternii cu minte puțină și caracter schilod!) care s-au trezit dintr-o dată posesori ai nesperatei șanse de a-și putea chinul șeful cu niște arme simple și nedepistabile.

În cursul unei alocuțiuni structurate pe temelii logicii și bunului simț, omul nostru - să-i zicem Laurențiu Grozavu, ca să-l putem recunoaște din anonim - ieșea întotdeauna învingător căci din acest unghi al gândirii și faptelor sale nu i se putea reproșa nimic (motiv pentru care și ajunsese în acea funcție!). Era, paradoxal, aproape perfect din punct de vedere etic, n-avea nici un fel de *ira et studium*, nici o premeditare, nici o ranchiună asupra cuiva care să-i greveze acțiunile; își extirpa cu luciditate și bună știință orice tendință cât de slabă de-a persecuta pe cineva, de-a pune vreun motiv personal, subiectiv, la temelia deciziilor sale care erau îndreptate exclusiv spre esența creatoare a muncii sale.

Dar tocmai această quasi-ireproșabilitate stârnea, se pare, reacții adverse, ciudate, neraționale, neexplicabile cu atât de dragele lui argumente logice. Oamenii aceia cu care lucra el, obișnuiți cu șiruri de șefi dictatori, capricioși, animați de intense rațiuni subiectiv personale, cu orgolii răvășitoare și precumpănitoare, l-au acceptat și pe el cu scepticismul tradițional așteptând să-i vadă defectele, patimele inerent omenești, pregătiți să le tolereze în schimbul unor favoruri și protecții. Întârzierea revelării acestor particularități, aparența ireproșabilității - de necrezut, nu-i așa, - i-a iritat peste măsură pe liderii comunității, pe cei ce formau „vechea

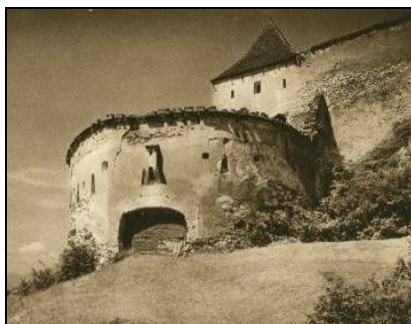
boierime” de bază a acesteia. Nu se putea, nu era posibil ca el să nu aibă păcate, culpe, afaceri dubioase etc., după cum le impunea tiranic premiza lor de rea credință.

Și atunci au început să le inventeze ei cu pasiune, să reformuleze ei în mod plauzibil, adevărata imagine a șefului lor, deși nici un argument logic, real, nu le venea în întâmpinare; dar ei se bazau cu încredere justificată pe ancestrala forță de corozivitate a calomniei. Nici măcar n-au greșit, elementele biografiei omului, disparate, rupte de întreg și recompuse în alte structuri, în alte desene, ca-n tubul caleidoscopului, profilau de minune un om cupid, hrăpăreț, incapabil, corupt, animat de rea-credință etc., etc., nelipsind aproape niciunul dintre păcatele capitale ce pot macula un „dosar”.

Numai că pe el nu-l interesa ascensiunea, nici măcar păstrarea cu orice preț a aceluia scaun pe care nu-l dorise, nu-l vânase, nu-l ceruse, i se dăduse printr-un joc al întâmplării, o canastă a intereselor unora de mai sus de-a se afirma prin „bunul mers” al structurilor subordonate lor; scaun care nici măcar nu-i aducea vreo satisfacție materială importantă, vreo ușurare a existenței pentru vă vremurile erau aspre, austere, și nu se putea face risipă de fonduri și privilegii.

Dimpotrivă, datoria profesională îi înghițea tot timpul vieții și, iată, datorită acestei insolubile reacții psihice, îi înghițea toate puterile, toate gândurile, într-un mod mai mult decât obsedant.

Dar, pe de altă parte, nu putea ceda pe nevinovate uneltirilor, nu putea întoarce chiar așa, ca bunul samaritean, și celălalt obraz; era de neiertat să cedeze în fața unei asemenea nedreptăți și unui afront flagrant, grosolan, umilitor; știa că toată viața lui nu-și va putea îngădui liniștea și echilibrul dacă acum, în acest moment incredibil dar vai, atât de real, ar fi cedat unei situații revoltătoare prin absurdul ei.

Râșnov, poartă la cetate

Și-atunci încercă să lupte. Mai întâi cu sinele său, pe care trebuia să-l dinamizeze cu argumente și încurajări, apoi cu blestemata sa meteahnă de-a nu putea răspunde răului cu răul, de-a nu putea fi ticălos cu ticăloșii, de-a trebui să facă efort pentru a-și schilodi sufletul, caracterul; apoi cu cei din jur pe care, orice ar fi, trebuia să-i învingă sau să-i convingă prin argumente logice, calme, omenești, să nu se lase doborât de mârșăvia pornirilor animalice pe care firea lui îngăduitoare, pașnică, le inspira, nu știe de ce, unora dintre cei din jur, la fel cum câinii vagabonzi simt slăbiciunea, teama unui om fricos care trece pe lângă ei pe stradă și-l atacă în haită.

Deocamdată umbla mult pe jos și-și repeta în gând corectând și refăcând retroactiv discuțiile în care nu reușise să riposteze la timp și pe tonul potrivit, în care nu avusese prompt la îndemână, uitase, fir-ar să fie!, toate argumentele logice, răspunsurile potrivite subiectului respectiv și de aceea celălalt, interlocutorul, ieșise iar învingător și chiar ieșise din biroul său, trântind ușa și umilindu-l nespun, impardonabil.

Acum, în discuția peripatetică, toate verigile erau la locul lor, răspunsurile veneau prompt și convingător, celălalt aștepta cuminte ca el să-și termine argumentația, nu-l întrețea, nu riposta obraznic, nu-l lăsa cu vorba tăiată ieșind din birou și deci totul era minunat.

Ar fi dat orice să poată întoarce timpul și reface altfel trecutul, așa ca-n filmele fantastice sau imaginate futurist și să poată rosti coerent, strălucitor, impecabil, acel discurs pe care îl repeta acum și care-i ieșea atât de scânteietor, o bijuterie oratorică à la Cicero, un fel de „Quousque abutere, Catilina, patientia nostra?” prin care să-și învingă adversarul, complet, iremediabil, definitiv și irevocabil! O victorie la puncte pe care și-o imagina satisfăcut ca pe o izbândă epocală, istorică, demnă de introdus în analele marilor competiții despre care urmașii să învețe la școală, respectuoși și plini de admirație, ridicând în gând o statuie maestrului elocinței epocii sale, ca o replică în bronz a statuii antice a lui Cicero!

Din păcate, aceste reparații, aceste colocvii ideale, peripatetice, aveau loc mai totdeauna doar în gândul său, și doar după episoadele reale, întâmplate deja, care ieșeau ca vai de lume și în care, oricât se străduia, nu-și găsea suflul și fluenta și riposta atunci când era atacat pe neașteptate.

Starea prozei

Fus-orar

După aproape o oră de așteptare m-am interesat dacă a plecat ori încă nu a sosit.

Era acolo un lungan răpus de fierbințeala soarelui. Stătea cu ceafa sprijinită de linia trenului, se tolănea pe iarba pârjolită acoperindu-și fața cu un ziar îngălbenit.

-Cine anume? întrebă lunganul.

-Cum cine?! Zic, asta de două!

-Aaa! Nu știu, poate...

-Poate, ce?

A pliat ziarul de câteva ori până când a ieșit o corabie, și-a pus-o pe creștet și s-a ridicat în picioare:

-Poate că da, poate că nu, făcu el spre mine ligându-și dinții din față. Își așeză corabia mai pe ochi și clipi des spre soare. Faptul că ne aflăm aici - se aplecă și făcu cu degetul arătător un cerc pe iarba pârjolită - numai noi doi, înseamnă că e prea devreme ori că e prea târziu.

-Demult așteptați? îl întreb.

-Nu mai știu de când.

Mă gândeam: să-i spun ori să tac? Deoarece, nu îmi dau seama când a putut să treacă trenul fără să-l vad? Să fiu al naibii dacă măcar l-am auzit! Precis că a trecut prin fața mea. Alt drum pe aici prin Haltă nu există, este numai drumul ăsta de sub nasul meu! Nici nu țin minte la ce mă gândeam când a trecut, dacă a trecut.

Mi se topea capul din cauza zădufului. Vrăbiile abia zburau la un metru de pământ, câte una adormea în zbor și în picaj se zdrobea de șinele încinse. Toropit de soare continuam să șed încovoiați pe valiza mea turtită în speranța că trenul totuși întârzie pe undeva. Nu obișnuiesc să port șosete. Mi-am scos ghetetele ca să îmi aerisesc picioarele. Din când în când, îmi făceam aer cu Inimă de Câine de Bulgakov. Am închis ochii și mi-am lipit urechea de șina încinsă să aud dacă vine:

-Soarele ăsta!, zic pentru mine.

-Ce anume ați spus? întrebă gura de sub corabie. Îi țâșneau zuluii aurii de sub proră.

-Zic, nici tu apă, nici tu umbră. Și soarele ăsta pe capul nostru!

-Așa e!

-Mai are rost să așteptăm, crezi că o să vină?

Nu pricep de unde și-a făcut apariția un adolescent în maeu kaki.

De grăbit ce era, maeul kaki s-a lungit peste traversele dintre șine, alături de valiza mea, cu fața în sus și cu limba scoasă afară întrebă cerul:

-A plecat ori întârzie?

-Tu, cum crezi? întrebă acela cu corabia umbrindu-ne de sus pe ambii.

Prosopul verde

Vipus o iubea pe Lupinca, eu pe Carlos, iar Lupinca pe mine. Era vineri după o ședință extraordinară. Ținusem un discurs cu genericul: „Insecta de azi, insecta de mâine”. Lupinca de acum îmi întindea un buchet mare de flori. Se turna șampanie. Carlos, se întorcea de la WC, pe braț îi spânzura un prosop verde. Lupinca a văzut cum îmi străluceau ochii de dragul lui Carlos. Pe atunci purtam pantalonii scurți iar pe sub pantalonii săi. Lupinca m-a încolăcit strâns cu mâinile sale lungi pe după gât. Mi-am țuguat buzele ca să o sărut peste pleoape. De când îl știu, Carlos are o pasiune aparte pentru WC. Mereu lăsa ușa de la WC crăpată. Carlos se consolează cu glas tare și răgușit: Mi se pare că, între timp, am îmbătrânit. Glumesc când spun că mi se pare, chiar m-am ramolit rău de tot de vreme ce nu iese nimic, dar absolut nimic! Și într-adevăr lui Carlos nu îi ieșea nimic. Cu toate acestea, de fiecare dată când intră și iese din WC, înainte și după, Carlos se spală îndelung pe mâini, bătăie din cur în fața oglinzii și se saltă pe vârful degetelor de la picioare, mă caută în oglindă și dincolo de ea.

Vipus îi spunea lui Puklin

Vipus împreună cu Puklin s-au pornit să mă caute într-o joi dimineața, la o oră în care cocoșul încă nu cânta. Așa le veni, cu noaptea în cap și-au luat în picioare adidașii, au ieșit pe ușă afară flocoși, împodobiti în sacouri cu nasturii lipsă

au coborât scările, fără cămăși dedesubt, ambii nu purtau chiloți iar în buzunarul interior al sacoului purtau câte un plic de aceeași înălțime. Vipus cu Puklin tocmai dădeau colțul străzii Uzina, alergau cu ochii țintiți în sus spre crengile copacilor, la nori, cu gura căscată, cu gura închisă, cu gând să dea de mine. La vreo cinsprezece pași mai încolo de acum se aplecau pe sub automobilele parcate pe autostradă, se șteau pe după roți, pe urmă își băgau iscoditor ochiul și în țeva de eșapament, printre altele se interesau de măturătorul încovoiați cum să ajungă la plajă fără să ocolească satul. În zadar. Își trăgeau sufletul dar și fără a-și trage sufletul, își puneau întrebări unul altuia în legătură cu scopul meu. Vipus cu Puklin erau preocupați de locul ales în care mă aflam, acel loc care este ferit de ochii lor. Cine știe unde e și ce face el acum acolo, se auzi întrebându-se Puklin. Când mai să ajungă pe cozorocul unui mal de răpă, Vipus îi răspunse: poate bea apă, sau poate se scarpină acum ca mine. Cu palma sa albă și transpirată, ca să poată înainta, Viupus ferea la o parte straturi de urzici bătrâne. Puklin îi datorează niște bani lui Vipus, încă de anul trecut îl tot pasează săptămânal sub pretext că banii sunt nimic în comparație cu scopul lor de a mă găsi pe mine.

Fantezii cu Vipus

Câteodată, Puklin ăsta mă face să cred că sunt prost. El este unul dintr-ăștia care tănuiește în adâncul inimii tragismul umorului. Adesea Puklin preferă să tacă. De fapt, el mai mereu tace. Iar atunci când îl scot din săriți cu întrebările mele, Puklin se ridică tăcut de la masă, își fixează cărlionții pe după urechi, mă privește în ochi țintă și tace. Stă așa tăcut și nu se mișcă până când ajung singur la concluzia că sunt prost. Puklin observă că din nou am dreptate în legătură cu concluzia mea înțeleaptă.

OLEG CARP
(Chișinău)

Premiul revistei Vatra veche la Festivalul Național de Literatură Aghata Grigorescu Bacovia, 2014, secțiunea "Proză".

Starea prozei

Singurul martor

În acel sat, la o margine de drum, există o troiță, micul simbol sacru fiind amplasat într-un loc cu animație rutieră. Troița, cocârjată de ani, stă într-o rână și este menținută astfel fiind unică în felul ei în acest ținut depărtat de lumea dezlănțuită.

A fost ridicată de niște meșteri huțuli, ce și-au dorit știut numele numai de către Tatăl Ceresc.

Căsuța de peste șanț are drept sprijin un gard din răzlogi, iar din față o protejează un brad cu ramuri dese, dar printre care se mai strecoară uneori, vântul, ploaia și viscolul. Troița s-a ținut „în picioare”, continuând și astăzi să fie prilej de rugăciune pentru creștinii care-i deschid porțița cât un gemuleț, mânuindu-i clempușul ruginit și aprinzând în interior o lumânare, pe care o fixează într-un sfeșnic, lăsând câțiva bănuți în cutia milei, punându-și în minte și în suflet o dorință, sărutând o icoană.

Unul din consilierii bisericii locale deschizând, deunăzi, gemulețul, a găsit, cu amărăciune, cutia milei spartă. Un netrebnic a crezut că va afla acolo, probabil, o avere. Preotul a cerut oamenilor, la slujbe, ca păcătosul de hoț să fie descoperit. Dar cum să-l găsești când singurul martor a fost Mântuitorul Iisus, dintre ramele icoanei?

Maidanezul

Nu o singură dată l-am observat în diverse locuri ale aceluiași orașel. Vă dați seama că își avea plimbarea, deci, prin autogară, piață și în general printre oamenii care-i acordau atenție prin hrană. Dar nu se atingea de orice i se arunca „de ale gurii”. Din moment ce prefera numai resturile de mezel înseamnă că „pâinea cea de toate zilele” sau alt aliment doar erau mirosite. Avea, cum s-ar spune, mai pe șleau, „un trai boieresc”. Și diversii oameni îi suportau „mofturile”, fiindcă era un câine lup, pe bune, cine știe a cărui stăpân deoarece era de presupus că „evadase” din lanț și culmea era blând, chiar prea docil celui care-i arunca rămășița din hrana preferată. În privința unui astfel de

comportament devenise „răsfățat” față de confracții lui, dacă mai era cazul să precizez.

Însă, într-o nouă descindere a mea, în orașelul cu pricina, nu l-am mai zărit!

L-o fi găsit stăpânul a fost prima mea supoziție. Pentru a mi se adevări presupunerea, am oprit primul localnic care-și făcea cumpărăturile în piață. L-am întrebat așa într-o doară ce s-a întâmplat cu animalul.

„De Lupi e vorba, adică de câinele ăla „lup”? Dacă-i așa eu vin zilnic cu plasa printre tarabe și nu l-am mai văzut de ceva vreme, poate nu i-a mai plăcut traiul de aici sau și-o fi găsit stăpânul.

Răspunsul evaziv nu mi-a convenit. Doream să aflu adevărul pur. Și am mai interpelat alți cetățeni.

„Cine i-a avut grija?”

„Păi, deținătorul animalului. Vagabonda de mult timp. Eu cred că l-o fi călcat vreo mașină!”

„Ba nu, contrazise altul. Bănuie că și-a schimbat „domiciliul”.

„Adică... explică-mi ce înțelegi prin părerea matale?”

„Simplu. Am auzit că „s-a lăsat” să fie urcat într-o mașină” concura o altă părere.

„Nu-mi pot imagina! Nu făcea rău nimănui”, accentuasem pe un ton ce inspira doar siguranță în exprimare. Și, revenit în satul meu dintre râșoare și munți, mult prea îndepărtat de „lumea dezlănțuită” ce credeți c-aveam să aflu de la vecin? Un câine lup tot colindă gospodăriile în căutare de hrană, satul fiind invadat de cetele potâilor fără stăpân. Dulăul lăsat tocmai aici devenise repede ostil acelora-loco.

Începuseră încăierările pentru mâncare. Animalele se mușcau până la sânge. Nepoftitul n-avea loc la ospățul, de multe ori, din balega vitelor...

Slăbise, devenind de nerecunoscut! Aveam câine pe lanț cu acte în regulă și mă vizitau periodic mai multe cățele doar pentru hrană. Știam deci lecția.... Adică o singură dată ospătând dulăul, care abia se mai clătina pe picioare, era ca și adoptat având conviețuirea asigurată, după întremare, prin numărul de „neveste”... Dar cine l-a adus tocmai la așa o distanță?. Explicația mi-am dat-o singur. Cazul nu e singular. Mulți câini hoinari de la orașe sunt aduși la sate și invers... Ei, asta-i „mondo canel!”, îmi șoptea cine nu trebuie la o ureche. La cealaltă auzeam șoapte contrare. Eram în balanța răului cu binele. Nu, mi-am zis în sine deodată. Îl voi „găzdui” pe Lupi până ce puterea divină mă va ajuta în drumurile mele prin acel orașel, la depistarea stăpânului pe care, după propria-mi logică, trebuia să-l aibă.

DECEBAL ALEXANDRU SEUL

Mi-ar fi plăcut să fiu

Mi-ar fi plăcut să fiu picătura de rouă ce strălucește suavă pe firul ierbii.

Mi-ar fi plăcut să fiu raza de soare ce se scaldă în mireasma trandafirului.

Mi-ar fi plăcut să fiu picătura de ploaie care săruta pământul înainte de a se destrăma.

Mi-ar fi plăcut să fiu zbor înalt de vultur mereu îndrăgostit de cer.

Mi-ar fi plăcut să fiu valul care în legănarea sa adună aurul nisipului.

Mi-ar fi plăcut să fiu clipa care atinge veșnicia.

Mi-ar fi plăcut să fiu misterul primei stele ce răsare noaptea pe cer. Toate acestea la un loc mi-ar fi plăcut să fiu...

Dar eu sunt doar un suflet visător mereu îndrăgostit de nemărginirea lumii.

ELISABETA BOȚAN

Puncte de vedere

CÂT MAI VALOREAZĂ O CARTE?

„Lumea este o carte, iar cei care nu călătoresc nu pot citi decât o singură pagină.“

Sfântul Augustin

În urmă cu câteva zile, în timp ce mă întorceam grăbită spre casă de la serviciu, am observat pe trotuarul din apropierea locuinței mele o carte. Zăcea aruncată pe beton. Probabil, de la zdruncinătură, coperta cărții s-a deschis lăsând să se vadă foaia de titlu. Era un volum al scriitorului Duiliu Zamfirescu „Viața la țară / Tânase Scatiu“, publicat la Editura Minerva în 1983.

M-am oprit o clipă și am privit cartea. Nu-mi venea să cred că o valoare culturală zace aruncată pe trotuar ca o frunză obosită și alun-gată de toamnă. Nu îmi permiteam să ridic cartea, pentru că nu era a mea. Probabil a fost pierdută de cineva și acel cineva când îi va observa absența va porni în căutarea ei cu speranța să o regăsească. Nu mi se părea corect să-mi însușesc ceva ce nu-mi aparține.

M-am așezat pe o bancă în apropierea cărții abandonate. Nu mă mai grăbeam. Timpul părea că s-a oprit în jurul acelei cărți pierdute. Eu o priveam de la distanță înțelegându-i zbciumul. Trecătorii nu-i aruncau nicio privire. Alergau pe lângă ea nepăsători. Un om al străzii ce scotocea prin coșurile pline de gunoi menajer și aduna în căuciorul ce-l târa zilnic după el pe străzile orașului și cel din urmă cui ruginit ivit în cale-i i-a aruncat o privire, a dorit o clipă să se aplece spre ea, dar în următorul moment i-a întors spatele disprețuitor. Nu-mi venea să cred cât de nevalorosă a ajuns o carte. Omul străzii a preferat să-și arunce în căruțul lui învechit câteva ziare ale supermarketurilor din localitate.

Câteva lacrimi mi-au umezit ochii. Probabil oamenii sunt prea obosiți de stresul zilnic și li s-au închis ochii ce-i aveau deschiși în trecut spre cultură.

Am început să aștept. Nu știam ce aștept, un elev ce a rătăcit o carte, un tânăr care să a prețuiască învățătura. Cartea suspina asemenea unui copil abandonat, asemenea unui bătrân părăsit de toți.

Clipele treceau greu. Un grup de tineri, băieți și fete, foarte veseli, au avut și ei drum pe lângă carte. Pentru un moment am crezut că nici nu o observă, pe urmă, unul dintre băieți a întrebat pe una din domnișoarele din grup dacă nu-și dorește o carte. Atitudinea fetei față de carte a fost de nepăsare. Ea l-a apostrofat că nu i-a făcut cadou bluza ce și-a dorit-o și că o confundă cu Larisa care se mulțumește cu o floare culeasă de pe marginea drumului.

Eu așteptam în continuare ... Doi elevi de gimnaziu au trecut în grabă pe lângă carte și au lovit-o cu piciorul ca pe o minge, revoltați că nici pe stradă nu scapă de carte. Cartea s-a izbit de copacul din apropiere și în cădere a îmbrățișat cu filele pământul.

Indiferența față de carte mi-a amărât sufletul. Câțiva stropi de ploaie au alunecat din văzduh, pe solul uscat. Păreau lacrimile cărții abandonate pe stradă. Din scara blocului au ieșit două femei care la vederea cărții au fost surprinse. Una dintre ele i-a povestit celeilalte că a făcut ordine în casă și a aruncat lucrurile inutile, printre care și câteva cărți care-i prăfuiau un raft dintr-un dulap degeaba. I-a mai explicat că nu le vedea nici estetice și mai erau și grele, îi puteau deteriora mobila. În timp ce a cărat cărțile spre tomberon se pare că a pierdut volumul autorului Duiliu Zamfirescu. Cu răceală au trecut pe lângă cartea salvată de la înecul în tomberon, concluzionând că o vor lua probabil măturătorii străzii mâine în zori.

Foarte dezamăgită m-am apropiat de carte. Am atins-o cu sfială. Am ridicat-o din locul unde zăcea pradă indiferenței și mi-am îndreptat pașii spre casă. În drum spre casă mi-am amintit de cuvintele Sfântului Augustin: „Lumea este o carte, iar cei care nu călătoresc nu pot citi decât o singură pagină.“ Fără o călătorie prin lumea cărții, a înțelepciunii, omul trăiește degeaba, se înecă în propria lui filă.

Pentru ca omul să fie desăvârșit trebuie să călătorească. Primii pași spre călătorie îi face când își începe propria viață, pe urmă e necesar să cunoască drumul pe care va merge, fie va urma drumul înțelepciunii, drumul drept asemenea emirului din *Noapte de decembrie* a scriitorului

Alexandru Macedonski, fie va îmbrățișa drumul ocolit al neîmplinirii.

Drumul cel drept e asemenea unei plimbări cu trenul printre culorile anotimpurilor, e asemenea inițierii eroilor din basme, e drumul cunoașterii, a devenirii. Ești tu însuși un Gheorghită Lipan din romanul *Baltagul* al scriitorului Mihail Sadoveanu care povățuit de mama sa parcurge drumul maturității. Îndrumat de carte fiecare va descoperi adevărata cale a vieții. Dante Alighieri, la jumătatea vieții „s-a regăsit într-o pădure obscură.“ (Divina Comedie) Pentru a depăși pădurea vieții lui va face o călătorie prin Infern și Purgatoriu însoțit de poetul Vergiliu, pe urmă va ajunge în Paradis însoțit de Beatrice. Călătoria lui a fost o metodă de cunoaștere, definire a sinelui, iar cărțile sunt chei spre descoperirea identității personale. „E destul să mă gândesc cât din ceea ce am se datorează cărților și cât experiențelor mele nemijlocite ...“ (Ana Blandiana, *Autoportret cu palimpsest*)

A doua zi am înregistrat cartea la biblioteca școlii unde profesez. În curând, pe 30 octombrie, se împlinesc 156 de ani de la nașterea scriitorului Duiliu Zamfirescu, în 1858.

Poate vreun elev va găsi acea dorință de a citi noul volum înregistrat la bibliotecă. Acest volum îi va înfățișa o altă lume, lumea ultimelor decenii ale secolului al XIX, când boierimea era în decădere, neștiind să se adapteze schimbării, economiei de piață. Lumea de astăzi →

Prof. ANA-CRISTINA POPESCU

Sub povara verdelui ...

Îmi ești gând, îmi ești vis, îți întinzi înăuntru aripile arse la capete și taci... Copacul ce-și înnoadă crengile deasupra claviaturii coastelor mele, distinctă, se-nvește cu tine în colțul ochiului, asemenea lacrimii ce-mi pâlpaie sub pleopă, pleopă de lumină fiind... Tu îi întregești frăgezimea, puritatea nedeslușită printre nervuri, surâsul stins în pas, cuvântul mort în șoaptă, mie îmi ești o fărâmă frântă din locul unde cerul a călcat, pe care mi-o cioplesc nume deasupra frunții ...

Sufletu-mi mișcă ușor, lin, din somnul veșnic, scurs asupra tălpilor mele țintuite de celest ... Ramurile-i săvârșesc nimbul de lumină, zărindu-se parcă în vârful degetelor mele frânturi ale gândului pierdut în punctul violet, crăpat... Iată căușul de palmă în care respir firele frăgezite de verde ale unui copac înălțat de propriile- i cadențe, iată-mă curgând prin privire, risipindu-mă în palmele aspre ale înconjurului ... Ce se va face tâmpla mea izbită de stele fără de clipa ritmică din urmă, fără de cei cărora le este căpătâi, așa cum tu îmi ești mie căpruiul spart în verde ?

Simt cum îmi sare mișcarea lascivă a sufletului printre crengile plecate în fața luminii, cerul se crapă de preaplinul lui în fășii fremătând ce se răsfrâng asupra suspinului genunchilor aspri, plecați, străpungând firea ce mă domină ... Aripile-mi înălțate taie văzduhul prelins în umbre, se încălescă cu clavicula purtând povara inimilor negre ce atârnă de starea de om... Te scapă, necunoscându-te, nemaicunoscându-mă, te pierzi printre frunțile mustind de gânduri, în pieptul copacului mișcat, apăsător de tânguirea mea... Frunzele ce dispar sub pașii legănați, sădiți în mine, te-ngână... Obscurul înconjur se prelinge, irizând lumina, asupra locului de unde te-ai rupt... Crengile copacului meu răsună a jale, ecoul sumbru al vântului pierdut în brațele-ntinse ale sensului, se-implește cu ființa lui, căzând la pământ... Mă dor, mă dor cumplit șoaptele a căror menire ești, mă doare bolta ce se frânge acum sub pasu-mi greu, rătăcitor... Povară sunt pentru copacul în care mă fac poamă, povară sunt pentru reverberarea ta tandră în

oglină, crăpând-o ...

Te privesc... Te contemplant asemeni unei semințe de cuvânt, sădite de mine pe buzele vineții ale universului ce- a răsărit desăvârșită, întregită, curgând sub umbra slabă, plăpândă, a pleoapelor mele ... Copacul veștejit de ecoul plecării tale se-ntinde să îți cuprindă gingășia strălucirii, împins de țipetele dureroase ale păsărilor înfipte morbid printre coaste... Nu te las... Îți întorc falfăirile ochilor de la plângerile mele... Pentru tine se-mbujorează gândurile mele de visare, toată ființa-mi febrilă și se face murmur... Oare mai spargi pământul chipului altcuiva în freacă ? Oare te mai șoptesc alte margini de prăpăstii, pline de o speranță vie, iluzorie, în înflorirea propriei existențe ? Mă cutremură gândul că pot renaște în alte aripi, acoperindu-ți clipa, mărginind-o în bucuria de a fi ... Mă umple ora de pe urmă ce se sparge în secunde, conturul meu vag se cioplește după chipul tău ... Copacul din mine mă crește, îmi leagă rădăcini de tălpile străpunse de cuvinte plăpânde și reci, golul rămas se frânge în susurul izvorului întins sub timp și deasupra celei ce nu l-a cunoscut vreodată... Cuvântul ce sunt e copacul cu o mie de picioare ce nu știe a merge...

Umbră și se prelinge la picioare, tăcută. Mereu alta, aceeași mereu, dispare în lascivitatea luminii celeste, asemenea unei stele căzute ce își desfășoară strălucirea existenței pe un alt cer... Îți respir nemurirea, tâmplele și le adun în palmele mele burnițate de cuvinte, te țin ca pe-un potir din care mă soarbe timpul... Strâng pe fruntea mea, în adâncuri, lumina sângerie a celui din urmă apus al gândului străveziu... Acum știu că întunericul are uneori murmurul unor pași care pleacă...

Copacul zace frânt, cuprins de o moleșală morbidă și rece... Rădăcinile-mi s-au uscat, mă

cuprinde risipirea verdelui întunecat, pustiu, asupra înserării clipei... Sunt o poamă fără de ramură, copilărie, am o mie de picioare fără de pas pe care să le risipesc în văzduh... Întind mâinile spre nervurile tale și zbor ... Sub povara verdelui ...

NICOLETA CORNEANU,
CLASA a VII-a, ȘCOALA "ION
CREANGĂ", BRAILA
PREMIUL II -CONCURSUL
NAȚIONAL" ANA BLANDIANA",
BRAILA, 2014,
coord. PROF. ANGELA OLARU

CÂT MAI VALOREAZĂ...

→este alta, dar fața ei este aceeași, iar cărțile sunt pline de povețe.

„Fiecare zi este o călătorie, iar însăși călătoria este casa noastră“ Matsuo Basho. Ziua ce a trecut m-a adus față în față cu o carte, o comoară a literaturii române. Micul prinț, personajul operei cu același nume a scriitorului Antoin de Saint Exupery, în călătoria sa prin univers cunoaște valoarea prieteniei datorită vulpii „Nu pot să mă joc cu tine, zise vulpea. Nu sunt îmblânzită. Dacă tu mă îmblânzești viața mi se va însenina.

Voi cunoaște sunetul unor pași deosebit de-ai tuturor. Pașii altora mă fac să intru sub pământ. Ai tăi mă vor chema din vizuină ca o melodie... Nu cunoaștem decât ceea ce îmblânzim.“ și totul se face cu multă răbdare și perseverență, treptat. „Trebuie să ai multă răbdare, răspunse vulpea.“

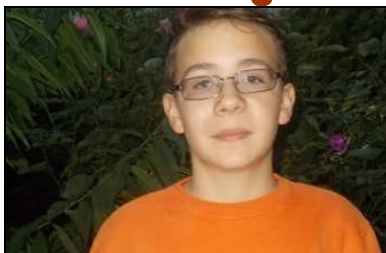
Cartea este prietena cea mai bună a omului, ea îi deschide sufletul spre cunoaștere, îl mângâie, îl încălzește. „Ce poate fi norocul în această lume, nu născută, ci scrisă, ce poate fi fericirea decât o carte ...“ (Ana Blandiana, *Autoportret cu palimpsest*)

Nici Micul Prinț nu a cunoscut inițial valoarea prieteniei, după cum trecătorii nu au cunoscut valoarea cărții „Florile sunt atât de ciudate! Dar eram prea tânăr ca să știu s-o iubesc.“ a mărturisit acesta despre floarea lui.

„Cărțile sunt avioane, și trenuri, și drumuri. Ele sunt destinația și călătoria. Ele sunt casa noastră“ Anna Quindlen, însă după experiența tristă trăită cu o zi în urmă am ajuns să mă întreb „Cât mai valorează o carte?“

Tineri scriitori

Poveste vegetală

Fagurele de beton părăsit de albinele sale, alungate de fumul războiului, crizei, albine fără aripi, torace, abdomen, antene, ochi imenși, albine cu doar patru membre, o limbă, un trup nesegmentat și prea puțin polen pe epidermă, dar care bâzâie la fel de mult ca și albinele obișnute, comunică la fel de mult (mai ales albinele-babe, zise și „înțeleptele” stupului) și au propriul miros, personalitate, ba chiar și un sistem de organizare similar și propriile războaie, la fel de mici și de neînsemnate (pentru cei „mai mari”) cu alte stupuri și alte specii de *Apis*, era consumat de iedera ce, tot mai lacomă și mai crudă, își sacrifică ochii, peste care picau bucăți din fagure, strivindu-i, doar ca să îl corupă, învăluindu-l și umplându-l cu fel de fel de noi soiuri de chiriași vegetali.

Mușchii împrăștie spori când, după mult efort, cuceresc pădurile preșurilor și covoarelor, ei na, că acesta e modul lor de a sărbători, spori care cotropesc fețele de masă, dantelurile și cotoarele cărților, luptându-se cu lichenii, vechi inamici la fel de puternici, în timp ce personajele romanelor sunt înghițiți și transformați de un mucegai plin de personalitate, care visează la bibelourile de pe care cariile admiră apartamentul, relaxându-se după o zi de muncă în care sapă noi tunele în lemnul bibliotecii vii, bolnave.

Nuferii din chiuvetă încearcă să recreeze sentimentele cărților care sunt puse unele peste altele, conectate prin atingere, uitând însă că nu sunt atât de rezistente la iarna uitării, înghețând înainte să poată iubi, ca, peste ani se devină semne de carte vii pentru volumele ce s-au unit cu pomii care cresc acum în bloc, completând părțile mâncate de insecte sau arse de fulgerele care-i consideră antene, cotoarele lor devenind scoarța iar cuvintele, tatuaje pe chipurile

personajelor figurante, captive acum în arbori.

Mătrăguna spală tacâmurile, vasele, face de mâncare, mătură, cu un șorț alb și o bonetă pe cap, urlând ca din gură de șarpe când copiii de lemn ai păpădiei care s-a născut și încă mai zace în burlane, ascultând conversațiile lătrate de câini și sirenele poliției împreună cu alte ierburi dau buzna în casa ei, trecând întâi prin amurgul care o sfidează și o arde pe mătrăguna, țipând, răzând și amenintând-o că dacă nu primim îngrășământ dulce vărsăm oala în care vă fierbeți fostul iubit, acum căsătorit și cu doi copii de lemn, doamnă Mătrăguna.

Boscheții fâșăie, plângându-se despre cum rădăciniile salariilor și pensilor nu vor să crească și cum taxele răsar peste tot, de nu ai cum să nu te împiedici de ele. Mărul, trăgând cu urechea din peretele prin care-și scoate degetele cu câte două trei frunze în vârf ca să nu moară de cald râde încet, foșnind:

- Oare de care humus au conducătorii noștri în ghivecele pe care le poartă pe umeri? Ei bine...

Însă semințele nu-l mai ascultă și se rostogolesc, pline de viață, viață verde, căzând în prăpastiile din podea, prin care crengile arborilor care susțin blocul, acoperit aproape în totalitate de iedera acum veche de decenii, ce-și amintește (cu memoria devorată de flăcările albe ale unui alt soi de Alzheimer) răzând de una singură de vechile vremuri când își sacrifică ochii ca să crească și să cucerească, din lăcomie și curiozitate, tot mai mult, mai mult, mai mult, visând cum poporul ei verde va popula blocul și cum această poveste își va apleca crengile acolo unde rădăcinile sale încep sau se termină, ascunzând ciupercile ce poartă, în subconștient o Bibliotecă pe care o transmit prin atingere și telepatie între ele și lor, (pe care o moștenesc de la părinți, diferită de cunoașterea oamenilor, transpusă în artă, pe care ele îi privesc ca pe niște inferiori, fiind privite la fel de aceștia), ființe ce nu sunt mai mult decât o parte din chiriașii care vor părăsi ierbarul acesta odată ce se va prăbuși, așa cum au făcut albinele-oameni în antica vreme pe când acest loc se putea numi, da, fagure de beton.

SEPTIMIU M. CRISTIAN

Literatură și film LUMINA VIEȚILOR CURMATE

Timpul dă verdicte, așază și reazăază valorile. Radu Gabrea poate fi mulțumit: timpul a lucrat pentru el, poveștile sale au credibilitate, emoție, bun gust, savoare. Acum, un nou film: *O poveste de dragoste, Lindenfeld* cu Victor Rebengiuc, Victoria Cociaș, Mircea Diaconu, Ion Caramitru. O poveste nostalgică, din satul Lindenfeld, undeva lângă Caransebeș, de unde au fost deportați șvabii în Siberia de către regimul comunist. Scenariul se bazează pe cartea lui Ioan T. Morar, apărută în 2005 la *Polirom*. Ulli Winkler, președintele unei mari companii din străinătate, nu este altcineva decât fostul tânăr din Lindenfeld, despărțit brutal în 1945 de iubita sa Helga, care s-a reîntors în satul pustiit, după mulți ani de supraviețuire în lagăr. Ulli vine s-o întâlnească, în amurgul vieții, însoțit de servitorul-prieten Boris.

Radu Gabrea e interesat de efectele unei vieți curmate, deturnate. Imaginile încadrează câmpul de floarea-soarelui, ca o lumină filtrată prin sita amintirii. Revelația actricească este Victoria Cociaș, în rolul Helgăi. Rareori m-a impresionat astfel o voce, un chip. Un joc echilibrat, dar magic, o stăpânire de sine candidă, fără nimic superfluu. Extrem de eficient în rol este Mircea Diaconu, conducând mica mascaradă burlescă, cu accente de bufon interesat și calculat. Desigur, Rebengiuc nu ratează niciodată, ne-am obișnuit să fie „de acolo”, convingător și emoționant.

Finalul surprinde plăcut, pecetluind amarul poveștii într-un nimb de basm: Ulli pleacă din sat, dar acolo în mașină, alături de el, se află Helga cea tânără, ca o prizonieră voluntară. El a recuperat exact ceea ce trebuia. Măcar în cotloanele misterioase ale marilor speranțe.

Ioan T. Morar s-a născut în 1956, în județul Arad, iar facultatea a făcut-o la Timișoara. Locurile descrise îi sunt familiare. Să nu uităm nici volumele sale *Fumul și spada*, *Vară indiană*, *Negru și Roșu*. Caz fericit de concordanță valorică între film și carte, ceea ce nu e puțin lucru, luând în considerare atâtea eșecuri în materia transpunerilor.

ALEXANDRU JURCAN

Curier

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Vatra veche se poate citi pe:

<http://cititordeproza.ning.com/forum/topics/vatra-veche-10-2014-e-manuel>

<http://cititordeproza.ning.com/>

<http://www.netvibes.com/cititor-de-proza>

https://www.rebelmouse.com/Cititor_de_Proza/<https://www.facebook.com/cititor.de.proza.republica>

M-am încălzit, stimate maestre, Nicolae Băciut și la cea de a zecea „Vatră” din 2014, vă mulțumesc și, ținând cont că:

Frumos e-al toamnei fin decor,

(Noiembrie e-n calendar)

Și cum e luna lui brumar

Trimit o brumă de umor!

VASILE LARCO

Preabunule domn Nicolae Băciut,

Inima dumitale e încăpătoare precum o catedrală. Slavă Cerului că-mi faceți și mie loc în ea!

De pe mal de Prut, fluturînd din inimă,

Traian Vasilcău

Mulțumesc mult și tare frumos, Doamne ajută în continuare.

Ioan Bândilă

Bună seara Domnul Băciut, Când am citit interviul doamnei Ecaterina Țărălungă, am avut pentru o clipă speranța ca s-a reînființat TVR Cultural... dar interviul era datat 2005...

Cu speranțe,

Valentin BERCA

Mii de mulțumiri. O duminică bună,

Mariana Zavati Gardner

Stimate și dragă domnule Nicolae Băciut, ...Vă mulțumesc mult, cu adâncă reverență, atât pentru trimiterea revistei domniei voastre, „VATRA VECHÉ” (excelețul nr. 10[70]/octombrie 2014) - cât și pentru publicarea celor trei poeme ale mele! ...Admirație, pentru efortul lămuritor al cuplului Valentin Hossu-Longin – Gabriel Pleșea: „Misterul <<bolii>> lui Avram IANCU”!!! Multă sănătate!

Doamne,-ajută-ne, ocrotește-ne și ne călăuzește, înspre Sfântă Lumina Ta!

Cu, mereu, aceeași admirativă prețuire și caldă prietenie și frăție intru Duh,

Adrian Botez

Mulțumesc și succes cu numărul următor!

E.T.

Mulțumesc foarte mult, număr excelent. Mi-a plăcut în mod deosebit eseu despre Nietzsche, articolul Dvs. despre Sin, cronică semnată Codruța Băciut, (are

talent!) și interviul dnei Ecaterina Țărălungă. N-am citit chiar tot. Felicitări,

V.F.

Mulțumesc frumos! Fiți binecuvântat!

Cu prețuire,

Georgia Miculescu

Mulțumiri multe. Spor în tot ce faceți!

O toamnă frumoasă!

Andra Dumitrescu

Foarte frumoase ilustrațiile de la nr. 9 și titlurile ! Felicitări dnei K.Balazs.

Onorat, vă mulțumesc din suflet, maestre Nicolae Băciut, pentru trimitere!

Vica Perivădeanu

Mulțumesc, am citit cu plăcere!

Bogdan Ulmu

Dear Mr. Nicolae Băciut,

I am honored to be included in your journal. Indeed it is a good fortune for me. Also, I have been privileged to engage in a correspondance with Flavia Cosma whose work I have a highly respect and appreciate. I would be delighted to understand Romanian but I lack the aptitude for foreign languages. But I do feel very much committed to my own.

From what I understand you have a very prestigious publication. Frankly just by looking at your journal I have that impression.

I will make an extravagant observation. I believe Romania has one of the most vibrant, creative literary cultures at this time. For me in the past century certain cultures (countries) had a remarkable literary outpouring at certain times e.g., England (Pre-world war 1 and post WW1), Spain (generation of 1927 and previously 1898), Greece and Italy (mid-1950's and Sixties), Poland (late 20th century). It may be an overall and frankly unsupported perception on my part, but something in my bones tells me that there is a renaissance in Rumanian literature.

I understand that you are a remarkable writer. I do think there is a certain brotherhood among writers (and I believe especially poets) - a recognition that there is something of a communion among those who share in the work of the word. I believe I have that relationship with Flavia.

If you like, I can send you a copy of the *Schuykill Valley Journal*. I am the publisher and editor. The *Schuykill Valley Journal* is a reference to a place just as *Vatra veche* is a reference to a place, the old homestead. I was thinking too that I have a poem about Hieronymus Bosch which I think has a certain relevance today.

I have taken enough of your time. Please accept my gratitude.

All for the work of the word,

Peter Krok

Dragă Domnule Nicolae Băciut,

Sunt onorat să fiu inclus în revista dv. Într-adevăr, acesta este un noroc

pentru mine. De asemenea, am avut privilegiul de a m angaja într-o corespondență cu Flavia Cosma a cărei operă o respect și apreciez deosebit. Aș fi încântat să înțeleagă româna, dar eu nu dispun de aptitudini pentru limbi străine. Dar eu mă simt foarte mult angajat în a mea.

Din ceea ce am înțeles, ai o publicație foarte prestigioasă. Sincer, doar uitându-te la revista ta am impresia asta.

Voi face o observație extravagantă. Cred că România are una dintre culturile literare cele mai vibrante, creative, în acest moment. Pentru mine, în secolul trecut anumite culturi (țări) au avut o revărsare literară remarcabilă în anumite momente, de exemplu, Anglia (înainte și după primul Război Mondial), Spania (generația 1927 și anterior lui 1898), Grecia și Italia (de la mijlocul anilor cincizeci și șaiszeci), Polonia (sfârșitul secolului 20). Aceasta poate fi o percepție generală și sincer neacceptat a mea, dar ceva în oasele mele îmi spune că există o renaștere în literatura română.

Am înțeles că sunteți un scriitor remarcabil. Eu cred că există o anumită frăție între scriitori (și cred că mai ales poeții) - o recunoaștere a faptului că există un fel de comuniune între cei care împărtășesc în lucrarea cuvântului. Cred că am o astfel de relație cu Flavia.

Dacă vă place, vă pot trimite o copie a *Schuykill Valea Journal*. Eu sunt editor și redactor. *Schuykill Valley Journal* este o referire la un loc la fel ca *Vatra veche* este o referință la un loc, vechea casă. Mă gândeam, de asemenea, că am un poem despre Hieronymus Bosch, care cred că are o anumită relevanță în prezent.

V-am răpit destul timp. Vă rog să acceptați recunoștința mea.

Totul pentru munca cu cuvântul,

Peter Krok

Mă bucur că revista Dvs. „Vatra veche” are o largă audiență, atât în țară cât și în străinătate, de unde vin și colaboratorii ei. Și cum mă număr și eu între aceștia, nu pot decât să recunosc „evidența”: valoarea celor publicate în revistă, cum și ținuta artistică a publicației. „Vinovatul” - nimeni altul decât „omul” care „o face” - adică Dvs. în persoană. Lucru știut și recunoscut de toată lumea care o citește.

În ce mă privește, mă bucur că mă număr între colaboratorii revistei și că am fost acceptat cu prietenie chiar. De aceea vă rog să mă considerați și între abonații permanenți, abonamentul urmând să mi-l reînnoiesc în curând.

Vă doresc succes în continuare !

P.S. Cu câțva timp în urmă, am trimis un grupaj de poeme. Vă rog să-mi comunicați dacă s-a reținut sau nu ceva pentru un viitor număr. Nu este nicio supărare dacă nu s-a reținut.

Cu aleasă considerație,

G.L. Nimigeanu

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,
După o "tăcere motivată", dar urmărind revista și păstrând aceleași aprecieri pentru tot ceea ce realizați cu profesionalism și dăruire, oferindu-ne bucurii spirituale autentice, vă doresc multă sănătate și împliniri. Îndrăznesc să atașez și recenzia unei cărți de poezii și coperta, sperând că veți găsi în viitor spațiu pentru publicare. Vă mulțumesc pentru toată "deschiderea" pe care o manifestați...

Cu deosebită considerație,

Livia Fumurescu

Stimate D-le Nicolae Băciuț,
Vă felicit pentru ultimul număr al revistei "Vatra veche". Mulțumesc pentru trimiterea lui. Eu nu folosesc internetul. Mi s-a spus ca este însoțit de un salut din partea dvs. Îl iau ca atare, deși poate aparține celui care a redirectionat.

Revista "Târgoviștea literară" este interesată în lărgirea numărului colaboratorilor. Dacă ne veti onora cu un text, aș dori sa avem o discutie directă la telefon 0245 230818 sau prin e-mail minodoraplatcu@yahoo.fr.

Cu bucuria unei confrăreități,

Eus Platcu

Mă numesc Denisa Lepădatu, am 12 ani și sunt elevă la Școala Gimnazială nr. 11 "Mihail Sadoveanu" din Galați. Vă trimit câteva din creațiile mele, în speranța că acestea v-ar putea reține atenția pentru o publicare în prestigioasa dumneavoastră revistă literară.

Vă mulțumesc mult!

Denisa Lepădatu

....ce ne-am face fara „vatră” ?

Mulțumesc că mi-ai „tolerat” tăcerea.

Cu drag și alături,

Suzana

Mulțumesc că ați pus interviul! L-am corectat. E un număr frumos... Aș putea scrie o istorie despre Casa Dosoftei. În 2000 încă arăta ca lumea, dar Palatul Culturii era într-un hal fără de hal. Acum văd ca l-au refăcut... Toate casele memoriale sunt o jale. Numai la Iași câte sunt, dar în toată țara... Am văzut unele cu scânduri puse pe uși și pe geamuri, înconjurate de gunoaie... Altele luate de diverși indivizi care le locuiesc...

Numărul e bun! Văd ca aria de colaboratori e mare și bine diversificată, iau în considerare că e greu să dai unitate de număr din păreri atât de diverse. Dar vă iese!

Cele bune,

E.T.

Dragă Nicu,

Mulțumesc mult! E bine, nu am găsit nimic de corectat. Și coperta arată foarte bine cu "Țapul ispășitor". Pot să-i trimit și lui Birău sau e bine să aștept până apare

revista? Să mi-o trimiți te rog și mie în pdf.

Mi-a plăcut tare mult textul tău despre Mihai, felicitări!

Cu drag,

Dorina

Dragă Nicu,

Am tăcut în ultima vreme, vorbind mereu cu „Vatra Veche”. Am tăcut cu gândul ars la „Vatra stră-veche”. S-a învățat lumea cu mine, amețitor din primăvară până în toamnă, acum în rod... Dacă am cunoaște care sunt „viiturile” sufletești, am reuși poate să curățăm albia de mâl..... da, ea, *alb-ia*....cineva mi-a furat albul din mine, înțeleg abisul și cutremurarea...Nu putem trăi fără alb. Trimit un poem scris pe o bancă în Piața Traian, lângă „Clopotul de piatră” al lui Ștefan Călărășeanu. El se intitulează „Întrebând poetul, de ce moare frunza de tei ?” sau „Așadar”.

Îți trimit și „Muza lui Ștefan”, ca să vezi cum arată muza unui sculptor închipuită de mine, o incurabilă iubitoare de artă și de oameni, cei care m-au biciuit în fel și chip, degeaba...

A voastră,

Suzana

P.S. La Simpozionul internațional de la Butuceni, Orheiul Vechi (Republica Moldova), am dormit pe vatră și am pictat stâlpii albi din piatră. Deci, vatra, stâlpul și albul mi-au fost nădejdea în această fierbinte vară, iar trecerea ei, deznădejdea. Un timp alb, diluat în umbre și penumbre.... Și încă ceva, am pictat tot la Orhei pe o pânză mare „Prima noapte de dragoste, întâia noapte de război” (Camil Petrescu, dintotdeauna preferatul meu

prozator) ca să ma eliberez și să cuceresc albul stâlpilor. Lucrările au fost expuse în frumosul Muzeu Național din Chișinău în fața căruia platanii străjuiesc vechea clădire.

Mulțumesc pentru faptul că îl publici pe Balotă! E splendidă poza cu Vartic, nu știu cum ai făcut rost de ea, e minunată, la fel cum arată foarte bine ilustrația cu „Caietul albastru”.

Ești în plină vară, nu știu ce caută toamna în „Plecarea anotimpurilor” și, cu atât mai mult, iarna, la fel cum nu înțeleg imaginea adjunctului din finalul poemului. Precizez ca nu aștept explicații...

În *Texte inedite*, ai de adăugat un cuvânt, **căsătorit**, în antepenultimul alineat, care începe cu „După cum se știe, N:S: a fost de trei ori...”

Mulțumesc pentru tot,

Mariana

Primesc în timp real mesajul Domniei voastre. Mă grăbesc să vă mulțumesc chiar înainte de-a deschide Revista, la care voi reveni desigur și impresionată de viteza imprimată aparițiilor ei.

D. C.

Stimate Domnule NICOLAE BĂCIUȚ,
Vă mulțumim pentru publicarea cronicii mele la volumul de versuri "Curentul turbionar" și, mai mult decât atât, vă mulțumim pentru publicarea grupajului de poeme semnate de dl. Andrei Fischof!

Aveți o înaltă ținută profesională și literară, pentru care vă admirăm mult și, în același timp, vă mulțumim!

Vă mulțumesc din tot sufletul, dorindu-vă succese și bucurii,

Persida Rugu

Domnule Nicolae Băciuț.

Mulțumiri pentru ultimul număr al revistei „Vatra veche”.

Vă trimit câteva traduceri pentru numărul următor.

Salutări cordiale,

E. Boțan.

Dragă prietene,

Mulțumesc din inimă pentru generozitatea cu care găzduiești numele și faptele mele literare. Ideea de a completa pagina cu două poezioare e profesională și frumoasă dar, dragul meu prieten, cel care a pus în pagină cele două micuțe poeme a vrut să le facă mai interesante, mai pline de mister și a amestecat catastrofal versurile. Finalul de la prima a devenit început la a doua. Țin enorm la aceste poezioare și cred că nu te superi dacă te rog să faci o discretă reparație republicându-le, eventual într-un grupaj mai lărguț, însă neamestecat.

Încă o dată, mulțumirile mele pline de afecțiune și de prețuire pentru munca Ta de șef de revistă, de poet și de animator al vieții spirituale transilvane.

SALVE !

Daniel Drăgan

Milioane de mulțumiri. Îmi cer scuze pentru întârziere, V-am dat multă bătaie de cap și m-ați ajutat mult!
Am avut timp doar să-mi arunc un ochi pe revistă, e superbă.
Dumnezeu să vă ajute, sunteți o comoară de om!

**Veronica Lerner,
Toronto**

Stimate Domnule Nicolae Băciuț, Vă mulțumesc din suflet pentru cronică domnului Iulian Chivu la volumul meu "Eminescu și Teleormanul", din acest ultim număr al excelentei Dv. reviste. Mă bucur pentru că duceți mai departe tradiția unei prestigioase reviste, care rămâne ancorată și receptivă la ce se întâmplă astăzi în literatura română, atentă, deopotrivă, și la ce se înfăptuiește și în alte zone.

Vă felicit pentru tot ce faceți în plan literar, dar nu numai. Cu sinceră și reînnoită prețuire.

Al Dumneavoastră,

Stan V. Cristea

Stimate Nicolae Băciuț,

De fiecare dată trăiesc un adevărat privilegiu de a avea ocazia să citesc revista dumneavoastră, cu un nume care te răscolește din rădăcini: "Vatra veche".

Nu știu și nu cunosc exigențele de publicare în paginile Revistei.

Nu vă ascund că mi-ar plăcea să debutez cu ceva, fie poeme, fie proză, din creațiile mele.

Ce părere aveți că îndrăznesc să zăbovesc un pic la *Vatra veche*?

Vă mulțumesc pentru răbdarea de a fi citit aceste frământări ale mele!

Cu respect și aleasa prețuire,

Maria Crocy,

écrivain et doctorante en Droit à la Sorbonne

Dragă Nicu,

Mulțumesc pentru urări și gândurile bune. Am sărbătorit aniversarea de 60 ani prin expoziția personală "Față către față" la Muzeul Județean Bistrița. Expoziția este deschisă până la finele lunii octombrie. Din păcate, nu pot să dau curs invitației tale, pentru că am transmis fotografiile lucrărilor din expoziție la revista *Tribuna* de la Cluj, pentru a ilustra numărul din luna octombrie. Mulțumesc oricum pentru interes și bunele intenții.

Sper să colaborăm cu altă ocazie,

Marcel

Dragă Nicu,

Mulțumesc pentru mailul de la Adrian Țion! Întotdeauna ne dă satisfacție faptul că munca, creația noastră este înțeleasă și apreciată, în cazul acesta, a ta, a mea și a lui Petru Birău. Până la urmă, se pare că am făcut amândoi un lucru bun cu interviul și ilustrația nr. 10 al revistei!

Cu drag,

Dorina

Stimate domnule Nicolae Băciuț, Vă scrie un profesor din Chișinău cu propunerea și rugămintea de a găsi un locșor în revista Dumneavoastră pentru câteva poeme ale subsemnatului.

Ion Țurcanu

Vă mulțumesc din suflet.

Giuseppe

Bine v-am regăsit, Minunatul nostru Om! Toți trei am fost copleșiți de mesajul poeziei de pe coperta I (*Vatra veche*, nr. 10).

Dorim să vă strângem puternic în brațe și în suflet, și să vă mărturisim cu credință ca Minunile nu dispar, nu se substituie; ele sunt protejate!

Dumneavoastră sunteți o Minune, un dar, un crez, o certitudine; sunteți tot ceea ce înseamnă cuvântul - jertfă!

Vă purtăm în rugăciune cu dor și cu dragoste, iar cu sufletele noastre v-am ridicat azi-noapte un zid de protecție. Vă rugăm să-l simțiți!

Maica Domnului să vă poarte sub Acoperământ și să vă bucure cu sănătate și timp dăruit sufletelor dragi!

Mereu alături, din toată inima,

noi trei

Mulțumesc din suflet pentru interesanta și frumoasa d-vs REVISTĂ.

Cu stimă,

Vasile Mesaroș

Felicitări pentru noul număr din *Vatra veche*, este foarte interesant. Trebuie să-mi fac timp pentru el.

Nu mai am de multă vreme adresa pe pnet.ro, aici am neagu.maria@rdslink.ro, și pe yahoo.veramarianeagu29@yahoo.com, 29 este ziua nașterii, nu anul!

O seară binecuvântată să aveți!

Maria Neagu

Mulțumim, Domnule Nicolae Băciuț, pentru nr. 10/2014 al revistei. Precum o vatră veche îi grămădește la ea pe toți ai casei, aducându-i și pe cei împrăștiați prin lume, tot așa și "Vatra Veche" a Dvs., ce o împrăpătați lună de lună, îi unește, prin pasiunea lor față de literatură, pe atâția scriitorii și poeți. E bine, foarte bine ceea ce faceți. Succes și de acum înainte! Cu respect,

Ana Sofroni

Stimate Domnule Nicolae Băciuț, Am primit și citit cu mult interes noul număr din revista. Totodată, v-am trimis prin poștă, pe adresa redacției, două volume proprii.

Cu mulțumiri,

Daniel Luca

Domnule Băciuț, Vă sunt recunoscătoare pentru noul număr dar, mai ales publicarea în *Vatra veche*! E o surpriză mare și extrem de plăcută pentru mine! Pentru mine e o mare onoare și mândrie că am apărut în *Vatra veche* alături de poeți consacrați ai literaturii

române și nu mai, e încă o dovadă că în *Vatra veche* nu e loc de discriminări etc.

Cu respect și recunoștință,

Katalin Cadar

Omagiile mele domnului Dim. Păcurariu pentru reînvierea amintirilor despre prima "Bucovină literară" și cei care frumos au alcătuit-o.

Marian Drumur

Mulțumesc, văzut, printat... Din păcate, o greșeală care porneste din "graba" unui amic gazetar de la Buzău și cei de la "Vatra veche" mi-au...botezat volumul de poeme atât de generos prezentat la vreme aceea de catre Domnul Mircea Dinutz - "Lăstun sub strigătul frunzei"...Inerțiile electronicii au făcut ca greșeala să baletze și in scurtul chapeau din pagina cu sonetele mele, astfel că este indicată cartea "Lăstun sub semnul Frunzei"... Ceea ce e cu totul altceva... Încerc un mail catre dl. N. Băciuț, pentru convenitele mulțumiri și cu rugămintea de a-mi expedia, contra cost, și un exemplar tipărit al revistei... Din nou, mulțumesc!

P.S. Dacă socotiți util, pot trimite un mail cu un CV/Fișa a mea de creație datată august 2014, pentru a evita informația trunchiată, care, așa cum spuneam, poate flana cu dezinvoluntă, grație inerției electronicii. Sărut mâna,

N.C.

Am primit revista "Vatra vche", de care chiar îmi era dor. Mulțumesc mult. O voi citi cu plăcere în acest weekend. Pare un număr bogat în subiecte demne de interes. Mi-ar face plăcere să ne vedem, la Tg.Mureș sau la București. Rămân un optimist.

Cu drag,

Benone Neagoe

Iubite poet,

Mulțumiri din inimă pentru revistă. E mereu o lectură plăcută, pentru care îți rămân dator. Cu prețuire,

Ion Cristofor

Dragă Nicolae Băciuț,

Cu bucurie m-am reîntâlnit cu lucrările lui Petru Birău reproduce în ultimul număr al revistei. Multe sunt noi, surprinzătoare, scăldate în culori vii, cu meșteșug așezate, dar ansamblul păstrează filonul inițial plin de naivitate și candoare a simțirii, cu tușe energice, nervoase care-l caracterizează dintru început. Felicitări și pentru interviul de la sfârșit realizat de Dorina Brândușa-Landen. L-am cunoscut pe artistul plastic „momârlan” Petru Birău la Petroșani, cu ani în urmă. Am avut plăcerea să comentez în revista *Agero* albumul său însoțit de textul eseistului de excepție Dumitru Velea. Mulțumesc pentru aceste bucurii ale sufletului și felicitări.

Cu prietenie,

Adrian Țion

Nicolae,
Îți mulțumesc pentru căldura luminoasă din Vatră! Mi-am clătuit ochii mei matinali în esențele lui Nietzsche (recetirea din *Vatra veche* mi-a scos pe masă însemnatul în toate felurile volum „Așa grăit-a Zaratuștra...”) și-mi încep ziua, dorindu-ți și ție căldură luminoasă!
Cu cele mai bune gânduri,

Iulian Filip

Mii de mulțumiri și salutări din Italia,

Dimovici

Draga Nicu,
Am fost fericită să văd că în ultimul număr al revistei „Vatra Veche” au apărut trei recenzii ale cărții „Sfeșnic în rugăciune” de Traian Vasilcău, poetul inedit, profund și sensibil din Republica Moldova (Chișinău). Am primit de la autor această carte și de atunci nu mă mai pot despărți de ea pentru că iată crezul poetului cel care se definește, „În zadar” este copleșitor : „De sînt cine mai sînt ?”(p.11); „La ușa care dă spre Dumnezeu/ Infrigurat stă plîns numele meu” (p. 17) ; „Cel mai străin fiindu-ți din străini, /de tine numai n-ai să poți fugi” („Autumnală” p.18.) ; „Iubito, ce-amiroși a primăvară, /Noi suntem condamnați să fim o țară !”(„Poem cu țară”, p. 29) ; „Și de ce mai sînt, cînd lumea toată/ E ca un apus strivit sub roată ?” (p. 38) ; „Trăind în lume, să fiu nelumesc, /Eu monumentul lacrimii zidesc.”(„Smerenit” p. 48) „Uita-mă lume, /Și nu mă uita.”(p. 34) ; „Și cînd va trebui să plec din mine/ Să n-am unde migra decît în Tine”(p. 36) ; „Mori în mine viața toată/ și în Domnul-niciodată” ; „La ușa care dă spre Dumnezeu/ Infrigurat stă plîns numele meu” etc.

Impresionant - viziune sunt versurile care îl autodefinesc pe poet: „Lină viscolire peste ochii mei, /Odihnesc cetind-o, nemurind-o-n ei/ și de -afîta boltă sun a cer și cînt/ ca o turlă-albastră peste un dom ce sînt.”

Greu poți reveni la realitate după lectura acestei cărți „Sfeșnic în rugăciune” și totuși îndrăznesc să mai trimit un poem intitulat „Clopotul lui Ștefan”, care ar putea să facă o legătură cu poemul „Intrebând poetul, de ce moare frunza de tei ?”, pe care cu atîta generozitate l-ai publicat în revista „Vatra neVeche”, cum o numește înaltul poet Traian Vasilcău.

Mulțumindu-ți, cu aceeași mereu melancolie și vis,

Suzana

Dragă domnule Nicolae Băciuț,
Mulțumesc frumos pentru "găzduirea" cronicii doamnei Persida Rugu !
E minunat sentimentul de "a fi " într-o revistă de înaltă ținută culturală !
Primiți odată cu urările mele de bine și aceste linkuri de prețuire:
<http://en.calameo.com/read/000126273eb9bab9d6eb5>

<http://en.calameo.com/read/0001262733835432d063a>

<http://en.calameo.com/read/0001262733f84f1c2d700>

Cu prețuire,

Ion P.Iacob

Dragă domnule Nicolae Băciuț,
Vă mulțumesc pentru revista "Vatra Veche" pe care mi-o trimiteți cu regularitate, electronic. În numărul 10, am avut plăcuta surpriză să descopăr inserată aici o cronică semnată de dl Ioan Vasii despre recenta mea carte, "Existențele fastuoase". Îi mulțumesc și dănsului și dv. pentru amabilitate și generozitate. Vă doresc multă sănătate, putere de a vă continua proiectele și succese!

Victoria Milescu

Vă mulțumesc pentru promptitudine și pentru publicarea poemelor trimise de mine. Păcat că, din lipsă de spațiu, n-a intrat și celălalt poem canadian ! Oricum, este o pagină frumoasă, pentru care vă mulțumesc.

Vă doresc rodnicie și „neodihnă” bineodrăslitoare de acte culturale de primă linie, spre bucuria Dvs., a colaboratorilor și a cititorilor revistei VATRA VECHE, mereu NOUĂ !
Cu aleasă considerație,

G.L. Nimigeanu

Simate d-le Băciuț,

Vă mulțumesc pentru numărul 10 al Vetrei vechi. E un număr interesant și foarte dens! Greu de selectat ce e cel mai interesant!

Mi-au plăcut în mod deosebit materialele inedite ale lui Nichita, ca și lucrările și interviul luat pictorului Petru Birău.

Cu stimă și admirație pentru intensa dv. muncă în slujba culturii,

Veronica Pavel Lerner

Toronto

Să-mi iertați starea de euforie de ieri la aflarea veștii că am primit Premiul revistei *Vatra veche* la Concursul Agatha Grigorescu Bacovia. A fost un premiu neașteptat, dar atât de binevenit, încât nu am putut să-mi ascund mulțumirea.

Mulțumesc și pentru poemele publicate în numărul 10 al revistei.

Pentru celălalt grupaj de care mi-ați vorbit că va apărea în numărul următor vă trimit o fotografie.

Doamna Luminița Cornea a insistat să vă trimit și eu nu vreau să o supăr.

Sănătate, gânduri bune și spor în activități.

Cu prețuire,

Mihaela Aionesei

Stimate Domnule Băciuț,
Mi s-a atras atenția, de către dl. Ioan Zegrean, asupra unei erori comise de mine în textul transmis : în aliniamentul 2, pagina 1, după numele d-rei Argentine Cătană, în paranteza care urmează, identitatea corectă a persoanei este : "o

prietenă a lui Rareș"): Cu scuzele de rigoare, Vă rog respectuos a solicita unui colaborator, corectarea textului eronat, inițial. Cu respectuoase mulțumiri, al Dvs.

Corneliu Bucur

Stimate domnule Nicolae Băciuț,
Vă felicit pentru ținuta revistei *Vatra veche* și vă mulțumesc pentru publicarea interviului realizat de doamna Brândușa Landen cu mine și pentru reproducerea lucrărilor în numărul 10.

Deoarece este ca un album pentru mine, vă rog trimiteți-mi, cu ramburs 5 exemplare pe hârtie din acest număr la adresa: (...)

Petru Birău

Astăzi am ridicat de la poșta coletul cu revistele. Mulțumesc mult! Este o revistă foarte bună! Felicitări și mult succes în continuare!

Cu stimă,

Petru Birău

Stimate domnule Băciuț,
Revenit dintr-o călătorie de studii prin EMIRATE și prin Sultanatul OMAN, am citit cu deosebită plăcere câteva materiale din nr. 10, pentru care vă felicit și vă mulțumesc în mod deosebit.

Succes și pe mai departe.

Cu cordialitate,

**Hans Dama,
Viena.**

Din suflet mulțumiri.

Cu prețuire,

Mariana Zavati Gardner

Mereu profund recunoscătoare,

Lidia Grosu

Mulțumiri sufletești pentru excelenta revistă.

Dăncuș

Am primit. Mii de mulțumiri. Excelent poemul de început. Felicitări, Maître! Respect!

D.S.

Excelență, Mulțumiri! Felicitări pentru altitudinea intelectuală a revistei și pentru calitatea ei estetică! Toate cele bune,

Ștefan Vlăduțescu

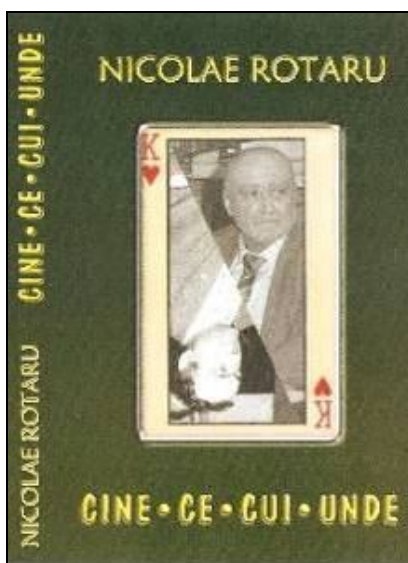
Stimate Domn Băciuț,
Mulțumesc că mi includeți în lista Dvs. de distribuție. Apreciez în mod deosebit revista Dvs., (am fost chiar publicată într-unul din ultimele numere <http://cetatealuibucur.wordpress.com/note-de-calatorie/milena-munteanu-amintiri-din-tara-soarelui-rasare-1/>), mă bucur să găsesc diversitate și calitate, ca să numesc doar două lucruri care mă atrag. Toate cele bune revistei Dvs. și Dvs. personal,

Milena Munteanu

Ca dovadă c-am primit revista mea de suflet și că mulțumesc pentru asta, atașez un semn de viață literară din parte-mi (o invitație de invitații!), dimpreună cu un semn statornic de prieteșug.

Nicolae Rotaru

Invitație la lansări de carte

Eu, **NICOLAE ROTARU**, membru al Uniunii Scriitorilor din România și al Uniunii Ziariștilor Profesioniști, mi-am propus ca-n această toamnă, a 64-a de când respir, să-l ajung din urmă pe Sadoveanu. L-am cam ajuns, fiindcă am depășit deja suta de titluri de autor. Cărțile actualului anotimp al roadelor sunt, deocamdată, cinci: *Uzina de otravă* (al treilea roman celinian al „Trilogiei firii”, după *Viu post-mortem* și *Încă octombrie*), scos de Editura Tritonic, *Hola, Catalunya!* (epică de călătorie, prima carte din ciclul *Escapade în iad*, ce survine pentalogiei *Evadări din rai!*), tipărită de Editura Detectiv și, în fine, *Casa păcatelor* (povestiri rural-morale și...urban-imorale), *Ofranda inimii* (amplu volum de versuri eroico-erotice) și *Cine, ce, cui, unde* (un lung autointerviu ludico memorialistic, tomul 3, care acoperă ultimul lustru din „sexagenariat”), câteștrele, scoase de Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”, unde ucenicesc de zece ani, ca prof. univ. dr. cu expertiză socio-comunicațională și managerial-psiho-logică.

Festivalul Național de Literatură "Vasile Lucaciu"

În 29 și 30 noiembrie 2014, va avea loc ediția a XIX-a, bienală, a Festivalului Național de Literatură "Vasile Lucaciu", concurs pentru tinerii creatori care n-au debutat în volum.

Textele (inedite), 10-15 pagini de poezie și/sau proză, vor fi trimise în două exemplare, până la 10 noiembrie 2014, pe adresa Primăriei Cicîrlău, cod poștal 437095, județul Maramureș, sau pe adresa de e-mail primariacicarlau@yahoo.com. Juriul, format din scriitori de la reviste literare din Cluj-Napoca, Oradea, Zalău, Bistrița, Satu Mare și Baia Mare, va acorda premii constând în publicare și în bani (marele premiu - 500 lei; trei premii pentru poezie - 300, 250 și 200 lei; trei premii pentru proză - 300, 250 și 200 lei). Concurenții propuși pentru premii vor fi invitați la festival, cazarea și masa fiind asigurate de organizatori. Informații suplimentare: tel. 0730-930235 sau nicolaegoja@yahoo.com.

Stimate Domnule Nicolae Baciuc,
Alatur gândului de a trimite alte cateva articole în viitor și prezenta încercare.
Cu cele mai bune urări,

Daniel Mureșan

Ziua închinată

Luminata clipă-i recunoscătoare,
bucuroasă, mândră că visează,
mi-au fost vrednici părinții
licăriri de pulberi, temuta noapte.

Iată-mă zeiță, e ziua!
Am venit așteptată,
e timp de ajutoare, îndurare,
prea devreme se înserează.

Întindeți mâini, învingeți razele
piezișe,
opacul și clipa ce sfidează,
trenați învrăjbirile,
adunați clipă de clipă lumina,
deschideți ferestre să intre bucuria.

Irizările celeste urcă, coboară,
să mai grăbească, întârzie vremea,
nu mai știu precis ce-i de făcut,
cu ce să mai compare clipa
când ne-am născut.

Poate fi fericită supravețuirea ?

DANIEL MUREȘAN

Diplomă de excelență pentru revista „Mișcarea literară”

Radio România Târgu-Mureș a prezentat, într-o ediție specială a emisiunii *Vitralii*, transmisă online, audio-video, revista *Mișcarea literară*, fiind invitați în Studio redactori și colaboratori ai revistei. Au excelat în intervenții radiofonice, prezentând crezul rebrenian al revistei, dominantele tematice, dinamismul și prestigiul publicației, *Olimpiu Nușfelean*, *Andrei Moldovan*, *Vasile Vidican*, *Alexandru Cățăuan*, alăturându-li-se, prin intervenții directe poetul *Horia Bădescu* și *Viorica Patea*, traducătoarea *Jurnalului fericirii* în limba spaniolă, colaboratori ai revistei.

Oameni de cultură din Tg.Mureș au apreciat la superlativ revista bistrițeană, considerând-o printre cele mai importante publicații culturale la această oră. Au participat la întâlnirea-radio cu *Mișcarea literară* prof.univ. dr. *Vasile Dobrescu* de la Universitatea Petru Maior, dr. *Mariana Ploșteanu*, cercetător al Academiei Române, *Ana Maria Crișan*, poetă, arhitect și artist plastic, prof. dr. *Mariana Cheșan*, teatrologul *Zeno Fodor*, istoricul literar *Dimitrie Poptâmaș*, scriitorul *Nicolae Băciuc*, director al Direcției de Cultură Mureș, sculptorul *Gheorghe Mureșan*, care a expus în Studio sculptură în lemn din seria *Geometrii în spațiu*, prof. *Emilia Dobreanu*, *Mana Bucur*, președintele UAP, Filiala Mureș, pianista *Maria Bejan*, interpretul de muzică folk *Pol Radu Vărzaru* de la Academia de Arte din Tg.Mureș, prof. *Anca Blaga* de la Colegiul Național Al Papiu Ilarian.

Un moment emoționant a fost cel în care, din fonoteca de aur a Radioului, s-a transmis o înregistrare cu Liviu Rebreanu vorbind, ca director al Teatrului Național din București, despre importanța repertoriului teatral.

Radio România Târgu-Mureș a acordat revistei *Mișcarea literară*, cu prilejul acestei întâlniri de octombrie 2014, *Diploma de excelență pentru exemplaritate*.

Prin redacția culturală, RTM va prezenta, în continuare, așa cum a făcut-o și până cum, numerele revistei, pentru ca în spațiul cultural mureșean *Mișcarea literară* să fie subiect permanent de lectură și dezbateră.

Manifestarea Radio a fost inițiată și prezentată de *Valentin Marica*, senior-editor.

O REUȘITĂ CULTURALĂ: FESTIVALUL NAȚIONAL DE LITERATURĂ **MARIN PREDA**

Ca dovadă că marii scriitori români sunt încă respectați și citați, în câteva zone ale țării se organizează evocări, lansări de carte, festivaluri și concursuri literare, care se bucură de o mare audiență.

La Alexandria și Siliștea Gumești a avut loc, în zilele de 25 și 26 septembrie, ediția a XIV-a a festivalului, sub deviza „Marin Preda – confesiune și romanesc”. Organizatori: Consiliul județean, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale și Direcția Județeană pentru Cultură Teleorman, în parteneriat cu Primăria Siliștea Gumești și Biblioteca Județeană „Marin Preda”.

Revistele de cultură care au acordat premii tinerilor concurenți au fost reprezentate de directorii și redactorii coordonatori, ca și partenerii media ai evenimentului: televiziuni, posturi de radio și ziare din Alexandria și Roșiorii de Vede.

După cuvântul de salut adresat de oficialitățile județene, a urmat un incitant simpozion, unde au fost înscrși scriitorii Nicolae Oprea, Aurel Maria Baros, Sorin Preda, Ana Dobre, Ștefan Mitroi, Petre Sragher, Florea Miu, Nicoleta Milea și Gheorghe Stroie.

Premianții acestei ediții, prezenți de scriitorul Horea Gârbea, președintele juriului, și de redactorii-șefi ai publicațiilor, sunt: Cezar-Mihai Pârlog, București – premiul „Marin Preda” și premiul revistei „Luceafărul de dimineață”, (reprezentată de Horia Gârbea), Mariana Dobrică, Craiova - premiul I și premiul revistei „Argeș” (Dumitru Augustin Doman), Aura Lupan, București – premiul al II-lea și premiul revistei „Bucureștiul literar și artistic” (Florentin Popescu), Isabella Drăghici, București – premiul al II-lea și premiul revistei „Litere” (Mihail Stan), Laur Cavachi, Constanța – premiul al III-lea și premiul revistei „Pro saeculum” (Rodica Lăzărescu), B.M.Ionescu-Lupeanu, București – premiul al III-lea și premiul revistei Caligraf (Florea Burtan).

Manifestarea a inclus lansarea de carte a scriitorului Ștefan Mitroi, „Să

locuiești într-un câine”, discuțiile fiind urmate de acordarea de autografe. Tot în această tonalitate, au prezentat noile apariții editoriale din zonele Dâmbovița și Teleorman Mihail Stan și Liviu Comșia.

La Siliștea Gumești, scriitorii și tinerii premiați au vizitat Centrul memorial Marin Preda, deschis în localul vechii școli generale, unde sunt spații amenajate ca în vremea când autorul învăța aici tainele literelor, bănci vechi, table cu picioare din lemn, planșe, fotografii, o bibliotecă etc. În curtea clădirii se află o sculptură, reprezentându-l pe marele prozator român, unde vizitatorii s-au fotografiat. Din păcate, ca și la ediția precedentă, din anul 2012, casa, reconstruită, unde a copilărit Marin Preda, cumpărată de persoane care nu locuiesc acolo și o lasă în părgănire, are numai o placă comemorativă și nu poate fi vizitată, fiind ferecată cu lacăte și lanțuri, fiind necesară o modificare a legislației privind raportul dintre patrimoniul cultural național și dreptul la proprietate.

Două expoziții de carte, fotografii și documente au fost realizate de personalul Bibliotecii Județene „Marin Preda” și de Teodor Săceanu, un colecționar pasionat.

Evenimentul a fost consemnat de presa locală și centrală, înscriindu-se într-o revigorare a interesului față de literatura națională, autorul „Moromeților”, Celui mai iubit dintre pământeni”, „Delirului”, „Risipitorilor”, „Intrusului”, „Vieții ca o pradă” fiind subiectul unor lucrări importante, între care „Marin Preda. Repere bibliografice” de Stan V. Cristea, consilier de specialitate în forul culturii Teleormanului, sufletul acestui inegalat festival și concurs literar, secretar al juriului de acordare a premiilor, cu multe alte cărți dedicate literaturii: „Dicționarul scriitorilor și publiciștilor din teleormăneni”, „Eminescu și Teleormanul” (trei ediții) etc.

Cu acest prilej, a fost editată o culegere cu textele premiate, cuvântul înainte fiind scris de directoarea Centrului de Cultură Tradițională, Elena Popa, care le prevede un viitor literar strălucit.

Dintre scriitorii participanți la eveniment, mai menționăm pe Adrian Bucurescu, George Coandă, Titi Damian, Ștefan Dorgoșan, Marin Iancu, Victoria Milescu, Florea Miu, Vali Nițu, Corneliu Ostahie, Vasile Szolga, iar din Teleorman pe Cornel Basarabescu, Iulian Bitoleanu, Stelian Ceampuru, Constantin T. Ciubotaru, Florina Isache, Liviu Nanu.

Actuala ediție a festivalului denotă interesul actual pentru bogatele tradiții culturale locale, de aici fiind originari și Gala Galaction, Miron Radu Paraschivescu, Zaharia Stancu, Dimitrie Stelaru, Anghel Demetrescu, Constantin Noica, George Gană, Mircea Scarlat ș.a.

CORNELIU VASILE

Întorcerea lui Ioan Alexandru

Editura Nico (Târgu-Mureș), în colaborare cu revista *Vatra veche* și primăria comunei Sânpaul, județul Cluj, de care aparține și localitatea Țopa Mică, locul nașterii poetului Ioan Alexandru, intenționează să editeze volumul „Întorcerea lui Ioan Alexandru”, cuprinzând evocări, amintiri, comentarii critice, cu intenția declarată de a-l readuce în orizontul de interes pe cel care a dat o nouă dimensiune poeziei imnice, credinței și iubirii de patrie ca teme literare.

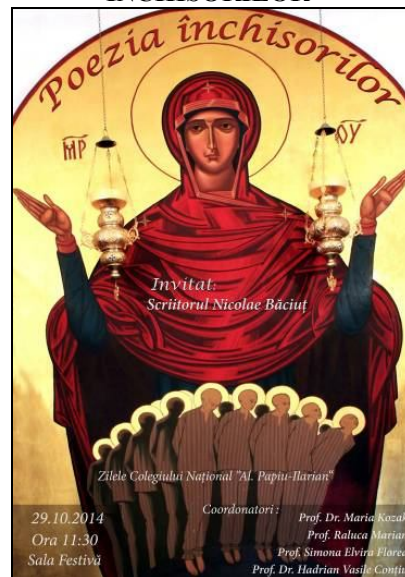
Îi invităm pe cei interesați să ne trimită textele lor, fără restricții de spațiu, până în data de 10 decembrie 2014.

Se dorește lansarea cărții în 25 decembrie, ziua de naștere a lui Ioan Alexandru.

Textele pot fi trimise, însoțite de ilustrații, pe adresele de email nicolaebacut@yahoo.com, vatraveche@yahoo.com.

Obligativu, textele, cu diacritice.

CONFERINȚA "POEZIA ÎNCHISORILOR"

În 29 octombrie 2014, în cadrul Zilelor Colegiului Național „Papu Ilarian” din Târgu-Mureș, în sala festivă, scriitorul Nicolae Băciut a susținut Conferința „Poezia închisorilor” și un recital poetic „Iisus în celulă”. Coordonatorii evenimentului: prof. dr. Maria Kozak, prof. Raluca Marian, prof. Elvira Simona Florea și prof. dr. Hadrian Vasile Conțiu.

NOSTALGIE ȘI AVATAR POLITIC

E toamnă, broaște-s mormolocii,
Bogații numără bobocii,
Iar noi, de ani neîntrerupți,
Îi numărăm pe cei corupți.

TOAMNĂ TÂRZIE

De-i frig și-un fulgușor de nea
Plutește, înnoind decorul,
La ușă bate iarna grea
Și-n poartă bate receptorul.

A VENIT TOAMNA

Căzute-s frunzele din meri,
Preludiu-i toamna pentru iarnă,
Iar căldurica dulceni veri
E îndreptată spre... povarnă.

SCORPIONUL

Scorpionul pare fin,
Chiar și simpatii adună,
Căci nu-nțeapă cu venin,
Ci c-un fain rachi de prună!

SĂGETĂTORUL

Strălucește parcă-i Luna
Când apare printre noi
Și săgeți aruncă-ntruna...
Ca o soacră spre nurori.

AUTUMNALĂ

Pădurea se dezbracă iar,
Și cine știe-a câta oară,
De frunza deasă de stejar
Ce a ținut răcoare-o vară.

Ea, ca o mamă grijulie
Acoperă cu straiul său
Semințe mii, ce-n primăvară
Rodi-vor fiecare
Și îi vor mulțumi
Prin a mireasmelor din flori,
Prin zumzetul albinuțelor,
Dar și prin coloritul
Tabloului de plante
Mirobolante.

Tot cu veșmântul auriu
Acoperă cât nu-i târziu,
Și butoiășele de ghindă
Ca toate rădăcini să prindă,
Dar e știut, că dintre ele
O parte sunt de porci mâncate
Sau adunate-s de porcari,
Iar restul, vai, ce puținele
Ajung să fie-nalți stejari!

TOAMNA NUNȚILOR

Noiembrie e luna-n care
Sunt nunțile în toi la sate
Cu-mbelșugatele bucate
Și băuturi îmbietoare.

Viorile sunt acordate,
Doar e știut de fiecare;
Noiembrie e luna-n care
Sunt nunțile în toi la sate.

Piftiile tremurătoare
De toți mesenii-s așteptate,
Fripturile-s apreciate,
De e colesterol în floare,
Noiembrie e luna-n care...

DUPĂ VOTARE

Votul ni l-am exprimat
Pentr-un trai mai bun, cu bani,
Dar pe cine am votat
Vom vedea noi peste ani.

SOȚUL AUTORITAR

De rău nevastei îi zicea
Că lui urmași ea nu-i făcea
Problema n-a mai fost spinoasă
Lipsind el patru ani de-acasă.

SPORTIV ROMÂN MEDALIAT ÎN RUSIA

Dându-i domnul președinte
O medalie de aur,
Dânsul crede - și nu minte –
Că-i o parte din Tezaur.

POSTULAT SOCIAL

E egală, știe natul,
Ea, femeia cu bărbatul
Dar să-ntreb, veni ideea:
Și bărbatul cu femeia?

ACTUALA MEDIOCRIZĂ

Se poate face-o constatare

Când la televizor privim
Spre o anume cuvântare;
Că și prostia o plătim.

MINCINOSUL

Cât minte el întrece zece
Și greu mi-ar fi ca să-l dezbăr,
De teamă să nu se înece...
C-un sâmbure de adevăr!

COMERȚUL DE AZI

Știut-au oblăduitorii
Să-l dreagă, nu ca oponentii,
Căci, iată, astăzi vânzătorii
Sunt mult mai mulți decât clienții.

LENEȘUL

Pariu cu umbra lui a pus
Că va ajunge-ntâi acasă
Dar vai! Când soarele-a apus,
Aceasta-l aștepta la masă.

UNUI PACIENT

I-a prescris să nu mai bea:
Țuică, bere, vin cafea...
A-nțeles el, dând dovadă
De răbdare. Până-n stradă.

VASILE LARCO

Cântecul gazelei

La o răscruce, singură, pe ciuci,
Gazela blondă, fremăta - s-o-mpuști

–
Aroma ei, de fragedă cafea,
Părea un fum, ieșind din narghilea –

Pândea și ea, un vânător, s-o duci
Să îi frământă aluatul ei – brutar –
Din pâinea ei, să-i dai, în loc de dar,
Gutui și must, și nuci, și mere
dulci...

Ce mică-i vina ei, fără habar,
Pe lumea vânătorilor năuci,
Ei, toamnelor ce vin, doar cuib de
cuci,
Le făc, și din dulceața lor – amar –

Trecând, vârtej, ca frunzele, năluci,
Fără oprire, dragoste, hotar,
Fără de gând în urma lor, măcar,
Cu ochii mari, deschiși, în stând pe
buci...

13 octombrie 2014

Ghercești - Teișani

LIVIU-FLORIAN JIANU

Scena

CEHOV, „LIVADA DE VIȘINI”

în viziunea lui Gheorghe Harag
JURNAL DE REPETIȚII
(V)

Pag. 32-40-43

Harag: Epihodov vine cu șalul la gât, scârțâind din ghețe. Ranevskaia spune râzând: „Vine Epihodov” ... Epihodov face semne cu fularul.

Harag: Cine-i tipul ăsta care vine? Necunoscutul ... ? (Constantin Săsăreanu)

Gimi: Un rus flămând.

Luminița: Un actor.

Harag: Cred că Luminița are dreptate.

Zeno: Nesciastlivțev.

Harag: Și la vizionare comisia spune: „Scoate-ți tăblița aia de acolo”

Răileanu: Să aibă o sticlă în buzunar și e clar.

Monica: Să se îmbrace pe scenă.

Harag: Ar fi prea de tot dacă...

Ghelan: Să spună: Un actor flămând!

Harag: Actorii nu flămânez, regizorii da! Ar fi un sacrilegiu dacă așa face următorul lucru ...? Vine un tip bine îmbrăcat, cu pelerină, lavalieră. Cu palăria ridicată întrebă: „Drumul spre gară...” Pune palăria jos, se depărtează și începe să declame ca Oedip. Apoi se înclină și așteaptă. Nimic. Atunci zice: ”Dați unui rus flămând 30 de copeici...” După ce primește, răspunde franțuzește „Merci, mademoiselle”. Facem așa! Trebuie să fie un bătrân, dat afară, pensionat.

Despre zgomotul de la pag. 41. Orice sunet n-are nicio noimă. Dar, nu știu sunetul acum. Dar îl face Piscik. Poate cu un flaut, cu un instrument muzical, Piscik este o figură gogoliană, din „Suflete moarte”. Comportarea lui devine stranie astfel. Ania, de exemplu, plânge fără motiv, e hipersensibilă. Când apare Piscik, ea poate să râdă și să plângă. Nu-mi displace ca Piscik să fie bufon. Când Ranevskaia îi cere bani lui Lopahin, el scoate portmoneul care e mare și plin, i-l întinde desfăcut: „Luați, doamnă”. Piscik îi dă ocol.

Harag: Cine dă ceaiul? (în fiecare zi, fiindcă în teatru era destul de frig, la repetiții se aducea ceai fierbinte pentru toată distribuția)

Monica: În fiecare zi alt sector.

Harag: Vor fi ăștia sancționați, domnule!

Scena Ania-Trofimov.

Cornel Popescu: Țasta e un complexat din mai multe motive, adică din mai multe puncte de vedere.

Harag: El e mai stingherit decât ea. Ar fi frumos... El e cu ochelari și vorbește, se apropie și vorbește, ea se apropie și panica crește. Se leagănă de pe un picior pe celălalt, e tot mai încurcat, ea îi scoate ochelarii – Vasile, nu juca teatrul tău bufonic, fii atent – ea îi sărută, el se oprește apoi continuă ca și cum n-ar fi fost nimic. La un moment dat, o urcă în șaretă și când îi spune să fie liberă, o duce cu șareta. După aia, Varia să vină să găsească ochelarii și își dă seama...
pauză de 8 minute.

Harag: Ei, domnilor, am făcut primele două acte, așa, în mare. Nu știu dacă se schițează ceva, dacă caracterele sunt creionate, bănuiesc că da, într-o oarecare măsură. Aș vrea să aud opiniile voastre, dacă ați înțeles sau nu, sunteți de acord sau nu cu lucrurile făcute.

Răileanu: Vorbim de parcă așa ar rămâne în spectacol !

Harag: Nu sunt sigur dacă vom schimba, sigur, pe scenă sunt alte dimensiuni de mișcare și de stil, dar ceea ce în esență aș vrea, aici trebuie să-mi dați un fel de imbold, un fel de ajutor, să facem un schimb de idei. S-a spus că numai o piesă proastă se poate pune într-un singur fel, dar o piesă bună se pretează la fel de fel de interpretări și dacă noi ne considerăm creatori, nu numai meseriași ... Gimi, expun ultima mea idee! Tu cu ziarul tău! Ești bătrîn și citești ziare ! Ce-am vrut să vă întreb ? Cu acest text, variațiunile sunt infinite și aici intervine problema subiectivă a regizorului, scenografului, actorilor. Toți aproape ne-am format în aceeași școală de teatru. Între timp, s-au întâmplat multe lucruri și formele vechi au devenit muzeale, dar clasicismul a rămas și în pictură și în muzică. Cred că în teatru, în ultima perioadă (20-25 de ani), se trece la o nouă dimensiune, căutarea unor texte și formule de spectacol care corespund nu numai în sens politic, dar și artistic și social. Un astfel de text se poate face în foarte multe modalități. Am văzut un Oedip care era plasat în secolul XIX – Odaia reginei Jocasta. Spectacolul era

anacronic. De ce nu în secolul nostru? Shakespeare, Cehov, Moliere s-au jucat în alte cadre decât cele imaginate de autor. La folosirea metaforelor teatrale, de la cele simple (atmosferizare prin lumină) s-a ajuns la metafore care nu mai sunt pe înțelesul oamenilor. Am văzut o expoziție a lui Klee. Nu mi-a plăcut niciun tablou, dar asta nu înseamnă că nu sunt geniale. N-am înțeles eu ! Picasso și Chagal am înțeles. La unii pe care nu-i înțeleg nu înseamnă că nu sunt valoroși. Poate pentru o altă generație sau alt context sau alt artist... Am făcut un spectacol chinezesc, cu plasticitate, cu metafore, chiar cu elogii în reviste. Prietenii mei sârbi îmi spun: Puteai să mergi și mai departe! (vorbind de forma de teatru, metaforic). Eu credeam că am mers foarte departe. Totdeauna, sperindu-mă de formalism, n-am mers foarte departe. (în „Vedere de pe pod”, Cheryll, actriță de culoare, stătea o jumătate de oră nemișcată) Eu încă mai vreau să se întâmple ceva în spectacol. Nu există limite pentru modalități, dar fantezia mea merge foarte repede și trebuie să sintetizez ce e mai bun. Aș merge spre o exprimare teatrală mai esențializată, mai abstractizantă, fără prostii. Eu niciodată nu pot să spun în fața unui tablou că ăsta este o prostie ! Vezi o măzgălitură și ... uite, Picasso și Fadeev s-au întâlnit la Varșovia la congresul păcii – pe vremea aceea Picasso era comunist.

Fadeev: Să știi, tovarășe Picasso că oamenii sovietici te prețuiesc foarte mult pentru arta de dinaintea revoluției spaniole, dar acum arta dumitale e decadentă.

Picasso: Tov. Fadeev, dumneata ai învățat să citești?

Fadeev: Da.

Picasso: Dar ai învățat să te uiți la o pictură?

Fadeev: Nu.

Picasso: Păi atunci... cum... ?!

La concret, sunt sigur (cucerire făcută cu multă trudă și chinuri multe) că trebuie să-mi câștig un singur lucru, un soi de autocritică mereu și o permanentă stare de autodepășire, de a ține pasul cu vremea ta. Nu sunt cu ăștia care zic: Puștime, avangardisme. Sunt foarte conștient că trebuie să găsești întotdeauna modalități noi.

CRISTIAN IOAN

Tattaescu - drama lăuntrică a unui pictor

La rândul său pilon al Școlii de pictură, Gheorghe Tattaescu, reprezentant al academismului, ce oglindea toate după vechile modele și în spiritul lor, a condus ani de-a rândul școala, alături de Aman, deținând pe rând directoratul. Cei doi aveau privilegii ce le erau refuzate altor pictori tocmai din pricina faptului că erau conducătorii școlii. Astfel, primeau puținele comenzi oficiale și în consecință se bucurau de un trai bun. Dar nu totul este ceea ce pare, iar în cazul unui artist, care încearcă din răsuputeri să-și afle propria cale de exprimare spre a se impune în fața semenilor și a nemilosului timp, cu atât mai puțin.

Dramatismul din spatele artei

Ca mulți alții, pictorul Tattaescu simțea cum trecerea timpului contribuia iremediabil la acutizarea dramei sinelui. E drama multor artiști ce se văd depășiți de vreme și de ridicarea noilor generații. Spre vârsta de 70 de ani, Tattaescu continua să picteze biserici, dar expoziții personale nu mai făcuse din 1881. Pregătirea și experiența de viață și de artă îl determinau, probabil, să se considere un mare maestru, a cărui artă va înfrunta veacurile și își va câștiga prețuirea cuvenită abia mai târziu. Serioasele studii din tinerețe în Italia, unde copiasse lucrări celebre semnate de **Rafael și Correggio**, dar mai ales de academicii **Guido Reni, Carlo Dolci și Luca Giordano** – ei înșiși epigoni ai titanilor Renașterii - îi dăduseră mari speranțe pentru viitor. Se contrazice însă în timp și rămâne fidel vechilor viziuni și procedee ale academismului italian. În atelierul de pe strada Belvedere, pictorul păstra și la maturitate copiile după măștrii italieni. Nu voia să se despartă de ele și tot cu ele s-a prezentat, pe lângă alte lucrări originale, la marea expoziție a Amicilor Artelor Frumoase, unde Grigorescu a apărut cu lucrări uimitor de noi, desprinse din cea mai vie realitate. Executarea unei copii după măștri însemna pe atunci un act de cultură, iar în materie de a copia și imita, Tattaescu, cu firea lui școlărească, devotată, era într-adevăr priceput.

Arta imitației

Pe atunci o copie era uneori mai apreciată decât o încercare originală, iar prestigiul marilor măștri era atât de puternic, încât se credea că noile generații nu mai au ce spune în artă. Aceasta era mentalitatea sfârșitului de secol XIX. Deținători ai unei atitudini naive, unii oameni ai vremii vedeau lumea sfârșindu-se odată cu ei, neînțelegând puterea înnoitoare a vieții. E normal ca orice artist să se folosească de moștenirea artistică a trecutului, dar nu în alt scop decât acela de a reda ceea ce vede și simte el. Mulți artiști copiază în anii studiilor capodopera din muzee, dar nu pentru a le imita, ci pentru a descoperi tainele creatoare ale măștrilor și a le folosi în noi forme, potrivite propriilor aspirații. Tattaescu, însă, rămâne la viziunea altora, întruchipând mentalitatea academică. În multe dintre lucrările sale se simte absența trăirii personale. Portretele sale rar ating și niciodată nu depășesc pe acelea ale pictorilor revoluționari de la 1848. Rareori personajele sale au adâncime sufletească, dând indicii asupra lumii căreia-i aparțin și rămân la atitudini vagi, generale, luate mai ales din viziunea lui Reni. După apariția lui Grigorescu, cine mai putea crede că țărâncile lui Tattaescu erau autentice? Studiase ani în șir în Italia, Țările de Jos și Rusia, dar fără avânt lăuntric și avântul marilor creatori, învățătura se transformase prea puțin în creație pentru Tattaescu. Ca pictor bisericesc, introdusese procedee noi, răspândise stilul italianizant, dar fără a-și dobândi un stil al său, care să-l deosebească de

11 februarie 1866 România Modernă

cei alți reprezentanți ai academismului. Compozițiile „*Deșteptarea României*” și „*Țăranul de la Dunăre*” dovedesc patriotismul său, însă personajele nu aveau nimic din tipologia oamenilor de la noi. În 1868, pictorul e distins cu Medalie Clasa II. Tattaescu se socotea nedreptățit, simțea că respectul de care se bucura nu era însoțit de admirație. Suferea cu demnitate, închis, ursuz, supărat pe viață. Când el apunea, răsăreau talente noi, viguroase.

Schimbarea lui Tattaescu

Cu toate acestea, Tattaescu voia, primul, să deschidă porțile școlii și femeilor. De aceea, unora le-a părut mai deschis decât Aman, care refuza. În consecință, după moartea lui Aman, când Tattaescu i-a luat locul la conducerea școlii în anul 1891, fetele au fost admise ca studente. Un alt pas către modernitate. Așadar, indiferent cum ne amintim de pictorul Tattaescu, indiferent de criticile ce i s-au adus de-a lungul vremii și indiferent de ce a realizat pentru pictura noastră sau pentru școala de pictură, el a rămas oricum în istoria artei ca un reprezentant de seamă al academismului și ca cel care nu a mai vrut să refuze studentelor statutul de artiste. Fiecare artist joacă un oarecare rol în dezvoltarea artei ținutului din care se trage. Pentru a încerca măcar să înțelegem un artist trebuie să căutăm să-l cunoaștem. Se cuvine să facem asta în numele a ceea ce a vrut să fie, în numele ostentivităților strădăniilor. Căci în dramatismul vieții de artist stă o lume fascinantă...

COSMINA MARCELA OLTEAN

România anilor '30

Mărturii tulburătoare ne aduce un artist fotograf german, Kurt Hielscher (1881 - 1948), originar din Silezia, care, străbătând la pas Europa anilor '30 – Spania, Italia, Iugoslavia, Danemarca, Norvegia, a ajuns și în România.

Acesta a realizat în 1931, la invitația Guvernului român de atunci, un documentar fotografic memorabil din toate punctele de vedere, surprinzând oameni și locuri ale unei lumi de aparență idilică, pentru că autorul a ales imagini “frumoase”, dar care sunt mărturia unei etape în evoluția culturii și civilizației românești, în cuprinsul ei larg de pământ, cu Basarabia, Bucovina și Cadrilaterul acasă, în patria lor.

Nu i-a scăpat nimic artistului: peisaje rurale și urbane, case, biserici, mori de vânt, troițe, detalii de artă și arhitectură, cimitire, momente din viața satelor și orașelor (munca câmpului, târguri, hore etc.), chipuri de oameni, de toate vârstele.

Particularitatea acestor fotografii este că ele sunt toate alb-negru, dând parcă mai multă forță expresivă.

E istoria în imagini a unei perioade, cea interbelică, privită mereu referențial, ca reper al devenirii noastre economice, sociale, culturale.

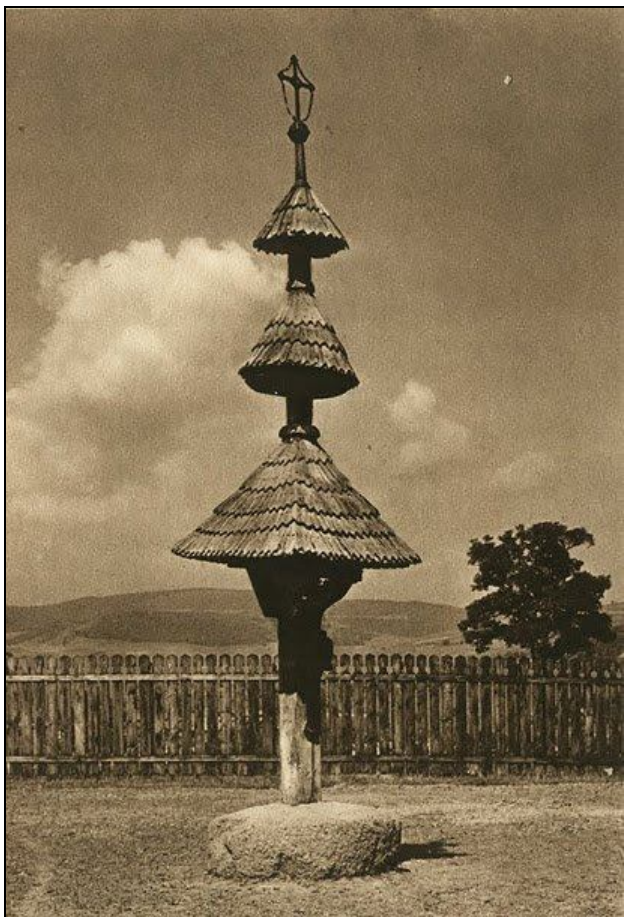
Dincolo de judecata istorică, imaginile surprinse de Kurt Hielscher, cu profesionalism, cu artă, reprezintă un adevărat tezaur, mai ales că perspectiva artistului a fost una de ansamblu, de întreg național.

O parte din fotografiile lui Kurt Hielscher au fost adunate într-un album, publicat în 1933, la Leipzig, și prefătat de Octavian Goga.

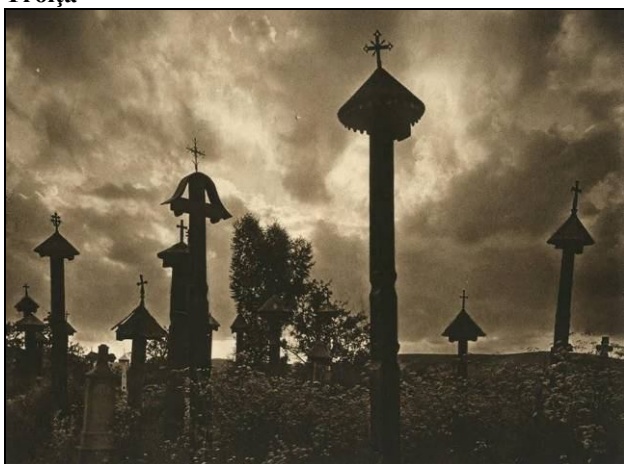
Kurt Hieschler a privit cu luciditate importanța demersului său, anticipând dispariția unui univers rural, într-o lume grăbită să-și schimbe standardele, cu toate riscurile industrializării, nivelării, uiformizării, sacrificiului unei lumi tradiționale: „Dar, se precizează într-un fel de *Cuvânt al autorului*, pe lângă mulțumirea pe care am simțit-o, lucrând, m-a cuprins și durerea că întreg poporul român este amenințat de un dușman crunt, căci de cultura acestei țări binecuvântate de soare se apropie norii grei ai Occidentului: praful civilizației care înăbușe orice viață plină de culoare. Unele sate au și fost învăluite; norul cenușiu acoperă tot mai mult uneltele strămoșești și culoarea veselă a costumelor, înecându-le în monocromia stinsă a modei de pretutindeni. Așa își pierde, treptat, un popor cu simț artistic, străvechea sa înfățișare. De aceea am dat în aceste fotografii atâta importanță vieții populare în dauna peisajului. Mi se pare că aș putea salva astfel prin cartea mea, pentru timpurile viitoare, ceea ce încet și continuu este sortit pieririi. Fie ca o soartă prielnică să păstreze încă mult timp poporul acestor munți, văi și câmpii, în frumusețea și spontaneitatea sa.”

Un album, deopotrivă și artă și document, care va putea depune mereu mărturie despre noi.

NICOLAE BĂCIUȚ

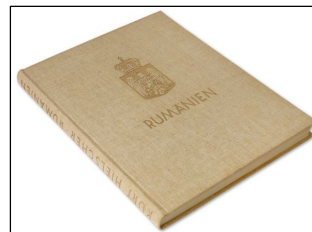
Troiță

Cașin, cimitir

Făgăraș, troițe

OCHIUL CICLOPULUI

Poiana Sibiului, țăran bătrân

Schițe

Mica

Mica are 85 de ani, și-a pierdut soțul după 65 de ani de tovărășie ireproșabilă, când o întrebi ce face îți spune că vrea să meargă la Puiu.

Directori de onoare

Acad. ADAM PUSLOJIC
Acad. MIHAI CIMPOI

Redactor-șef adjunct
VALENTIN MARICA

Redactori:

Cezarina Adamescu, Sorina Bloj, A.I. Brumaru, Mariana Chețan, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Mariana Cristescu, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Răzvan Ducan, Suzana Fântânariu-Baia, Vasile Gribincea, Marin Iancu, Alexandru Jurcan, Mioara Kozak, Vasile Larco, Lazăr Lădariu,

Toată lumea știe chestia asta, dar ea nu se hotărăște.

Într-o zi, am sunat-o și nu mi-a mai spus nimic. A tăcut, am insistat, iar la următoarea convorbire a mărturisit. Într-o noapte, dormind ea adânc, a auzit telefonul, alo, aici e Puiu, care Puiu, este Puiu al tău, de ce vrei să vii la mine?

Am înghețat de frică, zice Mica, iar el, Puiu, adaugă, eu nu mă plictisesc aici, tu nu te grăbi.

A închis, mă uit, niciun număr, cine a sunat? Cine face asemenea glume? Am întrebat, nimeni nu știe nimic, tu știi ceva? Doamne ferește. Zice Mica, Puiu nu m-a înșelat niciodată, de ce să mă înșele acum?

Zic eu – dar nu te înșeală, el este în altă lume, face și el ce poate. Ai dreptate, dar tot nu e frumos din partea lui. Am să te mai sun, dacă mă mai caută Puiu, am să-i bat obrazul.

Nu m-a mai sunat. S-a dus și Mica. Ce scandal i-o fi făcut? Am remușcări, trebuia să nu-i dau dreptate lui Puiu.

Trenul

S-au aruncat în urma trenului, au scăpat, s-au frământat în iarbă, s-au iubit, în timp ce trenul gonea nebunește spre moarte. Ei doi erau nemuritori. Așa este în dragoste. Cei din tren iubeau și ei, dar nu știau ce-i așteaptă. Unii mor înainte de a iubi, aceștia merg în Rai, fără dubii, trenul e unica șansă. Poate nu e unica, mai există și altele.

Zăpada

Zăpada a acoperit tot ce este trist, așa cum vorbele acoperă trădarea, frământările, regretele, așa și trebuie, orice tăcere dezvelește adevărul, drumul este prea anevoios, câinii turbeză în singurătate, oamenii mai mușcă uneori, nici primăvara nu aduce pacea, eu simt cum moartea ne pândește-n luna mai, la școală eram exmatriculat mereu în mai, iar prima fată care mi-a spus că nu mă iubește era născută în mai, eu am crezut-o. Uneori e iarnă-n luna mai.

BORIS MARIAN

Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Bianca Osnaga, Mihaela Malea Stroe, Ioan Matei, Menuț Maximilian, Miruna Ioana Miron, Liliana Moldovan, Cristian Stamatoiu, Gheorghe Nicolae Șincan, Flavia Topan, Gabriela Vasiliu

Corespondenți: Elisabeta Boțan (Spania), Mirela Corina Chindea (Italia), Flavia Cosma (Canada), Dărie Ducan, (Paris), Andrei Fischof (Israel), Dorina Brândușa Landén (Suedia), Gabriela Mocănașu (Franța), Dwight Luchian-Patton (SUA), Mircea M. Pop (Germania), Raia Rogac (Chișinău), Claudia Șatravca (Chișinău), M.N. Rusu (New York), Ognean Stamboliev (Bulgaria)

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSȚINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Revoluției nr. 8, România. Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. Copyright©Nicolae Băciuț 2014 *Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com *Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 * telefon: 0365407700, 0744474258. Materialele nepublicate nu se restituie. Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

La închiderea ediției: „Un popor care votează corupți, impostori, hoți și trădători, nu este victimă. Este complice!” (George Orwell)

